

11690

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
NEL TÜRK TARİHİ ANABİLİM DALI

1313(1897) OSMANLI-YUNAN HARBI

Yüksek Lisans Tezi

W. C.

Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

Yöneten: Prof. Dr. Abdülkadir DONUK

Hazırlayan: Ali Osman UYSAL

İSTANBUL-1990

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa
İÇİNDEKİLER.....	II
ÖNSÖZ.....	IV
GİRİŞ.....	VI
I.DEVLET-İ ALİYYE VE YUNAN MUHÂREBESİ	
A.Yazmanın Tavsifi.....	XVIII
B.Yazmanın Muhteviyatı.....	XVIII
II.M E T İ N	
İ'lân-ı Harb.....	1
Nisan'ın Beşinci-Altıncı Günleri.....	2
Vuku'at-ı Harbiye	16
Nisan'ın Sekizinci Günü.....	21
Nisan'ın Dokuzuncu Günü.....	30
Nisan'ın Onuncu Günü.....	35
Nisan'ın Onbirinci Günü.....	38
DELİLER KARYESİ'NİN ZABTI-KAYNAK TOPCU MUHÂREBESİ.	
Deliler'in Zabtı.....	38
Kaynak Topcu Muhârebesi.....	40
Nisan'ın Onikinci Günü.....	41
Yenişehir'in İşgâli.....	44
YENİŞEHİR'İN İŞGÂLİNDEN ONSEKİZ NİSAN'A KADAR VAK'A-YI HARBİYE.	
Velestin Muharebatı-Tırhala'nın İşgâli.....	45
Velestin Üzerine Hareket ve Velestin Muhârebâtı.....	51
Ermeye Üzerine Hareket.....	62
Nisan'ın Onsekizinci Günü.....	66
Nisan'ın Ondokuzuncu Günü.....	69
Nisan'ın Yirminci Günü.....	70
Nisan'ın Yirmibirinci Günü.....	71
Nisan'ın Yirmiikinci Günü.....	72

	Sayfa
23 Nisan 313'de Vuku' Bulan Çatalca Muhâ- rebesi.....	77
Nisan'ın Yirmialtıncı Günü.....	104
Üçüncü Piyâde Fırkasıyla İhtiyat Livâsının Veletin Üzerine Harekâtı.....	105
Nisan'ın Otuzuncu Günü.....	111
Mayıs'ın Birinci Günü.....	111
Mayıs'ın İkinci Günü.....	112
Mayıs'ın Üçüncü Günü.....	112
Mayıs'ın Dördüncü Günü.....	116
Mayıs'ın Beşinci Günü.....	122
Mayıs'ın Altıncı Günü.....	148
Mayıs'ın Yedinci Günü.....	158
SONUÇ.....	165
BİBLİYOGRAFYA.....	168
İNDEKS.....	169

Ö N S Ö Z

Tarih bir milletin hafızası ve geleceğinin teminatıdır. Geçmişde büyük ve cihanşûmul devletler kuran Türk milletinin bilinen 4000 yıllık tarihi içinde 600 yıllık önemli bir bölümünü Osmanlı Tarihi teşkil etmektedir.

Osmanlı Devleti'nin hoşgörölü ve müsâmahalı idâresi altında geniş maddi ve manevi imkanlar içerisinde yaşamakta iken, dahili ve harici kışkırtmalar neticesi ayaklanarak bağımsız bir devlet kuran Yunanlılarla, Türk Devleti arasındaki mücadele günümüze kadar devam edegelmıştır.

Türk-Yunan münâsebetlerinde önemli dönüm noktalarından birini 1897 Osmanlı-Yunan harbi teşkil etmektedir. 1897 Osmanlı-Yunan harbi hakkındaki eserlerin sayısı oldukça azdır. Bunlardan önemli bir kısmının da eski harflerle yazılmış olması faydalanmayı oldukça güçleştirmektedir.

Tezimizde Osmanlı-Yunan harbi hakkında geniş malumatın bulunduğu "Devlet-i Aliyye ve Yunan Muharebesi" adlı anonim eserin, bu sahada araştırma yapanlara bir kolaylık ve aynı zamanda kaynak olacağı mulâhazasıyla transkiribini hazırladık.

1897 Osmanlı-Yunan harbi hakkında çalışmalar yapmış bulunan Selim Sun transkiribini verdiğimiz yazmada geçen telgraf suretlerinden sekiz adedini, Genelkurmay Harb Dairesi Arşivi'nden istifâdeyle ve sadeleştirerek neşretmiştir. (1897) Osmanlı-Yunan Harbi, Ankara, 1965, s. 287, 288, 289, 292, 297, 302, 307.)

Metin 51 varak olup sahifeler ayrı, ayrı numaralanmıştır. Hazırladığımız tezimizde bu sahife numaralarına itibar edilmiştir. Ayrıca metine bir bütünlük kazandırmak gayesiyle Girişte Türk-Yunan münâsebetlerinin 1897 tarihine kadar olan seyriinin özetini vermeye çalıştık. Tezimizin sonunda ise hazırladığımız metnin indeksini verdik.

Bütün itinâmımıza rağmen gözden kaçmış olan hataların
noşgörü ile karşılanacağını ümit ediyoruz. Çalışmalarımız-
da hertürlü desteğini sağlayan ve yardımını esirgemeyen
Muhterem hocalarım Prof. Dr. Abdülkadir Donuk ve F. Çetin
Derin'e teşekkürü bir borç bilirim.

Ekim-1990

Ali Osman Uysal.

G İ R İ Ő

Osmanlı Devleti'nin her tarafına dağılmış ve yoğun olarak Mora, Teselya, Ege adalarında yaşayan Rumlar, bir millet niteliğine sahip değillerdi. Aralarındaki ortak bağ din (Ortodoks) ve dillerinden ibâretti.⁽¹⁾

Osmanlı Devleti'nde Rumların diğer gayri müslimlere göre bazı imtiyazları vardı; devlet hizmetleri onlara kapalı olduğu halde Rumlar, divan tercümanlığı, Eflak-Buğdan beylikleri gibi Devletin yüksek ve gizli vazifelerine getirilmiőlerdi. Rum kilisesinin sahip olduğu ayrıcalıklar neticesinde Balkanlardaki hemen hemen bütün piskoposluklar Rumların eline geęmiődi. Böylece Rumlar Ortodoks kilisesinin yüksek mevkilerine çıkmıőlar, bu durum ise Rumları diğer gayri müslimlere göre daha üstün duruma getirmiődir.⁽²⁾

Rum köylüsü diğer hıristiyan köylülere kıyasla çok iyi bir durumdaydı ve onlara toprak mülkiyeti hakkı bile verilmiődi.⁽³⁾

Rum köylüleri gibi Rum tüccar ve gemicilerinin durumları da iyi idi. 1779'da Rum gemicilerinin Rus bayrağı taşıyarak deniz ticareti yapmaları onları denizlerde daha güçlü bir duruma getirmiődi. Bir çeőit gıfte vatandaşlık statüsüne kavuőmuş olan Rumlar Güney Rusya'dan Batı Avrupa'ya kadar ticari faaliyetlerde bulunuyorlardı.⁽⁴⁾ 1816 yılına gelindiğinde Rumların ticaret gemisi sayısı 600 civarında idi.⁽⁵⁾

(1) E.Z.Karal, Osmanlı Tarihi, 5, Ankara, 1988, s.107.

(2) B.N.Şimşir, Ege Sorunu-Belgeler, I, Ankara, 1976, s. 31-32

(3) E.Z.Karal, aynı eser, s.107.

(4) B.N.Şimşir, aynı eser, s.13-17 ; K. Uçarol, Siyasi Tarih, İskanbul, 1985, s.100, 101; S.J.Shaw - E.K. Shav, Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye, İstanbul, 1983, s.43-44.

(5) E.Z. Karal, aynı eser, s.107.

Yukarıda izaha çalışdığımız gibi, Osmanlı Devleti'nin kendilerine sağladığı imkanlar sayesinde mureffeh bir hayat süren Rumlar, dahili ve harici kışkırtmalar neticesinde, devletin zayıflamasında fırsat bilerek isyan hareketine başladılar. Rumların bir devlet kurma gayesi ile isyan teşebbüsleri başta Rusya olmak üzere Avrupa devletlerinin teşvik ve faaliyetleri neticesi 18.yy.dan itibaren yayılmaya başlamıştır.

Ruslar 1774 Osmanlı-Rus savaşı sırasında Mora adasını işgal ederek, Rumları ayaklanmaları için kışkırttılar. Küçük Kaynarca Andlaşmasına bu yöndeki faaliyetlerini rahatça yürütebilmek için bazı maddeler koydular.⁽⁶⁾

Fransız İhtilâlinin ortaya çıkardığı milliyetçilik rikkede Rumlar arasında hızla yayılmışdır. Bu arada Rum aydınlarının çalışmalarıda isyan hareketlerini hızlandırmıştır. İmtiyazlı halleri sebebiyle varlıklı bir hale gelmiş olan Rum aydınları, Avrupa ile temasa geçerek, Avrupa'da hızla yayılan milliyetçilik ve hürriyet gibi fikirleri öğrenmişler, bu fikirleri kilise-okul işbirliği ile Rum gençlerin beyinlerine işlemişlerdir. Diğer taraftan yayınlanan gazete ve dergilerde bu konuyu detaylı olarak işliyor ve kamuoyuna aktarılıyordu. Avrupa'nın muhtelif bölgelerinde kululan Yunanlıları Sevenler Cemiyeti Rum isyanını Avrupa'ya mal etmeğe çalışıyordu.⁽⁷⁾

Avrupalı aydınlar Hümanizm ve Rönesans hareketleri neticesi Yunan kültürü ile yakın temasa geçmişlerdir. Eski çağlardaki Yunanlılar ile Yakınçağdaki Yunanlıların arasında kültür bakımından pek bağ bulunmamasına rağmen, bunu görmezlikden gelen birçok Avrupalı aydın Yunan bağımsızlık hareketini destekliyerek kendi kamuoylarını ve hükümetlerini bu yönde harekete geçirmişlerdir.

Avrupa hükümetlerinin Yunan isyanını desteklemesi birçok cemiyetin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bunların içinde en

(6) Bu maddeler; Rusların diledikleri yerlerde konsolos açmak, İstanbul'da bir Rum kilisesi kurmak ve Ortadoks tebea lehinde Osmanlı Hükümeti nezdinde teşebbüslede bulunmak gibi maddeler idi. (E.Z.Karal, aynı eser, s.108-109)

(7) R. Uçarol, aynı eser, s.102.

etkilisi, Rumları teşkilatlandırarak isyana teşvik eden "Etniki Eterya Cemiyeti" olmuştur. Etniki Eterya, ikisi Rum biri Bulgar üç tüccar tarafından 1814 yılında Odesa'da kurulmuştur. Cemiyetin görünürdeki gayesi Osmanlı toprakları dahilinde bulunan hristiyanların eğitim ve öğretimlerini sağlamak olmakla birlikte, asıl gaye İstanbul Yunan patrikliği liderliğinde Bizans imparatorluğu'nu yeniden ihya etmektir.⁽⁸⁾ Aleksandır İpsilanti'nin başkanlığında faaliyetlerini yürüten cemiyet Rusya tarafından destekleniyordu.⁽⁹⁾

Cemiyet çok kısa bir zamanda güçlenerek İstanbul, İzmir, Sakız, Yaş, Yanya ve Tiriye'de gibi merkezlerde şubeler açmıştır. Çalışmalar büyük bir gizlilik içerisinde yürütülüyordu. İstanbul Rum Patriği'nde cemiyetin nüfuzlu üyelerinden biriydi. Üyelerin kolayca anlaşılabilir muhabere edebilmeleri için özel bir lügat hazırlanmıştır.

Rumların ideallerini gerçekleştirmek için faaliyetlerini yoğunlaştırdıkları bu sırada Mora'da vali bulunan Tepedelenli Ali Paşa Rumlara göz açdırmıyordu.⁽¹⁰⁾ Fakat daha sonra Tepedelenli Ali Paşa'nın merkezi idare ile arasının açılarak vazifeden alınması ve üzerine kuvvet gönderilmesi Rumlara isyan için beklenen fırsatı vermiştir.⁽¹¹⁾

Aleksandır İpsilanti Etniki Eterya ve Rus yardımına güvenerek Mart 1821'de Purut nehrini aşarak halkı silahlanmaya ve isyana çağırdı. A.İpsilanti, Eriak-Bugdan halkının kendisine her türlü yardımı yaparak arkasından gelecekleri yolundaki riskinde yanılmıştı. Çünkü bura ahâlisi ile Rumlar arasında köklü farklılıkların yanında, Rum voyvodaların tutumu halk üzerinde kötü intibalar bırakmıştı. Zaten Eriak-Bugdan ahâlisi Osmanlı Devleti'nin geniş hoşgörüsü altında rahatça hayatlarını sürdürüyordu. Rumlara destek vermek suretiyle rahatlarının kaçmasını

(8) E.Z.Karal, aynı eser, s.110

(9) A.Ş.Esmer, Siyasi Tarih, İstanbul, 1944, s.108-110.

(10) C.Baysun, Ali Paşa (Tepedelenli), İstanbul, 1965, s.343

(11) S.J.Sahw - E.K.Sahw, aynı eser, s.45.

istemiyorlardı. bütün bunlardan dolayı Eflak-Buğdan isyanı başarılı olamadı. İsyanı başlatmış olan A.İpsilanti üzerine gönderilen Türk kuvvetlerine yenilerek Avusturya'ya iltica etti.⁽¹²⁾ Böylece isyan bitti. Fakat bu sırada daha büyük ve sistemli bir isyan Mora'da başladı.

Mora Rumları, Dimitri Ipsilanti ile Pirens Kantekuzen'in teşvik ve çalışmaları neticesi ayaklandılar. Bu isyan Eflak-Buğdan isyanının tersine çabucak gelişerek bütün Mora'yı sarmıştır. Büyük papaslar isyanın idaresini ellerine aldılar. İslam ahalinin korunmaya çalışıldığı kaleler birer birer Rumların eline geçti. Binlerce Türk öldürüldü. Silahlanan Rum ticaret gemileride isyanın öteki adalara yayılmasına çalışıyorlardı. Bu durum karşısında İstanbul Hükümeti bazı sert tedbirler almak zorunda kalmıştır. Bu cümleden olarak, isyanla alakası tesbit edilen Patrik 4. Gregoryos ve diğer bazı metropolitler idam ve Rumlar lehine hareket ettiği anlaşılan Helet Efendi öldürülmüştür.⁽¹³⁾

Avrupa hükümetlerinin Yunan isyanına karışmama tutumlarına mukabil, kamuoyu isyanı destekliyordu.⁽¹⁴⁾ Bu arada birçok Avrupalı sivil ve subay Rum isyanına bizzat katılmak üzere Mora'ya geliyordu.

Bütün bu faaliyetler karşısında isyanı bastırmak için büyük çaba harcayan Osmanlı Devleti bunu bir türlü bastıramıyordu. Bu sebeple Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemek zorunda kalmıştır.⁽¹⁵⁾

Mehmed Ali Paşa Mora ve Girid valiliklerinin kendisine verilmesi şartıyla isyanı bastırmak üzere teşebbüse geçmiştir. Oğlu İbrahim Paşa Kumandasında bir kuvvetini Mora'ya gönderdi. İbrahim Paşa komutasındaki Mısır kuvvetleri, Osmanlı filosu ile birleşerek isyanı bastırdı.⁽¹⁶⁾

(12) F.Kurtoğlu, Yunan İstiklal Harbi ve Navarin Muhârebesi, İstanbul, 1944, s.10.

(13) S.J.Sahv -E.K.Sahv , aynı eser, s.45.

(14) E.Z.Karal, aynı eser, s.114.

(15) F.Kurtoğlu, aynı eser, s.17.

(16) B. Levis, Modern Türkiye'nin Doğuşu, Ankara, 1984, s.82.

Rum isyanının Mehmed Ali Paşa kuvvetleri tarafından bastırılması ve Mehmed Ali Paşa'nın bu adalarda yerleşme arzusu üzerine, Avrupa devletleri araya girerek hadiseyi devletler arası bir konu haline getirdiler. Her büyük devlet durumu kendi açısından, menfaat ve çıkarlarını göz önünde bulundurarak çözmek istiyordu.

Rusya'da Çar I. Aleksandır'ın ölümü, Rus dış politikasında büyük değişiklikler meydana getirdi. Yeni Çar I. Nikola Yunanlılara karşı hayranlığı yanında, Türklere de düşmanca bakıyordu. Ayrıca Mehmed Ali Paşa'nın Ege adalarına yerleşmesini, kendi çıkarları açısından uygun görmüyor ve Yunanistan'ın istiklâli yolunda hareket ediyordu.

Bunun yanında İngiltere'de Mehmed Ali Paşa'nın isyanı bastırarak adalara yerleşmesini münasib bulmuyordu. Kendi çıkarları açısından o zamana kadar Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünden yana bir politika izlemekte olan İngiltere, Yunan isyanını destekliyerek bu politikasından vazgeçiyordu.

İngiltere Ege'de Mehmed Ali Paşa'nın veya Rusya'nın yerine güçsüz bir Osmanlı Devleti veya küçük bir Yunanistan devletinden yanaydı. (17)

İngiltere 1826'da Rusya ile Petersburg Protokolü'nü imzaladı. Protokol ile Yunanistan'ın Osmanlı Devleti'ne bağlı özerk bir devlet haline gelmesi ve Türklerin Yunanistan'dan tamamen çıkarılmasına karar veriliyordu. Avusturya ve Prusya bu protokolü reddetti. Fransa ise protokole katılmayı kararlaştırdı. Daha sonra Rusya, İngiltere ve Fransa 6 Temmuz 1827'de Londra Anlaşmasını imzaladılar. (18)

Bu üç devlet Osmanlı Devletinden bu anlaşmanın kabulünü istediler, bunun içinde bir ay müddet tanıdılar. Osmanlı Devleti bunu içişlerine karışma ve Yunanistan'da Türk varlığının tamamen ortadan kaldırılması sayarak reddetti.

(17)-F. Kurtoğlu, aynı eser, s.55 vd.; İ.H.Danışmend, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, İstanbul, 1972.S.112.

(18) C.Üçok, Siyasal Tarih, Ankara, 1980, s.69-70.

Bu gelişmeler üzerine Navarin'e gelen Rus, İngiliz ve Fransız ortak donanması, Osmanlı Donanmasını bir baskınla yok etti . Hadise başta bütün Rumlar olmak üzere Fransa ve Rusya'da sevinçle karşılanırken, İngiltere olayı büyük bir facia olarak nitelendirerek baskına karışan büyük subayları görevden aldı. Kutsal İttifakın fiilen ortadan kalkmasına sebep olan bu hadiseden Avusturya'da memnun kalmadı. (19)

Navarin Hadisesinden sonra Osmanlı Devleti tamamen donanmasız kalmışdır. Bu ise Rusya'nın Karadeniz ve Ege' de yalnız kalması demekdi. Böylece Osmanlı Devletinin denizlerdeki hakimiyetine büyük bir darbe indirilmiş oluyordu. Bu durum karşısında Osmanlı Devleti'nin tepkisi sert oldu. Rusya, İngiltere ve Fransa'dan tazminat ve Yunanistan meselesine karışmamalarını istedi. Bu isteklerinin kabul edilmemesi üzerine diplomatik ilişkiler kesilerek bu üç devletin elçileri İstanbul'u terk etti. Bu ise Osmanlı Devletince protesto edildi.

Durumdan memnun olmayan İngiltere ve Fransa Mehmed Ali Paşa ile anlaşarak, İbrahim Paşa komutasındaki Mısır kuvvetleri İngilizler tarafından Mısır'a taşındı. Fransa ise Mora'ya asker çıkararak adayı geçici olarak işgal etti.

Navarin hadisesinden karlı çıkan Rusya ise bunu iyi değerlendirek eline geçen fırsattı kaçırmak istemediğinden, Osmanlı Devleti'nin bu zayıf durumundan faydalananarak savaş ilan etti. (Mayıs 1828). Osmanlı Devleti Rusya ile yaptığı savastan ağır bir mağlubiyetle çıkarak, Eylül 1829'da Edirne Andlaşması'nı imzalamak zorunda kaldı. Bu anlaşma ile diğer kayıplardan başka, Yunan devletinin kurulmasını öngören Londra Protokolü'nü kabul ediyordu. (20)

Edirne Andlaşmasının kabulünden sonra Yunanistan devletinin kurularak sınırlarının çizilmesi için Osmanlı Devleti ile Avrupa devletleri arasında görüşmeler başladı. (21)

(19) E.Z. Karal, aynı eser, s.116- 117.

(20) R.Uçarol, aynı eser, s.112-113.

(21) R.Uçarol, Küçük Kaynarca Andlaşmasından 1839'a kadar

Avrupa devletleri kendi aralarında yaptıkları görüşmeler neticesi, Yunan devletinin sınırlarını çizerek geçici bir idare kurdular. Avrupa büyük devletlerinin kendi aralarında aldıkları kararları 24 Nisan 1830' da kabul ederek bağımsız Yunan Devleti resmen kurulmuş oldu. (22)

Bağımsız Yunan Devletinin resmen kurulmasından sonra liderlik yarışı ve taht kavgaları ülkeyi âdeta bir iç savaşın eşiğine getirmiştir. Bu durumda Yunanistan'ın koruyucusu olan devletler tekrar harekete geçtiler. İngiltere, Fransa ve Rusya Londra'da toplanarak Yunan sınırını yeniden çizdiler. Buna göre; Attik ve Mora yarımadaı, Kuzey sporatlar ile Eğriboz adası dahil birçok Ege adası Yunanistan'a bırakılıyordu. Krallığa ise Otto getirildi. Alınan bu yeni kararları Osmanlı Devleti 21 Temmuz 1832' de kabul etmek zorunda kaldı. Yunan istiklâlinde önemli fonksiyonu olan Sisam adasına ise muhtariyet verildi. (23)

Böylece 1821 yılında başlayan isyan Yunan Devletinin kurulmasıyla son bulmuştur.

Yunan isyanının başarı ile neticelenmesi çeşitli milletleri bünyesinde barındıran Osmanlı Devleti için çok tehlikeli bir durum ortaya çıkarmıştır. Devlet daha önce giriştiği savaşlar neticesi bazı topraklar kaybetmişti. Fakat ilk defa olarak kendi tebe'ası olan bir topluluk ayaklanıyor, diğer devletlerin yardımıyla olsa bağımsızlığını kazanıyordu. Yunan Devletinin kurulmasıyla Osmanlı Devleti Karadeniz'de Rus varlığından sonra Ege denizinde de Yunan varlığını kabul ediyor ve iki devletinde yayılma arzusu beslediği denizlerde mücadeleye girişiyordu. Böylece günümüze kadar devam eden Adalar ve Ege meselesi de ortaya çıkmış oluyordu.

Osmanlı Devleti Yunan isyanı sırasında içişlerine karışıldığını görmüş, artık tek başına devletin toprak bütünlüğünü sağlayamayacağını anlıyarak devletler arası denge politikasından raydalanma yolunu tercih etmiştir. Deniz kuvvetini Nava-rin hadisesi ile kaybettiğinden denizlerdeki hakimiyeti

(22) S.Sun, 1897 Osmanlı- Yunan Harbi, Ankara, 1965, s.9.

(23) S.Sun, aynı eser, s.9.

tükenmeye başlamıştır. Ayrıca bir valisinden ona çok büyük tâvizler vererek yardım isteyecek kadar zayıf olduğu da ortaya çıkmıştır. (24)

İşte yukarıda açıklamaya çalıştığımız devletin bu zayıf durumu, daha büyük problemlerin ortaya çıkmasına ve hemen hepside Osmanlı Devleti'nin aleyhine olarak neticelenmesine sebep olmuştu. Bu aşamadan sonra Osmanlı Devleti ile Yunan Devletini karşı karşıya getiren en büyük mesele ise Girit meselesi olmuşdur.

Girit 17.yüzyılın ortalarında Osmanlı topraklarına dahil olmuştu. Osmanlı memleketinin diğer yerlerindeki Rumlar gibi, Girit rumlarında geniş ticârî haklar ve inanç hürriyetine sahibdi. Fakat zamanla Osmanlı Devleti'nin zayıflaması, Fransız ihtilâlinin filizlendirdiği milliyetçilik hareketleri, Etniki Eterya başta olmak üzere diğer cemiyetlerin faaliyetleri ve Avrupa devletlerinin de bunları desteklemesi neticesi Girit Rumları Mora Rumları ile birlikde ayaklanmışdır. (25) Fakat bu ayaklanma Mehmed Ali Paşa tarafından bastırılmışdır. Yunanistan devletinin kurulması ile birlikde kendilerinin Yunanistan'a bağlanmadığını gören Rumlar tekrar ayaklandılar. Adanın kendisine bağlanmasını isteyen Yunanistan'da bu isyânı destekliyor, adaya gönderdiği papas ve öğretmenlerde halkı isyan için teşkilatlandırıyordu.

Yunanistan'ın bütün bu faaliyetleri neticesi Ağustos 1866'da adada büyük bir isyon tekrar patlak verdi. Rumlar Yunanistan'a bağlandıklarını ilân ettiler. (26)

Yaptığı bazı faaliyetlerin Avrupa devletlerince engellenmesi üzerine ve adaya yabancı müdâhalesini istemeyen Osmanlı Devleti Girit'e yeni statü verilmesini kararlaştırdı. Bu iş ile sadrazam Âli Paşa vazifelendirildi. (27) Sadrazam Ali Paşa adaya

(24) B.Levis, aynı eser , s.32.

(25) B.N.Şimşir, aynı eser s.32.

(26) M.Aktepe, Girit Meselesi, İstanbul, 1967 S.5.

(27) İ.M.K.İnal, Osmanlı Devrinde son Sadrazamlar İstanbul, 1955 s.22.

yeni bir statü vererek isyanı bastırmaya çalıştığı sırada, bundan memnun olmayan Yunanistan ise daha önce adadan gelmiş olan Rumların geri dönmesini milletler arası bir mesele hâline getirmeye çalışıyordu. Fakat bu göçmen meselesi Yunanistan aleyhine bir durum ortaya çıkarmışdır. 9 Ocak 1869'da Avrupa büyük devletleri Paris'de toplanarak Yunanistan aleyhine birtakım kararlar aldılar.⁽²⁸⁾ Yapılan baskılar neticesi Yunanistan bu kararları kabul etmek zorunda kaldı. Böylece Girit meselesi bir dereceye kadar halledilmiş olmakla beraber, Yunanistan ve ada Rumları yeni bir fırsatı beklemeye başladılar.

Nitekim Rumlar 1877-78 Osmanlı-Rus savaşında Osmanlı Devletinin zayıf durumundan yararlanmak üzere yeniden ayaklandılar.

Bu arada Rusya, Ayastafanos Andlaşması'na Girit'de ıslâhat yapılmasına dâir bir madde koyarak meselenin devletler arası bir nitelik almasını sağladı.⁽²⁹⁾

Bu durum adada İngiliz-Rus rekâbetini hızlandırdı. Bütün bunlar Rumlar açısından ümit verici gelişmelerdi. Osmanlı Devleti'de artan dış baskılar karşısında diğer büyük devletlerle birlikde meseleyi çözüme bağlamaya karar vererek 9 Eylül 1878'de Gazi Ahmed Muhtar Paşa'yı Girit'e gönderdi.

Gazi Ahmed Muhtar Paşa Hanya yakınlarındaki Halepa'da Avrupa devletleri konsoloslarının kontrolünde âsilerin temsilcileriyle görüşerek Halepa andlaşmasını imzaladı. Kasım 1878'de bir fermanla halka duyurulan bu andlaşma ile Rumlara geniş hak ve hürriyetler veriliyordu. Buna göre; Valinin memuriyet süresi beş yıl olacak, vali hiristiyansa yardımcısı müslüman, müslümanrsa yardımcısı hiristiyen olacak. Girit Meclisi 49 Hiristiyen ve 31 Müslüman üyeden meydana gelecek. Meclis ve mahkemelerdeki görüşmeler Rumca olacak. Vergi alanında Rumlara yeni birtakım haklar verilecek, ayrıca Mecliste hazırlanacak kanun ve projeler Osmanlı Devleti'nin temel yapısına ters olmayacaktı.⁽³⁰⁾

(28) M. Aktepe, aynı eser, s. 15 vd.

(29) Ayastafanos Andlaşmasındaki bu madde; Osmanlı Devleti Girit'e 1868'de verdiği imtiyazları dikkatle uygulayacaktı. (R. Uçarol, Siyasi Tarih, İstanbul, 1985, s. 279.)

(30) S. Sun, aynı eser s. 15-16.

Osmanlı Devletinin içine düştüğü zor şartlar altında verilme mecburiyetinde kalınan bu haklar bile Rumları memnun etmemiş, fakat Avrupa büyük devletlerinin baskısıyla bunu kabul etmek mecburiyetinde kalmışlardır. (31)

Girit adasında bu gelişmeler olurken Osmanlı Devletinin 1877- 78 savaşındaki zor durumunu fırsat bilen Yunanistan Epir ve Teselya'da ayaklanmalar çıkararak Yanya'yı işgâle hazırlanıyordu. Fakat bu sırada bir Balkan buhranının, Rusya'nın işine yarayacağından kendi menfaatleri açısından tehlikeli bulan Avrupa devletleri Yunanistan'a verdikleri bazı vaadlerle buna mâni olmuşlardır. Bu arada İngiltere Osmanlı Sadrazamından Yunanistan lehine sınır düzenlemesi yapılması için sözlü vaadde almışlardır. (32)

Fransa ve İngiltere'nin desteği ile Berlin Kongresi'ne katılan Yunan Dışişleri Bakanı, Epir, Teselya ve Girit'in kendilerine verilmesini istedi. İngiltere Girit'in Yunanistan'a terkine karşı çıktı, fakat Fransa ve İtalya'nın yoğun faaliyetleri neticesi Yunanistan lehine ayrıntıları daha sonra Osmanlı ve Yunan hükümetlerince görüşülerek bir sınır düzenlemesi yapılması, eğer iki devlet aralarında anlaşamazlarsa büyük devletlere arabuluculuk hakkını veren 24. madde kabul edildi. Böylece Osmanlı topraklarından bir kısmının Yunanistan'a terki karara bağlanmışdır.

Yunanistan Berlin andlaşmasının imzalanmasından hemen sonra Osmanlı Devleti'nden sınır düzenlemesinin yapılmasını istedi. Osmanlı Devleti toprak verilmesine şiddetle karşı çıkmasına rağmen, Avrupa devletlerinin baskısıyla görüşmelere başladı. Fakat Yunanlıların aşırı istekleri görüşmeleri neticesiz bırakmıştır.

Bu durumda, Berlin andlaşmasının 24.maddesine göre Yunanistan'ın müracaatı üzerine Avrupa büyük devletleri kendi aralarında toplanarak Yunanistan'a toprak verilmesi yolunda aldıkları kararları Osmanlı Devleti'ne kabul ettirdiler. (21 Temmuz 1881) Böylece Osmanlı Hükümeti Teselya ile Yanya'nın Narda

(31) R.Uçarol, Bir Osmanlı Paşası ve Dönemi-Gazi Ahmed Muhtar Paşa, İstanbul, 1976 s. 147- 152.

(32) A.F. Türkgeldi, Mesail-i Muhimme-i Siyâsiyye, 2., Ankara, 1957, s.168.

kasabasını Yunanistan'a terk ediyordu. Yunanistan diplomatik yollarda olsa Osmanlı topraklarından bir kısmını daha sınırlarına dahil ediyordu.⁽³³⁾

Girit'e Halepa Fermanı ile verilen haklardan ve Rumların bundan pek memnun kalmayarak Avrupa devletlerinin baskısı neticesi seslerini keserek fırsat kollamaya başladıklarından yukarıda bahsetmiştik.

İşte bu cümleden olarak Rumlar 1885 Balkan bunalımından yararlanarak Girit'in Yunanistan'a bağlanması veya Halepa Fermanının genişletilmesini istediler. Öte yandan Yunanistan, Bulgaristan ve Doğu Rumeli'nin birleşmesi neticesi Balkanlarda kendileri aleyhine dengenin bozulduğunu ileri sürerek, Girit'i kendisine bağlamak üzere harekete geçti.⁽³⁴⁾

Bunun üzerine Rumlar 1888'de tekrar ayaklandılar. Adanın Yunanistan'a bağlanmasına karşı çıkan Türklere saldırdılar. Türkler mal ve mülklerini bırakarak şehirlere ve limanlara sığınmak zorunda kalmışlardır. Bu durum karşısında Osmanlı Devleti adaya asker göndererek isyanı bastırmış ve Halepa Fermanı ile verilen hakları geri almıştır.

Girit'de bu gelişmeler olurken Yunanistan'da Girit, Epir ve Güney Makedonya'yı kendi topraklarına katmak üzere tekrar askeri faaliyetlere başlamıştır. Bu durum ise Osmanlı-Yunan münâsebetlerini gerginleştirdi.

Yeni bir Osmanlı-Yunan savaşının çıkmasını istemeyen Avrupa devletleri Yunanistan'a baskı yapmaya başladılar. Bu sırada Teselya'ya saldıran bir Yunan birliği Osmanlı kuvvetlerince geri püskürtüldü. Bu durum karşısında Yunanistan kısa müddet de olsa saldırgan davranışlarına ara vermiştir.

Fakat bu durum çok kısa sürdür. Zira 1895'de Girit isyanı geniş çaplı olarak tekrar başladı. Yunanistan'da adaya yardım için harekete geçti. Girit'deki bu isyan âdeta bir müslüman-hristiyan muhârebesine dönüştü, adanın kenarlarındaki şehirler Türklerin, iç kısımlar ise tamamen isyancı Rumların kontrolündeydi. Adaya verilen birtakım yeni haklar iç savaş önliyemedi.

(33) R.Uçarol, Siyasi Tarih, İstanbul, 1985, s.302-303.

(34) S.J.Sahw-E.K.Sahw, aynı eser, s.192-193.

Merkezden askeri kuvvetin gönderilememesi durumu dahada çıkmaza sokuyordu. Yunanistan'dan birçok gönüllü sivil ve asker akın akın adaya geliyordu. Avrupa hükümetleri kamuoylarının baskısı neticesi Osmanlı Devleti aleyhine bir tutum takındılar, ve adaya Türk askerinin çıkmasına şiddetle karşı çıkarak buna mani oldular. Yunanistan bir taraftan bu faaliyetlerini yürütürken diğer taraftan, resmen adaya asker göndermeye ve Teselya sınırından askeri yığınağa başladı. (35)

Yunanistan Girit adasındaki Avrupa kuvvetlerine ve bunların karşı çıkmasına rağmen Prens Yorgi komutasındaki bir deniz filosunu Girit'e gönderdi. 14 Şubat 1897 günü Hanya yakınlarında Albay T. Vasson idâresindeki bir birlik adaya çıkarak Girit'in Yunanistan'a bağlandığını ilan etti. Osmanlı Hükümeti bu durumu şiddetle protesto etti. Avrupa devletlerinin Yunanistan'dan Girit'i terk etmesini istemelerine rağmen terk etmemesi üzerine adayı geçici olarak işgal ederek muhtar bir yönetim kurdular.

Girit adasındaki ve Balkanlardaki bu hadiseler Etniki Eterya Cemiyeti'nde kışkırtmaları neticesi Yunanistanda, Osmanlı Devleti aleyhine düşmanlık duygularını son haddine getirdi. Yunan kamuoyuda Osmanlı Devletine savaş açılmasını şiddetle istemeye başladı. Fakat Girit adasındaki gelişmeler karşısında Yunanistan adada bir savaşı göze alamıyarak hareketlerini Makedonya ve çevresinde yoğunlaştırmaya karar vererek Teselya sınırında çete saldırılarını artırdı. Bunun üzerine Osmanlı Devleti'de Yunanistan'a savaş ilan etmek mecburiyetinde kaldı. (17 Nisan 1897)

Buraya kadar, Osmanlı-Yunan münâsebetlerinin 1313(1897) savaşına kadar kısaca tarihi seyrini vermeye çalıştık. I. Kısımda tezimizi teşkil eden ve 1313(1897) Osmanlı-Yunan münâsebetlerini anlatan yazma hakkında malumat verdikten sonra, II. Kısımda yazma eserin transkribini yaptık. Tezimizin sonunda ise metnin indeksini verdik.

I. DEVLET-İ ALİYYE VE YUNAN MUHÂREBESİ

A- Yazmanın Tavsifi

İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırmaları Merkezi Kitaplığı, Yazma Eserler Koleksiyonu'nda bulunan bu yazma eser Rik'a hattı ile kaleme alınmıştır.

Eser 27 cm.boy, 22 cm. en ve 51 varak (100 sahife) dan ibaretdir. Muayyen bir satır sayısı bulunmayan eserde, en fazla 29, en az 23 satır vardır. Kırmızı bez ile ciltlenmiş olub sırta meşindir.

B- Yazmanın Muhteviyâtı

Bu yegane nüshası bilinen eser 5 Nisan 1313(17 Nisan-1897) tarihinde Serasker Rıza Paşa tarafından Müşir Edhem Paşa'ya gönderilen savaş emri ile başlamakta olup 20 Haziran 1313 (2 Temmuz 1897) tarihine kadar devam eden Osmanlı-Yunan savaşı hakkında hadiseleri geniş olarak tafsîl etmektedir.

Serasker Rıza Paşa ile Müşir Edhem Paşa ve diğer subaylar arasındaki muhârebe(telgraf) ve yazışmalar gün, saat, dakika ve yer ismi ile bildirmektedir.

Yapılan muhâberelerin kimler arasında cereyan ettiğinin yer, zaman itibarıyla belirtilmesi, bu savaşa katılan subay ve askeri birlikler ile birliklerin durumlarını ve verdikleri zayıatın tesbitini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca eserde savaşın cereyan ettiği tarihlerde bölgenin coğrafi yapısı hakkında etraflıca bilgi verilmektedir.

Hadiselerin vuku buluşu, Orduy-ı Hümâyûnun savaş durumunun kronolojik bir sıra takib edilerek verilmesi eserin değerini bir kat daha artırmaktadır.

İ'LÂN-I HARB

Ahvâl-i mesrûde ve ma'lûmeden dolayı Yunanîlerle i'lân-ı harb edilmeğle sûreti aynen âtide münderic irâde-i seniyyeyi mübelliğ 5 Nisan 313 târihli emr-i telgrafî-i Seraskerî yevm-i mezkûrun saat dokuzunda vâsıl olmağla o anda fırka kumandanlıklarıyla icâb edenlere zeylen tebliğ olundu.

" Sûret-i Telgraf Nâme "

İşârât-ı devletinizden müstebân olduğu vechile mâdemki Yunanîler sizin hatt-ı ric'atinizi tehdîd edecek sûretde Kozköy ci-hetinden kuvve-i külliye ile tecâvüz etmiştir, tecâvüzü kat'iiyen men' etmek mütecâvizlerin hatt-ı ric'atini kesmeğe mütevakıf olduğundan evvelce bâ-irâde-i seniyye karargîr olan plan dâire-sinde ve ahvâl-i harbiyenin irâe edeceği sûrete göre bir dakika zâyî' etmeksizin biavnihi te'ala harekât-ı tecâvüziyyeye müsâra-atle hamîyyet ve şeca'at-i fıtrîyye-i müsîrâneleri üzre nâmus ve hukûk-ı mukaddese-i devletin muhâfazasına sarf-ı mezîd-i mukadderin buyrulması Meclis-i Vükelâ kararıyla bâ-irâde tebliğ olunur.

5 Nisan 313

Serasker
Rıza

Üçüncü Fırka Kumandanlığı ile İhtiyât Livâsından ma'ada fırka kumandanlıklarına tebliğ olunan mezkûr emre yazılan zeyldir.

Yunanîlere karşı ta'arruz edilmek hakkında şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i Hazret-i Padişâhîyi mübelliğ telgraf nâme-i Seraskerî bâlâyâ aynen nakl olundu. Elde edilmesi lâzım gelen kule ve nukâtın sûret-i mükemmelede zabt ve muhâfazasıyla lüzumsuz olanların terki ve hemen harekât-ı ta'arruziyyeye bi'l-ibtidâr kemâl-i i'tinâ ve basîretle icâbât-ı hamîyyet ve sadâkakin ifâsıyla heran buraya ma'lûmat-ı mükemmele ve muvazzaha i'tâsı himem-i aliyyelerinden bilhâssa mütemennâdır. Cenâb-ı Hak veliyyi ni'met bînimetimizi ve cümlemizi Habîb-i Ekremi hürmetine mansûr ve muzaffer ve herhalde ve mahalde tevîkan-ı celîle-i samedâniyyesini mu'in ve rehber buyursun âmîn. 5 Nisan 313

Müşîr
Edhem

Üçüncü Fırka Kumandanı Memduh Paşa ile İhtiyât Livâsına Yazılan zeyldir.

Yunanîlere karşı ta'arruz edilmek hakkında şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i Hazret-i Padişâhîyi mübelliğ telgraf nâme-i

Seraskerî bâlâyâ aynen nakl olundu. Elde olması lâzım gelen kule ve nukâtın sûret-i mükemmelede zabt ve muhâfazasıyla lüzumsuz olanların terki ve hemen harekât-ı ta'arruziyyeye bi'l-ibtidâr kemâl-i i'tinâ ve basiretle icâbât-ı hamîyyet ve sadâkatın îfası ile heran buraya ma'lumât-ı mükemmele ve müvezzaha i'tâsı himem-i aliyyelerinden bilhassa mütemennâ olduğu Dışkata, Milogoşte, İskomba, Kozköyü Kumandanlıklarına bâ-telgraf beyân kılınmış ve ma'lûmat olmak ve icâb-ı hale göre başka taraf-ı âlîlerine verilecek ta'limât mûcibince hareket edilmek üzere beyân-ı hâl mübâderet olunmuştur. 5 Nisan 313

Müşir
Edhem

(S.2) Aynı zamanda Yanya Kolordu-yı Hümâyun Kumandanlığına dahi sûreti âtîde mûnderic telgraf keşide edilmiştir.

Yunanîlerin kuvve-i muntazama ile Kozköy cihetlerine vuku' bulan tecâvüzleri üzerine ol babdaki şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i mülûkane mûcebince tevfikân-ı samadâniye ve meded-i ruhâniyet-i Peygamberiye müsteniden Alasonya Ordû-yı Hümâyununun ta'arruza başlamış olduğu berây-ı ma'lûmat arz olunur.

5 Nisan 313

Alasonya Ordû-yı Hümâyunu
Kumandanı Müşir Edhem

İ'lân-ı harb zamanında fırka ve livâların bulundukları mevâkı' ve mevâzi' ile tertîbâtı ve hudud mıntikasında sûret-i ta'biyesi (1) numaralı deplükasyon haritasıyla (1) numaralı nizâm-ı harb ve krokilerde irâe olunduğu gibi idi.

Yunanîlerin kuvvet ve tertîbâtı ise bilâhere tahakkuk ettiği gine göre Lefretcur ve Çayhisar karşısında (7,8) tabur asâkir-i muntazama ile evvelce o civârda teslih ettiği birkaç bin asâkir-i muâveneden ve ahâlisi muavvenesinden ve en ziyâde ehemmiyet verdiği hudûd kısmında yani İskomba ile Veliçko arasında ve Pırnar, Milona gerisinde tahmînen bir fırka piyâde ile efvûn taburlarının kısm-ı a'zamının ve Etniki Eterya memâlik-i şâhâne ve ecnebiyye ile dâhil-i memâlik cem ettiği mu'avveneden ibâret idi.

Nisan'ın Beşinci, Altıncı Günleri

Karargâh-ı umûmi (5) Nisan'da Alasonya, (6) Nisan'da ale's-sabah Yılanlıtepe'de bulunub iki saat sonra Milona pişgâhına nakl etmiş ve akşam yine Alasonya'ya avdet eylemiştir. Birinci Hayri Paşa Fırkası- Mezkûr fırkanın karşısında olub tahmînen bir livâ piyâde ile birkaç bin gönüllüden ibâret olduğu zikr olunan

Yumanîler Karatepe'den Ayailya'ya kadar kotrayı işgâl etmeksizin Ravende ovası bi't-tahkîm Doğancı boğazıyla, Beydeğirmeni boğazı ve Ayahil sırtlarını işgâl etmişlerdiki topcusu (3,4) batarya kadar tahmin olunuyordu. Krokide görüldüğü üzere Hayri Paşa Fırkasının Birinci Livâsı Lefredcur, İkinci Livâsı Çayhisar cihetine ta'biye edilip Üçüncü Firkadan celb olunan İshak Bey Livâsıda (14)ncü Süvâri Alayı ve Topcu (27)nci Alayın Dördüncü Bölüğü ile ihtiyât olmak üzere Milogoşte'de bulunuyordu. Nisan'ın dördüncü ve beşinci geceleri düşmanın sarmış olduğu Cuma kulesi tazyîk kılınmış almagla 5 Nisan 313'de kurtarılmış ve 5,6 Nisan gecesi mezkûr kule efrâdıyla diğer karakollardaki efrâd dahi geriye çekilmiştir.

Hadd-ı sūdun Şabanağa, Papalivadya ve Lespovaki gibi nukât-ı hâkimesinin elde edilmesi matlûb ve mültezim bulunduğuna ve fakat Şabanağa'dan hakkıyla istifâde edilmesi Papalivadya, Tırpan ve Lespovaki tepelerinin elde bulunmasıyla olacağına mebni 5/6 Nisan gecesi saat dörtbuçukda istediği emr Çayhisar'da Ferik Hayri Paşa Hazretleri'ne iltâ olunmuşdu.

Birinci Fırka Kumandanı Hayri Paşa'ya

Alasonya'dan Neş'et Paşa Fırkası yarın Papalivadya'yı zabt ederek Lespovaki'ye doğru ilerliyebilirse Şabanağa'nın şimdiden tutulması muvâfıktır. Fakat Neş'et Paşa neticeyi serîan istihşâl edemeyecek olursa Şabanağa kulesine gönderilecek kuvvetin mahzûr kalması melhûz olduğundan^(S.3) evvelce iş'ar olunduğu üzere terki tavsiye olunur.

5 Nisan 314 [doğrusu 313 olmalı] d./30 s./4 gece
Müşir
Edhem

Zât-ı Sâmi-i Müşîriye

Şabanağa'nın elde edilmesi Gavan ovası cihetinden pek müşkil olacak. Çünkü Ayahilbeli'de düşmandadır. Fakat Lespovaki ve Tırpan noktaları elde edilecek olursa Ayahilbeli'nde düşman duramaz. Çayhisar cihetinden Şabanağa'nın alınması Rusların Milona'da yaptıkları gibi icâbına göre birkaç gün şiddetli top atışına mütevakıftır. Buradaki bataryalarda her altıtop için dörderyüz atım kadar vardır. Şimdiden dâne yetiştirilmesi

lüzûmu arz olunur. 5 Nisan 313 gece Ferik
6 Hayri.

Mezkûr telgrafnâme-i cevâbiyeden Şabanağa kulêsi etrâfının evvelce zikr olunduğu üzere diğer kuleler gibi çekilmiş olduğu ve elde edilmesi şiddetli hücumlar icrâsına mütevakıf bulunduğu cihetle mezkûr tepeden şimdilik sarf-ı nazar edilmiştir.

Hudûddan Gavan ovasına hakim olan nukâtın kâmilten düşman elinde bulunması ve Yunânilerin Gavan ovasına sarmak üzere oldukları akşam üzeri istihbâr ve Lefretcûr karşısındaki kuleler efrâdının geriye alınmış olduğu iş'âr olduğuna binâen âti-deki emirler verilmiştir.

Milogoşte'de Ferik Hayri Paşa Hazretlerine.

Yunânilerin Gavan ovası cihetinden sarmış olduğu istihbâr olunmağla beyân-ı ma'lûmat olunur.

5 Nisan 314 (doğrusu 313 olmalı) "Müşir
Edhem.

Bu dahî

Lefretcûr karşısında olub efrâdı geri çekilen kuleler gerilerinde süvâri devriyesi gezdirilmesi tavsiye olunur.

5 Nisan 313 Müşir
Edhem.

6 Nisan günü tulû'-ı şems ile beraber düşmanın endâhtı üzerine top muharebesinde (5 Nisan'da yalnız Üçüncü Alayın Beşinci Bölüğü harbe bed'e edib diğer bataryalar ile Lefretcûr ciheti hâl-i sükûnette kalmıştır.) ve bir saat sonra dahi en yakın noktalar beyninde tüfenk muhârebesine başlanıldı. Birinci Fırkaya ihtiyat olarak ilâve edildiği bâlâda beyan olunan İshak Bey. Livasının Birinci Alayı bugün akşam üzeri Çayhisar gerisine tekarrub ettirildi ve Kotraya karşıda ahîren Cihangir tepe nâmıyla tevsim olunan noktaya bir müfreze-i askeriye ve Kaligavra'nın sağ cenâhı olub evvelce tutularak sonra terk edilen tepeden yinetekrar Anamur Taburu sevk ve ta'biye olunmuştur.

İkinci Neş'et Paşa Fırkası- Fırka-i mezkûre ilân-ı harbdan evvel Lespovaki'den Kasapmilonya Karakolu'na kadar olan hudûd-ı mıntıkası ta'yin ve tahsis edilip, Birinci Celâl Paşa Livası Semerboynu'ndan Papalivadyaya kadar olan kısmı, Birinci Alay Semerboynu'nda, İkinci Alay Papalivadya'da olmak üzere işgâl etmiş ve Hâfız Paşa Livası munhasıran Pırnar tepesini

tutmuş idi. Fırka karargâhı İskomba'da bulunub livalar mürettebatından hâric olan bir tabur ihtiyâd-ı umuûmi olarak burada bulundurulmuşdur. Üç bataryadan biri Semerbeli'nde biri İskomba'da diğeri Pınar'da ve bir cebel bataryası da İskomba'da bulunuyordu.

(S.4.)

İlân-ı harb edildiğine dâir tebliğ edilen irâde-i seniyye-i cenâb-ı Padişâhiyi mutazammın emr-i müşîri gündüz saat dokuzbuçuk râddelerinde İskomba karargâhına vâsıl oldu. Fırka kumandanı karargâhda bulunan Hâfız Abdülezel Paya'ya derhal Pınar'a giderek Papalivadya kal'asının topa tutulmasını ve işbu top ta'arruza işâret olduğundan umûm kıta'âtın şiddetle muhârebeye girişerek ta'arruza bede'eylemesini emr etti. Papalivadya'da bulunan Celâl Paşa ile Semerbeli'nde Kaymakam Rıfat Bey'e emir zâbitleriyle tebliğ-i keyfiyet olundu. Kule tahrib olunur olunmaz Celâl Paşa hücum edecek idi. Saat onbucukda Hâfız Abdülezel Paşa Pınar'a muvaâsalâtle irâde-i seniyye ve emr-i kumandânîyi ma'iiyyetine bi'ttefhîm hemen topçuya endâht emrini verdi. Bu esnâda Papalivadya'ya emr henüz vâsıl olmamışdu. Binâen aleyh saat onbucukda Pınar'daki batarya ile İskomba karyesi civarındaki ve Semerbelin'de bulunan bataryalar karşılardaki kulelere birden şiddetli âteşe başladılar. Yunâniler ilk top sadasıyla berâber yaylın ateşler icrâsına bed' etti. Her iki tepede şiddetli top ve tüfenk muhârebesine girişildi. Semerboynu ile Tırpan arasındaki mesâfenin ziyadeliği hasebiyle buradan ateş icrâ olunamıyordu. Kasap Milona, Kırâçova, Tırpan ve Lespovaki kullelerindeki efrâd akşama kadar kuleler civarındaki siperlerde mûdafa'âda sebât ile akşam karanlığından bi'l-istifâde Semerboyuna ve İskomba'ya çekilmişlerdir. Kırâçova ve Kasap Milona kışlaları düşman tarafından tahrib olunmuşdur. Pınar'da bulunan toplar düşmanın ne Pınar ve nede Papalivadya kulelerine irâs-ı hasâr edemediklerinden ta'mîm edilen hücum mevki'i fi'le konulamadı. İhtiyât olarak Papalivadya tepesinin şimâl eteklerinde bulunan Çerkeş Taburu tepeye çıkarıldı ve gece topcu kumandanı tarafından Pınar tepe bataryaları müâyene olunarak mürettebattan bi'l-istifâde hakkıyla ta'biye olunub dört topla Papalivadya ve Pınartepe kulelerine ve Kırâçova karyesinin cenûbunda ve İskomba boğazı karşısında

bulunan düşmanın muhatt-ı bataryasından birkaç cebel topuna ve mezkur karyenin şimâl-i garbında hudûd hattı üzerinde Kırâçova kule ve (3) numaralı top mevzi'inden dahi Milona'ya endâht tertib edilmiş ve bunlara nezâret için Kaymakam Şevket Bey ta'yin olunmuştur. Gece saat altı raddelerinde İkinci Fırka Kumandanlığından müşiriyete âtideki telgrafnâme keşide olunmuştur.

Huzûr-ı Celîl-i Müşiriye

Nizâmiye Taburlarıyla Araç Taburunun Semertepe'nin sağ ve solundaki sırtları işgâl etmekde oldukları ve Şabanğa Karakolu ile Ayailya Karakolunun yandığı ve lespovaki ile Tırpan kulelerine bir şey olmadığı akşama yakın Yunanın bir iki taburu ovanın öte tarafındaki kesik araziye girdiği ve Topçu Mülâzımı Cafer Efendi tarafından müşâhede edildiği ve şimdiki halde tepenin sağındaki sırtlarda sukûnet mevcut isede sol taraftaki sırtlardan Papalivadya'ya kadar ara-sıra şiddetli ateşler icrâ edilmekte olduğu Birinci Alay Kumandanlığı'ndan alınan ma'lûmata meşhûddâtımız ilâve-i arz olunur ferman.

5 Nisan 313 Gece
6

İkinci Fırka Kumandanı

Ferik
Ömer Neş'et

Piyade ateşi sabaha kadar devam ediyordu.

Ferdâsi günü 6 Nisan şafakla beraber behemahal topcu vasıtasıyla kuleler tahrib edildikten sonra bi'l-hücûm Pınar ve Papalivadya'nın zabtıyçün kumandanlara evâmir itâ olundu.

6 Nisan'da Semerbeli'ndeki sahra bataryasından iki top evvelce inşâ-ü izhâr edilen top yolundan mezkûr bed ile Papalivadya arasındaki sırta götürülüb ta'biye edilerek Papalivadya'da bulunan düşmanın yanına ve Tırpan sırtlarına endâht etmeye başladı. (S.5.)

Fakat Papalivadya'da bizim kule düşman kulesine sedd ettiğinden mezkûr kuleye endâht olunamıyordu. Semerbeli'ne götürülmüş ve Semerboynu sırtlarından işbu dört tabura Tırpan üzerine tâarruz edilmek tasavvur edilmiş isede, arazinin sarplığından dolayı bundanda sarf-ı nazar olunmuştur. İşbu hücum muvaffakiyetper olduğu halde Papalivadya'da bulunan düşmanı yan ve arkası olacağından mezkûr tepe ve onu müte'akip Pınar-tepe zabta geçecekdi. Buradaki hücumdan sarf-ı nazar edilince

Ereğli Taburu İskomba'ya celb ve orada bulunan bataryadan iki topla Pınar'a sevk edildi. Devrek Taburu gece saat sekizde Hâfız Paşa tarafından Pınar'a alınmış idi. Papalivadya ya şafakla berâber iki cebel topu çıkarılmış ve ateşe bed' edilmiş ise de kuleyi göremediğinden tahrib hususunda bunlardan bir istifâde olunamamıştır. Bu toplar düşman piyâdesine oldukça hasar veriyordu. Mesâfenin azlığı ve düşman kurşunlarının te'siri sebebiyle mezkur toplar kuleyi görecektir vechile tepenin münâsib noktasına ta'biye edilememiştir. Pınar ve Papalivadya ya düşman bir iki def'a şiddetli hücum icra etmiş ve siperlere kadar yaklaşmış ise de şiddetli ateşler ile istikbâl edilerek ric'ate mecbûr edilmiştir.

Pınar'da Devrek Taburu dahi sabahleyin bir hücum icrâ etmiş ve fakat düşman kule ve istihkâmlardan ve Papalivadya'dan edilen düşman ateşleri arasında kalarak geri çekilmeğe mecbur olmuştur. Şu esnâda topçu siperleri üzerine çıkarak harbi temâşa ile kıt'atı kumanda etmekte olan Hafız Abdüleziz Paşa ceketinden isâbet eden bir kurşunla şehid oldu. Gemlik Taburu Binbaşısı Tevfik Bey muvakkaten ikinci Liva Kumandanlığı vekâleti'ne ta'yin edildi. Karşıdaki düşman kesretine ve nukât-ı hâkimenin evvelce onlar tarafından intikâl edildiğine mebni taburlar ileri hatta sevk edilmiş ve kat'i bir hücumun icrâsı için elde bir-iki tabur daha bulunmağa ihtiyaç görülmüş olduğundan ol vechle iki tabur karargâh-ı umûmiden istenilmiş idi. Milona cihetinden dahi tek mil kuvveti hatt-ı harbe dahil olmasından ancak Serfiçe'den henüz gelmiş Cidde Taburu Karargah-ı Umûmiden gönderildi.

Saat ona doğru Müşir Paşa Hazretleri'nin Erkân-ı Harbiye Kaymakamı Enver Bey tarafından tebliğ olunan emr-i şifâhisinde Milona cihetinde askerimizin bir mikdar ilerlediğini ve düşman kısm-ı küllisini oraya cem' etmiş olduğundan Papalivadya ve Pınar'da icrâ edilecek hücumun muvaffakiyetper olarak Milona cihetinin dahi ilerle mesinâ teshîl edeceği beyan olunmağla derhâl hücum emr-ı işâreti verildi. Asâkir şâhâne siperlerden fırlayarak şiddetle ileri atılmağla düşman terk-i mevzi' ederek firâra başladı. Cüz'i telefâtla Papalivadya elde edilerek Pınar'ın ateşe alındı. Pınar'dan dahî hücum

kiyâm edildiğinden burası da suhûletle zabt edildi. Bu zamanda Fırka kumandanlığına. Müşîr Paşa Hazretleri'nden vârid olan; Şu Pırnar-tepe'de bulunan üç taburdan birini Milona cihetinde harb etmekde olan taburlara muâvenet etmek üzere Milona'ya doğru inen sırt boyunca ilerlemesi teveccüh olunur. 6 Nisan 314 (doğrusu 313 olmalı) emirnâme-i telgrâfi üzerine oaday Taburu mezkur cihete sevk edilmiş idi.

İşbu hücum üzerine esâsen her taraftan sıkıştırılmış olan Yunanîller ric'ate başladı. Sağ tarafta İnebolu Taburundan iki bölük Tırpan sırtlarını tuttu. Taburlar Pırnar ve Papalivadya'dan inerek düşmanı şiddetle ta'kîb ediyordu. Fakat gece karanlığı başladığından taburların tevkifi ve cem'iyle Pırnar ve Papalivadya sırtlarını işgal ve tahkîm için emr verildi. Vakit münâsib olubda ileri harekâta devam olunsa idi, düçâr-ı inhizam olan düşman karmakarışık bir surette ovaya dağılacak ve Lespovaki sırtları bi's-suhûle pür zabta geçecek idi ki bu hal düşman hudûdun nukât-ı sâiresinde dahi dikiş tutturamayacak idi. Hayfaki geçenin hulûlü buna mâni oldu. (S.6.)

Üçüncü ve Dördüncü Fırkalar-- Üçüncü Fırka Alasonya'da Yılanlitepe'de müctemi' bulunub Birinci Fırka'ya bir kuvve-i isnâd olmak üzere İkinci İshâk Bey Livası evvelce Miloğöste'ye gönderilmiş olduğundan Birinci Tahir Paşa Livası İkinci Neş'et Paşa Livasıyla Milona'dan Dava'ya kadar hudud mıntıkasına me'mur ve on iki taburdan mürekkeb Dördüncü Haydar Paşa Fırkası'nın nev'amâ ihtiyatını teşkil edib hududdan bir kısım işgâl etmiyordu. Binâen aleyh ilân-ı harbi müteâkib verilen ta'arruz emrinde mezkur fırka kumandanlığına da ihtiyat livası misüllü emr-i âhire intizar etmesi lüzûmu derc edilmiştir. Bu halde mezkur fırka ertesi günü sabaha kadar Yılanlitepe karargâhında hâl-i sukûnette kalmıştır.

Dördüncü Fırkaya tahsis olunub Milona'dan Dava'ya kadar olan hudud mıntikasının Menteşe'den mezkûr Dava'ya kadar olan kısmı Nâim Paşa livası tarafından ber-vech-i âtî işgâl edilmiş idi.

Menekşe'ye muttasıl olub Milona caddesinin muhâfaza ve müdafa'asına sâlih olan sırtlar üzerinde Akseki ve onun gerisinde

Gevgili Taburu, Menekşe tepesinde Yirmidördüncü Alayın Dördüncü Taburu ile iki kıt'a cebel topu ve Menekşe'nin şarkında vaki' düzlükde Paço mevki'lerinde Menekşe'nin solunu te'min etmek üzere taburu bulundurmuş idi. Paço mevki'inin arkasında düşmanın elindeki hâkim mevkiâ" binâen hâiz-i ehemmiyet olan Veliçko tepesi dahi Menlik ve Antalya Taburlarının taht-ı işgâl ve muhâfazalarına mevdu' idi. Şu kadar ki İlân-ı harbden evvel bir münaza'aya tarafımızdan sebebiyet verilmemek için Veliçko tepesine ta'biye edilip gerisinde bulunuyordu. Veliçko'nun şarkındaki Estoranka noktasında Nizâmiye Onyedinci Alayın İkinci Taburuyla Elmalı Redif Taburu bulunmakta idi. Dördüncü Fırkanın mütebâkı Priştine, Geylan, Seniçe Taburlarıyla Topçu On-dördüncü Alayın Birinci Taburu Alasonya'da bulunuyordu. İlân-ı harbi müteakib Pınar tepesinden endaht olunan topla beraber Yunânîler Milona cihetinden taksîm ettikleri hûcumu mevki'i fi'le koymak üzere kemâl-i şiddet ve sür'atle ileri hareket edib Veliçko'yu bi'l işgâl buraya ta'biye ettikleri iki kıt'a cebel topuyla Menekşe'ye endaht icrâ edib Veliçko'dan ileri yürümek istemiş isede biraz geride ahz-ı mevzi' eden mezkûr taburların şiddet-i müdafa'ası sebebiyle muvaffak olamamıştır.

Milona cihetinde dahî evvelce hiçbir taraftan işgâl olunmayan münâza'un-fih kuleyi ve bunun garbındaki Alasonya Ovasına hakim sırtları hemem zabt ve işgâl etmiş ve bu vechile mülâzım Yunus Efendi Kumandasıyla otuz neferden ibâret olan Milona Karakolu efrâdı mahsur kalmışlar isede merdâne müdafa'âda sebat etmişlerdir. İşbu mıntikasının kilidi mesâbesinde olan Menekşe tepesinde ta'biye edilen oniki kıt'a cebel topunun düşman topusuyla Milona cihetine şiddetle mukâbele ve ateş etmiş, Nizâmiye Yirmidördüncü Alayının Dördüncü Taburunun şiddet-i müdâfası sebebiyle düşman etmiş olduğu birkaç hat ve tecâvüzü ileri götürememiş ve fakat ateş bütün gece devam etmiştir.

Selânîk, Priştine, Geylan, Seniçe Taburları dahi Gevgili Taburumun sağına doğru imtidâd eden sırt üzerine ta'biye edilmiş ise de Milona cihetinde nukâd-ı mühimmeyi elde ederek ovaya doğru ilerlemekle nişân-ı düşmanı târd ve def'etmek üzere Selânîk ve Priştine Taburları Milona sırtlarına gönderilerek ateşiyle

düşmanı püskürtmüş ve Gevgili Taburunun Milona kapusu saçağına doğru olan ateşide buna yardım etmiştir. Münâza'un-fih olan kulelerin ehemmiyetine mebni ertesi günkü harekâta esas olmak üzere geceden zabtıycün gece saat beşbuçukda Geylan ve Senice Taburları sevk edilmiş ve şu harekât düşmanın ovaya sarkmak üzere ikinci def'a hücumu zamanına tesâdüf etmiş olmağla, Selânik, Priştine Taburları dahi mukâbil hücumu kıyâm ederek düşmanı geri çevirib istihkâmâta kadar tard etmiş isede mevki'in menâis ve metâneti gece siperlerin zabtına mani' olmuştur. Münaza-un-fih kule dahi gerçi sabaha değin birkaç def'a ihâta olunarak Asâkir-i Mansûre kemâl-i şecaat ve besâletle siperlere kadar yanaşmış isede mezkur siperlerin metânet ve irtifa'ı cihetiyle gayurâne ve fedâkârâne edilen hücumlar semeresiz bırakılmışdır.

(S.7) Ale's-sabah saat sekizbuçukda fırka topcusu (Al.I4 ,Tb.1) Topcu Kumandanı Ali Rıza Paşa'nın bizzat nezâreti tahtında olarak (1) numaralı krode [=krokide] görüldüğü üzere Milona'ya karşı ahz-ı mevzi'ile düşmanın Kraçova kulesindeki cebel bataryalarıyla hatt-ı kısmı tutmuş olan düşman piyâdesi ve kuleler şiddetli ateş altına alındığı gibi bâlâda zikr olunan Pırnar'ın üç numaralı mevzi'inden iki topla düşmanın soluna ve Menekşe'den iki cebel ve Menekşe eteğine yani (Gevgili Taburunun bulunduğu sarta) ta'biye edilen iki cebel topuyla sağına endahta devam olunmuş olduğu gibi, Onaltıncı Alayın Birinci Taburuyla Üçüncü Fırka topcusundan iki batarya ve Ormanlıdan gelen Süvâri Topcu Taburu ve birer bölüğü Delişkat ile Kozköyü'ne gönderilmiş olan Yirmisekizinci Alaydan bir bölük ve öteden beri Alasonya'da müferrez olarak bulunan Onyedinci Alayın Birinci Bölüğü ki cem'an (10) batarya dahi lüzûmunda mevzi'a idhâl olunmak üzere hazır tutulmuştur.

Şu suretle Milona'ya ta'arruz eden düşman piyâdesi üç cihetden topcu ateşi tahtında bulundurulmuş ve düşmanın ilerisi müş'ir kılınmıştır.

Üçüncü Fırkaya mensub taburlardan taraf-ı müşîriden verilen emr üzerine Kaymakam Agâh Bey kumandasıyla Onyedinci Alayın Birinci Taburu ve Kalkandelen Redif Taburu ve Miralay Naki Bey kumandasıyla Büyükliman ve Üsküb Taburları gece saat sekizde

sevk edilerek nizâmiye taburlarıyla Kalkandelen Taburu Pırnar tepesinin şark eteklerinde berâe ile sağ cenahda ve Büyükliman ile Üsküb Taburları ,işbu iki taburla Redif Selânik Taburunun geceleyin işgal ettiği sırtlar arasında ahz-ı mevzi'ederek düşmanla şiddetli piyâde muhârebesine tutuşmuş ve görülen lüzûm üzerine ihtiyat Livasından Sivrihisar Taburu ileriye sevk ile bir bölüğü hatt-ı harbe dahil olduğu gibi Milogošte'den celb olunan Akdağmadeni ve Sungurlu Taburları hatt-ı harbe yaklaştırılmışdır.Milona hâkimiyeti ve üzerine ta'biye edilen iki cebel topumuz münaza'un-fih kule ve civârında bununan düşman piyâdesine olan te'sîri sebebiyle düşman tarafından zabt-ı isti'câl olunan Menekşe'nin takviyesi için Üçüncü Firkadan celb olunan Kırâçova Taburunun vürûdu ve bununla berâber Avrethisar Taburunun azçok ilerlemesi Milona'daki taburların dahi şiddetle ateşlerine devam etmesi Pırnar'dan Veliçko'ya kadar olan hatt-ı hudûdu ateşler içinde bırakmış idi . Bu zamanda Dördüncü Fırka Kumandanı Haydar Paşa'dan âtideki rapor alınmıştır.

Milona kapusunun tahribi derûnunda bulunan düşmanın ta'biye için Gevgili Taburunun bulunduğu mevki'a şimdi bir cebel topu gönderilecek isede hücûm etmek üzere taze asker-i fevkalade lüzûm-ı hakîki olduğu gibi neticesi de taburun vürûduna mütevakkıftır.Erkân-ı Harbiye Miralayı Seyfullah Bey'in ifâde-i şifâhiyesinden dahi ma'lum buyurulacağı vechile tabur hakkında emr-i irâdelerine muntazırım ferman.

6 Nisan 313

Dördüncü Fırka Kumandanı
Mirliya
Haydar

Evvelce Kırâçova Taburu gönderildiği gibi Milona cihe-tindeki taburların lüzumundan ziyâde olmasından ve ihtiyat Livasından celb edilen Onsekizinci Nişancı Taburu icâbında sevk edilmek üzere Milona kapusu pişgâhına karargâh-ı umûmi nezdinde bulunduğundan ayrıca tabur göndermeğe lüzum görülmemiştir.Gündüz saat altıda Menekşe tepesinden münâza'un-fih kuleye endahat edilen bir mermi kulesinin sakafine isâbetle düşmanı mezkûr kuleyi terke mecbûr ettiği ve yalnız Menekşe'nin Milona etekleriyle hudûdun garb cenûbesindeki sırtlardan

edilen piyâde ateşinin mezkûr kule pişgâhında bulunan taburlarını işgâl ettiği Mirliya Naim Paşa tarafından görülmekle, tahliye edilmiş olan mezkûr kulenin pişgâhındaki taburlar tarafından işgâli birkaç def'a boru işâretiyle ihtar edilmiş isede anlaşılmadığından, Yirmidördüncü Alayın Dördüncü Taburu Yüzbaşılarında Ömer Efendi Kumandasıyla bir müfreze mezkûr taburlar nezdine gönderilmiş ve bu sırada verilen hücum işaretini müteakib mezkûr kule ve civârı zapt edildiği gibi saat onbuçuğa doğru Selânik ve Priştine Taburları tarafından Kasapmilon ve civârı (S.8) elde edilmiştir.

Dördüncü Fırkanın sağ cenâhında bulunan Üçüncü Fırka Taburları dahi önlerinde düşmanı mevzi'lerinden ve kulelerinden def' ve tenkîl edebilmek üzere şiddetli ateşleri ovadan icrâ edilen ve başlıca hedefi Kıracoğa Yunan kulesiyle, düşman avcı yerleri olan sahra topraklarının tahribâtı sayesinde olunan şiddetli hücumlar düşmanın pay-ı sebâvetini düşâr-ı tezelzül etmekle saat onbirbuçuk raddelerinde Üçüncü Fırkanın sol cenah taburlarından Üsküb Taburu Kasapmilonahın sağındaki kuleyi ve bunu müte'akib Onyedinci Alayın Birinci Taburunda mezkûr kulenin sağındaki merkez kulesini zapt eyledikleri gibi saat onikiye doğru da Pınartepesi'nin eteklerinde olup Milona sırtlarına hâkim olan ve etrâfı siperlerle tahkîm bir cebel bataryasıyla kuvve-i müdafa'ası tezyîd edilmiş bulunan Kıracoğa kulesi Kalkandelen Redif Taburu tarafından zapt edilmekle düşman Menekşe'den Pınar'a kadar olan mevâzi'i yalnız Milona kapusu müstesnâ olmak üzere terk ile geriye çekilmiştir. Akşam olmak münâsebetiyle ta'kib olunamamıştır. Bu gece her iki taraftan ateş icrâ edilmeksizin geçirilmiş ve ale's-sabah yalnız Milona kapusunu terk etmeyen düşmanın dahî firâr ettiği görülmüştür.

Beşinci Fırka- İlân-ı harbdan evvel Dışkata'da karargâhı te'sis edib kuvâ-yı mevcûdesi tecâvüzât-ı eşkiya sebebiyle bervech-ı âti mevâki'de bulunuyordu. Bursa, Bilecik, Mihalic, Çekirge Taburlarıyla Onsekizinci Alayın Dördüncü Taburu ve Atranos, Kürre-i nühas ve Düzce Taburları Dışkata ve civarında, Altıncı Nişancı Taburu ve Kimşet kapusu ile hudud kulelerinde İzmit ve Adapazarı Taburları Karabina cihetinde, Karamürsel Taburu

Karatepe'de Nizâmiye Yirmidördüncü Alayın Üçüncü Taburu dahi Dışkata mevki'iyle hudud kulelerine münkasım idi.

İlân-ı harbi müte'akip Ferik Hakkı Paşa Hazretleri'nin on tabur piyâde ile hemem Alasonya'ya müteveccihen hareket etmesi için verilen emr-i müşîri üzerine âtîde nizâm-ı harbi gösterilen kıta'at 6 Nisan 313 akşam üzeri Yılanlıtepe ordu-gâhına muvâsalet etmişdir.

İbrahim Bey Alayı

Cemal Bey Alayı

... — Birinci Bursa

... — Alay 8.Tb.4

... — Bilecik

... — Atranos

... — Mihalic

... — İzmir

... — Gekirge

... — Adapazarı

... — Düzce

Bu taburların hareketi te'hîr edilmiştir.

... — Karamürsel

İki kıt'a topu

Fırka Sûvârisi

6/7 Nisan gecesi Ferik Hakkı Paşa Hazretleri'ne âtîteki emr verilmiştir.

Beşinci Fırka Kumandanı Hakkı Paşa Hazretleri'ne

Ta'biyet-i aliyyelerinde bulunan altı taburun bu gece saat dokuzda Alasonya haricinde Milona yolu üzerinde harekete mühey-yâ bulundurulması lüzûmu beyan olunur. 6 Nisan 313 Müşîr Edhem

İşbu emr mücebince mezkûr taburlar ale's-seher Milona geçidi karşısında ictima'etmişlerdir.

Altıncı Hamdi Paşa Fırkası- Fırka-i mezkûrun daha ilân-ı harbden evvel Yunanlıların düğâr-ı ta'arruzu olduğu cihetle düş-man ateşi karşısında bulunuyordu. Kroki numara (1) şöyle ki; Nisan-ın dördüncü günü akşamı saat bir raddelerinde düşman Laka Tabu-ru bâkiyğsinden tâ Perdikari tepesine kadar mümtedolan hudûd üzerine yaptığı (S.9) metrislerden ve kulelerden birden tüfenk ateşine başladı. Ve Perdikari tepesinden birkaç yüz metre kadar ilerlediği dahî ateşlerinden fark olundu. Düşman ateşi görünür görünmez derhal Birinci Alayın Birinci, İkinci, Üçüncü (Trabzon,

Sürmene, Tirebolu) Taburlarıyla ,İkinci Alayın Of Taburu Perdika(ri) tepesine ve Ünye Taburuda Kodaman sırtlarına gönderildi ki bunun bir bölüğü daha bir hafta mukaddem orada bulunuyordu. Düşman yalnız Perdikari tepesinde ilerlemiş olduktan bir saat sonra (saat ikide) hatt-ı hudûd sırtlarındaki siperlerine kadar püskürtülmüş ve fakat onlardan çıkarılamamıştır.

Düşman taburu Ayailya kulesiyle Analipsis tepesinde ve Çam-tepe kulesinde umûmi ateşe iştirak etmişti. Ancak saat ikide Analipsis tepesinin altında bulunan Samsun Taburu gâyet suri ve meşî harekete nihâyet derecede gayr-i müsâid olan mezkûr tepeye tırmanarak çıkmaya başlayınca düşman birden bire yaylım ateşiyle tepede bulunduğunu göstermiş ve bu ilk ateşte Samsun Taburunu biraz telefâta uğratmıştır. Analipsis tepesinin ateşini müte'akib düşman Çamtepe ile Ayailya ve Taburya kulelerinden dahi kemâl-i şiddetle ateşe başlamış olduğundan ateş hattı Dava geçidinden Çamtepe kulesine kadar yayılmış ve ba'dehû denize doğru olan kulelerde sirâyet etmiştir ki her yerde kemâl-i şiddetle mukâbele ve müdâfa'a görmüştür. Ateş dörtbuçukda bir saat kadar fâsıla verdikten sonra sabaha kadar devam etmiştir. 5 Nisan 313 şafakla beraber şiddetle ateşe başlandı. Samsun Taburu sisden bi'l-istifâde Analipsis tepesinde düşman yerlerine yirmi metre kadar takarrub etmiş isede ileriye gide-memiş ve öyle yakti imdâdına gönderilen Rize Taburu mahâlif istikâmetde hareket ettiğinden bir işe yaramamıştır. Perdikari tepesine gönderilen Of Taburu ise düşmanın şiddetli ateşine düşâr olduğundan Perdikari sırtından teba'üdle sola düşerek orada ateşe devâm etmiştir.

İşte ilân-ı harb zamanında Altıncı Fırkaca vaz'iiyyet bu merkezde olub Samsun Taburu yirmidört saatden beri Ayalipsis'deki düşmanın şiddetli ateşine yakın mesâfeden mukâbele etmiş isede zabtına muvaffak olunamamıştır ve her ne kadar Çamtepe merkezinin mevki'i görülemeyen bir noktaya ta'biye edilen cebel topuyla tahrîbinden derûnunda bulunan nizâmiye efrâdının geriye çekilmesi mezkûr tabur efrâdının metânetine biraz tefyîz-i irâs etmiş isede, ric'at etmeyib akşam karanlığından bi'l-istifâde verilen emr üzerine geriye çekilmiştir.

Analipsis tepesindeki muhârebede Samsun Taburundan iki yüzbaşı mecrûh, bir yüzbaşı ile bir mülâzım-ı evvel şehîd ve efrâddan dahi kırkbir mecrûh ve yirmüç şehîd olmuş ve Rize Taburu Binbaşısı hafifce yaralanmışdır. Alasonya'da kuvve-i imdâdiye istendeği cihetle Asi Yozgad, Gerece, Yabanabât Taburlarında 5 Nisan 313 akşama doğru Kozköyü'ne muvâsalet etmişdir. 6 Nisan 313 A'alipsis ve Perdikari sırtlarına hâkim olan düşman Çamtepe'de siperler yaparak avcılarını yerleşdirmiş idi. Ayalipsis tepesinin zabtıyçün sabahleyin Arhavi ve Asi Yozgad Taburları mezkûr tepenin sırtındaki çamcılığa gönderildi isede mezkûr tepeye yerleşdirilen cebel bataryasının şiddetli şarabnel ve piyâde ateşine karşı bir hareket yapılamamış ve Asi Yozgat Taburu Binbaşısı ayağından mecrûh olmuşdur ki cerîhası bi'l-âhere mûcib-i şahadeti olmuşdur.

Topcuya Geline - Altıncı Fırka Kumandanı idâresinin müşkilâtından Alasonya-Kozköy tarikin ve Dava cihetinde fenâ bulunmasından fırkaya müretteb sahra bataryalarını aldirmamış olduğu cihetle ilân-ı harb zamanında Kozköyü'nde İkinci Cebel Bölüğünden dört top bulunuyordu.

5 Nisan'da işbu bölüğün ikinci takımı harbin bidâyetinde İzoverne'de Hasan Paşa Livası nezdine gönderilerek mahal mezkûrda siperler derûnunda mütehasin ve düşman piyâdesine (1900)ilâ (2000)metreden saat üçbuçukdan sekize kadar endahta devam etmişdir. 6 Nisan günü işbu toplar Kodaman'a sevk olunmuş ve orada düşmanın bulundurduğu iki top ile piyâdesine karşı sabahleyin saat onikiyi geçerek (2600)metreden (S.10) endahta başlayıp saat onbirde ateşi kesmişdir. Yevm-i mezkûrda evvelce Kozköy'de bırakmış olan Üçüncü Tabur Analipsis tepesindeki düşman kulesiyle civârında bulunan piyâdesine sabahleyin saat onda olan (2500)ve ba'dehû (2100) metreden endahta başlamış isede mevzi'in müsâid olmamasından ateş kesilerek Kozköyü'ne alınmışdır.

7 Nisan 313 ale's-sabah fırkalar kıta'atı âtideki vaz'iyette bulunuyorlardı.

Birinci Fırka - Kırşehir Alayı Çayhisar gerisine ve Anamur Taburu Kaligovranın sağ cenâhındaki tepeye sevk ve ta'biye edilmiş olub kıt'ât-ı sâirece bir tebeddülât yok idi.

İkinci Fırka - Semerboynu'ndan Papalivadya'ya kadar olan sırtları işgâl eden Birinci Livanın Birinci Alayı (Al.65.,Tb.1. Araç,İnebolu) eski mevki'lerinde ,Nizâmiye Yirmidördüncü Alayın İkinci Taburu ile Kaşköprü Taburu Papalivadya tepesinin şark eteklerini işgâl ederek Çerkeş Taburu bunların gerisinde bulunuyordu.Cebel bataryası dahi Çerkeş Taburu yakınına ve kule civarına gelmiş idi.Pırnar'da bulunan İkinci Livanın Birinci Alayından Gemlik,Çaycuma Taburları Pırnar sırtının şark eteklerini işgâl ederek Bartın Taburu bunların gerisinde ve İkinci Alaydahi daha geride tepede bulunuyordu.Mezkûr tepedeki bataryalarla iki top ya'ni cem'an sekiz top ilerideki araziye döğmeğe müsâid olan ağaçlıklı mahalle,düşman kulesi civârına götürülmüş idi.

Zağferanbolu ve Cide Taburlarıyla fırka süvârisi fırka karargâhı olan İskomba'da idi.

Üçüncü ve Dördüncü Fırka Taburlarından hatt-ı harbe dâhil olub ta'arruz eden taburlar zabt etdikleri mevâki'de ve diğerleri dahi bunların gerisinde bulunuyordu.Mezkûr taburlar evvelki gün icrâ ettikleri şiddetli hücûmlar sebebiyle dağılmış ve birbirine karışmış bir halde bulunduklarından 7 Nisan'da sabahleyin en evvel bunların iâde-i intizâmını teşebbüs edilmiş idi.Hakkı Paşa Fırkasından olub Dışkata'dan Yılanlı tepe ordugâhına gelen taburlar müşârun ileyhın ma'iiyyetinde olarak akşam verilen emr-i müşîri mucibince Milona geçidi karşısında ictima' ediyordu.Altıncı Fırkaca şayan-ı dikkat bir tebeddülât vuku' bulmamışdır.

Vuku'at-ı Harbiye

Birinci Fırka - Fırka-i mezkûre bugün yalnız karşısında bulunan düşmanla seyrek top ve tüfenk muhârebesi etmiş ve ta'arruzu İkinci Fırkanın ta'arruzundan hâsıl olacak neticeye ta'alluk etmeyi ihtiyâr eylemiş olduğu cihetle başka türlü bir hareketde bulunmamışdır.Yalnız akşam saat ona doğru düşman Lefterihor cihetinde Armudlu sırtlarına ta'biye eylediği batarya ateşinin himâyesiyle gerek Armudlu ve gerekse Ayailya mevki'inde ta'arruza kıyâm eylemiş isede topcu ve piyâdelerdende şiddetli mukâbele görmelerinden bir netice hâsıl edememiş ve gece sükûnetle geçmiştir.

İkinci Fırka - Akşamdan fırka kumandanı tarafından verilen emr üzerine sabahleyin şafakla berâber her iki liva pişdârı sırtlardan aşağıya inerek Kırçova köyü civârında ve cenub tarafındaki siperlerde birleşmeye çalışan düşman üzerine yürüdüğü gibi Pırnar'da evvelce beyan olunan nukâta ta'biye edilmiş bulunan toplar dahî düşman üzerine endakta başlamışdır. Karargâh-umûmi sabahleyin Milona pişgâhına gelerek düşman mevzi'ini zabt eden Üçüncü ve Dördüncü Fırka Taburlarının i'ade-i intizamlarına karar verildiğinden bir müddet ileriye gidilmemesi için sabahleyin saat onbirbuçuk raddelerinde Neş'et Paşa Hazretlerî'nde âtideki emr-i telgrâfi verilmiş idiki, mezkûr ancak saat yarım raddelerinde Fırka Kumandanlığına vâsıl olmuştur. (S.11) İskomba'da Ferik Neş'et Paşa Hazretleri'ne

Bugün düşman tarafından bir hareket görülüyor. Dünkü muhârebede efrâdı yekdiğerine karışmış olan taburlar tertib ve nizâmına konuncaya kadar ileri gidilmemesi, düşman tarafından bir ta'arruz vuku' bulmadıkça ciddi muhârebeye girişilmemesi tavsiye olunur. 7 Nisan 313 Salı d./ 25 S./ 11 Müşir Edhem

İşbu emrin vusûlü zamanında İkinci Fırka muhârebeye girmiş bulunduğundan ve düşmanda cüz'i bir mukâvemetden sonra çekilmeğe başlamış bulunduğundan şiddetle ta'kib edilerek Kaynak'ın garb sırtına kadar sürülmüşdür. Ma'hâza fırka kumandanlığı tarafından Lespovaki'nin bugün zabt edilmesi lüzûmu hüsn eylemiş olduğundan cevâben tezkire-i âtiye yazılmışdır.

Alasonya'da Ordu-yı Hümâyun Kumandanlığına

Papalivadya ile Pırnar mevki'leri elimizde olup piyâdemiz Karakaynak'ın üzerindeki sırtlara doğru ilerlemiş olduğundan Lespovaki'ye kadar olan silseleyi tutmayacak olursak düşman burada top istihkâmları inşâ ederek ba'dehû Lespovaki'yi zabt etmek için mutlaka Pırnar önüne kadar Milona cihetindeki taburlar tarafından işgâl edilmesi, bu halde fırda-i âcizi Lespovaki'yi dahî kâmilten zabt ile ol vechile vuku'u melhûz olan tehlikeyi bertarâf edeceğinden husûs-ı mezkûrun intizânı cevâben ma'rûzdur. olbâbda. 7 Nisan 313 d./20 s./ 3

İkinci Fırka Kumandanı

Ferik

Ömer Neş'et

Saat beşbuçuğa doğru düşman Kaynak'a kadar çekilmiş ve mezkûr Kaynak üzerindeki sırtlar kâmilten zabt edilerek dokuz nefer esir alınmıştır. Bu sırada fırka kumandanlığına müşîriyet-i celîleden âtideki telgrafnâme keşide edilmiştir.

İskomba'da Ferîk Neş'et Paşa Hazretleri'ne

Ateşin kesilerek ciddi muhârebe edilmemesi yazılmış idi. Milona cihetinden düşmanın çekildiği görülmüş isede Kozköyü'ne doğru nakl ederek orada harb etmekte olduğu alınan jurnallerden anlaşıldığından bu hâle göre tarafınızdan Lespovaki ve Tırpan taraflarındaki düşmanın şiddetle tazyiki ve tard ve teb'idiyle hâkim noktaların elde edilmesi velhâsıl Ayahil geçidine hâkim olan noktaların zabt ve muhâfazasını imkan derecesinde sa'y-ü himmet buyurulması ve bu harekâtınızın teshili için dahî Haydar Paşa Fırkasından sol tarafınızdaki taburların ba'zı muâvenet etmesi paşa-yı mûma-ileyhe yazılmışdır.

7 Nisan 313 d. s./ 3 gü. muvâsaleti s./ 5 gü.

Alasonya Ordu-yı Hümâyun
Kumandanı
Müşir
Edhem

Fakat cebheyi kâmilten terk ve tahliye etmemiş olan düşmanı bırakıp Lespovaki üzerine ilerlemek mahzûrdan sâlim olamıyacağı mütâla'asıyla Fırka kumandanı bir müddet mezkûr taburların muâvenetine intizar ve kumandasındaki taburları cem' eyledikten sonra nihâyet saat ona doğru Taşköprü Taburu pişdârı teşkil etmek üzre Lespovaki üzerine hareket edilebilmiştir. Mezkûr tabur saat onbir raddelerinde Lespovaki sırtlarında bulunan Yunan kulesine tagarrub ettiği esnâda bizim kulenin bulunduğu hâkim ve metin noktayı işgâl eden düşmanın ateşine düçar olarak derhal kule ile civârındaki istihkamları işgâl ve mukabele-i ateşe ibtidâr etmiştir. Düşman tarafından işgâl olunan sırtların mûna'at ve metâneti ve arâzinin hücûma adem-i kabiliyeti ileri hareketi men' eylediği cihetle o gecelik krokide (8 Nisan vaz'ıyyeti) irâe edilmiş mevâki'i tutmaları için kıt'a kumandanlıklarına evâmîr-i lâzime verilmiştir.

(S.12) Gece saat üçe doğru Yirmidördüncü Alayın İkinci Taburu Taşköprü Taburunun solunda ahz-ı mevzi' edip diğer taburlar dahî emr ve irâe olunan mevâzi'i ferdâsi günü tutmuşlardır.

Saframbolu ve Araç Taburları ihtiyât-ı umûmi olarak Papalivadya'da bulunuyorlardı.(karışıklığa mucib olmamak için işbu taburlar krokide gösterilmemiştir.) Bu gece karargâhı Papalivadya'ya nakl olunmuştur.Bugünkü harekâtı ve mütâla'atı hâvi Neş'et Paşa Hazretlerinin âtideki telgrâfî raporu gece alınmıştır.

Huzûr-ı Celîl-i Müşîriye

Bugün icrâ edilen muhârebede düşman mağlub olmuş ve Lespovaki'ye kaçar olan arazi zabt ve işgâl olduğu gibi onbir esir alınmış ve birçok cebhâne ve eşya-yı sâire ağnâm edilmiştir. Ma'lûm-ı devletleri olduğu üzre ba'zı esbâba mebni Lespovaki sırtlarına edilecek ta'arruz teahhür etmiş ve ancak onbir rad-delerinde pişdârı teşkil eden bir tabur Yunan kulesinin bulunduğu tepeye vâsıl olarak burada düşmanın ateşine tutulmuştur. Düşman tabaka-i bir mevzi'î müstahkem olan bizim kulenin bulunduğu mevzi've civârının yarına kadar elde bulundurulması için icâb eden tertibâtın ahzıyla iktifa olunmuştur. Şimdiye kadar alınan ma'lumata nazaran gerek metin-i mezkûr sırtlarda ve gerekse sağ ve sol cihetlerde düşmanın 10-12 tabur raddesinde bir kuvveti bulunduğu,yârın ale's-sabah ihzâr edilecek hücumun icrâsını teshîl için Dördüncü Fırka tarafından sol cenâhımız ve Hayri Paşa Fırkası tarafından sağ cenâhımızın taht-ı te'mine alınması lüzûmu tezâhür etmektedir.Mevzi'in düşmana olan ehemmiyet-i fevkâlâdesi cihetiyle bu gece orasının tahkîmine ve bulabildiği kuvvetin cem'ine sarf-ı mesâi edilecektir.O halde bâlâda beyân olunan kuvvet daha ziyâde tezâyüd edecektir. Cebhesinin ziyâdeliği fırka-i âcizînin münâsib kuvvetle çevirme hareketi icrâsına mâni' olmakda bulunduğundan bu hareketi Dördüncü Fırka ovadan icrâ etteği halde hücum pek suhûletle muvaffakiyetper olacağı cihetle bu babda mezkûr fırka kumandanlığına evâmir-i lâzime-i fehimânelerinin i'ta ve işin ehemmiyetine mebni serî'an inbâsı istirham olunur olbabda. 7 Nisan 1313 İkinci Fırka Kumandanı Ferik Ömer Neş'et

Müşîriyet-i celileden dahî Neş'et Paşa Hazretleri'ne âtideki emr-i telgrâfî verilmiştir.

Neş'et Paşa Hazretleri'ne

İleriye hareket edilmesi hakkında bugün saat üçbuçukda

taraf-ı saâdetlerine gönderilen tezkire-i muzâri nazar-ı dikkate alınmıyarak Haydar Paşa'nın hareketine intizâren tevkîf edilmiş ve bu yüzden elde edilmesi taht-ı teahhüdünüzde olduğu halde Lespovaki tepesi henüz zabt edilemeyib umum ordunun harekât-ı ta'arruziyyesi teahhüre düşmesinden binâen aleyh yârın sabahdan bir saat evvel o cihete azîmet ve lâzım gelen tertibâtın ittihâzıyla icrâ edilecek harekât-ı askeriye-ye bizzat nezâret olunarak mevki-i mezkûrun zabtı ve taburların Tırnova'ya girmesine meydan verilmeyib icâb eden nukât-ı arzınca topluca bulunmaları husûsunda i'tinâ ve bu bâbda bir mütala'aları var ise serîan inbâ buyurulması.

7 Nisan 313 d./ 20 s./ 5 gece vürûdu s./ 7

İşbu emr üzerine fırka kumandanı tarafından âtideki cevabnâme alınmıştır.

7 Nisan 313 demincek dahi arz eylediği vechile Lespovaki tepesine bugün icrâsı karargir olmuş olan ta'arruz sabahleyin saat yarımında alınan emr-i devletleri üzerine te'hir edilmiş ve mezkûr harekâtın icrâsı için tekrar saat beşde alınan emr-i devletleri ahkâmının icrâsına derhal teşebbüs edilmiş isede evvelce Lespovaki'ye ta'arruzdan vazgeçilmesi hakkındaki emr-i devletlere üzerine ol vakit karşımızdaki düşmanı tard ve tenkîl için taburlarımız hatt-ı harbe idhâl edilmiş ve bi't-tabî sonra alınan emr üzerine yine Lespovaki'ye ta'arruz için Dördüncü Fırkanın harekât-ı betâişkârânesine bakılmıyarak derhal evâmir-i lâzimenân i'tâsıyla taburlar hatt-ı harbdan alınarak Lespovaki üzerine sevk edilmiş ise de demincek dahi memûr-ı mahsusla gönderilen tezkire-i mahsûsada beyân (S.13) edildiği vechile pişdâr taburu ancak saat onbirde Lespovaki sırtının karşısına varabilmiş ve burada şiddetli düşman ateşine tutularak vaktin adem-i müsa'adesi ve kuvvetin ta'arruz için icâb-ı tertibâtı almamış bulunması hasebiyle bi't-tabî ta'arruz edilememiştir. Demincek dahi arz olunduğu vechile düşmanın işgâl ettiği mevâzi-i tabîanın pek metin olduğu gibi ziyâde kuvvetle işgâl edilmiş ve cebhenin ziyâdeliği hasebiyle yalnız fırka-i âcizi ile çevirme hareketi icrâsı kâbil olamayacağından, harekât-ı mezkûreyi ovadan Haydar Paşa Fırkası icrâ edemediği halde cebheden edilecek ta'arruzların pek çok telâfâtı bâdi olmağla beraber muvaffakiyetperiz olması

müşkük kalacaktır. Binâen aleyh avnibâriye sığınarak yârin Lespovaki'ye behemahal hücum edilecek isede bu hücumun teshîli için Haydar Paşa Fırkasının sol cenâhından ilerleyerek düşmanın sol cenâhını çevirmesi elzem olduğunu arz eder ve hazırlanmış olan haritada ibtidâr olunacak isede Dördüncü Fırkanın harekât-ı 'ruzasının icrâsı tasvîb buyurulduğu halde mezkûr fırka kumandanlığına emr verilmekle berâber taraf-ı a'ciziye dahî serî'an inbâ buyurulması temenni olunur ferman.

Nisan 313 gece İkinci Fırka Kumandanı
Ferik
Ömer Neş'et

Yevm-i mezkûrda Üçüncü ve Dördüncü Fırkalardan ba'zı taburlar Milona kapusuna ve Milona sırtına top sevki için yolun tesviyesine ve topların çekilmesine memur edilmiş idi. Beşinci Fırkadan mütebâki üç tabur dahi Milona karşısındaki kısm-ı külli-yelerine iltihâk etmişlerdir. Bu üç fırka taburları ferdâsi güne kadar hiçbir hareketde bulunmamıştır.

Altıncı Fırkaya Gelince ; 6 Nisan'da Kodaman tepesi sırtları eteklerine ta'biye edilmiş olan dört cebel topu 7 Nisan'da Kodaman sırtlarına çıkarılarak, oradan Perdikari sırtlarında bulunan düşmana inkilâd ateşi icrâ edilmiş ve cebheden de Yaban-abad Taburu onları setr ve muhâfaza etmiş isede neticede bir iş görülememiştir. Bugünde her taraftan ale'd-devam tüfenk ateşiyle geçmiştir. 7 Nisan'a kadar hudûd kuleleri düşman tarafından kâmilin ihrâk olunduğundan onlardan kurtulan muhâfaza efrâdı Kozköyü'ne gelerek nizâmiye taburuna iltihak etmiş ve yalnız Çam-tepe merkez kulesi müdafa'ada sebât aylemiştir. Bugün karargâh-ı umûmi gündüz saat üçe kadar Milona geçidi karşısındaki mevki'inde bulunub ba'dehû Alasonya'ya nakl edilmiştir.

Nisan'ın Sekizinci Günü

Birinci Fırka - Lefretcur cihetinde düşman Karatepe ve Tilki mevkiine ta'biye etmiş olduğu cebel toplarıyla saat iki raddelerinde şiddetli ateş icrâsına başlayarak biri efzûn ikisi mizâmiye olmak üzere üç taburla hücum ve mezkûr taburlardan ifrâz eylediği ba'zı kıta'at âleride Lefretcur'un şarkına doğru ta'arruz icrâsına kalkıştığından topcu ve piyâdemiz tarafından şiddetle mukâbele edilmiş ve düşman efrâdının kısm-ı

a'zamlı batarya zâbitinin telef olmasından namlu ve tekerleği parçalanmış bir dağ topunu dahî kaçıramıyarak piyadelerince külli telefât verdikten sonra saat dokuzda ric'at etmiştir. Çayhisar cihetinde ise her taraftan top ve tüfenk muhârebeleri saat sekize doğru Kaligavra sırtındaki batarya mevzi'inin zâviye-i meşiiyesinden istifâde ederek hem Rotin sırtlarının Râvend muntehi eteklerini ta'kiben ve hemde Beydeğirmeni cihetinden hücum icrâsına teşebbüs etmiş isede Çayhisar'ın şimalindeki muhât batarya mevzi'ile o aralık Milogoşte'den getirilerek Ravend cihetine karşı ta'biye edilen bataryalardan Kaligavra eteğindeki toprak ta'biyeyi işgâl eden Kal'acık Bölüğünden müfret bir bölüğün ve bahçeliklerin arasındaki İskilib Taburuyla bu esnâda Ravend cihetine sevk edilen Alâiye Taburunun şiddetli ateşleri te'siriyle ric'ate mecbûr olmuştur.

(S.14) İkinci Fırka - 8 Nisan'da İkinci Fırka Lespovaki karşılarında krokide irâe edilen vaz'iyet almış ve Miralay Tahsin Bey kumandasında bulunan piyâde alayı sol cenâhı te'min etmek üzere geldiğinden Kıracaoğlu karyesi karşılarında bulunub henüz muhârebeye iştirak ettirilmemiş idi. Sabahleyin şafakla beraber Nizâmiye Yirmidördüncü Alayın İkinci Taburu Lespovaki mevzi'inin sağ cenâhına doğru şiddetle bir hücum icrâ etmiş isede düşmanın cebhe ve sol cenâhından icrâ ettiği gâyet şiddetli ateş karşısında mezkûr tabur düşman siperlerine kadar yaklaşmağa muvaffak olduğu halde telefât-ı kesireye düşer olarak dağılmış ve dört saat kadar honrizâne bir muhârebeden sonra ric'ate mecbûr olmuştur. Fevkalâde müşkül olan işbu ric'at hareketi Taşköprü Taburu tarafından bir dereceye kadar te'min edilmiş isede ba'zı yaralı ve şühedâ düşman siperleri yakınında kalmış olduğundan bunlar Lespovaki zabt olunmadıkça alınamamıştır. İşbu muvaffakiyetsiz hücum üzerine düşman bir mukâbil hücum icrâsına te'addi eylemiş isede şiddetli ateşler ile istikbâl edilerek ric'ate mecbûr kalmıştır.

Cebel bataryası olan Tırpan sırtlarına ta'biye edilmiş isede Ayahil kapusunda bulunan düşmanın seyyar bataryası tarafından tazyîk edildiğinden Tırpan eteklerine alınmış ve bu def'a Lespovaki'de bulunan düşman topları mezkûr bataryayı hedef-i ittihât ederek dâne ve şarabnel yağdırmaya başlamıştır.

(Pırnar'da bulunan Seyyar Topcu Yirmisekizinci Alayın Altıncı Bölüğü ile Beşinci Bölükden iki top mezkûr sırtlardan Semerbeline'deki dördüncü batarya dahi sırtları ta'kib ile piyâde taraflarından ihzâr edilmiş yoldan aşağı indirilerek krokide irâe olunan mevâzı'a ve İskombe'deki batarya dahi Semerbeline götürülmüşdür.) İşbu cebel bataryasıyla sahra bataryaları Lespovaki'de düşman topcusuna mukâbelede bulunmuşlar isede bir te'sir husûle getirememişlerdir. Piyâde muhârebesi dahi şiddetle devâm etmişdir. Saat sekiz raddelerinde cebel bataryası yanında bulunan Mirliya Cemal Paşa boynundan isâbet eden bir mermi parçasıyla şehîd olmuş ve Kaymakam Rif'at Bey Birinci Liva Kumandanlığı vekâletine der'uhde eylemişdir. Bu esnâda Fırka Kumandanlığına tebliğ edilmek üzere Karargâh-ı Umuminin İskomba Telgrafhânesi vâsıtasıyla Erkân-ı Harb Kaymakamı Enver Bey'e verilen âtideki emr-i telgrâfisi Neş'et Paşa Hazretleri'ne tebliğ olunmuşdur.

İskomba'da Enver Bey'e

Haydar Paşa Fırkasından dört tabur Neş'et Paşa Fırkasının sol yanında harbe iştirak ettiği gibi mücerret ırka-i mezkûranın harekâtını teshîl ve kuvve-i ma'neviyesini tezyid etmek üzere süvâri fırkası Milona'dan hareketle ileride ovayı taramakta ve Lespovaki tepelerinin ova cihetindeki sırtları eteklerinde dolaşmaktadır. Süvâri fırkasının müte'akib iki batarya top, yedi tabur piyâde yine ova tarafından mezkûr sırtlara doğru gönderilmişdir.

Ordunun ta'arruzu Neş'et Paşa Fırkasının Lespovaki tepelerini elde etmesine vâbeste bulunduğundan her ne sûretle olursa olsun mutlaka zabt edilmesi lâzımeden bulunmağla keyfiyetin bu vechile Neş'et Paşa Hazretlerine tebliği tavsiye olunur.

8 Nisan 1313 s. / 7 gün

Müşir
Edhem

Topcunun düşman mevzi'ine bir te'sir icrâ edememesi ve akşamın tagarrubu hasebiyle yalnız akşama kadar şiddetli topcu ve piyâde ateşleri icrâsıyla ikfifâ'olunmuşdur. Bugünkü muhârebede İkinci Fırka Lespovaki mevki'ine edilecek hücumun müşkül bulunduğu ve binâen aleyh mevki'in ancak Milona ve Çayhi-

sar cihetlerinden icrâ edilecek bir çevirme hareketine menûl olduğuna fırka kumandanlığınca meşakkat hasıl olduğu cihetle geceleyin fırka kumandanlığının âtideki raporu alınmıştır.

Huzûr-ı Samî-i Müşîr-i Efhamiye

Düşmanın bulunduğu mevki'in meşin ve muhkem olması, bugün icrâ edilen fedâkârâne hücumlar semeresiz bırakılmıştır. Düşman mevzi'inin metânete ve açıkta bulunan askerimizin bir münâvere icrâsına teşebbüs edemiyeceğine güvenerek ufak tefek birkaç hareketle Asâkir-i Şâhâneyi cebr ve tazyik etmiş, yanını almak vesâire gibi hareketle birkaç def'alar tehlikeye koymuştur. Tehâlik-i mezkûre ancak cünûd-ı cenâb-ı mülûkanenin şecâ'at ve besâlet-i fevka'lâdeleri ve icrâ ettekleri (S.15) kahramâne hücumları vâsıtasıyla bertaraf edilebilmiştir. Düşman Asâkir-i Şâhâneyi ric'ate mecbur etmiş olsa idi, hıfzallâhü te'ala dar bir vâdi içersine sokulmağa mecbûr kalacak olan asker fena halde müzmahil olacak idi. Çok şükür hâfız-ı hakikiye ki birbirine karışmış ve emr-i kumandası muhtell olmuş efrâd-ı şâhâne-i seniyye sadâkatlerini düşman kurşununa hedef ederek savlet-i gazanferâneleriyle düşmanı tard ve def'etmiştir. Şukadar varki bugünkü gördükleri tazyikte ve bâhusus Yirmidördüncü Alayın İkinci Taburu efrâdından öteye beriye savuşan ba'zı efrâdın ifâdelerinden diğer taburlar efâdının dahî kuvve-i ma'neviyeleri münkesir olmasından havf edilmektedir. İşte böyle bir mevki'i tehlikede kalmış olan fırka-i âcizinin tahliyesi bugün icrâsına bed'edilip henüz matlûb derecede ilerledilmemiş olan çevirme hareketinin şiddet ve sür'atle icrâsına vâbestedir. Düşman harekât-ı mezkûreyi görmüş, derece-i ehemmiyeti takdir etmiş bulunacağından bilâhère tesâdüf edeceği müşkilâtın önünü almak için bu gece umum kuvvetiyle Lespovaki'den hücum etmesi ihtimâli kavî olup bu ise bizce fevkal-âde mûcib-i tehlike bulunduğundan harekât-ı mezkûrenin icrâsına meydan vermemek ve düşman kuvvetinin kâmilan bizim üzerimize gelmesini men' etmek için ta'arruz kolunun bu gece ba'zı nümâyişlerde bulunması lâzım gelir mütâlâtasındayım. Cenâb-ı Hak mu'inimiz olsun.

Fırka-i âcizi Birinci Liva Kumandanı Celâl Paşa şehid olmuştur. Taburlardan yevmiye jurnalleri henüz vürûd etmemiş olduğundan vürûdlarında arz-ı ma'lûmat eylerim. Lespovaki'de ara

sıra gâyet şiddetli ateş etmekde olduğu ma'rûzdur ferman.

8 Nisan 313 gece d./30 s./ 6 İkinci Fırka Kumandanı

Ferik

Ömer Neş'et

İşbu telgrafnâme üzerine paşa-yı müşârunileyh hazretlerine âtideki emr-i felgrâfi-i müşîri keşide olunmuştur.

Ferik Neş'et Paşa Hazretleri'ne

Lespovaki mevki'inin cevânib-i sülisesi Asâkir-i Şâhâne tarafından çevrilmiş olduğuna göre kâmilten elde edilmesi için fedâkarlık ihtiyârına mahal olmayıb yârın icrâ olunacak harekât-ı ta'arruziye üzerine mevâki'i mezkûrun arkasında alınacağından, düşman mevâki'ini terk etmeye mecbûr olacak veyâhut orada bûsbütün mahzûr kalacaktır. Binâen alayh beyhûde telefât vermemek için Asâkir-i Şâhâne oldukları yerde düşmana şiddetle mukâbele ve müdâfa'ada bulunarak hücum ettirilmemesi ve mahsûr görülmediği ve mümkün olduğu ve taraf-ı sa'adetlerinden dahi tensib kılınıldığı halde düşmana pek ziyâde yaklaşmış olmalarından dolayı heran taht-ı tehlikede bulunan askerlerin geceleyin ber takrib düşmanı biraz uzakdan ve top eteşiyle darb ve tenkîle ikdâm olunması ve bu babda bir mütala'aları var ise serîan işâr bûyurulması tavsiye olunur. 8 Nisan 313 Müşir Edhem

Yevm-i mezkûrda Üçüncü ve Beşinci Fırkalar tarafından hiçbir hareket-i askeriye icrâ edilmediği gibi zaten üç alaydan ibâret olan Dördüncü Fırkanın dahi Miralay Tahsin Bey kumandasıyla dört taburu Lespovaki cihetine sevk edilmiş ve bu halde mezkûr fırkanın yalnız Naim Paşa Livası müstakil liva halinde kalmıştır. Şu kadarki bugün fırkalar mürettebatı olan taburlar mürettebe tebdil olunmuş olduğundan mezkûr liva dahi biraz aşağıda nizâm-ı harbde gösterilen taburlardan teşekkül etmiştir. Gerek Lespovaki'nin elde edilmesi mevzi'i mezkûrun yanına düşmek sûreteyle teşehhül etmek ve gerekse Karacaviran ilerisindeki düşmanı keşf etmek üzere 6 Nisan'da Ormanlı'dan celb olunan Sûvâri Fırkası, fırkalar sûvârisi olan Altıncı Alayın Üçüncü Bölüğü ile takviye edilip bir sûvâri bataryasıyla refâkatine verildikten sonra Süleyman Paşa kumandasıyla icâbâden yürüyüşün tertibâtı olarak saat üç ilâ dört arasında Milona'dan Kaynak'a doğru harekete bed' etmiş Naim Paşa Livası dahi Erkân-ı Harbiye Miralay

Seyfullah Bey ve Erkân-ı Mezkûre Kolağası Şevki Efendi birlik-
de olduğu halde süvâriyi ta'kib eylemiştir.(2 Numaralı Krokiye
müraca'at)

(S.16)

Müstakil Süvâri Fırkası

Al.13 Al.14 Al.15 Al.16 K.1,32

Süvâri Bataryası

Naim Paşa Livası

Miralay Reşid Bey

..17,Tb.4 Sivrihisar Hicaz Beypazarı

Kaymakam Ahmed Bey

Al.24,Tb.4 Avrethisar Antalya Akseki

Süvâri fırkası ovaya indikde Üçüncü Süvâri Alayı Tırnova şosesi boyunca ilerlemek üzere hareket etmiş ve Ondördüncü Süvâri Alayı sol tarafda Ligarya mâm-ı diğerle Karadere ve Karacaviran nâm-ı diğerle Kırçalı karyelerini taharri etmek üzere sevk edilmiş ve ba'dehû Tırnova tarikini ta'kib eylemek üzere Süvâri Onbeşinci ve Onaltıncı Alaylarından mürekkeb fırkanın kısm-ı küllisi ilerlemiştir.Bu esnâda Tırnova-Karadere telgraf hattı şikest ve tahrib olunarak Kaynak'a takarrüb olundukda ileride şoseyi ta'kib eylemekde bulunan Süvâri Onüçüncü Alayın keşşafı piyâde ateşine uğradıklarından alayın ilerlemesi men' edilmiştir.Sol tarafda Karacaviran karyesine doğru yürümekte olan Süvâri Onüçüncü Alayı dahî bu karyeden düşmanın ateşiyle karşılanmış olduğundan ileri hareket edememiştir . Ve bundan düşmanın Milona - Tırn[ovâ] tariki solunda ve yolun dirsek noktası civârında bulunan Tumba ve Karcaviran karyeleri arasında ba'zı yerleri bataklık ve sazlık olması hasebiyle top ta'biyesi ve piyâde ile işgâli mümkün olan mahallerde olduğu anlaşılmıştır ki süvâri fırkasının ovaya inmesi üzerine düşman buradaki kuvvetine seri'an Tırnova'dan celb ettiği bir bataryasıda ilâve

etmiştir. Tumba-Tırnova caddesini müdâfa'a ile Lespovaki'nin arkası alınmak üzere yapılacak bir çevirme hareketini men' etmeğe müsâid olması cihetle hakikaten hâiz-i ehemmiyet olduğundan civarına külli topcu ilâve edilmiştir. Düşman işbu Tumba'nın şarkında ta'biye etmiş olduğu batarya ile icrâ-yı endahta bed'eettiğinden süvâri topcusu Milona-Tırnova tariki-nin sağına ve Kaynak ilerisinde bulunan köprünün bir kilometre saği gerisinde ve (B) harfiyle irâe olunan mahalde ahz-ı mevzi' ederek mukâbeleyle mübâşeret etmiştir.

Süvâri Onüçüncü Alayı topcunun sağ cenâhı gerisinde, Dördüncü Alay sol cenâhı gerisinde , Onbeşinci ve Onaytıncı Alaylar daha geride bulunuyorlardı ki bir müddet sonra iş bu iki alayın uzun düşen ba'zı düşman mevzi'lerine hedef oldukları görülmekle tebdîl-i mevzi' ettirilerek hiç bir hasâra uğramaksızın sağ cihetdeki sırtların eteklerine alınmıştır. Süvâriyi müteakiben hareket eden Naim Paşa Livasının pişdârı olan Yirmidördüncü Alayın Dördüncü Taburu saat dokuz raddelerinde her türlü ahvâle karşı topcunun sağ cenâhı elerisinde ve düşman yayılıb fakat tutulmayan ve krokide (hemze) harfiyle irâe olunan sırt üzerine avcı siperleri üzerine ve arkasına yerleştirilmiştir. Düşman topcusu akşama kadar gerek topculara ve gerek müvehheren hedef itti haz etteği mezkûr tabur üzerine birçok mermiyât yağdırmış isede mesâfeyi bulduramadığından ne batarya nede tabura bir gûna hasârat iras edememiştir. Naim Paşa Livasının Birinci Alayı yolun sağında ve diğeri solunda ve Kaynak civârında bulunuyorlar idi . Bizzat Topcu Kumandanı Ali Rıza Paşa'nın nezâreti tahtında olarak düşmanın 3,4 bataryasına karşı harb eden süvâri bataryası düşman bataryalarıyla akşama kadar harb etmiştir. Akşamın onikisine kadar devam eden iş bu topcu muhârebesi düşmanın Tumba civârında üç dört olduğunu (S.17) keşf-i hizmet ettiği gibi ertesi gün içinde bir nev'i hazırlıktan ibâret oldu. Saat onikide topcular ve süvârililer Kaynak'ın gerisine Karadere civârına gelerek orada geceyi geçirdikleri gibi piyâde alaylarının dahi taburlarını ileri karakol durumunda buludurarak Kaynak civârında gecelemişlerdir. Sabaha kadar tarafeynden hiç bir ateş icrâ edilmemiştir.

Ma'haza topcular ihtiyâten geriye alınmıştır.

Altıncı Fırka- Kozköyü cihetinde Kodoman ve Perdikari ve Ayalipsis tepelerinde daha sabahleyin tüfenk ateşi şiddetle devâm ettiği gibi, topcu ateşide akşama kadar imtidâd etmiştir. Ayalipsis tepesinin dahi top ateşi Çamtepe merkez kulesini tahrîbe başlamıştır. Nihâyet öyleden sonra düşman piyâdesini her taraftan sarıp ahâta ettiği gibi toplada tahrib ettiğinden mezkûr kule ve tepe saat on raddelerinde düşman tarafından zabt ve işgâl edilmiştir.

Bunu müteâkib Ayalipsis ve Çamtepesi'nin önünde durmak kâbil olmadığından oralarıda terk olunmuştur. Hatt-ı müdâfa'a Olympus dağlarına istinâd etmek üzere derhal sola kırılmak üzere Of taburuyla Fatsa Taburu hattın bu kısmını akşama kadar tahkim ve işgâl etmiştir. Leftekarye'de Mirliya Salih Paşa'dan Hamdi Paşa Hazretlerine vârid olan bir telgrafnâmede Kozköyü'ne gönderilen erzâkın zabt olunduğu haber verilmesiyle yolunda düşman tarafından kat'olunduğu anlaşılmıştır. Hatt-ı hudud üzerinde yalnız Kodoman ile Perdikari tepeleri elde kalıp, diğerleri kâmilten düşman ele geçmiş ve gece olduğu halde ateş her taraftan gündüzki gibi şiddetle devâm etmiştir. Gece saat üçde fırda kumandanı tarafından âtideki telgrafnâme alınmıştır.

Kozköy'den Gâyet mahramâne
Alasunya'da Huzûr-ı Müşîriye ve müsta'celdir.

Bu gece saat sekizde meşhûr Ayalipsis tepelerinde bulunan askerlerimizle Çamtepe Merkez Karakolu gâyet şedîd bir muhârebeden sonra geceleyin çekilmeye mecbûr olmuştur. Leftekarye cihetinde hudûdun muhâfâzasına memur olan iki taburun terk-i mevzi'e mecbûr olarak İskotina ile Palanamuta cihetlerine çekildiği evvelce arz olunmuş idi. Pişgâhımızda bulunan Perdikari tepesinden i'tibâren tâ denize kadar imtidâd eden sırtlar düşman eline geçmiş olduğundan Leftekarye caddesinin münkati' olduğu Salih Paşa'dan şimdi aldığım bir telgrafnâmeden anlaşıldı. Eşkiyânın beri tarafa mürûr eylediği hahakkuk etdi. Yârın vürûd edecek toplarla Perdikari tepesini dövenden sonra bir son hücum daha icrâ olunabilecektir. Akşama doğru icrâsı kâbil olabilecek bu hücum Beyşehir ovasına inmiş olan Ordû-ı Hümâyûn tarafından büyücek bir kuvvet sevk olunabilir ise

muvaffakiyetimiz te'min edilmiş, daha doğrusu şu girdaptan halâsımıza bir çare bulunmuş olur. Her ne suretle olursa olursa olsun muvaffakiyet hâsıl olmadığı halde muhâfaza ve müdâfa'ası nihâyet derecede düşvâr olan bu mevki'de bulunmak daimi muhatara olduğu cihetle mümkün olabildiği kadar iltizamla geceleyin Alasonya'ya çekilmekliğimize müsa'ade ve ağırlıklarının nakli için mümkünse yârın beşyüz mekkari irsaline inâyet buyurulması müsterhamdır ferman.

8 Nisan 313 d./ 5 s./ 3 gece Ferik
Hamdi

Yevm-i mezkûrda suvârî fırkası ve Naim Paşa Livasının Kaynaklar ilerisinde icrâ ettiği top muhârebesi esnâsında Yunanlıların Kozköyü'ne mukabil taburlarından bir kısmının çekilmekte olduğu hiss olunduğu gibi dokuz Nisan'da dahî Hakkı Paşa karşısında bulunan düşman kuvvetini ovaya celb etmek tasmim edildiğinden paşa-yı müşarunileyhâ'dan âtideki telgraf keşide olunmuştur.

(S.18) Kozkoyünde Ferik Hamdi Paşa Hazretleri'ne

Düşman Kozköy cinetindeki kuvvetini bu tarafa çekmekte olduğu hiss olundugundan önlerindeki kuvvetin kesb-i za'fiyet ettiği anlaşıyor. İş'ar-ı sâbık vechile fırkamızdan sekiz ve âhiren iltihak eden üç taburaki cem'an onbir taburla musâri'aten bu tarafa gelmeniz matlûb ve mültezim bulunduğundan hey'et-i umûmiyenizle öndeki düşmanı tard ederek ilerlemeyi, yoksa evvelce Kozköyü'ne tertib ve tahsis edilen dört taburu münâsib sûretle cem' ve müdâfa'asına vaz'ile mütebâki onbir taburla Dava cihetine gelmekmi mümkün ve sehildir, hangi cihet oraca daha kolay ve oranın müdâfa'ası nokta'i nazarından daha nâfi ise hemen ol vechile hareket olunması ve herne sûretle hareket olunacağına dâir olan mütâla'anızın dakika fevt edilmeksizin serî'an işârı me'a-hâzâ ta'arruzla ileri hareket etmek şifâen nâfi' ve ehemmiyetli olduğu vârid-ı hatır olmağla işin ona göre nazar-ı mutâla'aya alınması .

8 Nisan 313 Müşir
Edhem

8 Nisan'da karargâh-ı umumi akşama kadar Milona'da bulunduğundan sonra Alasonya'ya avdet etmiştir.

Nisan'ın Dokuzuncu Günü

Birinci Fırka- Hafif top ve tüfenk muhârebesiyle meşgûl olmuş ve Kırşehir ve Keskin Taburları evvelce mensûb oldukları Üçüncü Fırkaya iltihâh etmek üzere Milona'ya gönderilmiştir.

İkinci Fırka- Bugün Lespovaki'de yine sabahleyin şiddetli piyâde ateşine başlanmış ve Kaymakam Tahsin Bey kumandasındaki taburlar irâe olunan noktalara vaz-ı ta'biye edilmiştir. Cebel toplarından üç top Cide Taburunun bulunduğu Kaynak sırtına vaz' ve ta'biye edilmekle te'sinât-ı hasene istihsâl olunmuştur. Bir gün evvel İskomba'dan Semerbeli'ne götürülen bataryalar dahi (Beşinci Bölük) Kırşehir ilerisindeki bataryaların yanına alınmıştır. Lespovaki mevzi'inin ön ve arka tarafları gâyet dik ve sarb olduğu gibi zirvesi dahî dar olduğundan işbu zirvenin arka tarafında bulunan düşmanın birkaç topuyla piyâdesine, kezâ ön tarafta bir duvar arkasında mestûr bulunan piyâdesine icrâ-yı te'sir edebilmek obüsler gibi muhtelif barut ve büyük zâviye-i sukûtlara malik toplar ile kabil olabilir. Siper topları ise bu hassaya mâlik olmadığından mevzi'i mezkûre karşı arzu edilen te'sirat istihsal olunamamıştır. Ateş geceye kadar devam etmiştir. Şehîd-i merhûm Abdülezel Paşa'nın yerine İkinci Livaya kumandan ta'yin olunmuş olan Antalya Livası Mirliya Saâdetlü Hasan Paşa İkinci Fırkaya gönderilmekle emr-i kumandâniyi deruhde eylemiştir.

Üçüncü Fırka- Bu fırka bugünde hiç bir herekât-ı askeriye icrâ etmemiş veyalnız kendi mürettebâtından olub evvelce Hayri Paşa Livasına ilhâk olunan altı merkeb İsak Bey Livasından Kırşehir ve Keskin Taburları Çayhisardan bi'l-vürûd fırkaya iltihak etmiştir.

Dördüncü Fırka- Bu fırkanın Naim Paşa Livası Hakkı Paşa kuvvetine ilhâk kılınmış ve dört taburuda Lespovaki'ye gönderilmiş olduğundan Fırka Kumandanı Haydar Paşa Menlik Redif Taburuyla Milona kapusuna memur edilmiş idi. yani Dördüncü Fırka lağv olunmuş idi.

Beşinci Fırka ve Naim Livası- Naim Paşa Kuvvetinin azlığına ve Karaçoli ve Deliler cihetine dahi icrâ-yı ta'arruzla Kozköy cihetinde bulunan düşmanın yan ve arkası şiddetle tehdid edilmek lüzûmuna mebni Beşinci Fırka Kumandanı Hakkı

Paşa Hazretleri'nin kumandasıyla Şükrü Paşa Livası 9 Nisan 313'de ale's-sabah Karacaviran üzerine sevk olunduğu gibi Kaynak'lar ilerisinde ve Tırnova yolu cihetinde bulunan Naim Paşa livası dahi Ferik müşârunileyh kuvvetine ilhak kılındı ve bu vechile Hakkı Paşa kuvveti onsekiz tabura iblağ edildi. (S.19)

Şükrü Paşa Livası

İbrahim Bey Alayı

Cemal Bey Alayı

Bursa Bilecik Çekirge Mihaliç Al.18 Atranos İzmid Adapazarı
Tb.4

Liva ihtiyâtı

Düzce

Naim Paşa Livası

Kaymakam Reşid Bey Alayı

Kaymakam Ahmed Bey Alayı

Al.24, Antalya Sivri-hisar. Haymana Al.17, Avret-hisar. Akseki Beypazarı
Tb.4

Liva ihtiyâtı

Al.18 Nişancı

Karadere gerisinde bulunan Şevâri Fırkası düşman ateşinden hasar görmeyecek vechile ale's-sabah Karacaviran karyesine takarrub ettirildi. Karyenin zabtıyçün Bursa Alayı ileriye sevk ve tertibât-ı lâzime ahzıyla harbe mübâşeret etti. Bu zamanda Hakkı Paşa Fırkasının daha ziyade kuvvetli bulundurulması için Naki Bey Alayından müşârun ileyhın fırkasına ilhak olunmağla kuvây-ı mevcûde yirmi tabura iblağ olundu.

Miralay Naki Bey Alayı

Al.17, Tb.1 Üsküb Büyükliman Sungurlu

Süvâri Fırkası tarafından gönderilen keşf kolları raporları üzerine saat beş ile altı arasında süâri fırkası kumandanlığından âtideki rapor alındı.

Huzûr-ı Âlî-i Hazret-i Müşîriye

Düşman toplarının dünkü mevki'de bulunduğu bir bölük kadar süvârisinin Karacaviran karyesine doğru hareket ettiği ve mezkûr karye pişgâhındaki tarla içinde bir bölüğün iki piyâde siperinin inşâ kılınıb derûnundaki düşman tarafından külliyetli silah atılmakda olduğu ve Asâkir-i Şâhânenin mezkur siperleri hemen zabt etmek üzere bulunduğu süvâri keşf müfrezesinden alınan jurnal üzerine ma'rûzdur ferman.

9 Nisan 314 (Doğrusu 313 olmalı) gü. s./ 5, d./20

Süvâri Fırkası Kumandanı
Mirliya
Süleyman

Diğer

Karacaviran karyesi önündeki siperler Asâkir-i Şâhâne tarafından zabt olunarak Asâkir-i Şâhânenin bir kısmı mezkûr karyeye dâhil olmuştur. Bendeniz dahî iki alayı bi'l-istishab mezkûr köyün önünde bi'l-mürûr Kozköyü cihetine gidenboğazi ta' kib ederek ol havâliyi keşf-ü güzâr etdikden sonra Kaynak suyundan geçerek düşman cebhesine doğru gürüyeceğim. Diğer alay dahî müteâkiben keşf müfrezeleri açarak düşmanın ahvâlini tahkîk içinsâğ cenâha ta'yin ederek bırakacağım ve fakat bu alayların verecekleri ma'lûmat üzerine düşman cebhesine doğru hareket olunduğu zaman icab ederse berâberine alınacağı ma'rûzdur ferman.

9 Nisan 313

Mirliya
Süleyman

(S.20)

Saat altı raddelerinde karyenin önünde bulunan siperlerden bir müddet sonra karye derûnundan düşman püskürtülerek Karacaviran karyesi pür-zabta geçti. Bu esnâda düşmanı ta' kib ve ilerisini keşf için sevk edilen iki alay süvâri biraz ileride siperler arkasındaki düşmanın piyâde ateşine ducâr olmağa sağa tebdil-i istikamet ederek Kaynak mecrâsının üzerindeki köprüden mürûr ile Naim Paşa Livasının gerisine avdet etmiştir. Bugün kuvve-i mezkûre yalnız Karacaviran karyesinin zabtıyla iktifa ederek geceyi gündüz işgâl ettiği mevâzi'de geçirdi.

Naim Paşa Livası hiçbir hareket etmeksizin evvelki mevki'de kaldı. Ancak mezkûr livada bulunan Erkân-ı Harbiye Kaymakamlarından Enver Bey'den saat yedibuçuk raddelerinde Erkân-ı Harbiye Riyâsetine vârid olan raporda Neş'et Paşa Fırkasıyla te'mîn-i muvâsele edilmek ve mezkûr fırka karşısında ve Lespovaki'nin cenûb eteklerine tesâdüf eden burunun gerisinde bulunan üç düşman taburuna Naim Paşa Livası üzerine celb için bir nümâyiş hareketi icrâ etmek lüzûmu dermiyan olunub, bunun üzerine böyle bir nümâyiş icrâsı hakkında Milona Karargâh-ı Umûmisinden âtide sûreti derc olunan emr gönderilmiş ise de vaktin müsâidsizliği hasebiyle mezkûr hareket dahî yapılamamıştır.

Mirliva Naim Paşa'ya

Ferik Neş'et Paşa'nın Lespovaki gerisinde bulunan taburları (düşman taburları) bir nümâyiş icrâsıyla beri tarafa itmek ve bu sûretle Lespovaki'yi telefât vermeksizin elde etmek mümkün olacağına dâir Enver Bey'inin muvâfık görüldü. Ciddi bir muhârebeye girişmeksizin bir nümâyişle oradan çekerse ol vakit Niş'et Paşa'ya ihbâr edilmesi ve hareket ettirmeyibde üzerinize diğer bir kısım askârını çıkarırsa Neş'et Paşa gece aldığı emr üzerine hareketine yani müdâfa'asına devam etmek üzere orada kaldığı bildirilmeli ve bu nümâyiş bu güne mahsus olub akşama kadar yapılab ikmâl edilmediği takdirde yârına şumûlü olmadığı bilinerek Erkân-ı Harb Kaymakamı Enver Bey'le birlikde bi'î-müzâkere ifâ-yı icâbına gayret olunması.

9 Nisan 313 gü. saat/ 8

Müşir
Edhem

Bugün Suvâri Topcu Taburu Topcu Ondüördüncü ve Onbeşinci Alayların Birinci Taburları ve Yirmiyedinci Alayın İkinci Taburu ovaya indirilerek Kaynaklar civârında bulundurulmuştur.

Altıncı Fırka- Geceleyin devâm eden ateş 9 Nisan'da sabahleyin biraz daha şiddetle başlamış idi. Elde kalan Kodoman tepesiyle Perdikari sırtlarından mukâbele olunuyordu. Kozköy cihetinden düşmanın şiddet göstermesi ve Asâkir-i Şâhânenin kuvve-i ma'neviyesi üzerine icrây-ı te'sir etmesi nukât-ı hâkimenin ilân-ı harbden evvel düşmanın taht-ı işgâlinde olması ve zabtı iktizâ eden mezkûr nukâdda hücumun

ihzârı için sahra bataryalarının bulunamaması idi.

Hamdi Paşa Hazretleri fırkaya müretteb olan sahra bataryalarından velev birini olsun idârenin müşkül olacağını dermiyân ederek almak istemiş idi. Dava inişinin topların mürûru için sufûbetli olmasında topların aldırılammaması için bir sebep gösteriliyordu. Hamdi Paşa Hazretleri 'nin Kozköyü'ndeki vaz'iyetinin kesb-i müşkilât ettiğine dâir olan bâlâdaki telgraf-nâmesi üzerine evvelce bâemr-i müşîri Dava'ya kadar gönderilen sahra bataryasının behemahâl Kozköyü'ne aldırılması karargir oldu. Sabahleyin Dava'ya kadar götürüldüğü halde Kozköyü'ne aldırılmayan Topcu Yirmisekizinci Alayın Üçüncü Bölüğü evvelce Erkân-ı Harbiye Kolağalarından Şevki Efendi tarafından yolun fena kısımları ihtiyat livası taburlarına serî'an ta'mir ettirilmiş olduğundan Alasonya'dan gönderilen bir tabur Asâkir-i Şâhânenin muâvenetiyle Kozköyü'ne götürülerek saat yedi radde-lerinde Kozköyü önünde ahz-ı mevzi' ile Perdikari ve müteâkibe Analipsis ve Ayailya tepelerine iki saat kadar icrây-ı endaht ettikten sonra daha ziyâde te'sir hâsıl olmak üzere toplar 1000 metre (S.21) daha ileri sürüldü. Kozköy karşısındaki düşmanı üzerine celb etmek için bir gün evvel icrâ edilen harekât-ı tacâvüziyyeyi de a ileri götürmek üzere yevm-i mezkûrda Hakkı Paşa kuvvetinin Karacaviran cihetine sevk edilmesi ve sahra toplarının Kozköyü'ne isti'mâli Kozköy cihetindeki muhârebelerin rengini değiştireceği karargâh-ı umûmice ma'lum olduğundan âtide sûretleri gösterilen telgraflar birbirini müteâkib Ferik Hamdi Paşa Hazretleri'ne keşide olunmuştur.

Kozköyü'nde Ferik Hamdi Paşa Hazretleri'ne

Toplar oraya vâsıl oldumu? icâb eden mahallere ta'biye edilerek muhârebeye mübâşeret edildimi? oraca ahvâl ne renk ve sûret elmiş ise serî'an bildiriniz ,makina başında cevap bekliyorum.

9 Nisan 1313

Müşir
Edhem

Diger

Kozköyü karşısındaki düşmanı tehdîd etmek üzere Ferik Hakkı Paşa oniki tabur piyâde ve süvâri fırkasıyla düşman gerisine doğru bugün saat yedibuçukda Milona'nın altında

Karadere karyesinden hareket edildeği beyân olunur.

9 Nisan 313

Müşir
Edhem

Bâlâdaki birinci telgrafa cevâben saat sekize doğru
âtideki telgrafnâme alınmışdır.

Huzûr-ı Müşîriye

C. 9 Nisan 313 toplar yarım saat mukaddem vâsıl olub
hemen bir dakika rütbesine ateşe mübâşeret edilmişdir. Düşman
temkil kuvvetini Perdika(ri) tepesiyle Ayalipsis tepesine cem'
etmişdir ki karargâhdan üçbinbeşyüz ve birinci hatdan ba'zı
mahallerde üçyüz ve ba'zı mahallerde dört yüz metre uzağınızda
bulunuyor demektir. Kodoman tepesinden Estervanga'ya kadar
sırtlar bizim elimizde isede önümüzdeki kuvve-i külliyeyi bı-
rakılda o cihetden ilerlemek mümkün ve câiz olamıyor. Bugün
ne netice hâsıl olacaksa akşam üzeri arz olunur.

9 Nisan 313 gü. s./ 7. d./35

Ferik
Hamdi

Bir saatden beri Perdikari tepesine topcu mermiyâtı yağ-
dırılmakda olduğundan bir saat evvel tertib olunan hücum ko-
lu dahi saat dokuzda sağda Arhavi ve solda Asi Yozgad Taburla -
rı bulunduğu halde ilerlemekde idi. Bunlara verilen iskikâmet
topcunun dökdüğü nokda idi. Mezkûr tepe cebheden işgâl edildi-
ğinden olunan hücum semerebahş olmağla saat onbir sularında
düşman mevzi'inden tard ile ta'kibine teşebbüs edilmişdir.
Ormanda bulunan düşman dahi gece saat üçe kadar sebât etdikden
sonra ric'at etmişdir. Ale's-sabah düşmanın her yerde birçok
eşya ve cebehâne ve çadır bırakarak bütün bütün çekildiği
görölmüşdür. İşde bununla beş gün beş gece davâm eden Kozköy
muhârebâti hitâm bulmuşdur ki Asâkir-i Şâhânenin telefâtı
cem'an zâbitandan yedi mecrûh, dört şehîd ve efrâddan yüzelli
mecrûh ile yüzon şehâdden ibâredir. Sarf olunan piyâde cebe-
hânesiise tamam beşyüz sandığa bâliğdir.

Nisan'ın Onuncu Günü

Birinci Fırka- Fırka-i mezkûreyevm-i mezkûre hafif top
ve tüfenk muhârebesiyle girmişdir. Evvelce Milogoşte'de bulu-
nan seyyar bataryası (Al.28, K.4 topcu) Yozgad Alayından
Alaca Taburuyula bâ emr-i müşîri Milona'ya sevk olunmuşdur.

İkinci Fırka- Milona'dan ovaya inilib kaynaklar arasında bulunan düşmanı işgâl ve Kozköyü cihetine ilerleyerek oradaki düşmanı tard ve def' ettikten sonra Altıncı Fırka ile müttehidten ovadan ta'arruza memur olan Hakkı Paşa Fırkasının netice-i harekâtına kadar İkinci Fırkanın müdafa'ada kalması tenzib olunduğundan Başkumandanlıktan fırka-i mezkûr kumandanlığına bu babda emr verilmiş ve işbu emr mucibince Lespovaki'de hatt-ı harbde bulunan taburlara beyhûde cebehâne sarfından ictinâb ile yalnız işgâl ettikleri mevâzi'î muhâfaza ile iktifâ eylemeleri emr ve tenbiye olunmuştur. Saat altı radde-lerinde Lespovaki'de bulunan Taşköprü (S.22) Taburunun işgâl etmekde olduğu kule ve siperleri düşman şiddetle topa tutub mezkûr taburu bir mikdar zedelemiş olduğundan iş bu tabur ve bunu müteâkib evvelki gün icrâ ettiği muvaffakiyetsiz hücumdan kuvve-i ma'neviyesi münkesir olub ateş hattından geriye atılmış olan Nizâmiye Taburu ric'at etmek nisbetinde bulunmuşlar isede Gemlik Taburunun sebât ve metâneti düşmana hücum etmek üzere siperlerinden atılmaları ve diğer taburların dahi şiddetle ateşlerine devâm etmeleri hem ric'at eden taburun sebâtını te'min etmiş ve hemde düşmanın cüretini kesre hizmet eylemiştir. Ma'mâfih Gemlik Taburunun işbu hücumu bir nümâ-yişden ibâret olduğundan derhal yine siperlerine çekilmişlerdir. Bugün Lespovaki'de ateşin şiddeti azalmıştır.

Üçüncü Fırka- Mezkûr fırka mütebâki taburlarla Milona cihetinde bulundurulmuştur.

Beşinci Hakkı Paşa Fırkası- Kozköyü karşısında bulunan düşmanın Nisan'ın üçüncü gecesini kâmilten çekilmiş olduğu biraz aşağıda görüleceği üzere Hamdi Paşa tarafından On Nisan'ın işâr olunmakla berâber taburların muhtâc-ı istirahat olmaları fikriyle yevm-i mezkûrun istirahatle geçirileceği bildirilmiş olduğundan Beşinci ve Altıncı Fırkaların müdtehidten hareket edebilmeleri için ertesi günü icrâ edilecek olan hareketin teshîli esbabının istikmâline karar verilmiştir. Binâen aleyh Delîler cihetindeki düşmanın ve işgâl ettiği mevâzi'in keşfi verilen emr üzerine süvâri kumandanı tarafından 13 ve 14. üncü Süvâri Alayları sevk olunmuş ve mezkûr alaylar esnâyı keşflerinde Karacaviran'la Delîler karyesi beyrinde ve bu sonraki

karye civârında tarlalıklarla daha sağdaki ağaçlıklarda düşmanın peyâde ateşine tesâdüf edilerek burada bir şehîd ve birkaç mecrûh verdikten sonra avdet etmiş ve bunu müteâkib düşmana daha ziyâde yaklaşmış olmak maksadıyla Miralay Cemal ve İbrahim ve Naki Bey Alayları Deliler karyesine tegarrub ettirilmişdir.

Ve Topculara Gelince- Nisan'ın üçüncü günü topcu kumandanı tarafından tabur binbaşılari ve yüzbaşılari refâkatinde olduğu halde topcu mevzi'i keşf olunarak Kaynak Deresinin sağ sahilinden Milona- Tırnova yoluna kadar olan mahalli Onbeşinci Alayın Birinci Taburuna ve mezkûr derenin sol sahilinde dereye mevâzi' olarak düşman mevzi'inin bir dereceye kadar yan ateşine almağa müsâid olan yeri dahi Ondördüncü Alayın Birinci Taburuna topcu mevzi'i olmak üzere ta'biye ile gece emplasmanlar inşâsıyla sabaha yakın topların mevzi'lerine götürülmesi hususları mezkûr topcu Ondördüncü Alayın Birinci Taburu kumandanının nezâreti altında icrâ edilmiştir.

Altıncı Fırkanın On Nisan gününü istirâhatle geçirdiği yazılmış idi .Mezkûr fırka kumandanlığından yevm-i mezkurda âtideki telgrafnâme alınmıştır.

Huzûr-ı Müşîriye

Dün akşam saat üçde muhârebenin tefsîlatını arz etmiş idim. Perdikari tepesinde bulunan düşman geriye doğru gece saat dörde kadar ta'kib olundu.Şu saatde bir taburumuz Bayraklar kulesinden ve bir taburumuz Kodoman tepesinden, diğer altı taburumuz Perdikari tepesinden yarım saat kadar içeri ilerlemiştir.Diğer taburlarda İzvodina merkeziyle Kozköyü'nde bulunuyorlar.Ayalipsis ve Çamtepe'de bulunan düşmanın geceleyin ric'at etmiş olması hasebiyle nerelere gittiği görülememiş isede Kodoman'dan ric'at edenlerin dahî sırtları ta'kib ile Karayani cihetine gelmiş olmaları galebe-i ihtimâldir. Bayrak kulesi cihetinden edilen keşfiyâta nazaran o cihetden dahi düşmanın savuşmuş olduğu anlaşıldı.Fırkanın Ordu-yı Hümâyuna iltihâk etmesi için Bazu geçidinden, Kodoman sırtlarından ileri hareket etmesi münâsib görülüyorsa Alasonya cihetinden ve bilhassa Miloda'dan ta'arruz eden fırkaların nereslerde bulunduğu buraca ma'lum olmadığından hangi fırka ile

nerede birleşileceğinin lütfen şimdi sür'at-i işârı ma'rûzdur
ferman. 10 Nisan 313 Ferik
(S.23) Hamdi

Nisan'ın Onbirinci Günü

DELİLER KARYESİ'NİN ZABTI-KAYNAK TOPCU MUHÂREBESİ

Bugün Birinci ve İkinci Fırkalardan gayet seyrek ve sürekli olarak ehemmiyetsiz top ve tüfenk muhârebesi vuk'u bulmuş Üçüncü Fırkanın kıt'ât-ı mütebâkiyesi ihtiyat olarak Milona'da kalmıştır.

Beşinci ve Altıncı fırkalar- Devler karyesi pişegâhında bulunan düşmanın (vav harfiyle irâe olunan krokiye mürâca'at) tard ve def'iyle Beşinci ve Altıncı Fırkaları orada yerleştirmek ba'de müdtehidin Kazaklar ve Tarnova üzerine hareketle hem Lespovaki ve Mati'de bulunan düşmanın arkasına düşmek ve hemde hedef-i asli olan Yenişehir'i tehdîd etmek karargir olduğundan bu babda Beşinci ve Altıncı Fırka kumandanlıklarına gecelayin evâmîr-i husûsiye i'ta onunduğu gibi mezkûr fırkaların birleşmelerini teshîl için Kaynak karşısında bulunan düşmanın Deliler cihetine muâvenetine meydan vermeyecek sûretde şiddetle işgâli icâb ettiğinden Naim Paşa'ya ve topcu kumandanlığına dahi bu babda evâmîr-i lâzime i'tâ olunmuştur.

Deliler'in Zabtı- Deliler düşmanın Kozköyü'nden çekilen kıtâtından tahmînen 3-4 tabur piyâde tarafından işgâl olunduğu tahmin olunuyordu. (Vav) harfiyle irâe olunan krokide dahi gösterildiği üzre mezkûr karye düz bir zemin üzerinde bulunub şimal ve garb cihetleri yalayıcı andahta müsâid, sürülmüş tarlarla mahdûd olduğu gibi cenub tarafları 15-20 metre irtifa'-ında sıkca ağaçlık ve ba'zı mahallerinde torlakla mestûr olduğundan Deliler'in pişgâhında Kaynak ayağının diğer cihetine girmek kâbil değildi. Mezkûr karyenin zabtıyçün ale's-sabah Cemal Bey Alayı cihetinden sevk olunduğu gibi bunun sol cenâhını muhâfaza etmek üzre Mihaliç Taburuyla Onsekizinci Alayın Dördüncü Taburu sol tarafında sırta ta'biye edilmiş ve Bursa ve Çekirge, Bilecik Taburuda sağ cenahda bulunan topcular civârındaki bataklık cihetine vaz' edilmiştir.

Evvel emirde süvâri bataryasıyla Yirmibirinci Alayın

İkinci Taburundan Beşinci Bölük Deliler karyesinin (2800) metre mesâfesine ve sağ cenâha ta'yin edilerek endahta bed' ile köyün hudûdu ateş altına aldırıldı.Bir müddet ateşden sonra mevzi'tebdîl ile (2400) metreden köyün hudûdunda bulunan düşman avcısı üzerine şiddetle ateşe bed' olundu.Bu esnâda düşmanın bir bataryası mestûren mevzi'i ahz ile harbe başladıy-bada buna karşı hemen iki bataryanın ateşi tevciye olunduğundan bir müddet sonra ric'at ederek bir daha görülemedi. Düşman işgâl ettiği köyün kenar haricindeki hendekleriyle taş siperlerden gâyet şiddetli yalayıcı ateş icrâ etmekde olduğu cehetle mezkûr karyeyi zabta memur olan Celal Bey Alayı pek bat' ilerliyordu. Saat altıbuçukda düşmanı şaşırtmak ve piyâdenin hücumunu teshil etmek üzere Süvâri Mîndördüncü Alay mezkûr düşmanın sağ cenâhı gerisi istikâmetinde bir hücum icrasına memur edilmiş isede hayli ilerledikten sonra bağte-i düşmanın bu suretle ağaçlıklar içersinde icrâ olunan şiddetli ateşe ma'ruz kalarak gerek arazinin ormanlık ve sürülmüş tarlalık olması ve düşmanın müteferrik avcı nizâmında bulunması hasebiyle hücum icrâsı müstehil olduğundan yol-kol nizâmında bulunan Süvâri Alayı düşmanın daha ziyâde kesb-i şiddet eylemiş olan ateşi altında sol taraftaki sırtların eteğine çekilmeğe mecbur olmuştur.Bu esnada sabahleyin üç tabur piyâde ile bir sahra bataryasını Kozköyü'nde terk ettikten sonra kuvve-i mütebakisiyle Bazu geçidinden hareket ve karşısındaki tarassud müfrezelerini tard ve teb'id ile üç koldan Karademir üzerine yürüyen Hamdi Paşa Fırkası hatt-ı hudûdada Amud ve Yenişehir ovasına nâzır olan konferforlara gelmiştir. Saat dokuz radde-lerinde hücumu iştirak etmek üzere Üsküb Taburu sevk edildiği gibi Süvâri Topcu Taburu dahi topcu kumandanı (S.24) Ali Rıza Paşa'nın kumandası tahtında olarak dört lefel ile ilerledilerek (1000) metreye kadar avcı hattına tagarrubla şiddetli bir suretde ateşe başladı.Düşman her nekadarsarsılmış isede müdâfa müsîrânesinde devam etmekde olduğundan muhacimîne imdâd olarak gönderilen Büyükliman Taburunun diğer taburlar ile berâber açıktan ve dehşedengiz bir suretde vuku' bulan hücumu püskürtülmüş ve karyeyi zabta giçmiştir. Hacıminin şiddetli

savleti ve Suvâri Topcu Taburunun yakın mesâfeden fedâkarane olan hizmeti Dediler'in elden edilmesini bâdi olduğu gibi Hamdi Paşa Fırkasının dahi Karademirler üzerine yürümesinin düşmanın kuvve-i ma'neviseyiş üzerine icra-i te'sir etmesi ve bu vechile Yenişehir'den önde bir tabur piyâde arkasında bir batarya top ve iki tabur piyâde bulunduğu halde Deliler'e gelmekte olan düşman kuvve-i imdâdiyesinin Musalar'dan geri çekilmeğe mecbûr olması karye-i mezkurun zabtını teshil etmiştir. ((vav) harfiyle irâe olunan krokide saat 9 vaz'iyeti gösterilmiştir.) Deliler' de düşmanın harbe iştirak eden piyâdesi üç-dört tabur kadar tahmin olunmuştur.

Kaynak Topcu Muhârebesi- Deliler cihetinde muhârebe devam ettiği müddetce Kaynak cihetinde dahi şiddetli bir topcu muhârebesi icrâ-yı hûkm ediyordu. Geceleyin ihzâr edilen emplasmanlara ta'biye olunan bataryalardan her birine düşmanın altı bataryasından biri topcu kumandanı tarafından hedef ta'yin eddirilmişti. Ondördüncü Alayın Birinci Taburu tarafından ta'yin kılınan (2800) metre mesafe dahi diğer tabura tebliğ olundu. Onbeşinci Alayın Birinci Taburu mermiyâtı umumiyetle aşmakda olduğu görüldüğünden tasmin-i lâzime icrâ etdirildi. Bataryalar ekseriyetle dâne endaht ederek mesâfenin büyüklüğünden ve nokta-i şikestintişâriyenin ziyâde bulunmasından nâşi şarabnel az mikdarda sarf olundu. Mesâfe (2800) metreden ibâret olub şu cihetde Kaymakân Râşid Bey kumandasında olan bir alay piyadenin olduğu yerde kalarak, sol cenâhın icrâ etmekte olduğu hareketin neticesini beklemesi ve topcu olduğu yerde harbe devam ile düşman topcusunu Deliler cihetine devam edemeyecek surette ateş altında tutması Ordu-yı Hümâyûn kumandanlığınca karargir olmuş. bulunduğu tabi' ileri tebdil-i mevzi' olamıyarak sürekli bir topcu muhârebesi icrâ olundu. İşin idâresinde cins merminin ihtihâbı tabur kumandanlığına terk ve bir tabur ateşinin bir müddet düşman bataryası üzerine tavassudun dahi düşman bataryalarının hiç birisi te'sir husule getiremediklerinden sarfınazar olunmuştur. Düşman bataryalarının te'sir husule getirememeleri mesâfenin büyüklüğünden ve topcu mevzi'imiz zemininin yumuşak bulunmasından ve ateşle-

rinin dahi kâide tantında olarak idâre edilememesinden ileri gelmiştir. İşbu muhârebede düşman topçuları hayli zedelendiği gibi hiç bir tarafa emr irâd edilmeyecek suretde ateş altında tutularak mükerreren bulundukları mahalli tebdile mecbur edildi. Şu vechile kemâl-i şiddetle saat onbirbuçuğa kadar devam ederek beher top 72kadar mermi endaht ettiği halde hitâm buldu. Kayalıklardan sarf olunan cebehâne evvel gece ihtiyât-ı cebehane ile ikmâl olundu. Saat ona kadar devam eden işbu muhârebede altı bataryadan hiçbir şehîd ve yaralı vuku' bulmamıştır. Hakkı Paşa Fırkasının Deliler cihetinde bulunan kıt'atı Deliler ve Kaynak cihetinde bulunan kıt'atıda bulundukları mevâkide geceyi geçirdikleri gibi Hamdi Paşa Fırkasının dahi Birinci- İkinci Alayları Karademirler'de ve Üçüncü, sırtlar üzerinde geceyi geçirmiştir.

Nisan'ın Onikinci Günü

11 Nisan'da Deliler karyesi zabt olunduğu cihetle 12 Nisan'da Hakkı Paşa Fırkasının Kazaklar'dan Tırnova üzerine hareketle orada bulunması melhûz olan düşmanın arkasını alması ve Yenişehir'le muvâselesini kat'etmesi ve Hamdi Paşa Fırkasınınbu hareketi setr ve muhâfaza eylemesi yani Beşinci Fırkanın sol cenâhını temîn etmesi Kaynak'da bulunan Karargâh-ı Umûmice karargir olduğundan Hakkı Paşa Hazretleri'ne evâmîr-i lâzime verildiği gibi Altıncı Fırka Erkân-ı Harbiye Reisi Kaymakam Sâmî Bey'le dahi mezkur fırka kumandanlığına tebliğ edilmek üzere emr-i şifâhi-yi müşîri i'ta buyurulmuştur. Bunu müteâkib 13.ve 15.ci Sûvâri Alayları Tırnova, 14.ve 16.ci Sûvâri Alayları Kazaklar cihetine gönderilmiş ve Hakkı Paşa Fırkasıyla Hamdi Paşa Fırkası mezkûr sùvârilerden vürûd edecek (S.25) haberlere intizâren bulundukları mevâkide kalmıştır. Tırnova üzerine yürüyen 13.ve 15. ci Alayların hareketinden biraz sonra yani saat birde Sûvâri Fırkasından âtideki rapor alınmıştır.

Fırka Kumandanlığına

Zâbit keşf kolu
rapor numara (3)

Kaynak'ın dört kilometre cenûbunda
vâki düşmanın evvelce işgâl ettiği
tepeden. gündüz saat/ 1

1- Kaynak'ın dört kilometre cenûbunda vâki tepenin üç

kilometre şarkında bir esir ile bir yük eşya derdest edildi.

2- Esirin ifâdesine nazaran Tırnoda'ya kadar düşman askeri yoktur.

3- Karacaviran istikâmetince cenûba doğru keşfe gidiyorum.

Alay 15. Sûvâri Kaymakamı
Sâmi

Huzûr-ı Sâmi-i Müşîriye

İstikşâfatda bulunan Onbeşinci Sûvâri Alayı Kaymakamlığından mevrûd iki kıt'a rapor ile elde etmiş oldukları Nikdas nâmında yunanlı bir nefer irsâl ve i'zâm taraf-ı valâ-yı müşîri efhemileri kılınmış ve alay-ı mezbûrdan Binbaşı Ferid Efendi nâmındaki zâbitan kumandasındaki iki bölük sûvâri ile Erkân-ı Harbiye Kaymakamı Kâzım Bey istikşâfat icrâsı zımında Tırnova'

hareket etmiştir. Mecrûhin-i askeriye'nin naklinde ziyâde- siyle müşkîlat çekilmekte olmasına ve ba'zı mecrûhinin nakilleri zarfında terk edildiğinin görölmesine binâen birkaç nakliye arabalarının buraya irsâli lüzûmunun îcab edenlere irâde ve tebliği babında emr-i ferman hazret-i menlehül emrindir.

12 Nisan 313 Sûvâri Fırkası Kumandanı
Mirliya
Süleyman

Kazaklar cihetine giden sûvâri kolundan dahi karye-i mezkûrede ve ilerisindeki yarım saatlik mesâfeye kadar düşman görölmediği bildirilmiştir. 13. ve 14. cü Alayların Tırnova'ya vusûlünde kasaba düşman tarafından tahliye edilmiş bulunduğundan hemen sûvâri tarafından işgâl olunmuş ve iki üç tabur piyâdenin gönderilmesi lüzûmuna dâir sûvâri kumandanlığının raporu alınmıştır.

İkinci fırka sabahleyin düşman tarafından tahliye edilmiş olan Lespovaki'yi ve saat yedide üç taburla Tırnova'yı işgâl etmiştir.

Birinci Fırka Çayhisar karşısında düşman tarafından terk edilen Dikilitaş ve Şabanağa ve Ayahil nukâtını işgâl etmekle müşîriyet-i celîleye âtideki telgrâfi keşide edilmiştir.

Zât-ı Sâmi-i Müşîriye

Sameden-i temm-i sameden tedâbir-i devletleriyle bir gûna telefât olmaksızın Dikilitaş, Şabanağa ve Ayahil mevki'leri

elde edildi.Neş'et Paşa Fırkası Tırnova'ya giriyor.Acizlerim de Çayhisar'a avdet eyledim.Gerimizden bir fenâlık yapmış olmasın .Emrinize muntazırım.

12 Nisan 313 Birinci Fırka Kumandanı
Ferik
Hayri

Beşinci Fırka alınan emr mucebince Tırnova ile Yenişehir'in muvâselesini kat' edecek suretde Tırnova üzerine yürüyecekti. Tırnova'nın daha evvelce tahliye edilmiş olmasından ve süvârilerle ve ba'de İkinci Fırka Taburlarıyla işgâl edilmesinden mezkûr fırka Tırnova üzerine hareket etmiyerek süvâri-leri Kazaklar'ı işgâl etdikden sonra kuvve-i mütebâkiye ile Deliler ile Kazaklar arasında kaldığından Hakkı Paşa Hazretleri'ne âtideki emr gönderilmiştir.

(S.26)

Beşinci Fırka Kumandanlığına

Sabahki tertib ve emr mucebince nezdinizde bulunan kuvve-i askeriye ile Tırnova üzerine yürüyecekdiniz, Tırnova süvâri-ler tarafından işgâl olunarak Neş'et Paşa Fırkasındanda üç tabur Tırnova'ya gelmiş olduğu halde henüz fırkanızdan bir eser görülmüyor. Te'hire bâdindir. Fırkanız Tırnova'ya gelib mevzi' almadıkça ordunun emniyeti te'sis edilmiş addolunamaz. Binâen aleyh te'hîr esbâbının işârı ve ale's -sabah ileriye hareket ile iktifa eden bakiyenin icrâsıyla diğer tezkire ile işâr olunan keşf-i ta'arruzatın olvakit icrâsı tavsiye olunur.

12 Nisan 313 gün. d./45, s./10

Müşir
Edhem

Nisan'ın onüçüncü gecesı fırkalar bulundukları siperlerde kalmıştır.Yani Birinci Fırka Çayhisar'da, İkinci Fırka bir alayı Tırnova'da , kısmı küllisi Ayahıl kapusunda , Üçüncü Fırka Milona'da , Beşinci Fırkanın Naim Paşa Livası Kaynak ilerisindeki eski mevzi'inde ve fırka kısmı küllisi Deliler'de Altıncı Fırka Musalar'da " bu fırkaya iki süvâri bataryası ilâve edilmiştir." , Süvâri Fırkaları Kaynaklar'da.

Gece müşîriyet-i celileye Süvâri Fırka Kumandanlığı tarafından âtideki rapor vürûd etmiştir.

Tırnova'da Huzûr-ı Celîl-i Müşîriye

Ferik Saâdetlü Hakkı Paşa tarafından verilen emr mucebince Karacaviran karyesinden hareketle Çayırlı ve Kazaklar

karyeleri havâlisi veTırnova'dan gelen derenin her iki ciheti keşf ve teharri edilerek Yunanlıların kâmilten Yenişehir'e çekildikleri ve bu havâlide düşmandan eser kalmadığı anlaşılmış,ancak Kazaklar karyesinde düşmanın külliyeetli mühimmat ve erzâkı kalmamış olmasından bu gece muhâfaza edilmek üzere bir bölük süvâri terk ile mütebâki berâber müddeti mevcudu bilistishâb karargâha avdet etmiş fakat Kazaklar karyesinde terk olunan bölüğün te'mîn-i maksat edemeyib mezkûr köyün dahi emsâli vechile ihrâk edilerek mevcûdunun yağma edileceği me'mûl bulunduğundan bir iki piyâde taburunun i'zâmı ile mühimmât-ı mevcûdenin muhâfazası menût-ı re'yi ve irâde-i fehîmaneleridir ferman. 12 Nisan 313 gece d./45, s./ 1 Mirliya Süleyman

Yenişehir'in İşgâli

13 Nisan'da Hakkı Paşa Fırkasının Yenişehir üzerine bir keşf ta'arruzu icrâsı bâlâda mûnderic emr muktezâsından olmağ- la fırka-i mezkûre Naim Paşa Livasıyla " Naim Paşa Livasından Beypazarı ve Onyedinci Alayın Birinci Taburları alınarak yerlerine Pirizrin ve Onsekizinci Alayın Dördüncü Taburları verilmişdir." Süleyman Paşa kumandasında bulunub geceyi Kaynak'da geçiren Ondüzdüncü ve Onaltıncı Süvâri Alayları ileride olmak üzere ale's-sabah Kazaklar tarikiyle Yenişehir üzerine hareket onunmuştur. Tırnova'dan dahi Onüçüncü ve Onbeşinci Süvâri Alayları beraberlerinde bir süvâri bataryası olduğu ve refâka- tinde Erkân-ı Harb Miralaylarından Seyfullah ve Sâbit Beyler ile Kaymakam Kâzım Bey bulunduğu halde sabahleyin Tırnoda'dan şose tarikiyle hareketle saat bire doğru Yenişehir pişgâhına muvâselet etmiş ve icrâ edilen istikşâfat neticesinde şehrin düşman tarafından tahliye edildiği anlaşılmış idi. Pişdârın köprüyü tagarrubunda şiddetli bir tüfenk ateşe, köprü tarafın- dan endaht edilmekle bunun düşman piyâdesi olup olmadığında we topları bulunub bulunmadığında tereddüt hâsıl olduğundan keyfiyyet anlaşılmak üzere süvâri bataryasına bir iki def'a endaht icrâ itdirildi.Köprü cihetinden topla cevap verilmedi- ğinden orada top olmadığı ve köprünün dahi asker tarafından işgâl edilip " muvahheren tahkik ettiği üzere Yunanın cebhâne- den salıvermiş olan mücrimin ve eşkiyanın memleketi yağma

le meşgûl olduklarından askerin hareketini te'hir etmek ve bu cihetle vakit kazanmak için memleket kenarında ahz-ı mevzi' ile ateş etmişlerdir." eşkiya tarafından müdâfa' edildiği anlaşılmış ve binâen aleyh süvâri sür'atle kasabaya girmek üzere ilerlemiştir. Bu esnâda eşkiya firâr etmiş ve köprünün altında olub süvârimizin (s.27) sür'at-i hareketi düşmana ilkâ-yı havf etmekle ateşlemeye vakit bulamadıkları dinamit mahalli bir yahudi tarafından ihbâr edilmiş olmağla, mezkûr dinamit mahallinden çıkarılarak süvâriler emniyetle kasabaya dâhil olmuştur. Biraz sonra bâlâda Kazaklar üzerinden hareket ettiği beyân edilen Hakkı Paşa Fırkası dahi muvâsalet ederek ilk piyâde kıt'âtı olmak üzere Erkân-ı Harb Kaymakamı Enver Bey kumandasıyla Pirizrin Redif Taburu ve ba'de fırkanın kuvve-i mütebâkiyesi şehre firerek gerek şehrin inzibât ve muhâfazası ve gerekse Çatalca, Golos, Kardice Caddelerinin ve ihtimam eden Yenice ve Osmanlı karyelerinin işgâline teşebbüs olundu. Şehrin tahliyesi istihbârı üzerine bir gün evvel Hakkı Paşa Fırkasının sol yanını mahâfazaya me'mur olan Hamdi Paşa Fırkası dahi Hakkı Paşa'yı ta'kib ederek Köstem kenarına gelmiş isede bu hareket karargâh-ı umûmice tasvib olunmadığından ertesi günü Musalar'a avdet eddirilmiştir.

YENİŞEHİR'İN İŞGALİNDEN ONSEKİZ NİSAN'A KADAR

VAK'A-İ HARBİYE

Velestin Muhârebâtı- Tırhala'nın İşgâli

Süvâri Fırkasıyla Beşinci Hakkı Paşa Fırkasının 13 Nisan'da Yeneşehir'de oldukları zikr edilmişti. 13 Nisan'da kâmilten Tırnova'ya inen İkinci Fırka 18 Nisan'a kadar Tırnova'da kalmıştır.

Altıncı Fırka 14 Nisan'da Dışkata cihetine zuhûru mübâlağa ile ihbâr edilen eşkiyanın tenkîli için Hüseyin Paşa Liyasıyla toplardan mâ'ada diğer piyâde kıt'âtıyla yani, Samsun Alayı ile Yeneşehir'den hareketle Alasonya'ya muvâsalet etmiş ve kal'anın ehemniyetsizliği tebeyyün ettiğine mebni oradan celb edilerek Yeneşehir'in cenûbunda kâin Inebeyler'de Altıncı Fırkanın solunda ordugâh kurmuştur. Yeneşehir'in

işgâline kadar bazı fırkaların piyâde topcusu yekdiğerine karışmış ve dahî ba'zı piyâde alayları diğer fırkalara ilhak olunduğundan bu gibi tabur ve alaylar evvelki fırkalarına iâde ve Alasonya'da bulunan Karahisar Alayı ile diğer taburlarında kuvve-i umûmiyeye ilâvesiyle fırkalar yeniden tertib edilmiştir ki bu vechile 18 Nisan'da teşekkül eden ordunun nizâm-ı narbi tevzi'i keyfiyet için ayrıca gönderilmiştir. Bir taraftan fırkaların tertibatıyla uğraşıldığı sırada diğer taraftan erzak ve cebehâne celb ve cem'iyle meşgûl olunmakda idi.

" Defter-i Mahsûsunda Gösterilmiştir. "

Birinci Fırkanın Harekâtı - Tırhala'nın İşgâli

Birinci Fırka karşısında bulunub bir liva piyâde ile üç batarya topdan ve kısmen Etniki Eterya Cemiyeti gölünlülerinden ibâret olduğu evvelce zikr olunan düşmanın Nisan'ın on-ikinci günü öyleden sonra işgâl etmiş olduğu mecâzi'i terk ve tahliye ile ric'at eylediğinden Hayri Paşa Fırkası ertesi günü düşmanın terk etmiş olduğu 45 çadır, 110 sandık piyâde cebehânesiyle, dağ toplarına mahsus cebehâne vesâirenin i'tinamıyla vakit geçirmiştir. Binâen aleyh düşmanla temâs gâib edilmemek, düşmanın nerelere çekildiği anlaşılmak üzere taraf-ı sâmi-i müşîriden âtide sûreti derc olunan emr Kaynak'dan bâtelgraf Hayri Paşa'ya çekilmiştir.

Çayhisar'da Ferik Hayri Paşa Hazretleri'ne

Önünüzde bulunan düşmanın nerelerde bulunduğu anlaşılmak üzere fırkanızdan münâsib bir kuvvetle Zark üzerine bir ta'aruz-ı nümâyiş yaparak istihşâl olunacak neticenin bildirilmesi tavsiye olunur. 14 Nisan 313

Müşir
Edhem

(S.28) 14 Nisan'da Birinci Fırka kumandanı Çayhisar Livasından Nizâmiye Al.23. Tb.2, Al.69 Tb.1 ile Mucur, Anamur, Alâiye, Bafra Taburları ve Onüçüncü Seyyar Topcu Alayının Beşinci, Altıncı bataryalarını bil-istishâb (11 numaralı harita-i umûmiye müracaat) saat dokuza doğru hareket etmiş ve Zark civârında birleşmek üzere Silifke, Koçhisar, Boyâbad Taburlarıyla, Topcu Onüçüncü Alayın Dördüncü Bataryalarından mürekkeb bir kuvvetle

hemen hareketi için Lefretcur'daki Birinci Liva Kumandanlığına paşa-yı müşârun ileyh tarafından emr verilmiştir. Hayri Paşa kuvveti yevm-i mezkûrda Zark'a kadar gitmeyib saat onbirbuçukda Köstem nehrinin Rune vâdisine inhiraf ettiği noktanın sol sahilinde ve Koçohiros çiftliğinin hizâsında ordugâhını te'sis etmiştir. Koçohiros'da evvelce bir seyyar köprü bulunduğu anlaşıldığından mezkûr köprüyü te'sis etmek üzere orada bulunması lâzım gelen kayık bittaharri elde edilip derhal bir seyyar köprü te'sis edilmiş ve Koçohiros, Anamur Taburundan bir bölük vâsıfesi ile işgâl, burada fırka kumandanlığına müracaat eden bir hristiyanın iâdesine nazaran Yananîlerin Zark ve hadda Tırhala'yı terk ile ferâr ettikleri anlaşıldığından Birinci Fırkanın Tırhala'ya kadar gitmesi 14 Nisan'da istîzan kılınmış olmağla âtide sûreti yazılan emr-i telgrâfi Hayri Paşa Hazretleri'ne keşide olunmuştur.

Çayhisar'da Ferik Hayri Paşa Hazretleri'ne

Hareket etmiş ise süvâri
ile yetişdirilecektir.

Gâyet müsta'celdir.

C. 14 Nisan 313 tertib ve hareketiniz pek musîbedir. Hemen ol vechile Tırhala cihetine azîmet ve eşkiya Dışkata cihe-tini tazyîk etmekde bulunduğundan Tırhala'yı zabt ve işgâlden sonra o tarafa bir münâsib kuvvet sevkiyle eşkiyânın tard ve tenkili ve oradaki taburlarada muvâsele ve irtibâtın te'min ve işârı ve bu işlerin serîan ifâsına himmet olunması tavsiye olunur.

14 Nisan 313

Müşir
Edhem

Çayhisar'da yalnız İskilib Taburu terk olunarak Kengiri Kal'acık, Çorum, Kastamonu Taburlarının Zark'da fırkaya iltihak etmesi ve Lefredcur'dan Osmancık Taburuyla Al.27 K.2 nin hemen sevki için fırka kumandanlığından icab edenlere emr verildikten sonra fırka Nisan'ın Onbeşinci günü ale's-sabah Zark üzerine hareket etmiştir. Zark ahâlisi kadın ve çocuklarını kayıklarla Köstem nehrinin sağ cihetinde kâin Ali Fakih karyesine geçmiş ve yalnız kasabada gençler kalmış olmağla bunlar süvâri ve ba'de pişdâr pişdârı üzerine birkaç el silah ihtişâr etmişlersede cüz'î bir müddet sonra arz-ı istîmat etmişlerdir.

Karye Ermanak Taburuyla kordon altına alınıb kısm-ı külli-si şose üzerindeki han cirârında ordugâh te'sis ederek Birinci Livanın vürûduna intizâren bugün burada kalmışdır.

Lefredcur'dan Garcan tarikiyle Cukuti ve Zark'a kadar mümted olan tarikin seyyar topların mürûruna müsâid olmaması hasebiyle Birinci Liva Polpacık ve civâr kura ahalisinden mukabele te'addisinde bulunanları te'dîb etmek gibi mevânî sebebiyle ancak Nisan'ın Onaltıncı Çarşamba gecesi saat üçe doğru Büyük Cukuti'ye muvâsalet edebilmişdir. İki liva Zark'da birleşdikden sonra ve çayhisar ile te'min-i muvâsale için kasaba-i mezkûrede Anamur Taburunun diğer üç bölüğü terk olunarak muvahheren Çayhisar'dan celb edilen taburlar dahi fırkaya iltihak etdikden sonra Birinci Fırka Ondört tabur piyâde bir bölük süvâri ve dört seyyar bataryasıyla iki cebel topundan mürekkeb olduğu halde Nisan'ın Onaltıncı günü Zark'dan hareketle akşam üzeri saat dokuzda pişdar ve guruba doğru kısm-ı külli ile aralıkla Tırhala'ya muvâsalet etmiş ve şu sûretle Tırhala tüfenk patlamaksızın işgâl olunmuşdur. Bugün fırka nukât-ı mühimme ile kal'a ve cebehâne gibi emâkin-i lâzimeyi tutmuş ve asâyiş-i mühimmenin te'min ve istikrârı için devriyelerini ve karakollarını te'sisle iştiğal etmişdir.

(S.29) Firdesi ünü kasabanın vasatında kâin meydanlıkda üç tabur piyâde ve bir batarya top ve bir bölük süvâri cem' edilip Asâkir-i Şâhâne-i sâire dahi bulundukları mahallere safbes-te-i ihtiram oldukları halde tezâyid ömr ve ikbâl-i şâhâneyi ve tevâli-i muzafferiyân-ı asâkir-i tâcidâriyi mutazammın bir duâ-yı belîğden sonra topla verilen işâret üzerine umum tarafından üç def'a "Padişahım çok yaşa " zemzemesiyle tezyin-i lisân-ı ubûdiyet edilmiş ve yirmibir pâre top endaht edildikten sonra râyin-i zafer-i âbâd-ı osmâni Tırhala kal'asına keşide olunmuşdur. Yunânîlerin igfâlat ve sahte itâ'atine kapılıb etrafa savuşmuş olan ahalinin celbi için bir beyannâme neşri icâb etmekle adâlet-i osmâniyeyi bir kaç gün zarfında takdir eden ve Tırhala'nın ileri gelen birkaç zevâtı dahi temhir etmek üzre âtide sûreti munderic beyannâme rumca olarak neşr edilip müntehib âdemlerle firâr eden ahâliye tebliğ olunmuşdur.

" Sûret-i Beyannâme "

Osmanlı padişahlarının adâlet ve merhametini altıyüz sene-
den beri tedvîn olunan tarihleri ve elyevm mevcûd olan bilcümle
milel-i muhtelif tasdik ederler. İşte bizler o sülâle-i mübâ-
releden elyevm hâlis-i taht-ı osmâni Gazi Abdülhamid Han-ı
Sâni efendimiz hazretlerinin kulları ve ol padişahın âmâl-i şeh-
riyârilere vechile hareket eden askerleriyiz. Şeriat-ı İslâmiye-
miz dahi bize kurşun atmayanları himâye etmekliğimizi emr eder.
Binâen aleyh gerek Tırhala kasabası ve gerek etrâf kuraahâlisi
yedlerinde bulunan tüfenkleri ve askerliğe âid olan âlât ve ede-
vâtı getirib teslim eder ve Asâkir-i Şâhâne hakkındada hâinâne
hareket etmezlerse, islâm, hristiyan, müsevi velhasıl hangi
dine mensub olursa olsun malları, canları, ırzları tıbbı kendi
malımız vecanımız ve ırzımız gibi muhâfaza edilecektir. Her kim
iğfal edilib firâr etmiş ise hâne ve ma'vallerine gelsinler ve
herkes dükkanlarını açıp ahz ve iştâlarıyla meşgûl olsunlar.

16 nisan 313

Osmanlı Ordusunun Birinci
Fırka Kumandanı
Ferik
Hayri

Tırhala'nın zabt ve işgâline dâir Birinci Fırka kumandanlı-
ğının işârına cevâben Ordu-yı Hümâyûn Başkumandanı Devletlü
Edhem Paşa Hazretleri'nden tebliğ ve tebşîr buyurulan irâde-i
seniyye-i mülûkâne sûreti.

Tırhala'nın zabtu teşhîr olunduğuna dâir 17 Nisan 313 ta-
rihli telgrafnâme-i vâlâ-yı âsifâneleri meşmûl-i niğâh-ı âli ve
bâis-i mahzûziyet-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhi olarak zât-ı âli-
i dâvilerinin bilcümle zâbitan ve efrâd-ı Asâkir-i Şâhânenin
selâh-ı selâmeti encâm-ı hazret-i hilâfetpenâhi ile taltîf ve
inşâallahü teâla bu misüllü daha nice nice muvaffakiyet ve maz-
hariyetleri duâ buyrulduğunun bir mantuk-ı irâde-i seniyye-i
mülûkâne tebşîrine müsâraat kılındı. 17 Nisan 313

Birinci Fırka Kumandanlığına

Saâdetlü Efendim Hazretleri

Ordu-yı Hümâyûnun ahîren ihrâz eylediği muvaffakiyet nezd-i
merâhim-i veft-i hilâfetpanâhide lütfen mazhar-ı takdîr buyuru-
larak Ordu-yı Hümâyûna müretteb bilcümle erkân ve ümerâ ve

zâbitan ve efrâd-ı mülûkanenin selâm-ı selâmeti encâm-ı hazret-i veliyyü ni'met biminnet ile taltif buyrulduğuna ve daha bu misüllü muaffakiyâta nâiliyet duâsı tizkar buyrulmakda olduğuna dâir Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Mülûkâne Başkitâbeti celîlesinden şeref vârid olan telgrafnâme sûreti aynen bâlâya nakl edilmekle tebşir-i keyfiyyetle müsâraat olundu. 19 Nisan 313 Müşir Edhem

(S.30) Bâlâda mezkur beyannâme üzerine firâr eden ahâli fevc, fevc muâvedete başlamış isede Yorta ve Mozaki gibi mukarrer eşkiya olan mevki'a garib ba'zı karyelerde iltica etmiş olanların yollarda haşerât-ı Yunâniye ta'arruzundan emîn olmadıklarını bilbeyân tahlisleri istirhâmında bulunmaları üzerine Nisan'ın Ondokuzuncu günü Miralay Celal Bey kumandasıyla iki tabur piyâde ve iki câbel topu ve ânı müte'akib Miralay Sıtkı Bey kumandasıyla dahi üç tabur sevk olunmuş ve Mozaki'de toplanmış olan Yunan hezelesine cüz'i müsâdeme ve merkumlara hayli telefât verdirilerek tenkilden sonra Kordice'de bunalmış olan islâm familyaları kurtarılarak Tırhala'ya celb edilmiş ve tarih-i mezkûrede telgraf hattıda ta'mir edilerek Yenişehir'le muhâbere icrâsına başlanmışdır. Asâkir-i Yunâniye Tırhala'yı kerk edecekleri sırada mahbûsîni tahliye etmişler, askari debboyları küşâd ile yağma eddirmiş olduklarından erzaka dâir ikibin kıyye kiyahtan başka bir şey bunumamamış isede ikibin atımdan ziyâde dağ ve seyyar toplarına mahsus cebehâne, altıyüz kıyye barut, yetmişdokuz kıt'a dağ topuna mahsus semer ile yüzelli kadar tüfenk, beş adet nakliye arabası ve haylice eczâ-yı tıbbiyye iğtinâm edilmiş ve Asâkir-i şâhânenin iâşesi tekâlif-i harbiye usûlüyle te'min edilmişdir.

Ordu-yı Hümâyûnun Çatalca üzerine ta'arruzu tekarrür edib Tırhala cihetine Karahisar Fırkasından altı tabur ta'yin ve tahsis edildiğinden harekât-ı umûmiyyeye iştirâk etmek ve Ordu-yı Hümâyûnun sağ cenâhını teşkil etmek üzere Birinci Fırkanın Tırhala'dan Koçeri istikâmetine hareket etmesi lüzûmu taraf-ı sâmi-i müşîriden emr buyurulması üzerine 20 Nisan'da Üçüncü Fırkaya iltihak etmek üzere Mucur Taburu emvâl-i münkatimeyi hâmilan Yenişehir'e göndermiş ve saat yedi raddelerinde Sinob

Alayı ile iki seyyar bataryası Tırhala'ya üç saat mesâfede kâin Kurbağlı karyesine sevk edilerek geceyi burada geçirmiş ve fırkanın kısm-ı mütebâkisi 21 Nisan'da hareketle saat dokuzda Ali Efendi köprüsüne kâmilten muvâsalet etmiş ve Miralay Hurşid Bey kumandasıyla bir gün evvel Lefretcur'dan hareket etmiş olan üç tabur mahalli mezkûrede birleşmiştir. 22 Nisan da Birinci Fırka Ali Efendi Köprüsünden hareketle (Kiremitli) ve (Lukos) tarikiyle zevâle doğru Koçeri karyesine muvâsaletle geceyi burada geçirmiştir.

Velestin Üzerine Hareket ve Velestin Muhârebâtı

Karargâh-ı umûminin Yenişehir'e nakl edildiği Nisan'ın Onbeşinci Yenişehir- Golos tariki üzerinde düşmanın kuvvetini keşf etmek ve terk ve tahliye ettiği kura ve kasabâtı işgâl etmek üzere Müstakil Süvâri Fırkası Kumandanı Süleyman Paşa kumandasıyla Onüçüncü ve Ondördüncü Süvâri Alaylarıyla Hassa Süvâri Altıncı Alayından üç bölükden ve bir süvâri bataryasıyla Beşinci Fırkaya mensub Miralay İbrahim Bey kumandasında bir alay piyâdeden mürekkeb bir müfreze yevm-i mezkûrda saat üç raddelerinde Yenişehir'den hareket ile (Mü'minler), (Köleler) ve (Gereli) ve (Rizomilo) karyelerinden mürûr edib bunlardan yalnız Mü'minler karyesinin ahâlidin hâli olduğu ve diğer karyeler ahâlisinin köylerinde suret-i mutâva'atkarânede bulunduğu görüldü. Takriben saat onbuçuk raddelerinde Velestin gurbunda Rizomilo karyesine muvâsalet edinceğe değin düşmandan eser görülmemiş vekarye-i mezkûre ahâlisinin dahi arz-ı inkiyâdıyla Velestin'de düşman bulunmadığını ifâde etmeleri üzerine hareket olunmuş isede bir çayrek sonra karye-i mezkûre civârında düşman piyâdelerinin görüldüğü inkişâfat icrâsı zımında sevk edilmiş olan (S.31) süvâri pişdârı tarafından ibraz edilmiş ((1) numaralı krokide irâe edildiği üzere) ve âni mütea'kib cebheden pişdâr üzerine düşman piyâdesi tarafından ateş edildiğinden mezkûr pişdârı bilmukâbele ateş ederek kısmı külli üzerine çekilmeğe başlamış isede ve onda güyâ sağ tarafda bulunan orman tarafından ateş edildiğinden Süvâri Onüçüncü Alayı cebheden Ondördüncü Alayı sağ tarafda ve topcu bataryası dahi merkez gerisinde hattı aşarak düşman piyâde

topcusuna mukabeleye kıyâm eylemişler ve kolun sol cenâhında bulunan tepeler dahi düşman piyâdesi tarafından tutularak ateş edilmekte bulunmuş olmasına nazaran suret-i ciddiyyede mudâfaasından kâfi, düşmanın kuvveti bulunduğu tetkik edilmiş olmasına ve akşamın tegarrubu üzerine geriye avdetle Rizomilo karyesinin sekiz kilometre gerisinde Yenişehir'den mezkur süvâri keşf kolıyla birlikte hareket eden ve akşamın tegarrubu cihetiyle mezkur Rizomilo karyesinin Gereli karyesi beyninde yol üzerinde ahz-ı mevzi' eden piyâde alayına mülâki olarak geçilmiştir.. Beş-altıbin raddesinde tahmin olunan düşman tarafından tahakkümâtı vuku' bulacak hücum ve taarruzdan mesûn kalmak ve cânib-i celil-i müşiriden alacağı emre göre yeniden tertibat ve tedâbir-i lâzime ittihâzı ile hareket-i mukteziye ifa olunmak üzere işbu sunûf-ı muhallefeden mürekkeb müfreze ertesi Onaltı Nisan'da sabahleyin erkenden geride bulunan her nevi müdafaaya sâlih olan Köle karyesine çekilmiştir. Bâlada mezkur keşf kolunun Yenişehir'den hareketinden sonra Yenişehir istasyonunda karargâhı te'sis eden Beşinci Fırka Kumandanı Ferik Hakkı Paşa Hazretlerine karargâh-ı umumiden âtideki emr verilmiştir.

Beşinci Fırka Kumandanlığına. Gece Saat/1 15 Nisan 313

Bugün Golos cihetine bir alay gönderilmişdi. Daha bir alayın Velestin üzerine gönderilmesi icâb ettiğinden münâsib bir alayın Erkân-ı Harb Miralayı Enver Bey ma'ifetiyle sevk ve ta'biye edilmek üzere Velestin işgal mıntikasına doğru i'zâmıyla işbu iki mevki'de bulunacak kuvve-i askeriyeye kumanda etmek üzere Mirliya Naim Paşa'nın dahi birlikte gönderilesi babında.

Müşir
Edhem

Süleyman Paşa'dan bu babda alınan rapor üzerine gece saat yedide yine karargâh-ı umûmiden Ferik müşârun ileyhe bervech-i âti emr verilmiştir.

Beşinci Fırka Kumandanlığına Gece Saat/7 15 Nisan 313

İki alay süvâri bir batarya top ve bir alay piyâdeden mürekkeb olarak Golos cihetine gönderilen keşf kolunun süvâri ile gündüz saat onbirde Golos'a üç saat kalarak bir mahalde

Velestin hizâlarında düşmana tesâdüf ile saat onikiye kadar muhârebe ettikten sonra geriye çekilerek akşam saat birde köprüden gâren piyâde alayı ile birleştiklerini ve edilen muhârebede bir gûne zayi'atleri olmayıp ahvâl-i araziden dolayı düşmanı tamamıyla keşf edemiyerek altı-yedi tabur piyâde ile üç-dört batarya kadar tahmin ettiklerini süvâri fırka kumandanı tarafından gönderilen Dördüncü süvâri Alayının Birinci Bölüğü Mülâzım-ı Sânisî Hakkı Efendi şimde gelib haber vermiştir. Şu hâle nazaran Naim Paşa kumandasıyla Velestin cihetine gönderilmesi bu akşam taraf-ı saadetlerine yazılan piyâde alayı ile berâber bir batarya topunun dahî gönderilmesi ve şimdi hareket ettirilip hareketleri ta'cil eylemeleri lüzûmunun paşa-yı mûmaileyhe tebliği ve hareket ettikleri saat bildirilmesi tavsiye olunur. Ol babda irâde efendim hazretlerininindir. Müşir Edhem

16 Nisan 313'de saat beşbuçukda bir alay piyâde ve bir batarya topcu ile Naim Paşa Köleler karyesine muvâsalet ederek Süleyman Paşa kuvvetiyle birleşti. Ve aynen ordu kumandanlığından takdim olunan âtiyü'z -zıkr tezkire Yenişehir'de Beşinci Fırka kumandanlığına Köleler karyesinden yazıldı. (S.32.)

Huzur-ı Âli-i Kumandâniye 16 Nisan 313

Şehri saat beşbuçukda Süleyman Paşa ve rafâkatı askeri- nin çekilmiş olduğu Köleler karyesine muvâsalet olundu. Velestin'de olan düşman kuvvetiyle ahvâl-i araziye berâ-yı keşf hemen iki bölük süvârinin karye-i mezkûreye i'zâmı ve piyâde askeri bir miktar istirahat ettikten sonra cûmleten Velestin karyesi üzerine yürünmesi paşa-yı mûmaileyh ile bil-müzâkere kararlaştırılmış ve karye-i mezkûre ile tepelerinin zabtında ve Çatalca Şimendöfer Hattını bozduktan sonra bir piyâde alayı ile bir batarya top anifülbeyan tepeler ta'biye edilerek kuvve-i mütebâkiye ile Golos üzerine hareket edilmek mukarrerâtının cümlesinden bulunmağla olbabda ferman. Mirliya Naim

Yevm-i mezkûrda saat sekize doğru asker yorgunluklarını attıktan sonra âtideki nizâm-ı harbi irâe edilen kuvve-i mürettebe Köleler karyesinden hareket etmiştir.

Mirliva Naim Paşa

Birinci Alay

İkinci Alay

Miralay İbrahim Bey

Miralay Cemal Bey

Bursa Bilecik Çekirge Mihaliç Adapaza- Elmalı Düzce Atranos
r1

Süvâri Kumandanı Mirliva Süleyman Paşa

Al.13

Al. 14

Al.6

K.1

K.2

K.3

Topcu

Piyâde Bataryası

† † † † † †

Süvâri Bataryası

† † † † † †

Mezkur müfreze yevm-i mezkûrda saat onda Gereli karye-
sine gelmiş, akşamı orada geçirmiştir.

17 Nisan'da ale's-sabah Velestin üzerine ve mezkûr kar-
yenin sağında bulunan ve Divrik karyesi üzerine süvâri piyâde
keşf kolları gönderilmiş isede düşmanın mikdâr-ı kuvvetine dâ-
ir bir sahih haber alınamamış ve orasıda Yenişehir'de karargâh-
ı umûmiden Erkân-ı Harb Miralayı Mahmud Bey Gereli'ye gelmiştir.

Ordunun Çatalca'ya yürümek üzere İnebeyler ve civarında
ictima' etmekde olduğu ve binâen aleyh Velestin ciheninde tahmin
edildiği kadar kuvvetin bulunması müemmel bulunduğu ve imrâr-ı
vaktin müstevcib-i gazay-ı azim olacağına dâir mîr-î mûmailey-
hin ifâdât-ı vâkıası üzerine yevm-i mezkurda saat altında Veles-
tin üzerine hareket edilmiştir, söyleki; Bursa, Bilecik, Atra-
nos Taburlarıyla Süvâri Onüçüncü Alayı ve Hassa Altıncı Ala-
yın bölükleri ve süvâri bataryası krokide irâe olunduğu üzre
sağ cenâha sırtlar üzerinden , Süleyman Paşa kumandasıyla Düz-
ce, Çekirge, Adapazarı, Elmalı Taburlarıyla Mihaliç Taburunun
iki bölüğü Ondördüncü Süvâri Alayı ile bir piyâde bataryası
sol cenâhı teşkil etmek ve ovadan hareket etmek üzre Naim Paşa
kumandasıyla hareket eylemiştir. Bu iki kol akşama doğru ancak
Velestin'in üç kilometre yakınına vâsıl olabilmiş olduğundan
akşamın tagarrubu hasebiyle Süleyman Paşa kumandasında sağ
cenâh kolu (Koyunyatağı) denilen karyede ve Naim Paşa kolu

dahi Rizomilo karyesi gerisinde ahz-ı mevzi' ederek geceyi geçirmişdir. Ferdâsi 18 Nisan 313'de ale's-seher her iki taraftan düşman mevâzi'ine tagarrub eddirildi. (S.33) ve kroki-de irâe olunduğu üzre nukat-ı lâzimedde ta'yin olunan piyâde taburuyla süvâri alayları ve topcu bataryaları sabahleyin saat on kararlarında muhârebeye bedâe etti. Miralay İbrahim Bey kumandasında olan piyâde taburları Adabeylik karyesine hâkim olan sırtlara kadar ilerlemiş ve hatta Adabeylik karyesine dahi girmiş olduğundan bunu te'min etmek ve düşmanı tıtmış olduğu mevâzi'den büsbütün tard ve def' etmek üzere o sırada Erkân-ı Harb Miralayı Mahmud Bey kumandasıyla düşmanın sağ yanı üzerine icrâ olunan süvâri hücumu dahi düşmanın siper ve ormandan icrâ olunan şedîd piyâde yaylım ateşleri ve şarabnellerinin taht-ı te'sirinde olduğundan mezkur hücumdan intizâr olunan muvaffakiyet hâsıl olamamış bu esnâda sol cenahda dâhi Çekirge ve Düzce Taburlarının tutmuş olduğu sırtda mukabilinâdeki düşman ile oldukça şiddetli tüfenk ateşine girilmiş isede ilerleyememiş ve cebheden Golos yolu üzerine ilerlemiş olan Adapazarı Taburuyla ormandan ilerlemiş olan Mihâliç Taburunun iki bölüğü peyderpey gelmekde olan imdâdiyle tekessür etmekde bulunan düşmanın müdâfâ'i şedîdânesine tesâdüfle nâil-i zafer ve galebe olamamışlardır. Gerçi seyyar topcu bataryasından icra olunan top ateşi düşman piyâdesini birkaç def'alar mevzi'lerine terke mecbur etmiş isede netice-i kati'yye hâsıl edilmediğinden ve düşmanın kuvveti bizim kuvvetin fevkinde olduğundan ve arâzinin menâ'atiyle beraber istihkâm ile tahkîm ve tersin edildiği tebeyyün ederek eldeki kuvvetle mevzi'in zabtı kâbil olamayacağı tamâmıyla anlaşıldığından ve âtîde sureti muharrer ordu emrindede behemahal mevki'in zabtı lüzûmu gösterilmemiş olduğuna mebni iki cenah kol kumandanlarının muvaffakiyeti üzerine o günün saat sekizinden sonra her iki kol sûret-i muntazamada bitekrâren Gereli karyesine çekilmiştir. Karargâh-ı umûmiden yazılıb yevmi mezkûrda saat altı raddelelerinden vâsıl olan emr-i müşîri :

Mirliva Naim ve Süleyman Paşalara 17 Nisan 313

16 Nisan 313 gece saat birde gönderilen müşterek tahrirâtınız bugün saat onikide alındı. Münderecâtından Velestin ve

Golos'u mutlaka zapt etmek mütala'asından bulundukları anlaşıldı. Esâsen Golos cihetine azîmet olunması bir keşfden ibaret olup ciddi bir muhârebe için değildi. Binâen aleyh Velestin' in zaptı ve şimendöfer hattının tahribini ve Golos'un elde edilmesi müşkilâta düşmeksizin kâbil ise ol vecihle zapt ve işgalleri ve olamadığı sûrette düşmanı terassud etmek üzere sürûden bir perde teşkile müdâfa'ya elverişli güzelbir mevzi' ahz olunarak düşman harekâtının aleddevâm tahtı tarossudda bulundurulması, ve çok çok buraya ma'lûmat i'tâsı tavsiye olunur.

Müşir
Edhem

Diğer fırkâ-i Hümâyunlarla Çatalca üzerine icrâsı tas-
mim olunan harekât-ı ta'arruziyyede Beşinci Fırka dahî müdde-
hiden Velestin üzerine hareket etmek üzere karargâh-ı umûmiden
verilen emr-i şifâhi üzerine yevm-i mezkûrda sabahleyin erken-
den Beşinci Fırka Kumandanı Hakkı Paşa Hazretleri âtide muhar-
rer taburlar ve bataryalarla Gereli'ye muvâsalet etti.

Miralay Rüstem Bey

Miralay Râşid Bey

Elmalı Prizrin Haymana Akseki

Al.18
Tb. 4

Al.24
Tb.4

Antalya Sivrihisar

Tb. 1 K. 2

† † † † † † †

Tb. 1 K. 3

† † † † † † †

(S.34) İşbu kuvvet ile Gereli'de ictima' eden kuvve-i askeri-
yenin dört piyâde iki süvâri alayı ile birisi süvâri olmak üz-
re dört sahra bataryasından mürekkebe oldu.

Nisan'ın Yirminci Günü

Nisan'ın yirmi üçüncü günü Çatalca'nın şimalindeki sırt-
larda bulunan düşman üzerine Ordu-yı Hümâyun tarafından
ta'arruz olunacağı cihetle Velestin'de bulunan düşmanı işgâl
ve Çatalca cihetine imrar eylemekden men' etmek üzere yevm-i
mezkurde bir taa'ruz nûmâyişinin icrâsı 22 Nisan 313 tarihli
ordu emriyle Beşinci Fırkaya emr olundu. Fırka kumandanı üç
alay ile düşmanın sol cenâhı üzerine ta'arruza karar verdi.

Düşman Karla gölünün cenûbundaki taşlı tepelerden bed' ile Velestin istasyonunun bulunduğu tarlalarla ormandan geçerek Velestin karyesinin garbindaki sırtlar üzerinde Koyunyatağı çiftliğinin garbindaki Taşlitepe'ye kadar tahminen sekiz-do-kuz kilometre imtidâdında bir mevzi' tedâfü ahz eylemiş ve kuveti tahminen 10 - 12 bin raddesinde olarak sâye ve cebel olmak üzere üç-dört bataryası bulunduğu ve birçok siperler ve istihkâmlar inşâsıyla mevzi' takviye edildiği keşfiyât-ı sâbıkadan müsteban olmuş idi.

23 Nisan 313 saat onbirde fırka Gereli- Velestin tarikinın sağında Gereli'den üç kilometre kadar mesâfe bir mahalde ictima' ve süvâri bölüğü düşmanın sağ yanına doğru hareketle oralarını keşf etmek ve bir keşf kolunu ormanla Karla gölü arası-na doğru göndermek Prizrin, Akseki Haymana, Elmalı, Taburlarından mürekkeb olan İkinci Alay ikişer taburlu iki kol olarak Elmalı, Haymana sağında, diğeri solunda olarak saat onikide Taşlitepe'ye sağdan ve önden hücum ile zapt etmek ve Birinci Alay aynı vechile ikişer taburlu iki tabur teşkil ederek ikinci Alaydan yarım saat sonra solu gerisinden hareket ederek Koyunyatağı çiftliğinin sağ istikâmetinden düşmana cebheden hücum etmek ve Dördüncü İzmir Alayı ihtiyat olmak üzere ve orman ci-hetine tarassud etmek üzere işbu Birinci Alayın sol gerisinde birbuçuk kilometre mesafede bulunmak üzere suvâri bataryası sağ cenah kolunun hücumunu ihzâr etmek ve diğer üç batarya birinci alayın arkasından hareket etmek ve Üçüncü Bursa Alayı ihtiyât-ı umûmi olarak Gereli'de kalıp bir taburunu Hacı Musa karyesi istikâmetinde ikâme etmek için fırka kumandanı tarafından emr-i şifâhi verildi.

Saat ikide ateş başladı. Düşman orman kenar garbiyle Velestin'in garbindaki sırtlardan ateşe başlayarak Velestin garbinda iki mahalle ta' biye eylemiş olduğu iki cebel bataryası ateşe iştirâk etti. Evvela Birinci ve ba'de ikinci Alaylarla bataryalar şiddetli ateşe başladı. (S.35) Şöyleki; Suvâri bataryası evvela Çeltikçi çiftliğinin önünde harb ederek Taşlitepe'de bulunan düşman piyâdesi üzerine saat ikiyi çeyrek geçerek ateşe başladı. Bu sırada piyade ilerlemekte ve Topcu

Ondördüncü Alayın Birinci Taburu sol cenah piyâde alayının ile-riye hareketini beklemekte idi. Zikr olunan Taşlıtepe Pirizrin Taburuyla Haymana Taburunun bir bölüğü tarafından zapt olunub düşman Sivritepêye çekilmesi üzerine mezkûr süvâri bataryası ateş keserek ve top bindirerek Çeltikçi sırtlarına çıkarılarak (2) rakımıyla gösterilen mevki'de düşman metrisleri hedef olunmak üzere ateşe başladı. Ve birkaç mermi endaktından sonra düşmanın sınıf-ı muhtelifeden mürekkeb bir alay raddesinde kuvvetin ormanın şarkında Gereli istikâmetine doğru ilerlemekde olduğuna dâir gelen yanlış bir haber üzerine bidâyeten sağ cenahda bulunan süvâri bataryası Gereli'deki ihtiyat-ı umûmiye iltihak eylemek üzere yerinden kaldırılmış ve müvehheren diğer bataryalara iltihak etmiştir. İşbu iki alayın taburları hemen bütün bölüklerle yayılmış ve efrâd-ı şâhânenin şu ilk muâcemedede gösterdikleri müessir besâlet kârı semeresiyle Taşlıtepe ile yanlarındaki ârizeler yed-i zabtageçmiş olduğu gibi Birinci Alay dahi Koyunyatağı çiftliğinin cenûbundaki hafif sırtlara kadar ilerlemiş ve hatta Nizâmiye Onsekizinci Alayın Dördüncü ve Yirmidördüncü Alayın Dördüncü Taburlarından bir mikdar asker Adabeğli karyesine iyice tağarrub eylemiştir. Bu esnâda askerimizin işgal eylediği hatt-ı muhârebe merbut krokide kırmızı hat ile irâe olunmuş ve taburların sûret-ı inkisâmı dahi gösterilmiştir.

Taşlıtepe'nin zabtından sonra bunun arkasında bulunan düşmanın hattı mudâfa'sına nâkim olarak cebhenin önünü yan ateşiyile mudâfa'ya sâlih olana diğer ikinci tepenin dahî zabtıyla beraber de İkinci Alay sola tebdil-i istikâmet ederek Birinci Alay ile müddehiden hücumâ devam edilmesine karar verilerek o yolda Birinci ve İkinci Alaylar kumandanlarına tebliğ ve iş'âr edildiyisede mezkûr tepenin zabtı emrinde sarf edilen mesâi mütehhir olamamış ve akşama kadar krokide kırmızı hat ile gösterilen vazi'yedde kalarak ateşe devam olunmuş ve ilerisi sökdürülememiştir. Piyâde Topcu Taburu birinci mevzi' olmak üzere (2) numaralı plan) da irâe olunan mahalle gelib Birinci Bölüğün hedefi düşman piyâdesinin avcı hendekleri ve diğer iki bölüğün hedefi düşman topcusu olmak üzere saat üçü otuzbeş dakika

geçerek ateşe başlandı. Müvehheren hedeflerin tahvili üzerine birinci bölük yayla sırtlarında bulunan düşman bataryası üzerine 2600 metre mesâfe ile endahat olunan şarabnel te'siriyle düşman topları gürüldüyerek toplarını oradan kaçırdı. Görülen lüzûm üzerine İhtiyat Alayından Düzce taburuyla Adapazarı Taburunun iki bölüğü Taşlıtepe ile solunda bulunan taburların imdâdına gönderilmiş ve süvâri bataryasından iki top dahi saat dokuzda eski mahalline sevk olunmuştur. Ordudan bir fırka veya lâekal bir livanın lieclit-takviye i'zâmı lüzûmu Çatalça muharebesi kısmında sûreti munderic telgrafla arz ve işâr olunmuştur. Yevm-i mezkur tarihli telgrafla (telgrafa mürâcaat olunacaktır.) 'Gereli'den saat altıbuçukda taleb olunub onda vâsıl olabilen Bilecek Taburunun iki bölüğü dahî Elmalı Taburunun imdâdına gönderilmiştir. Ba'del gurub Bursa Tabûru dahi Gereli'den celb edilerek gece bu vazifede imrâr olunmuştur.

Yirmidört Nisan'da ale's-sabah Bilecek Taburunun mütebaki iki bölüğü dahî diğer bölüklere iltihak eylemek üzre sağ cenâha i'zâm eylediği gibi süvâri bataryasına bir piyâde bataryası dahî ilâve olunarak ve Koyunyeri çiftliği garibinde bulunan birinci hatta kumanda etmekde bulunan Mirliya Naim Paşa dahi Taşlıtepe'ye gönderilerek mezkur tepenin zabtı esbâbına tevessül eyledi. Saat onda ateş dünkü câhetden başladı. (S.36)

Yevmi mezkurda saat ikide Çeltikçi sırtlarına çıkarılan süvâri bataryasıyla piyâde topcu taburunun bir bataryası tarafından 2400 metreden zikr olunan Sivritepe üzerine endahat olunan dâne ve şarabnel ateşiyle sağ cenahda hücum ba'del ihzâr Elmalı, Haymana, Bilecik, Pirizrin Taburları müttehiden hücum ederek saat beşde mezkûr tepe zabt olundu. Düşmanın işbu tepe ile yanlarındaki kuvveti 2-3 tabur piyâdeden ibâret olduğu tahmin kılındı. Bunun zabtından sonra Haymana Taburunun sağ cenâhındaki tepeye tâ'biyesiyle diğer üç taburun saat yedide hücumu devam ve Akseki Taburuyla Birinci Alayın dahi sağ cenâhın hareketinden sonra Adabeğli karyesinin bulunduğu sırtlar üzerine ve İzmit Taburunun ormanın kenar-ı garbisine hücum eylemeleri iki seyyar bataryasının dahî hücumu iştirak etmeleri

evvelce bâta'mîm o yolda evâmir-i lâzime i'tâ kılındı isede def'atle icrâ olunan te'kîdin hilâfına olarak sağ cenah taburları ancak saat onda narekete ibtidâr etdiklerinden nâşi bu hücum pek geç icrâ olunabilmiş ve düşman cüz'i bir mukâvemet ederek terk-i mevzi' eylemiştir. Kuvvetinin bir kısmı Golos'a çekilmiş ve kuvveti tahminen 10-12 bin raddesinde olarak top-cu ikisi cebel birisi şahra olmak üzere üç bataryadan mürekkeb bulunmuş idi. Düşman sahra bataryası Velestin şarkındaki sırtlarda ta'biye edilmiş olub ateşe âdeta iştirak eylememiştir. Toplarını dört mevki'e taksim eylemiş olduğu gibi pek uzun bir hatt-ı müdafa'a ahz eylemiş idi.

23 Nisan 313 Velestin'in şarkında olmak üzere Birinci Alay Velestin'in Ermiye tarikinin güzergâhı olan sırtlar üzerinde ve Üçüncü Alay Golos tariki üzerinde boğazın arkasında ve mütebâki alaylar istasyonun tarafeyninde bulunmak üzere mevzi' almıştır. Ba'dezevâl evvela ihtiyat Livası ve sonra Üçüncü Fırka ve akşama doğru karargâh-ı umumi Velestin'e muvâsalet eylemiştir.

26 Nisan 313' de verilen ordu emri üzerine Beşinci Fırka tertibât-ı lâzime ahzıyla Golos'u zabt etmek üzere hareket edeceği esnâda şehir-i mezkûrun düşman tarafından terk ve tahliye olunduğu cihetle emniyet ve âsayiş mahalinin muhâfazası için Asâkir-i şâhâne sevki zımında beyaz bayraklar ile mensub oldukları devletlerin bandıralarını hâmil olarak nezd-i müşîriye gelen düvel-i ecnebiye konsoloslarının vuku' bulan istirhâm ve istid'âları üzerine dahî Golos kasabasının zabtı hakkındaki tertibât-ı mukarrereyi ta'dil eyledi. Pişdâr doğruca Golos'a azîmet ve işbu alaydan mütebaki iki tabur Golos'dan dört-beş kilometre beri tarafa ikâme ve Üçüncü Bursa Alayı mukarrer Yenice cinetine doğru i'zam olundu. Bataryalar Velestin'e i'âde kılındı. İkinci Alay yerinde bırakıldı.

26 Nisan 313 tarih ve dört numaralı ordu emrinde Beşinci Fırkanın Golos-Velestin cihetlerinde bulundurularak bir müfreze-i mahsusa ile Ermiye yolunu ve Ermiye cihetlerini muhâfaza ve tarassud eylemesi emr olundu.

27 Nisan 313-Ermiye cihetini tarassuda gönderilen

müfreze Ermiye Ovasında düşmana dâir hiçbir eser-i meşhûr olmadığı ve yalnız birkaç sefâin-i harbiyenin Ermiye civârına geldiğini ihbâr eylemiş ve Persoflu istasyonunun şarkında tepeler içerisinden Golos-Ermiye sahil yoluna doğru ilerlemiştir. Mezkûr müfreze bugün celb edilerek Ermiye tarîkini ve Özler ve Saraçlı karyeleri etrafı cenubiyelerini seyyar müfrezelerle tarassud eylemek üzere Persoflu istasyonunda ikâme edilmiştir.

Makriniça'ya gönderilen Üçüncü Alay ile Birinci Alaya mensub Sivrihisar ve Antalya Taburları Velestin'e celb olunmuş ve Sivrihisar Taburundan iki bölük Pilavtepesine ik'ad edilmiştir. Bugün saat yediden sonra Ermiye'ye gönderilen ufak bir keşf kolu Akkeçeli ve Aydın karyelerine doğru ilerlemiş ve o tarafı insandan hali görmüştür. Ermiye kasabasında düşman askeri bulunduğu üç sefîne-i harbiyesiyle birkaç istimbotunun sahilde durduğunu bildirmiştir.

(S.37)

28 Nisan 313- Fırkanın suret-i inkisâmı(2) numaralı kroki de irâe olunmuşdurki, Birinci Alay Golos ve Velestin'de ve İkinci Alay Velestin'in cenubundaki sırtlarda ve Üçüncü Alay Ayayorki'de ve Dördüncü Alay Persoflu istasyonunda fırkanın üç seyyar bataryası Birinci Alayın solu ilerisinde bulunmak üzere ikâme edilmişlerdir. Bugün oniki suvâri sebûk-bâr olarak bir bölük piyâdeden mürekkeb olarak Ermiye cihetine sevk olunan bir keşf müfrezesiyle ma'lumât-ı âtiye istihsal olunmuştur.

Ermiye'nin cenubunda ve kışlanın bulunduğu sırt üzerinde düşmanın açıkda bir bataryası biri Pilatanos karyesinin garbındaki Kilisetepesinde ve diğer ikisi kışlanın tarafeyninde olmak üzere üç batarya mevki'e ve kışlanın garbında tahminen bir alay kadar piyâde ordugâhı ve kasabanın şimalinde ve ağaçlıkları arasında avcı siperleriyle ile aralarında piyâde efradı müşâhede olunduğu ve sahilde sefîne-i harbiyenin bulunduğu keşfine me'mur edilen topçu Binbaşısı Mehmed Ali Efendi tarafından bildirilmiş ve bu halde düşmanın Velestin'den çekilen kuvvetiyle orada bulunduğu tahmin edilmiştir.

29 ve 30 Nisan tarihlerinde yalnız suvâri ile edilen keşfiyat aynı ma'lumâtı i'tâ eylemiştir. Saraçlar ve Tekke karyelerinin cenubundaki tepelerin dahî düşmandan hâli olduğu

anlaşılmıştır.

2 Mayıs 313'de piyâde ve süvâriden mürekkebi bir keşf müfrezesiyle fırka kumandanlığı tarafından bizzat icrâ olunan bir keşf neticesinde düşmanın bir liva piyâde ile etnikî Heterya Cemiyet-i fesâdiyeden ve iki üç bataryadan mürekkebi bir kuvvetden ibâret olduğu ve sağ cihetini donanmasının himâyesine isnâd ettirerek hâl-i müdâfaya vaz ettiği müstahkem mevzi'in müessir ateş icrasına sâlih olan muhasse-nâtdan istifâde etmek üzere müdafâ-i mütallakada kalmak niyetinde bulunduğu tahmin kılınmıştır.

3 Mayıs 313 düşmana ta'arruz halinde donanmasının te'sirâtından mahsun kalmak üzere Ermiye'nin şimâl-i garbisinden çevirecek suretde hareket eylemek iktifâ edeceğinden Saraçlar ve Uzlar karyelerinin cenûb-i garbisindeki sırtlar üzerindeki yollar hakkında keşfiyat icrâ ettirilmiştir.

Ermiye Üzerine Hareket

Ermiye cihetinde düşmanın bir livasıyla, iki bataryası bulunduğu ve askerinin kuvve-i ma'neviyece pek düşdüğüne ve Ordu-yı Hümâyum Furka derbendi istikâmet-i umûmisinde düşmanın sağ cenahını çevireceğinden dört Mayıs akşamında ordu bazı ufak hareketlerle tertibât-ı umumiyesini alacak ve beş Mayıs'da ta'arruza kıyâm eyleyeceğinden Beşinci Fırkadan mîkdâr-ı münâsibin Golos ve Velestin'de bırakılarak lâekal on tabur ve tekmîl topcularla Ermiye cihetlerini garb tarafından çevirecek suretde ilerleyerek ve düşmanın Ordu-yı Hümâyumun yanına düşecek vecihle kuvved ifrâz eylemesine mümâna'at olunmak üzere dört Mayıs'da harekede mübâderet ve düşmanın za'fiyet veya ric'ati halinde Lamya istikâmetine ilerlemesine dâir olan 2 Mayıs 313 tarihli ve şifreli telgrafnâme-i müşîri üzerine Beşinci Fırka ber vech-i âti hareket etmiştir.

Golos'da bulunan Nizâmiye Taburuyla Sivrihisar Taburu mahallerinde, Mihaliç Taburunun iki bölüğü Gereli'de diğer iki bölüğü ile Atranos Taburu Persoflu İstasyonunun şimâlindeki sırtlarda birağılıb, mütebaki onbir tabur piyâde, üç batarya sahra topu 4 Mayıs 313 gündüz saat altıda Persoflu istasyonuna bil'ictima' süvâriiler Saraçlar karyesinin cenub-ı garbi

istikâmetinden Ermiye ovasına inerek o tarafları keşf etmek , İzmit ve Adapazarı Taburları pişdârı teşkil ile Uzlar karyesi- nin cenubu garbisindeki sırtlara kadar ileriyerek oralarda iler- ri karakol te'sis etmek ve Birinci Alayın mütebâki taburları İkinci Alay kısmı kulliyi teşkil ederek bataryalar iki alay arasında bulunmak üzere pişdârı yarım saat mesâfeden ta'kip ey- lemek üzere fırka hareket etdi. Akşama kadar pürveliş icrâ kıl-ındıktan sonra pişdâr emr olunan sırtlarda ileri karakol ter- tibâtı ihdâs ederek Birinci (S.38) Alayın Pirizrin ve Düzce Taburları Saraçlar'da ve kuvve-i mütebâkiye Uzlar'da kalarak geceyi burada geçirdiler. Fırka karargâhı Uzlar'da te'sis olun- du. Keşfden avdet eden süvâri sırtlardan inerek Karadanlı kar- yesine kadar ilerlemiş ve o tarafın hâli bulunduğu köyün yanın- dan geçen derenin üzerindeki taş köprünün sağlam bulunduğu . yalnız Ermiye cihetinde düşman bulunarak sefîne- i harbiye sandığı sahilde görüldüğünü bildirmişdir. Seyyar top mürûruna mahsus olan Velestin-Ermiye tarîki sahile garîb olmasından do- layı donanmasının te'sirinden inrâzen intihâb olunmadığı gibi Ayvalı yakınında Velestin-Çatalca araba yolundan ayrılan ve Çanaklı, Karadanlı karyeleri garbindan geçerek Ermiye ovasına inen tarik demi dolaşık olmasıyla berâber taburların mürûruna müsâid olmadığı tahkik kılındığı ve anifÜzzikr sırtlara kadar arâzi düz olarak bu sırtlardan Ermiye ovasına inmek için mev- cud patikaların ta'dil ve tesviyesiyle topların mürûruna müsâ- id bir hâle îsâli iki üç saat zarfında mümkün olacağı tahmin edildiği cihetle toplar için bu istikâmet intihâb olunarak ferdasi 5 Mayıs 313 için gece saat ikide âtideki tertibatla hareket etmek fırkaya emr verildi. Süvâri saat onda Ermiye'ye doğru ilerleyerek düşmana dâir ma'lûmat alacak pişdarsaat on- birbuçukda hareketle Karadanlı karyesi yanından Horoluma dere- sini köprüden geçib ovaya inecek, kısmı külli bulunduğu mahal- den saat dokuzbuçukda hareketle evvel emirde pişdârın bulun- duğu sırtda ictima edib ba'de pişdârı yarım saat mesâfe ile ta'kib edecek ovaya indikde Birinci Alay üç taburla derenin cenûbunda Ermiye'ye müteveccihen muhârebe nizâmını alıb dura- cak, İkinci Alay arkasında müctemi' bulunacak yol kâbil-i mürûr bir hâle gelinceye kadar bataryalarla Üçüncü Alay

sırtlarda kalacak ve ba'de diğer alaylara iltihâk edecek. Saat sekizde her bir tabur birer zâbıt kumandasıyla fırka kazma ve kürekçi pişdar nezdine gönderecek.

İşbu emr. icrâ olundu. Saat dokuzda fırka Erkân-ı Harbiye Reisinin nezâreti tahtında ameliyât-ı tarabyaya ibtidâr olundu. Fakat sırtların eteklerindeki açık derelerin müddet-i matlûbe zarfında yolun tesviyesine mâni' olacağı tahakkuk ettiğinden inşaatdan sarfınazar olunarak bataryalarla muhâfız olan alay boğazda bırakıldı.

Fırkanın Nizâm-ı Harbi

Miralay Keşid Bey

Miralay İbrahim Bey

Pirizrin İzmit Adapazarı Düzce Bursa Bilecik Çekirge Antalya

Miralay Rüstem Bey

Akseki

Elmalı

Haymana

Alay 14

Tb. 1

Topu

+ + + + +

+ + + + +

+ + + + +

Saat dörtde pişdâr karadanlı karyesini bilmürûr ovaya vâsıl olarak saat altıya doğru Birinci İkinci Alay tertibât-ı mukarrereyi ahz eyledi. Süvârinin keşfiyâtından düşmanın Pilatanos karyesine çekilmekte olduğu anlaşılması ve Ermiye civârında gâyet cüz'i kuvvet müşâhede olunmakla saat altıbuçukda Pirizrin ve Düzce Taburları kasabaya hücûma me'mur edilmiş ve düşman dümdârının cüz'i bir mukavemetden sonra kasaba zabt ve teshîr olunmuşdur. Düşman beş taburu kadar askeriyle bir bataryaya kadar cebel topcusunun Pilatanos'a ve bir tabur bakıyye askerinin sahile doğru çekildiği Pilatanos karyesinin garbindaki Kilise tepesinden bera' ile sahile doğru silsele-i işgallerince mevzi'in ahzıyla mezkûr tepe ile karyenin önünü avcı siperleriyle takviye etmiş olduğu görüldü. (S. 39) Bugün Pilatanos karyesine hücûm için vakit kalmadığından iş bu hücûm altı

Mayıs'a terk edildi. İki tabur Ermiye'de diğer altı tabur Ermiye'nin şimâl-i garbisinde gecelemek için ileri karakol tertibâtı ahzına dâir evâmir-i lâzime i'ta olundu. Bataryalarla huhâfızı bulunan Üçüncü Alayın Üzlar karyesinden geri giderek Velestin-Ermiye caddesini tutub Akkeçeli karyesinin arkasından ovaya inmek üzere mestûr bir mahalle kadar gelmeleri ve bu geceyi orada geçirib ale's-sabah yedide hareketle askere iltihak eylemeleri için emr verildi.

6 Mayıs 313 geceden verilen emr mucebince hücûm tertibâtı ahz olunmak üzere iken Baklalı köyü istikâmetinden sevk edilen süvâri keşf koluyla kasabanın cenûbundaki ileri karakollarda bulunan Düzce Taburundan sevk edilen bir kısım asker tarafından düşmanın mevzi'i tahliye ederek çekilmiş olduğu ihbâr edilmesi üzerine tertibât-ı vâkı'adan sarfı nazar olunarak Düzce Taburu Pilatanos karyesine ikâme olunmuş ve kuvve-i mütebâkiye ile berâber Ermiye kasabası civârında bir ordugah te'sis olunmuşdur. Birkaç saat sonra düşman sefâini dahî sahilden tebâüd eylemiştir.

Gece iskeleye doğru çıkarılan bir bölük ileri karakol ef-râdı tarafından birkaç Yunan neferine atılan birkaç el silah üzerine düşman sefinesinden dört top atılıb biri kasabada bir eve isâbet etmiştir.

Ermiye'den Lamya'ya müteveccihen Otris silselelerini aşarak Lamya'ya giden patikalar hattı mekkârinin bile güç geçebileceği derecede gâyet sarb-el -mürur olduğu ve Sürye'den geçerek sahil boyunca giden tarik bi'n-nisbe eyüce isede anında top mürûruna gayri müsâid bulunduğu tahkik kılınmış ve ileri hareket gayri müsâid bulunduğu ve mahallin yanı görülmüş olmağ-la Lamya istikâmetinde ilerlemekden sarfı nazar olunarak Gölös Ermiye havalisinin te'min ve muhâfaza ve askerinin teshîl-i iâşesini müntec olacak surette iki bölüğü Pilatanos'da ikâme olunmak üzere bir alayın Ermiye ile Akkeçeli'de ikâmesi ve mütebâki kuvvetin Velestin ve Persoflu'da bulundurulması fırka kumandanlığınca bâtensîb kıt'âta o yolda evâmir i'tâ ve müşiriyet-i celileye. 6 Mayıs 313 tarihiyle telgraf arz ve inbâ olundu. 7 Mayıs 313 tertibât-ı mezkûre üzere hareket olunmak üzere iken Dömeke ve Furka derbendinin zabt olunduğuna ve mütâreke karib

el-vukû bulunduğundan daha evvel Lamya istikâmetine ilerlenmesine dâir karargâh-ı umûmiden verilen emr üzerine bir alay Ermiye'de terk olunarak yedi taburla ve bir kılavuzun delâletiyle Pilatanos-Pirinata tarîkı tercih ile saat bir buçukda fırka Ermiye'den hareket eddi. Yol yüksek ve dik, iniş ve yokuş ve yamaçları ta'kip ederek hayli bir kısmı taşlık bulunduğu ve ekseriyerde teker ancak geçilebildiği cihetle reîspîşdârı üç-dört saatlik mesâfede kain ve Pirinâta karyesine ancak saat dokuzda dahil olabilmışdir. Otris silsilenin bu cihetleri ancak seyyâr piyâde kıt'ât-ı sâiresinin hareketine musâ'iddir. Ufak bir düşman sarb vedar boğazlar sayesinde kendisinin on misli bir kuvveti tevkîf edebiliyor. Bu gece bu karye ile su başında fırka ârâm etti.

7 Mayıs 313 askerin ekmeği kalmayıp dört akşam arkadan yetişemediği cihetle bilâzarûr ileriye hareket olunamadı. Müşkilât-ı vâkı'a cânib-i âli-i müşiriye bildirildi ve ertesi sekizinci günü mütârekenin vuku'û emri gelmekle Ermiye'ye avdet edildi.

Mayıs'ın dokuzuncu günü iki bölük Pilâtanos'da bulunmak üzere İzmit ve Düzce ve Adapazarı Taburları Ermiye'de terk ve Pilâtanos'daki askerden Kokus ve Konos karyelerine ve Ermiye'den körfezin sâhil-i cennûbiyesine doğru devriye müfrezeleri gönderilerek istikâfat icrâ olunması ve oraların muhâfaza-i emniyeti hakkında tembihât-ı bi'l-i'tâ kuvve-i mütebâkiye ile avdeti olunarak İkinci Alaya mensub Akseki, Elmalı, Haymana ve Üçüncü Alaya mensub Bursa, Bilecik, Çekirge Taburları Ayayorki'de Pirizrin, Antalya Taburları Velestin istasyonuna taksim edildi.

(S.40) Ertesi günü Atranos Taburu Miralay Cemal Bey ile beraber Ermiye'ye i'zâm ve Mihaliç Taburunun iki bölüğü Persoflu'nun cenubunda yol üzerinde ikâme edildi.

7 Mayıs 313 tarihli emr-i müşiri üzerine Üçüncü Alay dahi Ermiye'ye sevk olunarak kuvveti bir livaya iblağ olunduğu gibi Akseki Taburu dahi Gâlos'a sevk edilmiştir.

Nisanın Onsekizinci Günü

Karargâh-ı umûmileri Yenişehir'de bulunup ordunun bulunduğu vaz'iyet (1) numaralı krokide irâe edilmiş düşmana dair

istiksâl edilen ma'lumata göre kuvve-i külliyesinin Çatalca civarında bulunarak oraları tahkîm eylediği ve ona nazaran daha cüz'i bir kuvvetle Velestin'de bulunub Tırhala ve Kardiça taraflarında düşman kuvay-ı askeriyesi bulunmadığı anlaşıldığından ve düşmanın maksadı Atina'ya muntehi olup Termopili'de birleşen Çatalca-Dömeke-Furka-Lambo-Velestin -Ermiye -Lamba tariklerinin muhafazası için bervech-i ma'rûz mevâki'i işgal eylediğine ve düşman hatt-ı ric'atinin sunûf-u selasenin hareketine müsâid olması hasebiyle Çatalca-Dömeke -Furka tariki olması lâzım geldiğine ve Dömeke kasabasıyla civarının mena'at-ı tâbiasına müsteniden o civarda kuvve-i külliyye ile muharebe vermesi ihtimâline karşı ordu kısmı küllisiyle behemehal Çatalca istikametinde hareket ve bu esnada Velestin'de bulunan düşmana karşı ordunun yanını muhafaza eylemek ve müsa'id olduğu takdirde o civarı zabt ve işgâl eylemek üzere nisbeten cüz' i bir kuvvetin dahi Velestin'e karşı bulundurulması tasmiî edildiğinden geride Tırhala'da bulunan kuvve-i askeriyenin Yenişehir ile ilerisinde İnebey karyesiyle civarına sevk edilmiş olan Üçüncü ve Altıncı Fırkalar hizasına celb ve cem'ine karar verilerek Tırnova'da bulunan İkinci Fırka Kumandanlığına atideki emr verilmiştir.

Yarın ale's-sener Tırnava'dan hareketle inde'l-istikşaf Köstem üzerinde gece bulunduğu halde doğrudan doğruya ve aksi halinde Yenişehir üzerinden Hasan Tatar'ın garbındaki Hacıhal mevki'i istikâmetinde müsaraa'ten ilerlenmesi tavsiye ve ahz olunacak mevzi'in buradan gönderilecek bir erkan-ı harb zabiti tarafından istikşaf ve irâe kılınacağı beyan olunur.

İşbu emr-i telgrâfi-i telgraphânede evrakın kesretinden nâşi gece saat altıya kadar çekilemediği ba'dehü anlaşılmakla diğer bir sureti süvâri postasıyla gönderilmiştir. Tırhala'da bulunan Birinci Piyade Fırkasına atideki emr irsâl kılınmıştır.

Birinci Fırka Kumandanlığına

Alasonya Ordu-yu Hümayunu Yenişehir'den 18 Nisan 1313

1- Düşmanı-ı mağlubun kuvve-ı külliye ile Çatalca ve Dömeke taraflarında bulunup nisbeten cüz'i bir kuvvetle Velestin-Golos'un garbında boğaz ve mevki'i tutmakda olduğu

anlaşılmıştır.

2- Orduyu kuvây-ı külliye ile düşmana ilerlemesi müsemmin olduğundan fırka-i âlileri tarafından evvelce işgâl edilmiş olan mevâki'de kuvve-i askeriye terk edilmeksizin sür'at-i mümkün ile " Zark" cihetine toplanarak mahalli mezkûrede Salambriya Köstem nehrinden geçmek kâbil olduğu halde bi'l-mürur Koçeri üzerine hareket edilerek orada emr-i âhire intizar edilmesi ve şehir-i mezkûrdan mürûrun gayri mümkün olduğu hale göre (S.41) Yenişehir istikâmetine hareket ve her iki halde harekât-ı askeriyeden karargâh-ı umûminin behemehal agâh edilmesi.

3- Sizin bu cihete hareketinize dâir İslam Paşa ma'lûmat vermekle berâber bulunduğu mevki'den mümkün olduğu kadar ilerlenmesi dahi ayrıca bildirilmiştir.

4- Fırka-i âlilerine Zark civârında iltihak eylemek üzere bir süvâri bölüğü derdest i'zamdır.

5- Fırkanın ihtiyât-ı cebelhânesi ayrıca Yenişehir'e gönderilmiştir.

6- Yenişehir mutasarrıfına merbût olmak üzere Tırhala'da hükümet-i mahalliye teşkil edilmekle berâber o cihetlerde bekay-ı emniyet ve asâyişe medar olmak üzere vücûh-ı beldeden münâsiblerinin rehîn suretiyle mutiben beraber alınması.

7- Karargâh-ı umûmi Yenişehir'dedir.....ve aynı zamanda İkinci ve Üçüncü Fırkalara mensub olup muvakkaten Birinci Fırkaya ilhak etmiş olan taburların kendi fırkalarına iltihakı ayrıca tebliğ edilmiştir. Çarporina'da bulunan Mirliya İslam Paşa'ya âtideki iki kıt'a telgrafnâme keşide edilmiştir.

Birincisi- Refâkat-i aliyyelerinde bulunan bataryanın Karamürsel Taburuna terfikan en kısa tarikden seri'an Yenişehir'e gönderilmesi tavsiye olunur.

İkincisi- Tırhala'ya kadar ilerlemiş olan Birinci Piyâde Fırkası Ordu-yı Hümâyuna iltihak etmek üzere celb edileceğinden mümkün mertebe askerinizi tutmak ve huhûda doğru ilerlemek ve fırkanın gerilerini te'min zımnında fırka-i mezkûre kumandanlığı tarafından evâmir-i husûsiye vürûdu takdirinde ifasında kusûr edilmemesi ehemmiyetle tavsiye olunur.

Milona'da Dördüncü Fırka Kumandanlığına dahi şu emr verilmiştir. selânik Alayı taburlarının orada ibkasıyla diğer üç taburun yani Piriştine, Geylan Redif ve Nizâmiye Onyedinci Alayın İkinci Taburlarının evvelcede işâr olunduğu vechile hemen Yenişehir'e i'zamları ile hareketlerinin iş'arı 18 Nisan 313 tarihli tezkire-i saadetlerine tavsiye olunur. Kuvve-i askeriye'nin bu suretle celb ve cem'ine ve Çatalca cihetinin istikşâf olunmakta olduğuna dâir Mabeyn-i Hümâyûn ve Makâm-ı Vâlây-ı Seraskeyiye arz-ı ma'lûmat edilmiştir.

Yunan Osmanmasının sevâhil-i osmâniyede dolaşmasından dolayı Bababoğazı ve dahilen civârını taht-ı tarassudda bulundurmak üzere Kozköyü'nde Mirliya Şevki Paşa'ya âtideki emr-i telgrâfi gönderilmiştir. Kozköyü'nden ve Leftekarye'den birer tabur çıkarılıp Bababoğazı'na kadar o civârda devriye suretiyle dolaştırılması mevki'i mezkûre civârında Haymana Taburundan müferrez bulunan bölüğün mevki'ini teslim alarak mezkûr bölüğün taburuna ilhâk edilmesi tavsiye olunur.

Yevm-i mezkûrda düşman kuvve-i askeriyesinin kuvvet ve mevâzi'ini meydana çıkarmak üzere Onbeşinci ve Onaltıncı Sûvâri Alaylarıyla bir sûvâri topçu takımı Yenişehir'den Tekke ve Çatalca istikametine muntehi şoseye sevk edilmiş ve akşam vürûd eden raporda düşmanın Tekke sırtlarında sunûf-ı selâseden mürekkeb müfrezesi bulunduğu bildirilmiştir.

Nisan'ın Ondokuzuncu Günü

Ordunun hatt-ı ric'atı üzerine mevâkı'a ta'biye edilen taburlar derece-i kifâyede gönderilmesine mebni düşman üzerine daha kuvvetlice gidilebilmek maksadına mebni Milona'da Dördüncü Fırka kumandanlığına âtideki telgrafnâme keşide edilmiştir. (S.42) Fırka-i âlilerinden bugün i'zam olunan taburlardan mütebâki dört taburdan zaten mevki'e dağılmış olan birinin terkiyle diğer üç taburun bi'l-istishab bizzat ve erkân-ı harbiye zabiyyeyle berâber Yenişehir'e müteveccihen bu geceden hareket eylemeleri ehemmiyetle tavsiye olunur.

Ve bir gün evvel Birinci Fırka Kumandanlığına irsâl kılınan tahrirâtı te'kidten âtideki telgrafnâme keşide edilmiştir... Dünkü telgrafda iş'ar olunduğu vechile fırkanızla Zark

Üzerinden Koçeri veyahut Yenişehir iskikâmetinden Ordû-yı Hümâyuna tekarruba ibtidâr ve Zark'a muvâsaletleriyle ihtiyar olacak tarikik işâr olunması ehemmiyetle ve te'kîden tavsiye olunur.

Zark tarikiyle Koçeri üzerine hareketi dünkü telgrafla tebliğ olunan Birinci Fırka Kumandanlığından alınan telgrafnâme taburların peksimât hususundaki ihtiyâcât-ı fevkâlâdelelerinden dolayı ayın yirmisekizinden evvel hareket olunamıyacağı bildirilmiştir ve telgrafnâmenin geç muvâsalatı üzerine ertesi günü cevap i'ta edilmiştir.

İkinci Piyâde Fırkası gündüz saat dörtde Tırnova'ya hareketle Köstem üzerinde geçit bulamadığından dolayı saat dokuzda Yenişehir'e muvâsalet edib ordugâh te'sis edilmiştir. Bugün : ala's-sabah Çormaklı, Karaçulı, İdris köyü ve Bakraç, Tatarköy ile Meymunlu, Sofular istitametine Erkân-ı Harbiye zâbiti kumandasıyla gönderilen üç keşf kolundan alınan rapordan Suluca Tekke ve bunun cihet-i şarkisindeki sırtlar üzerinde düşmanın sunû-ı selâseden mürekkeb kuvvetine tesâdüf edildiği ve işbu sırtların cenûbunda düşman asâkir-i muntazamasıyla efzûn askeri bulunduğu istihbâr edildiği ve Çormaklı, Suluca ve Bakraç, Tatarlı yollarının top mürûruna müsâid olduğu anlaşılmıştır.

Nisan'ın Yirminci Günü

Birinci Fırka Kumandanlığından mevrud mufassal telgrafnâme Çatalca üzerine hareket edecek olan Ordû-yı Hümâyunun cenâhı ile Tırhala ve civârında kalan birkaç islâm familyasının muhâfazası için behemahâl Tırhala'da on tabur piyâde ile bir batarya topcusunun terkine veyâhut ol kadar bir kuvvetin Meço-va'dan oraya celbine lüzûm gösterilmiş olmasından dolayı bu babda Yanya Kolordu-yı Hümâyun Kumandanlığına telgrafnâme keşide edilmiş isede düşmanın otuzbir bin raddesinde bir kuvvetle Çatalca ve şimâlindeki sırtlarda birleşmiş ve külliyevm avcı hendekleriyle mevki'i tahkim ve tarsin eylemekde olmasından biran evvel üzerine kuvve-i külliye ile varılıb düçâr-ı inhi-zâm edilmesi ve zaten ta'mim edilmiş olduğundan cevap beklemek-sizin kuvve-i mevcûdesiyle Tırhala'dan Koçeri üzerine behemahal hareket eylesiyeçün Birinci Fırka Kumandanlığına âtideki

telgrafnâme gönderilmişdir: Sathınız müsellemdir. Beş on islâm için Devlet-i Aliyyenin menfa'atı hibe olunamaz. Eğer ahâliy-i islâmiye râzı olurlarsa Alasonya'ya gönderilmesi ve fırkanızla hareket buyurulması üçüncü def'a olarak ma'rûzdur.

Bugün Suluca istikâmetine gönderilen zabıt keşf kolundan alınan raporda yirmibin kuvvetinde düşman askerinin Çatalca'da istihkamlar ihzâr eylediği ve ileride binbeşyüz piyâde ve bir mikdar süvâri olduğu görülmüşdür.

(S.43)

Nisan'ın Yirmibirinci Günü

Milona'daki Dördüncü Piyâde Fırkasından celb edilen taburlarla Yenişehir'e müteakiben vürud etmiş olan Karahisar Redif Fırkası taburlarından ve iki süvâri topcu bataryasından mürekkebi bir ihtiyat livası teşkil olunmuşdur. Köstem üzerindeki Ali Efendi köprüsünün şimâl cihetinde kâin Cikuti karyesine vâsıl olan Birinci Fırka Kumandanlığından şu telgrafnâme alınmışdır.

Bugün saat yedide Ali Efendi köprüsüne muvâsalet edildi. Akşama kadar yürüyüş kolunun arkası gelecek ve yarın ale's-seher Koçeri'ye müteveccihen 17tabur ve dört batarya ile inşaallah hareket olunacaktır..... Köprü ile Koçeri beyni 15kilometrelilik bir mesâfe isede edilen tahkikâta nazaran yollar muntazam olduğundan pişdârımızın yarın saat iki veya üçde Koçeri'ye muvâsalet edebilirlerse de toplan için yolları tesviye etmek icâb eylediğinden yarın akşama kadar ancak arkası alınabileceği ümit olunur ve taburlar nezdindeki cebehâne kazma ve kürek, karavana ve her türlü ihtimâlâta karşı yirmişer çadır alıkonub mütebâki ne kadar eşya var ise bidâyeten Çayhisar'a ve oradanda Alasonya'ya nakl edilecektir. Yarın sabaha kadar telgrafla muhâbere mümkündür. Sabahleyin Cikuki'deki makine ve müfreze kaldırılacağından Koçeri'den süvâri ile muhâbere edilecektir. Köprü ile Cikuti telgraf merkezi arasında yarım saatden ziyadedir. Bir güne emr-i devletleri var ise muntazırım ferman.

Akşamdan i'ta edilen emr üzerine Tırhala'dan Koçeri istikâmetine ilerlemekde olan Birinci Piyâde Fırkasıyla irtibatı te'min etmekde ve o taraflarda düşman varise tard ve tenkil etmek üzere iki tabur piyâde ve bir takım süvâriden mürekkebi bir müfreze Koçeri istikâmetine iki piyâde fırkası tarafından

sevk edilmiş isede o cihetde düşmandan eser olmadığı ve Birinci Piyâde Fırkasına dahi tesadüf edilemediğinden mezkûr müfrezenin avdet eylediği fırka kumandanlığından bildirilmiştir. Ve bugün Suluca istikametine bir zâbit keşf kolu gönderilmiştir.

Nisan'ın Yirmiikinci Günü

Şimdiye kadar icrâ edilen istikşâfatla alınan ma'lûmata nazaran Prens Kostantin'in taht-ı kumandasında 25-30 bin radesinde sunûf-ı selâsedden mürekkeb kuvvet Çatalca'yı ve Çatalca'nın sırtlarını işgâl ve bazı mahallerde avcı metrisleri inşa eylediği anlaşılmış olduğundan elde bulunan dört piyâde ve bir süvâri fırkasıyla ihtiyat livasından vârid ve topcusundan ibâret kırksekizbin dokuzyüzonsekiz (48918) neferden mürekkeb kuvvetle Çatalca ile şimâlinde bulunan düşman kuvâ-yı askeriyesinin cebhe ve sol cenâhına ta'arruz Dömeke ile olan hatt-ı ric'atini kat' etmek üzere ertesi günü hareketine karar verilmiş ve aynı zamanda Velestin karşısında bulunan Beşinci Piyâde Fırkasına dahi düşmanın Çatalca cihetine imrâr ve muâvenetini men' etmek için icâbeden ta'limât gönderilmiştir.

Yenişehir'de bulunan Süvâri Fırkası ertesi günü vakt-i lâzımında harekât-ı askeriyeye ibtidâr edebilmek için Süvâri Fırkası kumandanlığına bervech-i zir emr verilmiştir. Fırka refâkatlerine ve kumandanlık maiyyetine ta'yin olunan süvâriden başka bilcümle süvâri zir-i kumanda-i aliyyelerinde tecemmu'la bu geceyi Çormaklı, Çormadlı'da geçirmek üzere saat altıbuçukda Yenişehir'den hareket eyleyecektir. Karargâh-ı umûmi refâkatinde bulunmak üzere dört alayın her birinden birer zâbit veya çavuş ile ikişer neferin Yenişehir'de ve maiyyet bölüğü yüzbaşısı refâkatinde bulunmak üzere geride bırakılacaktır.

22 Nisan 313

Müşir
Edhem

(S.44) Yenişehir'in tarih-i işgâli olan 13 Nisan 313'den bugüne kadar güzerân eden müddet Milona geçildikten sonra dağılmış olan fırkaların ve aksamını toplamasına ve bâhusus ta'arruz halinde asker yedinde bulunması elzem olan birkaç günlük pek-simâtın tedâriki ve sarf olunmuş olan cebehânenin yerine yenisinden celb ve ihzârı husûsuna hasredilmiştir. Çünkü sevâhilde Yunan donanmasının serbestce dolaşmasından dolayı erzek ve

cebehane celbi yalnız Selanik'den Karaferya tarikiyle berren dahil-i memâlikden ele geçirilen ahâli ve araba ve mekkarisi ve hatta öküz arabası ve merkebleriyle icrâ oluna geldiğinden ve bunların nakledilen erzak ise yevmiyeye kifâyet edebilmekde isede ihtiyat olarak birkaç günlük peksimât cem've ihzârı pek müşkil idi. İşde esbâb-ı nakliyenin intizamsızlığı ile berâber adem-i kifâyesi fûnûn-u askeriyenin terakkiyât-ı hâzırasına nisbetle ordunun harekât-ı taarruziyyesinde olan betâine başlıca sebep olmuştur.

Fırkaların ma'iiyetine me'mur olan ve bir erkân-ı harb zâbiti vakt-ı seferde ve ale'l-husus harekât-ı askeriye günlerinde sunûf-u sâire ümera ve zâbitandan ekserisinin fûnûn-u askeriyenin terakkiyât-ı hâzırasına nazaran askerin sevk ve ta'biyesinde vukufsuzluklarına mebni kâfi olmadığından fırkalar maiyyetine birir erkân-ı harb zâbitinin daha ta'yinine mecburiyet görülmüş olmakla; Birinci Fırkaya Kaymakam Hamdi ve İkinci Fırkaya Binbaşı Hasan ve İzzad Beylerle, Üçüncü Fırkaya Kol-ağası Mehmed Ali ve Bişinci Fırkaya Kaymakam Mahmud Bey ve Altıncı Fırkaya Yüzbaşı Serhad Efendi gönderilmiştir. Yenişehir kasabasıyla cihet-i garbiyesinde ve Köstem nehri üzerinde müceddiden kurulan sehbalı köprünün muhafazası maksâdıyla Onsekizinci Nişancı Taburu ve Onyedinci Alayın İkinci Taburu Sincanlı, Burdur, Yenişehir kumandanlığına ta'yin olunan Karahisar Redif Fırkası Kumandanı Ferik Hüsnü Paşa Hazretleri kumandasında olarak Yenişehir'de terk edilmiştir.

22 Nisan 313 Akşamı Ordu-yı Hümâyun

Vaz'iiyeti Bervech-i âti idi.

Birinci Fırka : Koçeri

İkinci Fırka : Çormaklı'nın şimalindeki sırtlarda

Üçüncü Fırka : İnebeyler'de

Beşinci Fırka : Gereli'de

Altıncı Fırka : İnebeyler'le Çormaklı arasında

Ihtiyat Livası: Yenişehir'de şimendöfer istasyonunun civârındaki ordugâhda

Süvâri Fırkası: Çormaklı şimalinde ve Neşet Paşa Fırkasının gerisinde

Ordu Topcusu : Yenişehir'de

Karargâh-ı Umûmi: Yenişehir'de

Ferdâsi Gün İçin Bervech-i Âti Ordu Emri i'ta Edilmiştir.

Ordu Emri numara/1

Alasonya Ordu-yı Hümâyun Yenişehir Karargâh-ı Umumisinden
Erkân-ı Harbiye Şubesi 22 Nisan 313 s./10 gü.

2

1- Düşmanın Çatalca istikâmetini işgâl ve tahkim eylemek-
de ve Küçükçınarlı deresinin şimâlindeki sırtlara dahi müfre-
zeleriyle tutmakda ve Velestin mevzi'ini dahi Çatalca tarafın-
dan mütemâdiyen takviye etmekde olduğu istihbâr olunmuştur.

2- Ordu-yı Hümâyun yarın Birinci, İkinci, Altıncı, Üçüncü
Fırkalar ve İhtiyat Livasıyla Çınarlıdere'sinin şimâlindeki
sırtlara taarruz eyleyecektir.

3- Birinci Fırka Koçeri'den Hacıobası istikâmetinde iler-
leyecektir. Neş'et Paşa Fırkası Çormaklı(Çömeretli) ve Suluca
üzerinden Papas istikâmetinde ve Hamdi Paşa Fırkası doğru yol-
dan ve Neş'et Paşa ile Memduh Paşa arasından Tatavli istikâme-
tinde ve Memduh Paşa Fırkası dahi Hisarlık-Bakraç üzerinden
Subaşı istikâmetinde ilerleyecektir. Birinci Fırka saat onbir,
Neş'et ve Hamdi Paşalar Fırkaları saat onda ve Memduh Paşa Fır-
kası dahi saat onbirbuçukta pişdârlarıyla kat'iyyen hareket
edeceklerdir.

Her bir fırka yekdiğeriyle temin-i fırka ve muvâsaleye
çalışacak ve ordudan pekçok ilerlemekle beraber yanındaki fır-
kalardan birisinin düşman tarafından düşar-ı hücum olması ha-
linde hasm-ı mühacimin yanlarına hücum veyahut civarındaki fır-
kaya tagarrub ve asâkir-i imdâdiye suretiyle emr-i teayüne
gayret eyleyecek ve bu hususta tecviz-i terâhi eden kumadan ve
zâbitan manen ve maddeten mesuliyet-i şedide altında bulunacak-
dır.

4- Her bir fırka kuvvet ve tertibâtı fırka erkân-ı harbiye-
si tarafından ta'yin olunacak birer pişdâr çıkaracağı gibi
cenahlarda bulunan Memduh ve Neş'et Paşa Fırkaları da birer
canibdâr çıkaracaktır. Her bir fırkaya birer kılavuz sevk ve
tayin olunacağından bundan istihsal olunacak malumatı üzerine
fırkalar tebâ'at etmemek şartıyla bu canibdarların istikâmet
hareketi fırkamız kumandaları tarafından ta'yin olunacaktır.

Memduh Paşa refâkatındaki Arnavud gönülleri münâsib sir tarik ile fırkanın solunda birer canibdâr hizmetini görmek taarruz halinde düşmanın sağ yanını vurmak üzere Hacıbey ve oradan Tekke hizmetinde ilerleyecektir.

5- Kuvve-i intiyâtiye saat onbirde kışladan hareketle Çormaklı'da Neşet Paşa Fırkasının bugünkü mevzi'i önünde tevakku ve emre intizar eyleyecektir.

6- Süvari Fırkası saat dokuzda Çormaklı civarındaki ordugâhından hareketle Suluca(Korkunan),Kuzgunlar istikâmetinde ilerleyecek ve muhârebeye başlayacağı anda ordunun sağ yanında durarak istikşâfâta devam edecektir. Bir küçük müfreze vâsıtasıyla Hayri Paşa fırkasıyla ittisal hasıl edecek ve Hacıobası üzerinden Demir ve Kuzgunlar. üzerinden Farsala, Çatalca ve Karadağ'ın garb eteklerinden dolanan Farsala istikâmetlerine mmüteaddid keşf kolları sevk edecektir. Süvârı Fırkâsına uzak bulunan keşf kolları doğrudan doğruya karargâh-ı umumiye i'tâyı ma'lumat edecektir.

7- Ordu topçusu Hamdi Paşa Fırkasına bilâ fâsıla takib edeceğinden ictima' gâhından saat dokuzda hareket edecektir. İhtiyat Livası topçuya mahsus olmak üzere bir tabur piyâde terfîk ederek işbu tabur kol nizâmında topçu kolunun arkasından yürüyecektir.

8- Karargâh-ı umumi Hamdi Paşa Fırkasıyla birlikdedir.

Hudûd-u Yunâniye Umum Kumandanı

ve Orduy-u Hümâyum Müşiri

Edhem

(S.46)

1.2.3.5.6. ıncı Fırkalarla İhtiyat Livasına ve Süvâri Fırkasıyla topçu kumandanlığına verilmiştir.

Yenişehir karargâh-ı

Umûmisinden

22 Nisan 313 gündüz saat

Bir numaralı

Ordu Emrine
Zeyldir

1- Her bir fırka muhârebeye hareket ederken tabur başına yalnız atmışar sandık cebehane berâber alıb diğer ihmâl ve iskan ve ağırlıklarını ordugâhlarının arkasında ve bölük haricinde ve fakat yakınında olarak birer zâbit refâkatiyle muvakkaten terk edilecektir.Fazla cebehane sandıkları dahi fırkanın

ihtiyât cebhânesini teşkil etmek üzere bu fırkaların gerisinden bir çeyrek mesâfeden mekkârı neferâtı her iki hayvana bir itibârıyla ifrâz olunacak ve her fırka ağırlıkları için yalnız bir bölük muhafızdan başka geriye kimseyi bırakmayacaktır. Perakende nâmiyle taburların ve fırkaların düçâr-ı za'af olması kat'iyen câiz değildir.

Yenişehir'de bulunan karargâh-ı umûmi eşya ve ağırlıkları için mülhak zâbitandan Suvârâ Mülâzımı İsmail Efendi kumandasında ve maiyyet taburlarından bir bölük muhafazasında bulunacak ve ya'ni karargâha nakl olunacak eşya emre imtisâlen hazır tutulacaktır.

2- Neferât üzerinde lâakall iki günlük peksimât veya ekmek ta'yini berâber olacağı gibi harbin hitâmını müteâkib civardan koyun ve ekmek tedârikine himmet edilecektir.

3- Herbir fırka sıhhiye müfettişliği tarafından evvelce tertib ve tanzim edilmiş olan siper hastahânelerinin dahi fırkalardan alacakları emr üzerine fırkaların maiyetlerinde bulunacaklardır. Fırka kumandanı emriyle taburlardan hasta nakli zımnında muktezi neferât tayin olunur.

4- Her bir fırka husûsi müfrezeler yarım bölük kuvvetinde bir dümdâr tayiniyle kollarının yarım kilometre kadar gerisinde tahrik edilecektir. Bu dümdarın vazifesi bilâ sebepgeride kalanları kemâl-i şiddetle tevkif ve iâde eyleyecektir.

5- Yenişehir'den itibaren Çormaklı(Çömerdli) üzerinden karargâh-ı umûmiye doğru tahdîd edilecek hattı-ı telgrâfi istasyon telgrafhânesi vâsıtasıyla Gerele hattına raptolunacaktır.

6- Yenişehir'in cihet-i garbiyesinde ve Tırnova tariki üzerinde Köstem nehri üstünde bir köprü tesis edilmektedir.

7- İdâre heyeti Yenişehir'de kalacak ve elinde bulunan mekkârı Yenişehir mutasarrıflığıyla bilâ-muhâbere alınacak asker vâsıtasıyla etraftan tekâlif-i harbiye sarretiyle et ve hububat ve sâire tedârikine himmet eyleyecektir.

8- Yağma ve gârât ve ihrâk bunun ve hususiyle bu yüzden askerin dağılmasının men'ine bezl-i mechûd eylemek bilcümle kumandan ve zâbitanın ikdâm-ı vezâifindendir.

9- Beynûde yere cebhâne sarfından fevkalade ihtizâr edilecektir.

10- Taburların cebhâneleri azaldıkça fırka ihtiyâtından ve firkalar dahi ordunun cebhâne ihtiyat merkezi olan Yenişehir'den.. cebhâne celb edilecektir.

Hudûd-u Yunâniye Umum Kumandanı

Ve Ordu-yı Hümâyun Müşiri

Edhem

(S.47) 23 Nisan 313'de Vuku' Bulan Çatalca Muhârebesi

Süvâri Fırkası Nisan'ın yirmiuçüncü günü sabahleyin saat dokuzda ordugâhından hareketle Uzmalar ve Sülic karyeleri arasındaki araziden bi'l-mürûr Sülic'in ilerisindeki Petrid'e vâsıl olarak ilerisine ve sağ tarafında bulunan karaçuli karyesine birer keşf kolu çıkarmışdır. Saat ikide Hacıobası'yla Kuzgunlar istikâmetine birer keşf kolu gönderilmişdir. Ve Karaçuli köyüne gönderilen keşf kolundan İdris köyü düşman tarafından taht-ı işgâlde bulundurulduğu bildirilmişdir. Ba'dehû İkinci Piyâde Fırkası tarafından edilen topcu ateşi ta'siriyile karye-i mezkûrda bulunan düşman piyâdesinin ric'ati üzerine İdris karyesi saat altıbuçuk raddelerinde Süvâri Fırkası tarafından işgâl edilmişdir. Saat sekizbuçukda karargâh-ı umûmiden düşmanın ta'kibi için emr-i şifâhi gönderilmiş isede düşmanın kâmilten bozulduğundan bahisle İdris köyü ile cihet-i şarkiye-ndeki Yalçın-tepe arasında kalıb saat onda Kuzgunlar karyesine dahil Çınarlısu'yu mürûr ederek geceyi Kuzgunlar yakınında Çine köyünde geçirmişdir. Sabahleyin saat onda kararyâh-ı umûmi Yenişehir'den hareketle Altıncı Hamdi Paşa Fırkasının hareket etmekde olduğu yolu ta'kib eylemiş ve yol kolunda giden fırkanın yanından mürûr edildiği esnâda saat ikide top sesi işidilmişdir. Karargâhın Bakraç karyesi hizâlarına muvâseletinde Hisarlık-Subaşı istikâmetinde hareket etmekde bulunan Üçüncü Piyâde Fırkası üzerine Karademirci ormanından düşmanın top endaht ettiği görülmüşdür. (Saat/4) de vaz'iiyet-i plan (numara/1) de gösterilmişdir. Piyâde Üçüncü Fırka Hisarlık-Bakraç - Subaşı istikâmetinde hareket ve Karademirci köyüyle Tekke orman ve sırtlarını zabtedmek üzere fırkanın pişdârı Birinci Piyâde Alayı ile (alay 17 Tb.1) Beypazarı, Seniçe, Yenipazar, Onbeşinci Topcu Alayının İkinci Sahra Bataryasından

ve sol cenâh canibdârı dahi İkinci Piyâde Alayı (alay 72 Tb.1) Üsküb, Kalkandelen, Kırçova ile Dördüncü Cebel Bataryasından teşkil olunub işbu iki kuvvet 23 Nisan 313 sabah saat onda hareket etmiştir. Pişdârın uçü Bakraç karyesinden çıkıp ovaya dâhil olduğu esnâda süvâri keşf kolu Subaşı civârında düşman bulunduğunu ihbâr eylediysede karye-i mezkûrede düşman bulunduğu biraz sonra tahakkuketdi. Düşmanın Karademirci köyüyle Karademirci ormanını işgâl eylediği evvelce icra olunan istikşâfât sayesinde ma'lûm olmuş idi. Sabah saat ikide pişdârı ovaya girdiği zaman düşman Karademirci karyesi civârından top ateşine başladı. Bunun üzerine pişdâr pişdârı bulunan Nizâmiye Dördüncü Alayın Birinci Taburu yol istikâmetinde, Seniçe Redif Taburu dahi mezkûr taburun sağ tarafından Subaşı karyesi istikâmetinde bölüklerini yaymaya başlayıp sahra bataryasına dahi mevzi' gösterilmiştir. Yenipazar Taburu ikinci hattı ve Beypazarı Taburu dahi sağ cenah gerisinde bulunmak üzere ihtiyâtı teşkil eylemiş ve düşmanın mevzi'i ormanlı bir mahalde ve arazinin dalgalı ve mesâfenin ziyâde olmasından (6 kilometre) sahra bataryası mesâfeyi lâıykı ile bulamadığı cihetle ancak dört mermi endahtıyla iktifa etmiştir. Nizâmiye Onyedinci Alayın Dördüncü Taburu Subaşı karyesine tegarrub eylediği esnada Üçüncü Fırkanın sağ cenâhı açığında ilerleyen Altıncı Piyâde Fırkasının pişdârı orada göründü. Vē Üçüncü Fırka tarafından aksi endaz olunan top sadaları üzerine Altıncı Fırka pişdârı kumandanı pişdâr bataryasına mevzi' aldırarak düşman ateş etmeye başladı.

(S.48) Aynı zamanda Üçüncü Fırkanın kısm-ı küllisi Bakraç köyünün cenûbundaki sırtlara çıktığı gibi kısm-ı küllide bulunan iki sahra bataryası bakraç ile Subaşı köyleri arasında mevzi' almış ve pişdâr bataryası top bindirib subaşı karyesinin şimâlindeki sivrilmiş sırta mevzi' alarak ateşe başlamış isede düşman tarafından top ateşi edildiği gibi piyâdesi dahi görünmediğinden batarya tekrar ateşi kesmeye mecbur olmuştur. Asker sabahdan beri bilâfasıla yürüdüğünden dolayı bu tertibât alınmış olduğu halde fırka tarafından bir müddet tevkifle askerinin istirâhatine müsaade edilmiştir. Biraz sonra ormanın

Altıncı Fırkaya doğru ilerlemiş olan zaviyesinde tüfenk sadâ-ları işitilib bunun üzerine pişdâr alayı cebheden ta'arruz icrâsına ve İkinci Liva düşmanın sağ cenâhını çevirmeğe memur edilmiştir. Ve İkinci Alayı (canibdâr) henüz kısm-ı külli hizâsına geldiğinden fırka ihtiyâtını teşkil etmek üzere mezkur alayın celbine karar verilmiştir. Sahra bataryası Subaşı'nın şarkında mevzi' alarak düşman mevzi'ine ateşe başlayıp pişdâr alayı harekât-ı ta'arruziyyesine devamla o zamanın şark köşesine doğru ilerleyip ve Karademirci köyünden bilmürur avcı metrisleriyle mücellez olan sırta doğru ilerlediği esnâda düşman cebheden pek şiddetli ateşler icrâ eylediği gibi sağ cenahdan dahi pişdâr alayının hatt-ı kîtâtına metrislerden şiddetli ateşler icrâsına başlandığından Yenipazar köylülerinden bidâyetde bir tedâfüi koltuk teşkil olunarak aynı zamanda İkinci Liva düşman sağ cenâhı üzerine ilerlediği cihetle cenâh-ı mezkur geriye kırılmışdır. Birinci hatdaki Nizâmiye Taburu ile Sapanca Kediş Taburu şiddetli düşman ateşine düşâr olduklarından birinci hattın takviyesi için Yenipazar Taburundan iki bölük sevk ile diğer iki bölüğü dahi birinci hatta yaklaştırılmışdır. Üç topcu bataryasına Tekke sırtlarında mevzi'i ahzetmiş ve Tatar köyünden Çatalca'ya ric'at etmekde bulunmuş olan düşman piyâdesine dörtbin metre mesâfeden endakta bed' eylemiştir. İşbu ikibuçuk tabur avcı metrislerine hücum ederek düşmanı mevzi'inden tard ile saat sekiz raddelerinde Tekke ve Karademirci sırtları zabt olundu. Saat sekizdeki vaz'iiyet-i umûmi "plan numara 1'de" gösterilmiştir. Üçüncü Piyâde Fırkasının sağında ve Tatarlı istikâmetinde hareket edecek olan Altıncı Piyâde Fırkası ordu emri mucebince pişdârıyla sabahleyin saat onda harekete başlamıştır. Pişdâr pişdârı olan Nizâmiye Yirmi-dördüncü Alayın Üçüncü Taburu Hisarlıktan sonra cenûba müteveccih olan yolu ta'kib ile Batraç karyesine doğru gitdiğinden pişdâr Hisarlık'da tevkif edilip başda bulunan Trabzon Taburu pişdâr pişdârına çıkarılıp sağa ayrılan yolu ta'kib etmek üzere Türkomazlı karyesi istikâmetine sevk olunduki bundan dolayı bir saat kadar bir zaman kaybolmuştur. Pişdâr yolu ta'kib ederek Türkomazlı karyesine iki kilometre kadar yaklaştıkda Karademirci ormanından ateşe başlayan düşman topcusu

mermiyâtı pişdârın gayet yakınına düşmesi üzerine pişdâr kumandanı Mirliya Hüseyin Paşa pişdâr alayıyla Türkomazlı karyesinin garbindan dolaşarak düşmanın sol cenahını çevirmek üzere hareket etmiştir. İşbu alayın hareketinden dolayı topcunun önü açık kaldığından İkinci Alayın İkinci Taburu birinci hatta "Rize, Of" diğer iki taburu "Arhavi, Mapavri" ikinci hatta yani ihtiyatta olmak üzere Tekke istikametinde sevk olunarak saat dörtte piyâde ateşe başlamıştır. Bu sırada teknil fırka topçusu hattı açarak beş kilometre mesâfeden düşman mevzi'ine ateşe başlamış isede mesârenin uzaklığı hasebiyle mermiyâtının adem-i te'sirinden dolayı bilâhère bir batarya üç kilometreye kadar düşman mevzi'ine yaklaştırmıştır. Saat altıya doğruya (S.49) düşman ileri hattaki mevzi'ini terk ile sırtların hatt-ı bâlâsına doğru çekilmeye başlamış ve Birinci Liva Kıta'atı Tekke ile Türkomazlı karyesi arasındaki sırtları işgâl etmiştir. Bunu müteakib topcunun sağ gerisinde ictima' nizâmında bulunan İkinci Liva yol kolu nizâmıyla Türkomazlı karyesine doğru harekete ve bunu müteakib eden fırka topçusu dahi beraber Türkomazlı'nın cenubundaki sırtlara çıkmağa başladı. Saat yedide teknil fırka topçusu Türkomazlı'nın cenubundaki sırtlara çıkmış ve İkinci Livada mezkur sırtlarda tecemmü' etmekte bulunmuş idi. Yarım saat kadar fırka hattı-ı harbin cenâhında ateş kesildi. Bu sırada Vasilli karyesinin cihetinden takriben bir liva kuvvetinde kuvve-i imdâdiyenin Tatarlı ile İdris köyleri arasındaki sırtlar istikâmetine ova dan ilerlediği görülmüş isede saat sekiz sularında Tekke'de bulunan düşman cebhe ve sağ cenâhdan Memduh Paşa Fırkası tarafından sol cenahdan Altıncı Fırkanın Birinci Livası tarafından gördüğü tazyik üzerine kademeli nizâmıyla ric'at etmeğe başlamasından mezkûr kuvve-i imdâdiye dahi Vasilli karyesi istikâmetine çekilmeye başladı. "10 numaralı palana müracaat" Piyâde Altıncı Fırkanın sağında Cömertli, Sülle, Payas istikâmetinde hareket edecek olan Piyâde İkinci Fırkası Birinci Alayıyla "Al.65, Tb.1" "Araç, İnebolu" cebel bataryası pişdârını ve İkinci Alayın Birinci Taburu "Nizâmiye Al.24, Tb.2" sağ cenah cânibdârını teşkil ederek sabahleyin

"dakika/30 saat/10 " yürüyüşe bed' eylemişidi. Cânibdâra Buğlar(Bağlar)'ın garbindan gitmek üzere istikâmet verildi. Saat ikibuçukda pişdâr Sülic'e muvâsalet etdikde evvelce hareket etmiş olan Süvâri Fırkası Sülic'in garbinda Ayanastaş yakınında sırtların gerisinde yere inmiş olduğu halde durduğu görülmüştür. Fırka-ı mezkure keşif kollarıyla fırkanın keşf kollarından alınan raporlardan İdrisköyünde düşmanın iki tabur piyâdesiyle bir mikdar suvârisi ve sol cenahda dahi bazı süvâri keşf kolları bulunduğu bildiriliyordu. Ve daha ileri gidildikde filhakika İdris köyünde iki tabura yakın düşman kuvveti olduğu müşâhade olunmuş ve saat üçbuçuğa doğru evvelce top atışına başlamış olan düşmanın Tekke Sırtlarında olduğu görülmüştür. Binâenaleyh Sülic'in cenubundaki boyna vâsıl olmuş olan pişdâr pişdârı sol cenâha sevk edilmiş ve bu zamanda canibdâr pişdâr hizasına ve sağındaki tepelere vâsıl olmuş idi. Pişdâr alayının ikinci hatta bulunan diğer iki tabur Yalçın-tepe istikâmetinde sürülerek cebel bataryası dahi ahz-ı mevzi' etmiştir. Hamdi Paşa Fırkası tarafından tüfenk sadaları işitilmiş ve cebel bataryası İdris köyü ilerisindeki düşman üzerine birkaç tane endaht ile piyâdenin biraz daha ilerlemesi üzerine düşman ric'ate başlamıştır. Bu esnâda sol cenâhımızda bulunan düşmanın yan ve gerisi istikâmetinde bulunuyordu. İşbu fırkanın karşısında bulunan kuvve-i cüzîyyesinin sebât etmemek niyetinde bulunduğu yalnız bu cihetle ilerleyecek olan kuvvetin tarassuduna memur edildiği tutmuş olduğu mevzi'ide suret-i hareketinden anlaşılıyordu. Hatt-ı harbin sol cenâhında ateşin gittikçe kesb-i şiddet etmekde olduğu bir zamanda yani saat altıya doğru İkinci Fırka karşısındaki kuvve-i harbiye açıkda yapılmaya başlamıştı. Siper-i seyyer bataryası ahz-ı mevzi' ettirildiği gibi İkinci Alay cepheden İdris köyü istikâmetine sürülmüş ve Üçüncü Alayın icrâsına bed'e eylediği büyük bir çevirmehareketinin itmâmından evvel düşman ikinci mevzi'ide terkile ovada Çatalça istikâmetinde çekilmeye başlamıştır. Saat yedibuçukda Hamdi Paşa Fırkası sırtlara çıkmış ve düşman ovaya doğru ric'at üzere iken cebel bataryası ikinci bir mevzi'i olarak ric'at etmekde olan düşmanın yanına dört kilometreye kadar yakın^(5.50) bir mesâfeden ateşe başladı.

Bu sırada piyâde kıta'atı İdris köyünün şark ve garbindaki sırtlara kadar ilerleyip mezkur sırtların eteklerinde avcı metrisleri kazmağa başladı. Esnây-ı hareketde top sadâsı işidilmesi üzerine karargâh-ı umumi heyetinin bulunması için Turkomazlı-Yenişehir şosesinin garbinda ve Bakraç hizâsındaki Boztepe'ye gönderilen bir erkân-ı harb zâbiti tarafından intihâb olunmuştur ki saat beş raddelerinde buraya muvâsalatda sol cenahdaki avcı piyâde ve fırka pişdâr bataryasının altı kilometre mesâfeden ateşe başladığı görülməsi üzerine karargâh-ı umûmiden Üçüncü ve Altıncı Fırkalara âtideki emr gönderilmiştir.

Üçüncü Fırka Kumandanlığına

Altıncı Fırka Kumandanlığına 23 Nisan 313

Düşmanın tesirli ateşi dahiline girilmedikçe beyhûde sebâhâne ve vakit zayî edilmemek için ateş edilmemesi yani topçu 3000 ve piyâde 600 metreye dahil olmadıkça ateş ettirilmemesi hususu için tavsiye olunur.

Müşir
Edhem

Bu esnâda Üçüncü ve Altıncı ve ikinci Piyâde Fırkalarının harekâtı görüldüğü halde Birinci Piyâde Fırkası görülmeyişi gibi, bir haberde alınamaması üzerine âtideki emr İkinci Fırka Kumandanlığına gönderilmiştir.

İkinci Fırka Kumandanlığına

Hayri Paşa Fırkası nereye kadar ilerlemiştir? Beyninizde temîn-i muvâsale edilmişmidir? O tarafda muhârebeye başladımı serian malumat i'tâsı. 23 Nisan 313 saat/5 dakika/45

Müşir
Edhem

Üçüncü Memduh Paşa Fırkası pişdârının muhârebeye tutuşduğu sırada Hamdi Paşa Fırkasının yolkolundan ictima' nizâmına geçmek ile vakit geçirmekde olduğu görülməsi üzerine cefa'atle şifâen beyhûde vakit geçirilmemesi gönderilen emirlerin icrâsı tehhür etmesi üzerine karargâh-ı umumi erkân-ı harb umerâsından birisiyle âtideki emr gönderilmiştir.

Altıncı Fırka Kumandanı Ferik Hamdi Paşa Hazretleri'ne ilerinizdeki sırtları seriân elde etmekliğinizi lazımdır.

23 Nisan 313 saat/5 dakika/40 Müşir

Edhem

Saat altı raddelerinde düşman topçusu fâsıla ile ateş etmekde ve Memduh Paşa Fırkası tarafından dahi şiddetle ateş edilmekde olduğu gibi piyâde Altıncı Fırkadan bir livasının Türkomazlı'nın garbindan düşmanın sol cenahını çevirmekde ve iki tabur kuvvetle karye-i mezkûreye cebheden ilerlemekde olduğu ve fırka topçusunun ateş açdığını vepiyâde İkinci fırkanın tamamıyla Sülic'in cenûbundaki sırtları açtığı görülmektedir. idi. Saat 5-6'da piyâde Altıncı Fırka Topçusunun mesâfenin uzaklığından dolayı beyhûde yere ateş etmemesi için tekrar emr-i şifâhi verildiği gibi Üçüncü Piyâde Fırkasına âtideki emr gönderilmiştir. (S.51)

Üçüncü Fırka Kumandanlığına

Bütün ordu ile Çınarlı vâdisine ve şimendöfer hattına hakim olan tepelere kadar ilerlenecektir. Binâenaleyh fırka-i âlileri Karademirci ile cenûbundaki sırtları elde etmek üzere ilerleyerek sağ cenahda bulunan Hamdi Paşa Fırkasıyla bi'l-ittihat Tekke ve garbindaki sırtların behemehal bugün zabtıyla sırtların cenub eteklerinin elde edilmesi ve memkûn olmadığı halde şimendöfer hattının tahribi ve Hamdi Paşa Fırkasına Tatarlı istikameti verildiğinden mezkûr fırka ile karşılaşılmaması hususuna begâyet dikkatle beraber temâsin zâyî edilmemesi tavsiye olunur. 23 Nisan 313 saat/6 d. 40 Müşir Bahem

Sol cenâhın tarassuduna şuret-i metemâdiyede himmet edilmesi.

İhtiyat livası emr-i âhire intizâren Çormaklı'da beklemekte olduğundan karargâhın bulunduğu Boztepe'ye gelmesi için Livaya merbut olup işbu anda karargâhda bulunmakta olan Erkan-ı Harb Kolağası Şevki Beye emr-i şifâhi gönderildi. Bu sırada İkinci Fırkadan âtideki rapor alındı.

İkinci Fırka

numara

1

Huzûr-ı Müşiriye

Karaçoli Karyesinin ilerisindeki sırtlardan
23 Nisan 313 gü. s.4 d.30

Fırkamız Sülic'in cenûbunda vâki Karaçoli köyünün ilerisindeki sırtlara vâsıl oldu. İdris köyünde düşmanın süvâri ve piyâdeden mürekkebe bir kuvveti olduğundan düşman-ı mezkûme tard etmek üzere Çormaklı'da Buğla istikâmetinde bir

taburla atlılardan mürekkeb bir canibdâr müfrezesi tahrik edilmiş ve bu müfreze sağ cenâhımızda bulunan tepelere muvâsalet etmiştir. Hayri Paşa'ya dâir henüz bir ma'lumat alınmadığından istihsâl-i ma'lumata çalışılmaktadır. Bir haber alındığı halde arzedileceği tabiidir. İkinci Fırka Kumandanı

Neş'et

Saat yediye doğru Altıncı Fırkaya mensub Hasan Paşa Livası düşmanın sol cenâhını çevirerek sırtlara çıkmakda olduğu bir sırada muhârebe eden kıt'anın karargâhın bulunduğu tepeden uzaklaştığı ve kısmen fırkalar harekâtının mahall-i mezkûrdan görülemediğinden harbin idâre-i umûmîyesi kesb-i müşkilat ettiği cihetle karargâh-ı umûmi bulunduğu mahalden hareketle Türkomazlı'nın garbindeki tepelere çıkarak saat sekizbuçukda Altıncı Fırka topcusunun ahzeylemiş olduğu mevzi'in garbindaki tepeye vâsıl oldu. Bu esnâda ordu aksâm-ı muhtelifesi bervech-i âti vaziyetde idi. Düşman dereden Çınarlı deresine doğru çekilmekte Üçüncü, Altıncı Fırkalar Tekke sırtlarını tamamıyla elde etmiş, İkinci Fırka İdris köyünün tarafeynindeki sırtları işgâl etmiş ve Süvâri Fırkası İdris köyü ile Yalçın-tepe arasında yere inmiş olduğu halde ictima' nizâmında bulunmakta, ordu topcusuda Türkomazlı üzerindeki sırtlara doğru çıkmakda idüğü bir sırada İkinci Fırkadan dahi âtideki rapor gelmiştir.

Alasonya Ordu-yı Hümâyun Müşiriyeti Cânib-i Sâmisine
Devletli Efendim Hazretleri

İdris karyesiyle sağ ve sol cenahda bulunan sırtlar Mızıka-i Çâkeri Taburu tarafından işgâl edilmiştir. Düşmanın ovada tahminen dört tabur askeri mevcut olduğu olduğu gibi Çatalca cihetinden iki tabur dahi geldiği ve şimdiki halde fırka-i acizi taburları (S.52) karyede sırtlarda, düşmanın dahi ovada bulunduğu arz olunur. Olbabda emr-i ferman hazret-i menlehül emrindir.

Hayri Paşa Hacıobası'ndadır ve muvâselemiz mevcuddur.

23 Nisan 313 Fırka Kumandanı Ferik

Neş'et

Mezkur rapordan Birinci Hayri Paşa Fırkasının

Hacıobasın'da bulunduğu karargâh-ı umûmice malûm olabilmıştır." Plan numara -1- saat 8 vaziyet" düşmanın Tekke sırtlarındaki kıt'atının mağluben ric'at etmesiyle kısm-ı küllisinin Çatalca ovasında toplanmasından dolayı sol cenâhını çevirip Dömeke'ye olan hattı-ı ric'ati üzerine düşerek mezkûr kuvveti esir edebilmek için zuhur eden fırsattan istifâde maksadıyla derakab fırka kumandanlıklarına erkân-ı harb ümerâ ve zâbitanı vasıtasıyla âtideki evâmir-i şifâhiye ginderilmiştir. Ve Birinci Fırka Kumandanlığına bilhassa ordunun vaz'iyet-i umûmiyesine dâir mâ'lumat vermek için Erkân-ı Harb Yüzbaşısı Nuri Efendi i'zam edilmiştir.

Birinci Fırka Kumandanlığına

Avn-ı hakla Çınarlı deresinin şimâlindeki Tekke mevzi'-inin tarafında sırtlarda ahz eylediği mevzi'den düşman tard ve def' olunduğu bütün ordu ile Çatalca'ya ta'arruza devam olunacaktır. Fırkanızla Dömeke ile olan hattı-ı ric'atı kat'etmek üzere hemen Dömeke istikametinde hareket ediniz.

23 Nisan 313 saat/8 dakika/30 gündüz

İkinci Fırka Kumandanlığına

Avn-ı hakla Çınarlı deresinin şimâlindeki Tekke mevzi'-inin tarafındaki sırtlarda ahzeylediği mevzi'den düşman tard ve def' olundu. Bütün ordu ile ta'arruza devam olunacaktır. Fırkanızla düşmanın sol cenâhını çevirmek üzere Çatalca istikametinde ta'arruza devam ediniz.

23 Nisan 313 saat/8 dakika/30 gündüz

Süvâri Fırkası Kumandanlığına

Düşman Çatalca'ya doğru ric'at etmektedir. Ordu kuvvetiyle ta'arruza devam edecek. Sizde tekmil kuvvetle ric'at eden düşmanın yanına hücum ediniz.

23 Nisan 313 saat/8 dakika/30 gündüz

Üçüncü ve Altıncı Fırkalara

Çatalca istikâmetinde düşmanı takibde devam ediniz.

23 Nisan 313 saat/8 dakika/30 gündüz

Topçu Kumandanlığına da ordu topçusuna Tekke sırtlarında

hemem mevzi' aldırarak çekilmede olan düşman üzerine ateşe başlaması için emr-i şifâhi verildiği gibi ihtiyat Livasına da yaklaşması için âtideki emr gönderilmiştir.

İhtiyat Livası Kumandanlığına

Maiyyetinizdeki kuvvetle Türkomazlı karyesine serian hareket etmeniz ehemmiyetle tavsiye olunur.

23 Nisan 313 saat/8 dakika/45

Müşir
Edhem

Düşmanın Velestin'den kuvve-i imdâdiye celbetmesi melhûz olduğundan Beşinci Fırka Kumandanlığınada âtideki emr-i telgrâfı verildi.

(S.53)

Beşinci Fırka Kumandanlığına

Avn-ı hakla bugün düşman Küçük Çınarlı vadisine atılışı ve guruba kadar Çatalca'ya girilmesi tasmin olunmakda bulunmuştur. Sizin mütebasırâne bulunarak düşmanın bu tarafa kuvvet sevkine meydan verilmemekle beraber yarın dahi eğer düşman kuvvetini çekmişse mevzi'ini hücumla zapt etmekliğiniz iktizâ eder. Bilakis düşman üzerinize hücum ederise keyfiyetin iş'arıyla suret-i şeciânede müdafaaya ikdâm eylemeniz tavsiye olunur.

23 Nisan 313 saat, gündüz

Müşir
Edhem

Üçüncü Piyade Fırkası saat sekizde Tekke ve Karademirci sırtlarını zabtederek düşman Tatarköyüne ric'ate başlamıştı. Bu esnada Yenipazar Taburunun mütebâki iki bilüğünün çantaları sırtlarında olarak bunlarda hattı-ı harbe sevkle birinci hatta sevk olundu. Sağ cenahda Altıncı Fırka piyâdesiyle bir sahra bataryası dahi Tekke'ye vâsıl olmuş idi. Pişdârın hareket eylediği arâzi dalgalı ve ormanlı olmasından sahra bataryası celb olunamadığından celb olunan ikinci Cebel Bataryası mevzi' alarak ateşe başladı. İhtiyat Taburu birinci hatta takarrub eylediği gibi İkinci Livanın Alaca Taburu Nizâmiye taburunun Üstazları hizasına kadar yanaşmışdı. Bu sırada Altıncı Fırkanın bir sahra bataryası köyün gerisini ateş altına almış olduğu gibi Üçüncü Fırkanın cebel bataryası köyün şarkındaki düşmanın yanaşık kuta'atına

şarapnel endahht ediyordu. Aynı zamanda İkinci Liva sırtlarından sarkdığı gibi şose kenarında mevzi' olan Üçüncü sahra bataryası düşmanın kademe ile çekilen askerine ateş etmeğe başladı. Bu suretle fırkadan bir müddet top ve tefenk ateşi mahrûç olarak devam etti. Artık hücum zamanı takarrub eylediğinden taburlara çaldırılan ileri ve hücum borusuyla icrâ olunan hücum ile Tatarköyü'ne mentehi sırtların son meyillelerini müdafa' eden düşman tard ve bir azm-i merdâne ile köyün cenub mahrecine kadar ta'kip edildi. Cebel bataryasına ateş kesdirilerek mezkûr batarya karyenin hemem üzerinde ve meylin tebeddül eylediği noktada mevzi' alarak kademe ile çekilen düşmana ateş açtığı gibi mezkûr bataryanın yanında mevzi' almak üzere Altıncı Fırkadan bir sahra bataryası dahi sonradan gelmiş isede mevzinin adem-i müsâadesine mebni mevzi' alınamadı. Fakat düşman köprüye doğru çekilmekte olduğundan daha şedid ateş icrâsı için cebel topları sıkıştırılıp ikinci sahra topuna mevzi' tayin olunarak köprüye doğru yol boyunu dögmeye başladı. Piyâde dahi ovaya iner inmez düşman ta'kibine başladı. Pişdâr Alayının ilerlemiş olan üç taburundan Nizâmiye Taburu cem' edildi. Yenipazar'la Seniçede ta'kibe devam ediyordu. Bayraklı karyesi civarında düşmanın iki taburu görüldüğü gibi karye-i mezkûre taşlık sırtların ilerisini müdafa' ve sol cenâhımızı tehdiye müsaid olduğundan karye-i mezkûru zabt ve işgâl ve telgraf hattını kat' etmek üzere İkinci Liva karye-i mezkûreye gönderilmiş idi. Bidâyetde Altıncı Fırkanın üç sahra bataryası Tatarköyü ilerisinde mevzi' alarak ovayı dövmeye başladı isede muvahharan bu bataryalar Paşamahallesi köyünün şark tarafında mevzi' ahzıyla Çatalca istasyonı ile Çatalcaya doğru endahht icrâsına başladığı gibi Üçüncü Fırkanın günlük üç sahra bataryası dahi celb olunmuş idi. Pişdâr Alayının Nizâmiye ve Beypazarı Taburlarının topçuya muhâfız verildiği ve bunların topcu kumandanının emrine tâbi olduğu, ormanında Tatarköyü'ne dahil olan başkumandan tarafından emr verildi. Fakat Paşamahallesi karyesinin garbindaki ormancıkda şiddetli piyâde muhârebesi başladığından Üçüncü Fırkanın bir cebel bataryası

şarkında ve diğer üç sahra bataryasıyla bir cebel bataryası mezkûr Paşamahallesi karyesinin garbında mevzi' aldılar. Paşamahallesi karyesinin şimâlinde Altıncı Fırkanın bir miktar piyâde askeriyle cebhâne hayvânâtı meşhûd olduğundan düşmanın Çatalca'nın şark tarafında (S.54) bulunan bataryası mahall-i mezkûre dâne ve şarabnel atmağa başladığı gibi sahra bataryasının gerisinde ve topçuya muhâfız olarak verilen taburlar üzerine mermi yağdırıldığından mezkûr taburlar bulundukları mevzi'i tebdil ile biraz geri çekilmeye mecbur oldu. Fakat Üçüncü Fırkanın müferrez bulunan sahra bataryası ateş açtığı gibi uzun topçu hattından endakt olunan mermiler düşman bataryasının ta'dil-i şedid etmesine bâdi oldu. Bu zamanlarda düşmanın üç tabur kadar askeri hattı harbinde sağ cenâhında bulunan Surla tepesi gerisine çekildi. Tarafeginden şiddetli topçu ve piyâde ateşi devam edip saat onbirbuçukda Seniçe ile Yenipazar Taburları koşarak köprüden mürur eyledi. İkinci Livanın Yozgat ve Akdağmadeni Taburları şimendöferi tahrib ve telgrafı kat' ettiler. İkinci Alay "İhtiyat" ancak Tatarköyü'ne vâsıl olabildi. Saat onikiye doğru düşman istasyondan tard olundu isede gecenin hulûlü muhârebeye hitam verdi.

Yalnız topçular birmikdâr geriye çekilerek piyâde kıtâtı oldukları yerde kaldıkları gibi eleri karakol tertibâtı için gece saat ikide ikmâl olunabildi.

Altıncı Fırkaya Geline: Saat sekizde başkumandanın karargâh-ı umumi heyetiyle Tekke sırtlarını gelerek bâlâda zikr. edilen emr-i şifâhî üzerine Birinci Liva Tekke'den ric'at etmekde bulunan düşmanın sol yanını çevirecek vechile ovaya inib kemâl-i sür'at ve şiddetle ta'kîbe koyuldu. İkinci Livanın henüz sırtlarda ictima' etmiş olan üç taburu "Çarşamba, Samsun, Ünye" de Vasıl karyesi istikâmetinde hareket ettirilerek mütebâki beş tabur ihtiyat olmak üzere sırtlarda kalmışdı ki muvahharan saat dokuzda ileri hareket edilmiştir. Saat dokuzdan sonra Birinci Liva ve İkinci Livanın bir kısmı ateşe girmişdi. Üçüncü ve Altıncı Fırkalar topçusu kâmilan ve gönderilen emr mucebince ordu topçusundan Alay 28 Tb.1' den Bl. 1. Bl.2 mevzi' alarak ric'at eden piyâdeye

(3600) metreden endah ve ba'dehu tebdîl-i mevzi' ile ric'at ederek Vasili karyesinde avcı hendeklerine tehassun eden piyâdeye karşı (2000) metreden harb eylemiştir. Aynı zamanda Topcu Yirmiyedinci Alayın Birinci Taburu dahi işbu taburun sol cenâhını kademe teşkil etmek üzere tehdîd ederek Vasili karyesi hendeklerinde bulunan düşmana bir müddet dahi nehrin sol sâhil gerisinde ric'at eden kollara karşı ateş etmiştir. Saat onda düşmanı Paşamahallesi ve Vasili karyelerini tahliye mecbur olduğundan mezkur karyelerin işgâl edilmesi için topcu kumandanı ordu topcusuyla mezkûr iki fırka topcundan mürekkeb topcu hattının Onbeşinci Alayın Birinci Taburuyla sol cenâhı teşkil etmek üzere Paşamorgula karyesinin cihet-i şarkiyesinde ve Yirmiyedinci Alayın her iki taburuna merkezi teşkil etmek üzere karye-i mezkûrenin garbında ve Yirmisekizinci Alayın Birinci Taburunun sağ cenâhı teşkil etmek üzere mezkûr merkez alayının sağ ilerisinde olarak mevzi' ahz etdirilmiştir. Ve lüzum görüldüğünden obus bataryalarını hatt-ı harbe idhâl etmeyerek onbir batarya ile hattını te'sis eylemiştir. saat onbuçuğa doğru Birinci Liva tarafından Üçüncü Fırka sağ cenâh taburuyla köprü civârında Çınarlı deresi mürûr edilerek istasyon ve Çatalca o zamanda ahz-ı mevzi' etmiş olan düşmanla muhârebeye girişilmişdi.

Saat onikiye doğru düşman istasyon ve ormandantard edilerek orman ve istasyon işgâl edilmiş ve karanlık basıncaya kadar ric'at (eden) düşman ateşle ta'kib edilmiştir. Altıncı Fırkanın yalnız iki taburu Çınarlı deresinin sağ sahilinde kalıb mütebaki onüç tabur derenin sol sahilinde kısmen orman dahilinde ve kısmen şimendöfer hattının gerisinde geceyi geçirmişlerdir. İkinci Piyâde Fırkasının Birinci Alayı gece saat bir sularında Altıncı Fırkanın sağ cenâhı gerisine kadar gelmiş isede geceyi iyiden iyiye hulûleylemiş olduğundan Vasili karyesi civârında (S.55) geceyi geçirmekte mecbur olmuşdur. İkinci Fırkaya gelince saatedokuza doğru düşmanın sol cenâhını çevirmek üzere Çatalca'ya doğru ilerlemek için verilen emr-i kat'i üzerine yapılmış olan fırkayı cem'etmek için vakit müsâid olmadığından taburlara istikâmet gösterilerek hareket etdirildi. Fakat sağ cenâhda bulunan taburlarla

bataryalar solda bulunan bir sarb azmağı geçmeye muvaffak olamıyarak Kuzgunlar istikametenı tutdu. Yalnız azmağın solunda kalan Birinci Alay Çatalca istikametinde ilerledi. Diğer taburlara tebdîl-i istikâmet ettirmek kâbil olamadığından bilmeceburiye Kuzgunlar istikâmeti ta'kib olundu. Ancak saat onda Kuzgunlar'a muvâsalet olunabildiği bu zamanda Altıncı ve Üçüncü fırkalar düşmanı Çatalca'ya kadar sürmüş idi. İkinci Piyâde Fırkası düşmanın hatt-ı ric'ati olan Dömeke-Çatalca şosesinin Çatalca garbındaki darboğaz karşısında bulunmuş olduğundan hatt-ı ric'atini kat' etmek için mezkûr boğazın zabtı elzem idi. Ancak fırkanın dağınık bulunduğu ve Beşinci Hayri Paşa Fırkasının pek geri kalması vesilesiyle mea'tteessüf muvaffak olunamamıştır. Bu esnâda düşman iki batarya top ve beş altı tabur piyâde ile evvelce tahkim ettiği mezkûr boğazı işgâl ve top endahtına ibtidar etdi. Saat onbiri geçiyordu ki Bartın Taburu Küçük Ahmedli'ye doğru ve diğer taburlarla bataryalar Ereğli, Daday Taburları Kuzgunlar'ın ve şimendöfer hattının ilerisinde muhârebe nizamında, Devrek Taburu bunların ihtiyâtı olarak geride ve ağaçlı mahalde mevzi' alan iki cebel bataryasının sol cenâhında bulunuyordu. Bir siper bataryası istasyon civârında mevzi' almış olup fırka süvârisi dahi işbu bataryanın sağ cenâhında ve fırkanın kısm-ı küllisi Kuzgunlar ilerisinde tecemmü' ediyordu. Kuzgunlar'ın ilerisinde ahz-ı mevzi' ile top muhârebesine bedl olunmuş idi. Düşman mesâfeyi güzelce tahmin eylediğinden mermiyâtı bataryalar içerisine düşürüyordu. Arâzının ekinlik olması ve tarassudun kâbil olmaması hasebiyle topcu mesafeyi tahmin edemediğinden layıkı ile mukâbele edemiyordu. Vakit gecikmiş arazi birkaç azmak ile kat'edilmiş olduğundan piyâde daha ileri sürülemeyib yalnız Bartın Taburu İkinci Alay ile Alay 24 Tb. 2 Çerkeş, Taşköprü takviye olarak gece kâbil olduğu halde mezkûr boğaza hâkim olan tepenin zabtına karar vererek gecenin hulûlüyle harbe hitâm verildi. Küçük Ahmedli'de bulunan taburlar orada gündüzden köprünün ilerisinde yapılmış olan Ereğli, Daday Taburları ileri karakol olarak eski mevzi'lerinde bırakılıb mütebâki piyâde ve topcu kıta'atı Kuzgunlar'da cem' edildi.

Piyâde Birinci Fırkaya Gelince: Sabahleyin saat onbirde Koçeri, Hacıobası tarikinin cihet-i şarkiyesinde bulunan Doğancı sırtının zabtına Nizâmiye Atmışdokuzuncu Alayın Birinci Taburu ve ona ihtiyat olmak üzere Redif Çankırı ve Kalıcık Taburları ta'yin edilmiş ve Birinci Fırkaya mensub olan Hassa Suvâri Altıncı Alayın Dördüncü Bölüğüyle Çarşamba gecesi muvakkaten iltihak eden Onaltıncı Suvâri Alayına mensub bir bölükden müteferrik suvâri keşf kolları ilerisinde olmak üzere Sinob Alayı Miralayı Mehmed Sıdkı Bey kumandasıyla mezkur alaya mensub dört tabur vebir siper bataryası Yukarı ve Aşağı Ormanlı ve Lespohor karyeleri civârına ve pişdâr tefrik edilen Nizâmiye Yirmiüçüncü Alayın İkinci ve Redif, Çorum Taburları Erkân-ı Harbiye Onbaşlılarından Şevki Bey kumandasıyla Hacıobası cihetine doğru ilerlemiş ve fırkanıncebehâne ve sair ağırlıklarının arkasını almak için Kastamonu, Anamur Taburları dümdar ta'yin edilerek kısm-ı külliyyi teşkil eden mütebâki altı taburla üç siper bataryası Mirliya Mehmed Tahir Paşa kumandasıyla hareket ettirilmişdir. Orfani, Lespohor, Hacıobası cihetlerinde (S.56) düşmanın iki bölük suvârisinden ma'ada diğer bir kuvvetine tesâdüf edilmeyib bunlarda fırka suvâri keşf kollarının ilerleyerek birkaç el silah etmeleri üzerine Sepicikli karyesine doğru ric'at eylemiş olduklarından kable'z-zeval saat dörde kadar Miralay Sıtkı Bey kumandasında bulunan cânibdar müfrezesiyle Orfani ve Lespohor cihetlerine, Çorum Taburu Hacıobası çiftliğine, Yirmiüçüncü Alayın İkinci Taburu Hacıobası'nın şimâl-i garbisindeki Doğancı eteklerine ve Atmışdokuzuncu Alayın Birinci Taburu dahi Doğancı dağı sırtlarına muvâsalet etmiştir.

....Ve saat dokuza doğru karargâh-ı umumiden Erkân-ı Harb Yüzbaşısı Nuri Efendi'nin me'ali bâlâda derc edilen emr-i şifâhiyi tebliğ etmesi üzerine saat onbire karib Miralay Celal Bey kumandasıyla dört tabur piyâde ve bir siper bataryası Hacıobası cenûbunda kâin Simitli karyesine sevk edilmiş isede işbu müfreze karye-i mezkûreye muvâsaletinde şemsin gurbuyla orada tevakkuf etmiştir. Bu sırada Neşet Paşa Fırkası İdris köyüne ilerlemekde, Hamdi Paşa Fırkasıda Tekke

civârındaki düşmanla muhârebe eylemekte idi.

Karargâh-ı umûmi Tekke sırtlarında saat sekizbuçukda bâlâda mezkur emirleri verdikten sonra saat dokuzdan sonra Tatarköyü'nün zabtolunması ve düşmanın Paşamahallesi ve Vasili karyeleri hizâsına kadar çekilmesi üzerine Tatarköyü'ne gelerek umum top kumandanına Üçüncü ve Altıncı Fırkalar topcularıyla ordu topcusunun kumandasını deruhde eylemesi emrini verdiği gibi Memduh Paşa Fırkasına seri'an ihtiyâtın aşağı indirilmesiyle Paşa, Sokol, Paşamahallesi cihetinde asâkir-i şâhâneye mukavemet eden düşman üzerine yürünülmesi hakkında tahrîren ve Memduh Paşa Fırkasınada keza ihtiyâtın ovaya indirilmesine dâir şifâhen emr verilmiştir.

Gurubdan sonrada Birinci Fırka Nezdinde Bulunan

Erkân-ı Harb Kaymakamı Hamdi Beyden Rapor

Geldi

Hacıobası

Karargâh-ı Umûmiye

23 Nisan 313 gündüz s./b d./30

Hayri Paşa Fırkası Hacıobası nâm köye bir saatdenberi girdi. Neşet Paşa Fırkasından hiç bir eser yoktur. Onunla muvâsela peyda etmek için bir süvâri keşf kolu gönderdik. Daha haber gelmedi. Düşmanın şimendöferi işlemektedir. Ahalinin verdiği ma'lûmata göre süvâriyi şimendöferle öteye beriye nakl etdirerek keşfiyâta devam ediyor. Bizim süvâriлер onların kırk atlıdan ibâret olan süvârisine tesâdüf etdiler. Orfani köyü kısm-ı külli taburları tarafından işgâl edilmiştir. Piyâdesinden eser yoktur. Ahvâle göre hareket edeceğiz. İki bölük süvârisi La ahor cenub tarafında görüldü. Neşet Paşa Fırkası sol cenâhımızda zuhur etdi. Bizde bunu bekliyorduk.

Erkân-ı Harb Kaymakamı
Hamdi

Akşama doğru âtideki rapor alındı.

Çatalca kasabasının önünde ve içerisinde tüfek atılmakta ve birtakım yerlerden düşmanın çıkmakta olduğu görünmektedir ve sol cenâhımızdaki İshak Bey Livası Çatalca cihetine doğru ilerlemektedir. Binâenaleyh şimdiki ma'lûmat-ı âcizi

bundan ibâret idüğü ma'ruzdur.
(S.57)

23 Nisan 313
Miralay

Saat onikiye doğru idiki düşman Çatalca ile istasyon önündeki ağaçlık arasındaki mevzi'ide terk ile Çatalca kasabasına doğru çekildiğinden ve gecede hulûl eylediğinden karargâh-ı umûmi Tatarlı karyesinin yarım kimometre cenûbunda ve Çatalca osesi kenarında geceyi açıkda geçirmeye karar vererek kıta'at-ı muhtelifeye âtideki emr verildiği gibi Beşinci Fırka Kumandanlığınada vaz'iyete dâir ma'lûmat verilmiştir.

Üçüncü Fırka Kumandanlığına şifâhen

Kıta'at ilerlenem hatdan geri çekilerek fırkanızı teşkil eden taburları bittanzim elde toplu bulundurmanız ve noksan cephâneyi ihtiyat cephânesinden ikmal ettirmeniz ve düşmanın hücumunda son dereceye kadar mukâvemet ve mukabele eylemeniz lazımdır. 23 Nisan 313 gece s./4 d./10 Müşir
Edhem

Altıncı Fırka Kumandanlığına tahrîren

Hasan Paşa tarafından tahmin edilen yirmibeş tabur düşman kuvvetine tesâdüf edilememiştir. Fırkanızı teşkil eden taburları sabaha kadar bittanzim muntazam bir muhârebe nizâmına vaz' ve tabur ihtiyatlarının cephânesinin hemen ikmâli ve Hayrı Paşa Fırkasıyla ihtiyat Livasının vürûdana kadar hal-i tedafüide bulunulması ve düşmanın hücumunda son dereceye kadar mukâvemetle emre intizar olunması ehemiyetle tavsiye olunur. 23 Nisan 313 gece s./4 d./10 Müşir
Edhem

İkinci Fırka Kumandanlığına tahrîren

Kumandanızda bulunan taburların ale't-tevâli sabaha kadar intizâmına vaz'ıyla muntazam muhârebe nizâmı heyetine vaz' edilmesi ve cephâne noksanının tabur ihtiyatlarından ikmâli Hayri Paşa Fırkası sizin sağ cenâhınıza geleceğinden Hamdi Paşa Fırkasıyla te' mîn-i muvâsaleye hal-i tedâfüide bulunulması ma'mafih icâbında kıta'at-ı sâriye muâvenetden kat'iiyen ihtirâz olunmaması ehemmiyetle tavsiye olunur. 23 Nisan 313 s./ 6 d./10 gece Müşir
Edhem

Birinci Fırka Kumandanlığına tahrîren

Düşman bugün Küçük Çınarlı tepelerden def' ve tard edildiği gibi Küçük Çınarlı deresine ve şimendöfer hattına kadar ilerlenerek düşman tard edilmiştir. Memduh ve Hayri Paşalar Fırkaları Çatalca pişegâhında ve Neşet Paşa Fırkası dahi (Koskunarı) Kuzgunlar karyesinde bulunmaktadır. Siz parakende bulunan kuvvetlerinizi bu gece zarfında hemen toplayarak ve Neşet Paşa Fırkasıyla muhabere ederek sabah saat sekizbuçukda Neşet Paşa Fırkasının sağında harbe iştirak eylemeniz ehemmiyetle tavsiye olunur.

23 Nisan 313 gece s./4 d./10 Müşir
Edhem

Gece saat altıda ihtiyat kumandanlığından âtideki rapor geldi.

Huzur-ı Celîl-i Müşiriye

Çömrekli'den gelerek evvelki karargâh-ı umûmimin bulunduğu sırtın önünde ictima' ettiğimiz bir zamanda süvâri emir zâbtî ile Türkomazlı karyesine hareketimize dâir emrinizi aldım. Mezkûr karye bilinemediği cihetle mûma ileyh süvâri zâbitinden sual edildi. Mûma ileyhde bulunduğumuz yeri irâe ederek burasıdır dedi. Bunun üzerine mezkûr mevki'i işgâl ettik diye cevap yazıldı. Buraya geldikten sonra emrinizi almak üzere karargâh-ı umûmiye azimet ve oradan avdet eden Kolağası Şevki Efendi mezkûr karye'ye gidileceğini bilbeyan tashîh-i keyfiyet (S.58) eylemiş isede şimdi saat geceninde birbuçuğu olmak ve topçu ve ağırlık dahi bulunmak hasebiyle karanlık gecede hareket mümkün olmadığından yarın ale' s-sabah saat onda mezkûr mevzi'de isbât-ı vücud edileceği ma'rûzdur. Olbabda 23 Nisan 313 s./2 gece

İhtiyat Livası Kumandanı

Mirliva

Haydar

Bunun üzerine mezkur livanın hemem hareket ederek orduya yedişmesi için âtideki emr gönderildi.

Mirliva Haydar Paşa'ya

Bulunduğunuz mahallin Türkomazlı olmadığı küçük bir

tahkik ile anlaşılabilirdi. Şafak ile beraber Çatalca önünde orduya iltihak etmek üzere serian hareket eylemeniz ehemmiyetle tavsiye olunur. 23 Nisan 313 saat/6 dakika/25 gece Müşir Edhem

Beşinci Fırka Kumandanlığından Mevrûd Telgafnâme Suretidir.

Huzûr-ı Celil-i Müşiriye

İnâyet-i bâri ve râye-i satvetvâye-i hazret-i şehriyârîyle düşmanın birinci hatları zabt olunduysada mevzi'in sarb ve müstahkem olması ve düşmanın tahmînen kuvvetimize fâik bulunmasından dolayı ilerisini sökmek gayri kâbil olduğu anlaşılmış ve askeri geriye çekmek gayri câiz görülmüş olmakla akşam bulunduğumuz mevzi'de durulacaktır. Civâr fırkalarından birisi veyâhut lâakal bir liva askeri bir gece yetiştirilip düşmanın rehîn-i inhizâm edilmesi eltâf-ı hüdâdan me'mûldür. 23 Nisan 313 saat/4 dakika/30

Beşinci Fırka Kumandanı
Ferik
Hakkı

Süvâri Fırkası Kumandanlığına

Piyâde kıta'atıyla düşman sağ ve sol cenahla cebheden ihâta edileceğinden sizinde Çatalca-Dömeke tarikini tarassud ederek düşman firârını men'eylemeniz ve Dömeke istikâmetinde keşf eddirilmesi ve Hayri Paşa Fırkası araştırılarak alınacak ma'lumatın karargâh-ı umûmiye bildirilmesi matlubdur.

24 Nisan 313 s./ 9 sabah Müşir Edhem

İhtiyât Livasının gece saat altıyı yirmibeş dakika geçerek verilen emir mucebince şafakla beraber Çatalca önünde bulunması lâzım iken elân vürûd eylememiş olmasından dolayı âtideki emr gönderilmiştir.

İhtiyât Kumandanı Mirliya Haydar Paşa'ya

Şimdiye kadar adem-i vürûdunuz şâyân-ı teessüfdür. Serian orduya iltihâken hareket ediniz, ademi halinde şediten mes'ulsünüz. 24 Nisan 314 (313 olması lazım) s./9 dakika/40 sabah

Birinci Piyâde Fırkası Erkân-ı Harbiyesi Kaymakam Hamdi Bey'den gönderilen rapor sureti.

Karargâh-ı Umûmi Erkân-ı Harbiyesine

Yarın Dömeke istikâmetinde keşfiyat icrâsı ne kadar müsellemler olduğu zannederim ma'lumdur. Sûvârîmizin kuvvetli olmamasından bir şeyler keşfedemiyerek bunun için tertibâtımızda tereddüde bir hayli zaman düşer olduk. Çünkü düşmanın kuvvetli iki üç bölük sûvârîsî (S.59) bizim sûvârî keşf kollarına mesâfe kazandırmadı. Bunun için Sûvârî Fırkasının bu civârda bulunması lâzım değildir. Yarın ale's-seher 12 taburla üç batarya Hacıobası ve Sinekli arasında bulunacak ve dört taburla bir batarya dahi Yukarı Orfani ile Sinekli arasında bulunacaktır. Koçeri'de bulunan iki taburda saat ikiye doğru Hacıobası civârında bulunabilecektir. Sûvârî Fırkası hakkındaki mütala' nazar-ı dikkate alınsa gerektir.

23 Nisan 313

İşbu rapor zahrına yazılan emr-i müşîri bervech-i âtidir.

Erkân-ı Harb Kaymakamı Hamdi Bey Vâsıtasıyla Ferik

Hayri Paşa Hazretleri'ne

Dün akşam dahi Ferik Hayri Paşa'ya emr olunduğu üzere bilâ-afâte vakti tekâmül kuvvetinizi celble Kuzgunlar'da bulunan Neşet Paşa Fırkasının sağına doğru ilerlenmesi ve Dömeke tarikinın kat'ına gayret olunması ve zamân-ı hareketinizle oraya muvâsalet ümit olunan vaktin işârı ve yine tereddüd ve teahhürde devam olunursa mes'uliyet-i şedideye düşer olunacağı ehemmiyetle tavsiye olunur. Sûvârîye keşf emri verilmiştir. 24 Nisan 313 s./9 d./5 Müşir Edhem

24 Nisan 313 sabahleyin düşmanın cüz'i bir kuvveti Çatalca'nın cenûbundaki sırtlara yerleşerek henüz ric'at etmekde bulunan bir liva kuvvetindeki dümdârına vakit kazandırmaya çalıştığından onun def'i için bir saat kadar muhârebeden sonra saat onbirde Altıncı Fırkanın soldan Birinci ve yarım saat sonra sağından İkinci Livasının Çatalca kasabasına dahil olmaları düşmanın sağ cenâhını ihâta etmek üzere evvelce Üçüncü Piyâde Fırkasından sevkedilen İkinci Liva ile iki cebel bataryasının matlûb nukâta muvâsaletlerinden evvel maksadı hasıl etmiştir. İhtiyât Livasının takriben muvâsaleti zamanına garîb livânın bulunacağı mahalle

müş'ir âtideki emr gönderilmiştir.

İhtiyât Kumandanı Mirliya Haydar Paşa'ya

Tatarlı köyünün şimâlindeki sırtlarda tecemmü' ederek asker kondurmanız ve sol cenâhınızdaki sırtı tarassud ve te'min zımında bir tabur vaz've ifrâz etmekliğiniz lâzımdır.

24 Nisan 313 s./11 d./30 sabah Müşir
Edhem

Beşinci Fırka Kumandanlığına âtideki telgrafnâme keşide edilmiştir.

Velestin'de Ferik Hakkı Paşa Hazretleri'ne

Geceki telgrafla Çatalca kasabasının şimâl tarafından yakınından ihâta olunduğu bildirilmiş idi. Bugün ale's-sabah kasabaya muzafferden girilmiş ve düşman Dömeke cihetine ricat etmiştir. Şimdi zât-ı sa'adetleri düşmanın bu tarafa kuvvet tefrik ve i'zâmına meydan vermeyecek surette gâyet müteyakkızâne davranmaları ve düşmanın Velestin'den çekilmesi kaviyyen melhûz bulunmağla o havâli iyice tarassud etdirilerek çekildiği anda hemen mevki'in zabt ve işgâli tavsiye olunur. 24 Nisan 313 s./1 d./15 sabah Müşir
Edhem

Çatalca'nın zabt olunmasından nâşi Sûvâri Kumandanına âtideki emr gönderilmiştir.

(S.60) Sûvâri Fırkası Kumandanlığına

Demincek bâtezkire-i mahsûsa işâr olunduğu vechile serî'an Dömeke istikâmetinde ilerleyerek istikşâfa ve netice-i hâlin serî'an işâr olunması ehemmiyetle tavsiye olunur.

Karargâh-ı umûmide muhârebe hizmetinde istihdam olunmak üzere otuz atlının dahi i'zâmı ihtar olunur. 24 Nisan 313

Müşir
Edhem

Velestin cihetinde bulunan Beşinci Fırka Kumandanı Ferik Hakkı Paşa Hazretleri tarafından olunam istimdâd üzerine âtideki cevap verilmiştir.

Beşinci Fırka Kumandanlığına

23 Nisan 313 size imdâd ve takviye etmek üzere Çatalca Livasının Karadağ'ın şimâlinden Gereli istikâmetine ve Memduh Paşa Fırkasıda Çınarlı deresinden Velestin karyesine bugün saat altıda hareket ittirildiği beyân olunur.

24 Nisan 313 s./7 d./40 gündüz Müşir
Edhem

Bervechi ma'ruz Çatalca kasabasına asâkir-i nusret meâsir cenâb-ı mülûkanenin girmesiyle cenûb taraflarındaki sırtları işgâl etmesi üzerine karargâh-ı umûmide saat dörtde kasaba-i mezkûreye azîmet ve âtideki emr verilmiştir.

Ordu Emri numara- 2

Alasonya Ordu-yı Hümâyunu
Erkân-ı Harbiyesi
2

Çatalca'dan
24 Nisan 313 s./9 gündüz

1- Çatalca önünde mağlûb edilen düşman kısmen ve ba'zı kıta'atıyla Velestin istikâmetine çekilmiştir.

2- İkinci Neşet Paşa Fırkası Küçükahmetli karyesinde kısm-ı külli ile bulunub dört tabur piyâde ve bir batarya topcu ve birkaç atlıdan mürekkeb bir müfrezeyi Demirli karyesine vaz' eyleyecektir. Ve yevmiye piyâde ile Hacıömer karyesi yoklanacaktır.

3- Altıncı Hamdi Paşa Fırkası Çatalca kasabası etrâfında bulunarak Çatalca-Dömeke sırtlarını tarassud ve cenûb tepelerini te'min için bir alay piyâde ta'yin edilecek ve yirmidört saatde bir işbu alay tebdil olunacaktır. Ve yevmiye Karaçoli karyesini keşf eddirecektir.

4- Birinci Hayri Paşa Fırkası Çatalca kasabasının şimalindeki sırtlarda ve Tekke ile Karademirci beyrinde bulunarak ileride bulunan fırkaların ihtiyâtını teşkil edecek ve İdris ve Tatar köylerini bir taburla işgâl eyleyecek ve ilerideki fırkalarla te'sis-i muvâsale eyleyecektir.

5- Süvâri Fırkası Hamdi Paşa Fırkasının gerisinde yani Çatalca kasabasının cihet-i şimaliyesindeki köylere yerleşecektir.

6- Ordu topcusu Hayri Paşa Fırkası nezdinde ve Karademirci köyü civârında bulunacaktır.

7- Karargâh-ı umûmi yarından i'tibâren Beşinci Fırka nezdinde ve Gereli karyesinde bulunacaktır. Müşir
Edhem

Birinci Hayri Paşa Fırkasının nerede bulunduğuna dair ve düşmana dâir Süvâri Fırkası kumandanlığından zîrdeki

raporlar alınmışdır.

Huzûr-ı Sâmi-i Müşir-i Efhamiye

Birinci Fırka Kumandanı sa'adetli Hayri Paşa'nın nerede bulunduğunu tahkik zımında çıkarılan müfrezelerden şimdi vürûd eden bir çavuşun yediyle mezkûr fırkanın İkinci Liva Kumandan vekili Miralay Celal Bey'den alınan pusulada mûma ilehin livasıyla Hacıobası cihetlerinde (S.61) ova-da bulunduğu mezkûr fırkanın Birinci Livaâsının dahi bir saat gerisinde ahz-ı mevki' eylediği ve Hayri Paşa'nın bu cihete geldiği beyân olunmağla berây-ı ma'lumât arz olunur.

23 Nisan 313 s./7 d./20

Süvâri Fırkası Kumandanı
Mirliya
Süleyman

Birinci Fırka Kumandanı Hayri Paşa'dan âtideki tezkire alınmışdır.

Huzûr-ı Müşir-i Efhamiye

23 Nisan 313 tarihli ve sekiz bendi şâmil emirnâme-
Birinci Fırkanın çarşamba günü Hacıobası'na ilerlemesi emr edilmiş olduğundan yevm-i mezkûrda saat dört raddelerinde karye-i mezkûreye muvâsalet edilip Neş'et Paşa Hazretleri Fırkasının zuhûruna intizâr edildi. Saat dokuza doğru ismini bilemediğim Erkân-ı harb yüzbaşısı efendi bendenizle şifâhem aldığım emr-i devletlerinde Dömeke tarîki üzerine bir mûmâ-yiş icrâ edilerek düşmanın bilâmuahârebe Çatalca'yı terk etmesi esbâbının istikmâli emr buyurulmuş ve küll-i hat ricatını kat' ile esir ve topları zabt itmek için dört tabur ve bir batarya ile Celâl Bey kumandasıyla Şemili Karyesine doğru ilerlendi. Ve akşam arz olunduğu vechile şimdi onbeş tabur Hacıobası Karyesi ilerisinde ve pişdârlarımız şimen-döfer hattına kadar ilerlemiş ve saat ikide iki tabur daha muvâsalet edecektir. Şimdi aldığım emirnâme-i âsifâneleri tereddüd ve te'ehhürde devam olunur. ise mes'ûliyet düçâr olunacağı hakkında tevbi'd ve tekdîr buyrulduğu ma'lûm-ı âcizânem olduysa da kusûr-ı âcizânem olduğuna kanâ-at-ı kâmilem olduğu Kaymakam Hamdi Bey'in indel icâb ifâdesiyle müsbet olacağından zât-ı sâmilerine yanlışı olarak

vırilen ma'lûmâta binâen hitâb ve itâb-ı devletlerine mazhar olduğum ahlaşılmış ve bu sabah top sadâsı işidilemediği gibi bir gûna emr-i devletleri de alamadığından Neş'et Paşa Hazretleri'nin "Goskonari" Kuzgunlar'a kadar gelib müşarun ileyhile mulakât edildi.ve Çatalca'nın tahliye edildiği de istihbâr kılındı. Elyevm fırka-i âcizi Hacıobası'ndan Simitli'ye kadar olan mevâki'dedir. Ve bu hatt-ı umûmîde Dömeke hizâlarına tesâdüf idiyor. Fırkamızın Goskonâri Karyesine gelib Neş'et Paşa Fırkasının dahi sol cihete hareket etmesi zann-ı âcizânemizce pek münâsib olmayacaktır. Goskonari Karyesinde emr-i devletlerine muntazırım fermân.

24 Nisan 313 Ferik
Hayri

Birinci Fırka Kumandanı Hayri Paşa'nın işbu tezkiresinde beyan eylediği emirlerin târihi 23 Nisan 313 olmayıb 22 Nisan 313 tarihli ve bir numaralı ordu emri olduğu tashîh ve beyân olunur.

Beşinci Piyade Fırkası Kumandanlığından mevrûd telgrâf-nâme üzerine Makâm-ı Sâmi-i Seraskeriye bervechi-zîr telgrafnâme keşide edilmiştir.

Makâm-ı Alî-i Seraskeri'ye

Ordu-yı Hümâyûn dün Çatalca'ya ta'arruz eylemekde iken evvelce vırilen emr üzerine Velestin karşısında bulunan Ferik Hakkı Paşa Fırkası dahi şiddetle düşmam tazyîk ve mevki'lerine ta'arruz ederek garben Çeltikçi sırtlarından i'tibâren Koyunyeri sırtı ve Çeltikçi ve bunun bir mikdâr ileri siyle ormanın üzerine doğru düşmanın birinci hattı zabt olunarak geceyi orada geçirdiği ve askerin icrâ eylediği (S.62) şiddetli muhârebeden dolayı yorgun düşdüğünden takvîyesi ferik-i müşârun ilehden bâtelgraf bildirilmiş ve Çatalca'da zabt olduğu cihetle Velestin tarafına bugün saat altıda bir livâ ve saat dokuzda bir fırka sevk olunduğu ma'rûzdur.

24 Nisan 313 Müşir
Edhem

Demincek Çatalca muhârebesinde kuvvetinin yirmidört tabur piyâde ve efzûn ile bir alay kadar süvâri ve beş batarya kadar topcudan ibâret olduğu tahmîn edilmiştir.

İşbu muhârebeye iştirâk eden Üçüncü ve Altıncı Piyâde Fırkalarından ma'a ümerâ ve zâbitân 26 şehit ve 9 mec-rûh olub sarf edilen piyâde ve topcu cebhânesiyle şühedâ ve mecrûhine âid mufasssal cedâvel ayrıca rabt idililmiştir. Düşmanın telefâtına gelince, meydâ-ı muhârebede te-sâdüf edilen maktûllerden bizim zâyî'âtımızın derecesinde tahmîn idilmiştir. İşbu muhârebede düşmandan iğtinâm idilen muhimât ve eşyanın mikdârı nihâyetinde ayrıca tanzim olunan cedvelde irâe olunmuştur. 25 Nisan 313

Nisan'ın Yirmibeşinci gecesı Beşinci Fırka Kumandan-lığından mevrûd telgrafnâmede yigirmidördüncü günü icrâ kı-lınan şiddetli bir muhârebeden sonra imdâd-ı Peygamberî ve muvaffakiyet-i cenâb-ı şehriyâri sayesinde düşmanaolunan hücûma tâb-âver mukâvemet olamıyarak mevzi'ine terk ile ric-at eylemesinden nâşi Velestin mevki'i zabt edildiği tebşir olunmağla mabeyn-i humâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne'ye ve makâm-ı sâ-m-i seraskeriye arz-ı keyfiyet edilmişidi. Golos ve Ermi-ye cihetlerine karşı icrâsı tabî'i olan harekât-ı askeriy-yeyi tertib vesevk ve idâre için karârgâh-ı umûmî iki obus bataryasıyla Bakraç ve Gereli üzerinden Velestin'e mütevec-cihen harekete karâr virdiği cihette Dömeke cihetini taras-sud ve cihetden bir hücûm-ı mukâbele icrâsı halinde mukâ-vemet olunarak düşmanın indifâ'i için Birinci ve İkinci ve Altıncı Piyâde Fırkalarıyla Süvari Fırkasından ve Ordu topçısından teşkil edilen kolordu kumandanlığına ferîkâmdan Neş'et Paşa Hazretleri'nin ta'yin olduğuna dâir fırka-i mez-kûr kumandanlıklarına tebligât-ı lâzıme icrâ olunduğu ve mü-şarûn ileyh hazretlerine dahî kolordu kumandanlığına ta'yin buyurulduğu bildirildiği gibi Dömeke civarının güzelce is-tikşâfıyla neticesinin bildirilmesi iş'âr edilmiş ve Süvâri fırkasıyla bir hatda bulunan İkinci ve Altıncı Fırkalara ayrıca evâmirine verilmiştir.

Ferik Neş'et Paşa Hazretleri'ne

Düşmanın Dömeke mevzi'inin ordu cihetinden istikşâfıy-le o cihete muntehi yolların ve ahvâl-i ârazinin husûsât ve tafsî-lâtını irâe edici bir kroki tersim eddirerek düşman tarafından zabt edilmiş olan nukâtın tafsîlen mezkûr kroki

V. C.

Yükseköğretim Kurulu
Doküman İdaresi

Üzerinde iş'arı ve istikşâfa me'mûr erkân-ı harb zâbiti refâkatinde bir takım süvâri terfîki tavsiye olunur.

25 Nisan 313

Tatarlı Karargâh-ı umûmisinden
Müşir
Edhem

Altıncı Fırka Kumandanı Ferik Hamdi Paşa Hazretleri'ne

Düşmanın Dömeke'de dağ cihetindeki cebhesiyle sağ cenâhının istikşâf etdirilmesi ve o cihete muntehi yolların ve ahvâl-i arâzi hakkında tafsîlâtı irâe idici bir kroki tersim etdirerek düşman tarafından zabt edilmiş olan nukâtın mufassalen kroki üzerinde iş'ârı ve istikşâfa gönderilecek erkân-ı harb zâbitinin refâkatine bir takım piyâde terfîki tavsiye olunur.

25 Nisan 313 Müşir
Edhem

(S.63)

Birinci Fırka Kumandanlığı'na

Velestin sırtları zabt edildiğinden ve biz dahi Velestin'e hareket eylediğimizden fırka-i aliyyelerinin evvelki emr vechile Tekke cihetlerinde kalmasına lüzûm olmadığından Neş'et Paşa Fırkası girüsünde olarak İdris köyü, Sarıkaya, Karanfil Karyelerinde bulunarak Karanfil ilerisindeki geçidin muhâfaza edilmesine i'tinâ buyurulması ve Tekke sırtındaki topcuların muhâfazası için dahi bir taburun gönderilmesi babında

25 Nisan saat/5 d./2 gündüz

Müşir
Edhem

Gündüz saat dört raddelerinde karargâh-ı umûmi hareketini bâtelgraf makâmât-ı aliyye'ye ba'delarz Bakraç, Gereli üzerinden Velestin'e hareketle gurûbunda Velestin Kasabası'na vâsıl olarak Velestin muharebesine dâir olan tafsîlâtı fırka kumandanının ifâdesi üzerine icâb eden makâmât-ı aliyyeye arz etmiştir. Birinci Piyâde Fırkasının Çatalca muharebesine iştirak etmesi için Tırhala'dan Hacıobası'na hareketi emr edildiğini müte'âkib Çayurine'de bulunan İslâm Paşa kuvvetiyle Kalabaka'da birleşmek üzere Meçova'dan bir livânın hareket etdirilmesi için Yanya Kolordu-yı Hümâyûn Kumandanlığına keşide olunan telgrafnâmeğe ancak bugün

âtideki cevâb alınabilmiştir.

Yenişehir'de Hudûd-ı Yunaniyye Kumandanlığı'na

Çatalca'nın asâkir-i nusret meâsir hazret-i Pâdişâhi tarafından zabt ve işgâl olunduğu haber-i meserret-âverî bu kere telgrafnâme-i seraskerî ile tebliğ ve tebşîr buyrulmağla işbu muvaffakiyet-i celile-i dilâverâneye dahi arz-ı tebrîkât ederim. Yanya Kolordusuna vurûd etmekde olan kuvve-i muntazamadan bir livânın İslâm Paşa livâsıyla be-râber Kalabaka üzerine yürüdülmek için mumâileyhe iltihâk edilmesi 20 Nisan 313 tarihli olup dünkü gün gelen telgrâfnâme-i devletlerinde emr buyrulmuş idi. İşbu emr-i âsif-ânelerine imtisâlen Filhâl üç tabur tehiyye etdirilerek Mecova'ya indirildiği gibi işbu kuvvete mukaddemâ Meçova'dan Krampe'ye gönderilen diğer bir taburun da iltihâkî lüzûmu lazım gelenlere tebliğ olunmuş ve ikinci Ordu mürettebâtından olup Yanya'ya gelmek üzere esnây-ı râhde bulunan dört taburun her nedere ise te'hîr-i hareketle İslam Paşa Livasına iltihâk etmek üzere verilecek emre intizâr etmeleri zımnında icâbının icrâsı iktizâ idenlere yazılmışdır. İşbu muvaffakiyet celile-i fehîmânelerine nazaran mârularz işbu taburlara lüzûm olmamak lâzım gelirsede olbâbda

23 Nisan 313

Yanya Kolordu Kumandanı
Ferik
Hifzî

Ferdâsî günü Golos üzerine icrâ olunacak harekât-ı askeriyye için atideki emr verilmiştir.

Ordu Emri Numara- 3

Alasonya Ordu-yı Hümâyûnu

Erkân-ı Harbiyesi

- 1 - Velestin'de mağlub edilen düşman Golos ve Ermiye istikâmetine ric'at etmiştir.
- 2 - Yarın Golos üzerine ileri hareketle devâm olunacaktır.
- 3 - Beşinci Piyâde Fırkasından bir alay piyâde Velestin-Golos caddesinin tarafeyninde ihtiyât olarak bulunacaktır. İşbu fırkadan bir piyâde fırka topçusu ve fırka süvârisiyle birlikde Golos'a hareket edecektir. İşbu müfrezeden iki

tabur piyâde pîşdârı teşkil ve kısm-ı kulliden ibaret olan mütebâki altı tabur piyâde pîşdârın nihâyetinden bir çayrek sonra hareket edecektir. Fırka süvârisi de pîşdârın (S.64) hareketinden yarım saat evvel ya'nı sabah saat onda Golos'a hareket edecek ve önce Golos'a ve Makraniçe istikâmetine iki keşif kolu sevk eyleyecektir.

4 - Piyâde pîşdârı yarın sabah saat onbuçukda hareket edecektir.

5 - Hayri Paşa taht-ı kumandasında bulunan ihtiyât livası kendüsine memsûb olan süvâri bataryalarını bulunduğu mahalde terk edip Ferîk Memdûh Paşa Fırkasına merbût olan iki dağ bataryasıyla yarın sabah saat onda Makraniçe karyesi - ne hareketle oraları taht-ı işgâle alacak ve emr vürûduna kadar o civarda bulunarak asâyişin muhâfazasına dikkat ve tina eyliyecektir.

6 - Beşinci Fırkadan bir alay piyâde askeri birkaç nefer süvâriyle Ermiye cihetine tarassud etmek üzere yarın ale's- sabah saat onda Velestin'den hareket ve Karabağ ile Arkıncı arasında cenûba müteveccihen bir mevzi ahz edecektir.

7 - Karargâh-ı umûmi yarın Golos'a hareket edecektir.

Üçüncü Piyâde Fırkasının Velestin'de kalarak istirahat etmesi firkalar kumandanlığına şifâhen tebliğ edilmilmiştir. İşbu Nisan'ın yirmibeşinci günü Burdur ve Eğridir taburları Yenişehir'e muvâselet etmiştir.

Nisan'ın Yirmialtıncı Günü

Sabahleyin tertîbât-ı ma'rûzanın icrâsına kıyâm olunmazdan evvel Golos Kasabası'nın asâkir-i Yunanîyye tarafından tahliye edildiğinden ve hükûmet-i mahalliyyenin çekilmesiyle mahbûsinin dahi serbest bırakılmalarından dolayı ahâliyle ecnebî konsoloshanelerinin muhâfazası için limanda bulunan süfûn-i harbiye-i ecnebiyye taraflarından bir müfreze çıkarıldığı cihetle bunların tebdîliyle âsâyiş-i mahalliyyenin te'min ve istikrârı için kuvve-i kâfiye sevk olunması ve ahalinin asâkir-i Osmaniyyenin vürûduna muntazır bulunduklarını Golos'da mükim düvel-i ecnebiyye

konsolosları arabalara râkiben ve mensûb oldukları devlet-
ler bayraklarını birer bahriye meferâtı ellerinde olduğu
halde Velestin şimendöfer istasyonu bağçesinde bulunan or-
du-yı Hümâyûn başkumandanlığına arz ve istirhâm itmeleri
kuvvete gıceden verilen üç numarolu ordu emrinden Golos'a
sevk olunacak kuvvete âid olan maddesinin şu suretle ta'-
diline lüzûm görüldüğünden Beşinci Piyâde Fırkasının piş-
dârını teşkîl eden Nizâmiye Onsekizinci Alayın Dördüncü
Taburuyla; Nizâmiye Yigirmidördüncü Alayın Dördüncü Tabur-
ları kasabayı işgâl etmek üzere erkân-ı harbiye mirâlâyı
Enver Bey Kumandasıyla sevk ve Sivrihisar Antalya ve
Magnisa (Manisa) taburları ise Golos'un şimâl-i garbisinde-
ki sırtların üzerindeki fırka bataryalarıyla berâber tev-
fîk idilmiştir. Nizâmiye taburları kasabaya girdikleri
zaman Yunan süfûn-i harbiyesi elan limanda bulunmakta ol-
duklarından derakab çekilmedikleri halde şehrin topa tu-
tulacağını ecnebi konsoloslarına ve ahâli-i mahalliyyeye
anlatdırılması üzerine yarım saat, sonra mezkûr donanma
limanı terk etmişlerdir. Karârgâh-ı umûmi bâlâde mezkûr
bataryaların yanında kalmıştır. Şehirde kalan rumlarla
musevilerin kâffesi şehrin hâricinde asâkir-i Osmaniyyeyi
hüsn-i kabûl etmişlerdir. Karârgâh-ı umûmi akşâm üzeri
Velestin'e avdetle gıceyi şimendöfer istasyonunda geçirüb
Üçüncü Piyâde Fırkası kumandanıyla ihtiyât livası kumanda-
nına Çatalca'nın şimâlindeki sırtlarına avdet eylemeleri
emrini vermiştir. Ve ertesi 27 Nisan 1313 Yenişehir'e hare-
ket eylemiştir. (S.65)

Üçüncü Piyâde Fırkasıyla İhtiyat Livasının Velestin
Üzerine Harekâtı.

Üçüncü Piyâde Fırkasıyla 24 nisan 1313 gündüz akşamın
dokuzunda verilen emr mucebince Tatarlı ordugâhından ter-
tibât-ı atıyye ile hareket eylemiştir. Nizâmiye yirmiyedin-
ci Alayın Birinci Taburuyla Üsküb, Kalkandelen, Kırçova
Redif taburlarından mürekkeb fırkanın İkinci Alayı ile bir
cebel bataryası pişdâra ve Yozgad ve Boğazlıyan ve Akdağ -
madeni Redif Taburlarından mürekkeb olan fırkanın Üçüncü

Alayı ile bir cebel bataryası cânibdâr ta'yin edilip pişdâr Bayraklı- Orman Mağola, Ayvalı, Velestin istikâmetine ve cânibdar dahi bidâyetde kısmı külinin başı Orman Mağola'ya vasıl olunca oradan ayrılarak Ormanlar karyesine ve Torbalı-Tekke istikâmetinden hareket eyleyecek idi. Fırka yol-ı kavle girdiği vakit şedîd yağmur yağmaya başladığından Orman Mağola'ya ancak saat onbirde vâsıl olabilmişdir. İleriye gidilirse asker için su bulunamayacağı fırkada bulunan kulağuz(kılavuz) ifâde etmiş olduğundan orada tavakkuf olunmuştur. Havanın adem-i müsâ'adesi ve yolun şose olmaması cihetiyle yol-i kavlin haddinden ziyâde uzamasından nâşi olabilmişdir. Pişdâr Orman Mağola'da ve kısm-ı külli bunun iki kilometre garbında vâsı'bir merâda ve fırka kumandanı dahil olduğu halde umûm fırka yağmur altında ve yaş bir zemin üzerinde geceyi açıkda geçirmiştir. 25 Nisan 313 sabah saat onda hareket olunmuş ve bir gün evvelki ter'âbatda hiçbir ta'dîlat icrâ edilmemiştir. Piyâde ucu daha Ayvalı istasyonuna tagarrub etmezden süvâri keşf kolu Ormanlar Karyesinde iki taburadüşman askeri bulunduğu ve düşmanın boğaza karşı bir yan mevzi' aldığı ve kendisine ateş ettiğini dahî beyan eylemiştir. Ara-sıra kalkan tozlardan oraya takviye için düşmanın batarya celb eylediği sözleri işitildiği gibi kuvve-i vâhimesi daha vâsı' olan köy civârındaki çitileri düşman askeri olduğu zan ve tâhmin eylemekte idiler. İleriye hareket her türlü ihtimâlimeydana vaz'edeceğinden pişdâr pişdârının iki bölümü pek yüksek olan ekin tarlasında ilerlemeye başladı. Bu esnada birkaç süvâri Torbalı Derghâhına ilticâ etmiş ve birkaç hiristiyan ile Tekke müridânından birkaç âdemî getirmiştir. Bunlar Velestin mevzi'nin 23 Nisan 313'de olduğunu ifâde etmişler ve bu ifâdeleri ilerlendiği 313'de tahliye halde düşmandan bir eser zuhûn etmemesi ve sabahdan beri yürüyen askerin istirahat muhtaç olması ve cânibdâr dahi uzun bir yol kat' etmekde olduğundan epeyce geri kaldığı cihetle Orman istasyonu civarında pişdâra bir mola verilmiştir. Yarım saat istirahatden sonra ileri hareket ve pişdâr kısmı küllîsi taburlarından

Üsküb Taburundan iki bölük takîb olunan yolun cenûbundaki Kalkandelen Taburundan bir bölük şimâlindeki, sırtlardan ilerlemekle me'mûr edilmiştir. Pîşdâr ta'kîb olunan yolun mürûr eylediği vâdidin dar kismından geçdikden sonra ve bir mevzi'aldıktan sonra Ayvalı İstasyonundan kısmı küllinin hareketine karar verilmiştir. Cânibdâr Mustafa Beyler karyesi istikâmetinde olarak dağlar üzerinde hareket eylemiş lâkin pîşdâr pîşdârı olan tabur vadinin tahmînen ~~vasıl~~ vâsıl olduğu zaman şimâlindeki sırtların en yüksek tepesinde yarım bölük kadar asker görmüştür.

Ahâlinin ifâdesini tasdikan ve keşf kollarının ihbâratına cerher her iki taraftan çalınan selâm havası mezkûr askerin Beşinci Fırkaya mensub olduğunu isbat eylemiştir. Saat beşde Mustafa Beğli'ye vâsıl olunmuş, cânibdarlarla tabur ve Ermiye istikâmetine sûvâri postaları ta'yin olunarak bir büyük mola verilmiştir. İşbu Üçüncü Piyâde Fırkası saat onbirde (S.66) Velestin'e muvâseletle sıcakın te'sirâtından ve mezâhimden hitâb kalmış olan asker hakikaten kımıldayamayacak bir hâle gelmiş olduğundan ferdâsı yirmialtıncı günü Velestin'de istirahatle geçirmiştir. Evvelce zann ve iş'âr olduğu üzre düşmanın kısım-ı küllisi Golos üzerine çekilmeyüb Ermiye cihetine savuşduğu ve Golos ve havâlisinin bilâmukâvemet elde idilmesinden ve Ermiye cihetine giden düşman kuvvetine karşı Beşinci Piyâde Fırkasının derece-i kifâyede görülmesinden dolayı ordu-yı hümâyûnun mümkün olduğu mertebe Çatalca cihetinde kuvvetli bulunub Dömeke üzerine yürümesi için işbu Üçüncü Piyâde Fırkasıyla ihtiyât livâsının tekrâr Çatalca civârındaki eski ordugâhlarına Orman-Mağola tarîkiyle avdetleri emr edilmiş olmağla Üçüncü Piyâde Fırkası aynı tertibât ve aynı tarikle 27 Nisan 313 Velestin'den hareket ve 28 Nisan 313 Tatar köyündeki ordugâhına muvâselet itmiştir.

İhtiyat livâsının hareketine gelince 24 Nisan 313 saat altıda Tekke'nin şimâlindeki ordugâhından Tatar-Sofular Gereli tarîkiyle Velestin'e müteveccihen birinci Şahin Bağ Alayı pîşdârı teşkîl etmek üzre hareket ve livânın

seri' an Velestin'e vâsıl olması matlûb ve mültezem olduğundan icrâ olunan yürüyüş sür'atlı olmağla berâber ancak gecenin saat beş raddelerinde Sofular'a muvâseletle 24-25 Nisan 313 gecesini orada geçirmiş ve ertesi günü aynı yürüyüşle Gereli ve Runtı ve Mila üzerinden yigirmibeş Nisan'da gündüz saat sekiz raddelerinde Velestin'e muvâselet etmişdir. Ertesi günü üç numarolu ordu emi mucebince Golos üzerine hareket olunacağından ihtiyat livası dahi Birinci Alayla bir cebel bataryası pîşdâra ta'yîn iderek Velestin, (Karboz) Karla Gölü civârında Makriniça tarîkiyle sabahleyin saat 9,5 raddelerinde hareket itmişdir. Arazi gâyet kesf olmak ziyâdesiyle sarb bulunmak hasebiyle ancak gecenin saat birinde Makriniça'ya vâsıl olmuş ve Golos'un asâkir-i şâhâne tarafından işgâl edildiği karye-i mezkur ahalişi tarafından istihbâr idilmiştir. Ertesi günü 27 Nisan 313 verilen emr üzerine gündüz saat dörtde Makrinice'de hareketle akşam üzeri Velestin'e avdet edmiştir. Burada henüz vâsıl olan Volçitrin gönüllülerinden teşkîl olunan iki tabur işbu ihtiyât livâsına iltihâk idilmiştir. Mezkûr livâ 28 Nisan 313 Baba Boğazı'na gönderilmek üzere Çal ve Uşak fedif taburlarını Kaymakam Abdulhalim Beğ kumandasıyla Yenişehir'e i'zâm eyledikten sonra Velestin'de bulunan topcu süvâri taburunun ve bir obus bataryasını birlikde olarak sabahleyin Velestin-Torbalı-Tekke tarîkiyle Çatalca'nın şimâlindeki Tekke'ye müteveccihen hareketle geceyi Torbalı Tekkesi civârında geçirmiş ve ertesi günü 29 Nisan 313 karârgâh-ı umûminin bulunduğu mezkûr Tekke'ye muvâselet ve ihtiyât livâsına âid olmıyan bataryaları karârgâhlarına terk etdikden sonra Tekke'nin şimâli sırtlarında orduğâhını te'sîs itmiştir.

Karârgâh-ı umûmi sabahleyin Velestin'den hareketle Gereli tarîkiyle gurûb-ı şemsde Yenişehir'e vâsıl olmuştur. Ve evvelce Yenişehir'e gelen iki obus bataryasından diğer batarya dahi Yenişehir'e gönderilmiştir. Bu batarya 16 Mayıs 313 ya'ni Dömeke muhârebesinden sonra ordu tapcusuna iltihâk itmiştir. Ötedenberi mübâlağalı havâdis vermeği

i'tiyâd edinen Serfice Mutasarrıfı Tırhala cihetine on tabur kadar Yunan askeri veyahud eşkiyası indiğini atideki telgrafla bildirmiş idi. (S.67)

Sûret-i Telgraf

Yenişehir'de Huzûr-ı Müşirî'ye

Alasonya Kaymakamlığından şimdi alınan telgrafnamede on tabur Yunan askeri yahud eşkiyası Tırhala'ya geldi ve Çayhisar ve Dışkata hududlarında bir nefer bile bulunmadığı haber veriliyor. Dün iki bugün iki buradan Alasonya'ya hareket etmekde olan dört tabur nizâmiye taburları muvâfık-ı re'y-i âlileri buyrulduğu halde bu taburlarında burada tutulması bâbında.

Gerçi Serfice Mutasarrıflığının vermiş olduğu bu havâdisin emsali misüllü mübâlağalı olmadığına şübhe idilmemiş ise de ordu-yı hümayunun Dömeke üzerine ta'arruz ve hücumunda her halde sağ cenâhın taht-ı te'mîne alınması elzem olduğundan Tırhala cihetine bir kuvvet gönderilmesine ve bu kuvvetin Yanya Kolordusuyla irtibât kesbedebilmesi için tas-hîhât-ı sâbika vechile Velestin tarîkiyle İslam Paşa kuvvetinden bir alayın ve Meçova'dan bir livânın hareketiyle Kalabakada bu üç kuvvetin birleştirilmesine karâr verilmekle Karahisar Redif Livâsı Kumandanı Mirliya Sadık Paşa'nın kumandasında olarak Sincanlı(Sincanlı), Karahisar,Eşme , Bolvadin, Sandıklı,Burdur, Redif taburlarıyla Al.13 Tb.1 Bl.1 bataryasının ve bir takım süvâriden mürekkep müfrezenin Tırnova-Zark üzerinden Tırhala'ya hareket ettirilmesi ve bu müfreze ye ma'lûmat-ı sâbikasına binâen Birinci Piyâde Fırkasına me'mûr Erkân-ı Harbiye Binbaşı Şevki Beğ'in terfîk edilmesi bittensîb işbu müfreze akşamın saat dokuzunda Yenişehir'den hareketle gecâyı Tırnova civârında geçirüb yalnız dokuzuncu günü Zark'a muvâselet eylemiş ve otuzuncu günde bilâ vukû'ât Tırhala'ya dâhil olmuştur. Sadık Paşa müfrezesi Yenişehir'den tahrîk idildiği gibi Yanya kolorduyı hümayûnu kumandanına dahi bir livâsının Meçova'dan hareketle Kalaniye'de İslâm ve Sadık Paşa kuvvetiyle

birleşmek üzere doğruca sevk olunması Çaryunya'da bulunan İslam Paşa'ya dahi Meçova kumandanıyla bilmuhâbere oradan sevk olunacak kuvvetle tevhid-i hareketle bir piyâde alayı ile kezâlik Kalabaka üzerine hareket etmesi tebliğ olunmuştur. 29 Nisan günü dünkü gün Yanya Kolordu-ya Hümâyun Kumandanlığına keşide olunan telgrafnâmeye âtideki cevap alınmıştır.

Müşir Edhem Paşa Hazretleri'ne

29 Nisan 313 evvelce bu bâbda vuku' bulan emr-i devletleri üzerine Meçova'dan sevk olunmak üzere bir alay tertib olunduğu gibi diğer bir alay Yanya'ya gelmekde olan taburlardan tertib olunub derdest-i sevk iken Makâm-ı Celîl-i Seraskeriden şeref vârid olan emr-i âhir üzerine bu tertibatdan sarfınazarla Narda'nın zabtı teshîri maksadıyla yapılacak harekât-ı ta'arruziyyenin icrâsı için tertibat ve techizât-ı sirî'anın bir an evvel ikmâli emr ve izbâr buyurulması üzerine Meçova'ya gönderilmiş olan salif'ül arz taburlar Konduraki'ye celble mezkûr tertibat-ı ta'arruziyyenin ikmâline çalışılmakta olduğu ve şimdiki halde iki taburun Meçova muhafazasında bulunduğu ma'ruzdur. 28 Nisan 313

Yanya Kolordu-ya Hümâyun
Kumandanı Ferik
Hıfzı

İşbu telgrafnâme üzerine İslam Paşa'nın Velestî'nden Kalabaka üzerine dört tabarla hareketi münâsib görülmekle sarf-ı nazar edildiğine Hıfzı ve Sâdık Paşa müfrezesini berây-ı takviye İdris köyü civârında bulunan Birinci Piyâde Fırkasından Miralay Celal Bey kumandasıyla İskilib, Çorum, Kengiri (Çankırı), Kal'acık Taburlarından ve iki cebel topundan ve bir bölük süvâriden mürekkep bir müfrezenin Kardiçe tarikiyle Tırhala'ya sevkine karar verilerek şu emirler yazılmışdır.

(S.68)

Mirliva İslam Paşa'ya

Meçova kuvvetinin ileri hareketi kâbil olmadığından sizin hareketden sarfınazarla mıntikanız dahiline ve civârında eşkiyanın men-i tecâvüzâtı için seyyar devriyeleri kolları ifrâz ile o havâlinin idâme-i âşâyişine dikkat buyurulması tavsiye olunur. 29 Nisan 313

Müşir
Edhem

Birinci Fırka Kumandanlığına

Meçova kuvvetinin bazı esbabından nâsi hareket edemiyeceğinden bilâ teemmül Kalabaka'ya kadar ilerlememesi husûsunun Mirliya Sadık Paşa'ya tebliğ edilmek üzere keyfiyyet Miralay Celal Bey'e bildirilmesi hususuna himmet buyurulması.

29 Nisan 313

Müşir
Edhem

Yenişehir Kumandanlığından alınan bir telgrafnâmede İkinci Ordu-yı Hümâyunun nizâmiyelerinden Mirliya Nuri Paşa kumandasındaki sekiz taburun Yenişehir'e vâsıl olduğu anlaşılmıştır.

Ova cihetinden Dömeke üzerine gönderilen keşf kolunun vermiş olduğu ma'lumata nazaran düşmanın Çavuş Boğazı yakınında piyâde ve süvârisine tesâdüf olunduğu ve şose üzerindeki menfezeler ile köprülerin bazı döşemeleri kırıldığı ve Çatalca cenûbundaki Rizi köyünün ilerisindeki sırtlarda dahi düşman askerine tasâdüf edildiği anlaşılmış ve Beşinci Piyâde Fırkası tarafından gönderilen keşf kolu dahi Ermiye'nin cenub tarafında bir batarya top ile tahmînen bir livâ askeri bulunduğunu ve şimâl tarafında dahi üç bataryalık top mevkiileriyle bir hayli avcı siperleri görüldüğü fakat bunların top ve askerden hâli bulunduklarını bildirmişdir. Yol üzerinde bulunan köprülerin icrâ olunacak harekât-ı askeriye-den evvel tamiri için fırkalara bir istihkâm zabiti gönderilmiştir.

Mayıs'ın [Nisan olmalı] Otuzuncu Günü

Yevm-i mezkurda dahi etrâfa keşf kolları sevki ve noksan cebhâne ve erzâkın ikmâli hususatıyla iştigâl olunmuştur.

Gece Yunan ordusundan biri onbaşı diğeri nefer olmak üzere firâr ile ordu-yı hümâyuna ilticâ eden iki musevinin icrâ edilen istintâklarından düşmanın sağ cihetde üç alay peyâdesi ve dört dağ topu bulunduğunu ve Dömeke tariklerine ma'lumatları olmadıklarını ve Yunan ordusunda ta'yin hususunda fevkala'de müşkilât çekilmekte olduğunu ifâde eylediler.

Mayıs'ın Birinci Günü

Dömeke üzerine icrâ olunacak harekât-ı askeriyeye dâir

müzakere edilip neticesinin arz-ı atabe-i ulyâ kılınması irâde-i seneyye-i hazret-i tâcidârî iktizâsından olmağla Velestin'de bulunan Beşinci Fırka Kumandanından ma'ada bilcümle fırka kumandanlarını Tatarlı'da bulunan Üçüncü Piyâde Fırkası karargâhına toplaşarak ba'del müzâkere iki güne kadar mukarrerât ve tasnimatlarının taraf-ı ôli-i Müşîriye bildirilmesi kararlaştırılmışdır. Piyâde Birinci Fırkasına Müteveffa Abdurrahman Paşa-zâde Fuat Bey kumandasıyla iltihak eden 1646 mevcûdlu Priştine 380 mevcûdlu Geylan gönüllü askerlerinin evvelkinden dört ve ikincisinden bir ki cem'an beş tabur teşkil olunub kumandalarına birer kolağası ta'yin olunmuşdur.

Mayıs'ın İkinci Günü

Bugün bilhassa Bayraklı, Aşağışatırlı istikâmetinden Çekirge üzerine bir keşf kolu gönderilib yolun topçu hareketine müsâ'id olduğu (S.69) ve ahâliden edilen tahkîkât dahi Yukarışatırlı ve Kepekli'den aşan yolun cüz'î ta'mirle mürûruna müsâ'id olduğu Rizi'nin cenubundaki sırtlarda kemâfi's-sâbık düşman askeri bulunduğu anlaşılmışdır.

Sûvâri Fırkası Kumandanlığı vâsıtasıyla Tırhala'da bulunan Miralay Celal Bey'den mevrûd bir raporda Kardiçe ve Tırhala civarlarında edilen tahkîkâtdan Kalabaka cihetlerinde düşmanın topluca bir kuvveti olmadığı mertebe-i sübûta vardırıldığı bildirilmiş olmağla evvelce mîr-i mûmaileyhe ta'yînle gönderilmiş olan müfrezeden piyâde alayının fırkâsına iltihak emri verilmişdir. Evvelki firâr mucebince Dömeke üzerine icrâ olunacak harekât-ı askeriyyeye dâir tertîbât ve tasnimâtlarının beyân ve ifâdesi için fırka kumandanları Tekke sırtında bulunan Karârgâh-ı Umûmiye gelmişler isede birkaç saat müzâkereden sonra avdet buyurmuşlardır. Mirlivâ Nuri Paşa kumandasında bulunan İkinci Orduyu Hümâyuna mensûb sekiz nizâmiye tabur Yenişehir'den İdris köyü cenûbundaki Biciler köyüne muvâsalet etmişdir.

Mayıs'ın Üçüncü Günü

Rizi tarafına bir piyâde bölüğüyle gönderilen keşf kolu Yukarışatırlı civârında düşman müfrezesine tesâdüf etmeleri

üzerine iki taraftan ateşe başlanması ve ateş Hasan Paşa Livasının geride bulunan kıt'at-ı askeriyyeden işidilmesi üzerine gönderilen iki bölük piyâde ile düşman müfrezesi ric'ate mecbûr olmuştur.

Ova cihetinden Dömeke istikâmetine giden keşf kolu dahi Bekriler karyesi ilerisinde düşmanın kuvvetlice süvâri müfrezesine tesâdüf etmesinden dolayı oradan ileri gidemeyib garba teveccüh-i hareketle Demirli üzerinden avdet etmişlerdir.

İşbu keşifler Rizi tarafından Erkân-ı Harbiye Kaymakamlarından Sâmi ve Hamdi Beyler ve Ova cihetinde Erkân-ı Harbiye Miralaylarından Riza ve Mahmûd Beyler tarafından icrâ edilmiştir. Çatalca'dan ric'at eden Yunâniler Dömeke'ye çekilmiştir. Velestin'de mağlub olan düşmanın kuvveti dahi bidâyetde Ermiye cihetine ric'at eylemiş isede harb-i kat'imin vaz'iiyyet-i sevkul' ceyşesinden dolayı Dömeke cihetinde verilmesi muktezâ-yı kavâid-i harbiyeden olmasına nazaran mezkûr Ermiye kuvvetinden bir mikdâr askerin mahallinden terkiyle kısm-ı a'zaminin ordu kısm-ı küllisine iltihâk eylemesi ve Tırhala ve Kalabaka taraflarında dahi aynı maksada mebni kuvve-i muntazama bulundurmıyacağı tabî'i olduğundan Ordu-yı Hümâyunun kısm-ı küllisiyle Dömeke üzerine ve Velestin ve Golos cihetinde bulunan Beşinci Piyâde Fırkasının mevâkı'a terk eylediği kuvâ-yı askeriyyeden mütebâki tekmil kuvvetle Ermiye üzerine ta'arruz etmesi ve Tırhala civârında bulunan altı tabur piyâde ve bir batarya ve bir bölük süvâriden mürekkeb müfrezenin ol tarafların muhâfaza-i asâyişi ile eşkiyâ çetelerinin tard ve tenkiline derece-i kifâye de görölmesinden dolayı tertîbât-ı esâsiye harekât-ı ta'arruziyyesinin Dömeke ve Ermiye'ye icrâsına nazaran karargir olmuştur.

Çatalca'nın zabtından i'tibâren bâlâda zikr olunduğu üzre istikâmet-i muhtelifede icrâ edilen istikşâfât ile elde edilen ahâli-i mahalliye ve ilticâ eden Yunânilerden edilen neticesi olarak düşmanın Çatma'dan bed' ile Çavuş Boğazına kadar olan mıntıkayı işgâl eylediğine ve kuvvetinin

sağ ve sol cenâh müfrezeleri dâhil olmak üzere 30.000'den 35.000 nefer raddesinde olduğuna Dömeke'nin tahkîm-i tar- sin edildiği cihetle cebheden hücum ile zabt edilmesinin telefât-ı külliyeyi mücib olmasına kanâ'at-ı kâmile hasıl olmasından dolayı çevirme hareketi icrâsına karâr verilmiş- dir . (S.70)

Ancak Dömeke mevzi'nin solcenâhından yani Çavuş Boğazı cihetinden çevrilmesi ise mezkûr boğazın darlığıyla berâber Furka Derbendine ba'id olan Tavuklu Gölünün dar sâhiline muntehi bulunmasına ve ~~sağ cenah~~ çevrildiği halde Lamyâ'dan Atina'ya caddenin mürûr eylediği Furka Derbendi seri'an el- de edilmek ve doğrudan doğruya düşmanın hattı-ı ric'atı üzerine düşmek fevâidine binâen çevirme hareketinin bu cihet- den icrâsı tasmi'm olunmuştur. Bunun için cebheden hareket edecek kuvvetle çevirme hareketine memur olacak kuvvetin hîn-i hâcetde yek diğerine imdâd ve mu'âvenet eylemesine ara- zinin mâni' olmasıyla berâber düşmanın çevirme hareketine bir mukâbil-i hücum icrâ etmesi ihtimâline ve kuvve-i kül- liye ile seri'an Furka Derbendi'nin tutulması maksadına mebni elde beş piyâde ve bir süvâri fırkasıyla ordu topcu- sundan mürekkeb olarak "53100" neferden ibrâret olan kolun biri çevirme hareketine diğeri cebheden ilerlemeğe memur olmak üzere ikiye taksîm olunub ordu topcusuyla süvâri fır- kası cebheden hareket edecek olan kola tahsis edilmiştir. Bu suretle ikiye inkısâm eden ordu aksamından beherine ve hiç olmazsa karargâh-ı umûmiyenin cebheden hareket edecek kuvvetle birlikde bulunacağına nazaran çevirme hareketine memur olan kuvvetin behemehal bir kumanda tahtında olarak sevki için o cihetde bulunan Altıncı Piyâde Fırkası Kuman- danı Ferik Hamdi Paşa Hazretleri'ne berây-i müzakere iki Mayısda karangâh-ı umûmiye geldikleri zaman kolordu kuman- danlığı teklif edilmiş isede kabûl etmediğinden muvakkat olarak ordu teşkilâtı icrâ olunamayıp fırkaların doğrudan doğruya karargâh-ı umûmiye merbûten hareket eddirilmelerine mecburiyet elvermiştir. Ordunun bulunduğu vaz'iyet kraki numara-4'de gösterilmiştir. Halbûki ordu-yı hümâyunu teşkil

eden fırkaların üç Mayıs tarihinde bulunmakda olduğu mevâki'in düşman mevzi'inden olan bu'diyetinden nâşi aynı günde muhârebenin netice-i kat'iiyesinin istihşâli mümkün olamayacağından mezkûr fırkaların bir gün evvel ileri yavaşdırılmasına karar verilerek âtideki emr i'ta edilmiştir.

Ordu Emri numara 4
Alasonya Ordu-yı Hümayunu Tekke'den
Erkân-ı Harbiyesi akşam saat/11 dakika/30
2 3 Mayıs 313

1- Düşman tahminen yirmibin kuvvetinde olarak Dömeke kasabasının tarafeynindeki ve ilerisindeki sırtları işgâl etmektedir.

2- Ordu düşmanın sağ tarafını çevirmek üzere 5 Mayıs 313 de harekât-ı ta'arruziyyeye bed' edecektir.

3- Mayısın beşinci günü ileri kat! edeceği mesâfeyi kısaltmak üzere Mayısın dördüncü günü harekât-ı âtiyye icrâ olunacaktır.

4- Birinci Hayri Paşa Fırkası Demirli Köyüne hareketle geceyi orada geçirecektir. Nuri Paşa Nizâmiye Livâsı Büyükahmetli'ye kadar ilerleyecektir. Neşet Paşa Fırkası müfrezesini toplayarak Küçükahmetli civârıyla şark cihetlerinde toplu bulunacaktır. Hayri Paşa Fırkasıyla Nuri Paşa Livası akşama yakın mevzi'lerine vâsıl olacak sûrette hareketlerini tanzim eyleceklerdir.

5- Memduh Paşa Fırkası iki livâsıyla Aşağı Darendeli Karyesinin sağ ve sol taraflarına kadar ilerliyecek ve geceyi orada geçirecektir. Hamdi Paşa Fırkasının geride bulunan livası "Bayraklı,Gedik" tarîkı üzerine kadar sola açılacaktır.Hasan Paşa livası yerinde kalacaktır. Cebel Bataryaları Hasan Paşa ve sahra bataryaları sol cenâh livâsında bulunacaktır. İhtiyât Livâsı Bayraklı mevki'ine kadar ilerliyecektir. Sol cenâhda Mahmud Paşa Fırkasıyla Hamdi Paşanın bir livâsı ve ihtiyât livâsının harekâtı gâyet hafi ve tiz olması mültezim olduğundan harekâtı karanlık hulûlünden sonra (S.71) bed' olunacak ve iki mevzi'de asla ateş yakılmıyacağı halde eski mevzâzi'de bilâkis ateş yakılacaktır.

6- İhtiyac görüldüğü halde gece tutulacak mevâki'ile istihzârat-ı ibtidâiyyenin keşf ve icrâsı zımında erkân-ı harbiye zâbitânı i'zâm olunabilirse de düşmana harekât-ı hüsn etdirecek her gûna teşebbüsâtıdan tevakkı olunması te'kîden tavsiye olunur.

7- Çadırlarla büyük ağırlıklar eski mevâkı'de kalacak ve bunların muhâfazası zımında 22 Nisan 313 târihli ordu emrinin zeylindeki iş'ârata temâmiyle iktifa olunacaktır. Bittabi' cebhâne ile erzâk berâber alınacaktır.

8- Memduh Paşa Fırkasından bir cebel bataryası Hamdi Paşa Fırkasına verilecektir. İhtiyât Livâsıyla berâber bulunan süvâri bataryaları Nuri Paşa Livasına iltihâk edecektir.

9- Ordu topcusu Kuzgunlar'a kadar ilerleyecektir ve bâlâda topcu tebeddülâtına dâir olan izâhâtın vaktiyle icrâsına topcu kumandanlığı tarafından himmet olunacaktır.

10- Süvâri Fırkası bulunduğu mevkide kalacak ve dört Mayıs'da yine Dömeke cebhesine ve şark cihetlerine ve Kar-
diça istikâmetlerine doğru müteaddid kollarla istikşâfat-
da bulunacaktır.

11- Dört Mayıs akşamına kadar fırkaların me'kûlât ve muhimmâtının ikmâline sarf-ı mesâ'i olunacaktır. Dört Ma-
yıs akşamı yine bu civârda tedârik olunan vesâitle askerin
i'âşesine himmet olunarak beş Mayıs'dan itibaren mümkün
mertebe ziyâde erzâk bulundurulmasına i'tina olunmalıdır.

12- Karârgâh-ı umûmi Tekke'de kalacaktır. Müsir
Edhem

Bâlâda tertîbât-ı esâsiye zikr olduğu üzere Beşinci Piyâde Fırkasından mikdâr-ı münâsibinin Golos ve Velestin' de bırakılarak lâekal olan on tabur ve tekâmîl topcularla Ermiye cihetlerini garb tarafından çevirecek sûretde ilerlenerek düşmanın ordu-yı hümayûnan yanına düşecek vechile kuvvet ifrâz eylemesine mümâna'at olunmak üzere 4 Mayıs'da harekete mübaderek ve düşmanın za'fiyyet veya ric'atı halinde Lamyâ istikâmetinde ilerlenmesine gayret olunması tebliğ olunmuştur.

Mayıs'ın Dördüncü Günü

Kardiça'da Mirlivâ Sâdık Paşa'dan Mevrûd telgrafnâmedir.

Huzûr-ı Müşîr-i Efhamî'ye

Emr ve irâde-i müşîr-i efhâmleri vechile bugün ale's-sabah saat onda Kaymakam Rıza Bey kumandasıyla Kengiri, Kal'acık, Çorum, Burdur, Taburları Ferik Hayri Paşa Hazretleri'nin Fırkasına iltihâk etmek üzere Kadica, Sofadis, Karalar tarikiyle sevk olduğu ve mezkûr fırka ile elde mevcûd süvâri ile te'sis ve te'min-i muvâseleye çalışılacağı arz olunur. 4 Mayıs 313

(S.72)

Kardiça'da Karahisar
Livası Kumandanı Mirliwa
Sadık

İşbu bataryalar grubu şemsle Demirli Karyesi'nin garb şimaliyesinde ve üç saat mesâfede kâin Yusufu Karyesine muvâseletle geceyi orada geçirerek ferdâsı günü ale's-seher fırkaya iltihâk etmiştir. Ferdâsı günü icrâ olunacak harekât-ı ta'arruziyye için âtideki ordu emri verilmiştir.

Ordu Emri numara 5

Alasonya Ordu-yı Hümâyunu
Erkân-ı Harbiyesi

Tekke Karargâh-ı Umûmisinden
gündüz saat/5 dadika/15
4 Mayıs 313

1- Düşman tahminen yirmiki tabur dört batarya kuvvetin de olarak ve Dömeke kasabasının tarafeyninde ve ilerlerindeki sırtları işgâl etmekte ve küçük müfrezelerinin sağ cenâhına kadar olan bazı mevâkı'de bulunmakta olduğu istihbâr olunmuştur.

2- Ordu düşmanın sağ cenahını çevirmek üzere yârın hareket-i ta'arruziyyeye bed' edecektir.

3- Birinci Hayri Paşa Fırkası sabahleyin saat onda Demirli'den hareket ederek Bekriler'in cihet-i garbiyesinden Çiftler'e giden yolu ta'kîble Velışot'a ve İskarmice istikâmetinde düşmanın mevzi'-i aslîyesinin mümkün mertebe sol cenâhına doğru ilerleyecektir. Fırka-i mezkûre kuvvetli bir sağcenâh müfrezesi tefrîk edeceği gibi bu müfrezenin sağ gerisinde dahi Priştine gönüllülerini kademe halinde ilerleddirecektir. Süvâri Fırkası tarafından icrâ olunacak istikşâfâtıdan başka bir fırka süvarisiyle sağ yanda keşfiyâta

dakika icrâ olunarak ve düşmanın müfrezelerine karşı bu cenâh müfrezeleriyle tarassud veya hücûm olunarak fırkanın ileriye hareketi asla te'hîr ve ta'vîk olunmayacaktır. 4 Mayıs'da İkinci Neşet Paşa Fırkasına mensûb cebel batar-yası Birinci Hayri Paşa Fırkasına gönderilecektir.

Nuri Paşa Livasıyla İkinci Fırkaya mensûb bir livâ Neşet Paşa kumandasında olarak mürekkeb bir fırka teşkil edecek ve buda Büyükahmedli'den ileriye hareketle şoseye vusûlünde yolu ta'kib ederek Dömeke'ye cebheden ilerliyecektir. Neşet Paşa mürekkeb fırkası iki taburluk bir sol cenâh müfrezesi teşkil ile Rizi-Vardarlı-Karılloba terîkinden sevk ve bu müfreze dahi beyhûde silâh atmakdan çekinmek ta'limâtıyla gönderilecek küçük piyâde tecessüs kolları vâsıtasıyla sol yanda kalan Çatma sırtlarını tarassud eyliyecektir. Neşet Paşa kolundan Nizâmiye Livâsının yanında bulunması ve ma'ahazâ umûm pişdârın solu hizâsında hareket edecek olan cenâh müfrezesi (bu livanın toplu bulunması maksadıyla) diğer livâdan tefrîk olunması münâsibdir.

Ordu topcusu Neşet Paşa kolunu bilâfâsıla ta'kib eyleyecek ve işbu topcunun muhâfazası için mezkûr kolun en gerisinde bulunacak alaydan bir tabur tefrîk eyleyerek yol kolunda topcunun gerisinde sevk olunacaktır. Neşet Paşa kolunda Hayri Paşa kolunun re's-i hizâsında takrîben bir kilometre kadar geride bulunacak vechile zamânı ve sûret-i hareketli tanzîm eyliyecektir.

İkinci Neşet Paşa Fırkasının diğer livâsı sağ cenâh ihtiyât-ı umûmîsini teşkil eyleyeceğinden Neşet Paşa mürekkeb fırkasını ta'kîb eyleyecek olan ordu topcusunun kendi hizâsından mürûrunu müte'âkib Hacı Ömer'e azimetle orada harekete müheyyâ bir halde bulunacaktır.

İşbu iki kolun beş Mayıs a. 1292'de düşmanın ileri müfrezeleriyle ovada tutduğu mevâzi'i zabt ve mevzi'i aslîyi tutarak (S.73) Dömeke civarında hasmın büyük bir kuvvetini işgâl eylemiştir. ma'heze düşmanın pek za'îf bulunması ve yahud ric'ati halinde ta'kîb edilmesi umûr-ı tabi'iyedendir.

4- Hamdi Paşa Fırkasının Hüseyin Paşa Livası Çatalca'dan re'sen "Rizi" köyünde Çatma istikâmetinde hareketle Kasıdyaris dağı, Mürtefi' tepelerini elde etmeğe çalışacaktır. Mazhar Paşa Livası Yukarı Şatırlı'yı solunda bırakmak üzere doğrudan doğruya Papaslı dağıyla Kasıdyaris dağı beynindeki boyun üzerinden giden kitli mevzi'e doğru ilerleyecektir. Memduh Paşa Fırkasının sağ cenah Livası Aşağı Şatırlı-Köpekli-Palabaş sırtlarını ba'del işgâl doğru yoldan Koçarlı ve sol cenah Livası Aşağı Çınarlı ile Kulaklıoba arasında İlcik Değirmeni ve Çatarlı üzerinden Koçarlı üzerinden Kocalı istikâmet-i umûmisinden hareket edilecektir.

Hamdi ve Memduh Paşalar Fırkalarının umumiyet itibarıyla en ileride bulunan kıt'alarının sabahleyin saat onda hareketleri mültezim olub Livâların yek diğerine nazaran zamân-ı hareketleri fırka kumandanlarının tensîbine muhavvelidir.

5 Mayıs 313 akşamına kadar Çatma'nın şimâl-ı garbisinden bulunan "790" râkımlı tepe ile Gedik ve Koçarlı hattının zabtı mültezimdir. Ordu sağ cenâhının şiddetle harbe tutuşduğu anlaşıldıkda ana muâvenet etmek üzere kemâl-i şiddetle ileriye ta'arruz veyahud düşmanın ric'ati halinde takib etmek fırka kumandanlarının vezâif-i mühimmesindendir.

Hamdi ve Memduh Paşa Fırkalarının muâvenet-i mütekâbilesi şarttır. Memduh Paşa Fırkası gönüllü ve sâîreden tertib edeceği seyyar piyâde kuvvetlerini imkân takdirinden Fırka istikâmetine ilerledmeye çalışacaktır.

Haydar Paşa ihtiyat Livası işbu iki sol cenah fırkalarının üstâzına memur olub sabahleyin saat onda Bayraklı'dan hareketle Aşağı Şatırlı'nın iki kilometre şimâl garibisinde kâin ve Aşağı ve Yukarı Şatırlı'nın yollarının mültekasında emre intizâren harekete müheyya bir halde bulunacaktır. İşbu livaya mensub olub Çormaklı'da bulunan Selânîk Taburuyla Tekke sırtlarına gelerek kemâfis-s-sâbık Çatalca'dan Yenişehir'e muntehi tariklerin muhâfazasına i'tinâ edecektir.

5- Hamdi ve Memduh Paşa Fırkaları bâlada beyan olunduğu üzere "790" rakımlı tepe ile Koçarlı hattına muvâsaletlerinde

perakende bir halde bulunmıyarak kıt'âtın toplanmasına ve müdâfa' ve mukâvemetle sâlih mevâzi'ahzına ve ilcâet-i harbiyeye nazaran ta'kib ve ta'aruza kıyam olduğu halde dahî topluca ve muntazam bir halde ilerlenmesine gayret edeceklerdir. Bu hususda bilcümle kıta'at kumandanları mesuldür. Hamdi ve Memduh Paşalar müteferrik livalarla hareket edeceklerinden lüzûm hisseyledikleri halde her bir livadan 1-2 tabur kadar ihtiyat bırakmaya me'zundurlar

6- Süvâri Fırkası yarın ale's-sabah saat dokuzda Hacı Ömer-Çioba hattını ta'kîb ile Dömeke'ye doğru icrâyı istiktâfat etmek üzere hareket edilecek ve muhârebenin bi-dâetinde ordunun sağ cenâhını setr ve muhâfaza eylemek üzere Hayri Paşa Fırkasının saği gerisine çekilecektir.

Ordugâhdan hareketden akdem re'is"Rizi, Cioba,Köprücü, Pazarki" noktalarından düşmana karşı zâbit kşf kolları sevk edilecektir. Bu keşf kolları tahkikâtını Hayri Paşa Fırkasıyla karargah-i Umumiye bildirecektir. (S.74) Mayısın dördüncü günü akşamı Süvâri Fırkası tarafından elli nefer mevcudunda bir bölük Memduh Paşa Fırkasına i'zâm olunacaktır. Gece saat bire kadar Memduh Paşa Fırkası karargâhı Tatarlı'da bulunacağından işbu bölük bu zamandan evvel vürûdları lâzımdır.

7- Süvâri bataryaları Neşet Paya Fırkasından tefrik olunan sağ cenah ihtiyat Livasıyla berâber bulunacaktır.

8- Beher topa " 30" mermi hesabıyla bir topcu cebhâne parti serian Çatalca'da te'sîs edilecektir.

Beher tabur ancak atmış sandık cebhâne hesabıyla pişdâr taburlarının cebhânesi pişdârın gerisinde ve kısmı küllisini dahî müctemi'an olayların gerisinde hareket edecektir. Bunlardan fazla kalan müctemi'an fırkaların nihâyetini bir saat fâsıla ile ta'kib edeceklerdir.

Ordu topcusunun cebhânesi Neşet Paşa mürekkeb fırkası cebhânesiyle birlikde bulunacaktır.

9- Kıta'anın fazla eşyasıyla çadırlar toplanarak fırkaların şimdiki ordugahlarında emre muntazıran bekleyeceklerdir. Efradın beraberinde üç günlük peksimâd ve bulunmadığı halde beraberlerinde un veyahud buğday bulunacaktır.

10- İkinci Neş'et Paşa Fırkasında mevcut "Helyosta" telgraf rasadı aleti Hayri Paşa Fırkasına verileceğinden mezkûr fırka ile Hamdi Paşa Fırkası karargaha âid olub mütevasıf bir noktada bulundurulacak olan merkezle te'sîs-i muhâbere eyleyecektir.

11- Karargâh-ı umumi yarın sabahleyin saat onda Tekke'-den hareketle Neş'et Paşa Fırkasını ta'kîb eyleyecektir.

Müşir
Edhem

İşbu emr Birinci, İkinci, Üçüncü, Altıncı Piyâde Fırkalarıyla Nizâmiye Nuri Paşa Livası ile ihtiyât Livasına ve topcu sûvari Kumandanlıklarına gönderilmiştir.

5 Numaralı Ordu Emrine Zeyl

Alasonya Ordu-yı Hümayunu Tekke Karargah-ı Umûmisinden
Erkân-ı Harbiyesi 4 Mayıs 1313 gü. saat/ 11.30
3/2

1- Yarın ileri geçen fırkaların emniyet tertibâtıyla yürüyen ve muhâbere nizamları, Fırka Erkân-ı harbleri tarafından tertib olunacaktır.

2- Ordu emri fırkada bulunan cüz ve tam kumandanlarının kaffesine irâ'â olunmuş olarak ancak bu emre müsteniden icrâ olunacak harekâtın teferru'ât ve tefsilâtını hâvi bir fırka emriyle lazım gelen maddeler bildirilecektir.

3- Bu gece icrâ olunacak harekâtın düşmandan hafi olunması müstelzam olduğundan "4" numaralı emirde ateş yakmaması tavsiye olunan sol cenah fırka ve livalarında aslâ boru dahi çalınmaması ve düşmana hareketimizi sezdirecek hertürlü hareketden tevakkî edilmesi elzemdir.

4- Ordunun her iki kısmı beynindeki muvâsale ve muhâberenin te'sis ve te'mini için Aşağı Şatırlı zirinde altışar sūvâri Çatalca ve Hacıömer Köyü ile işbu iki mıntika beynindeki caddenin geçtiği boğazda onikişer sūvâriden mürekkeb bir meqzûl postası vaz' ve te'sîsi için Sūvâri Fırkası karargâh-ı umumiden gönderilecek Erkân-ı Harb Yüzbaşısı Rıza Bey'in tahtı emrinde bir yüzbaşı, beş mülâzım, kırksekiz sūvâri neferi bil-ta'yin yarın sabah saat dokuzbuçukda Çatalca, Tatarköyü caddesindeki büyük taş köprüünün Çatalca

cihetindeki başında mir-i mûma ileyhe iltihak etmek üzere hazır bulunacaktır.

5- Hattı hareketimiz dahilindeki köprülerin hiçbir surette mutazarrır edilmemesi hususunda tedâbir-i lâzimenin itlihâzı tekrâren ihtâr olunur.

6- Müşir Paşanın bulunduğu mevki' bayrak rengiyle irâe olunacaktır.
(S.75) Müşir
Edhem

Mayıs'ın Beşinci Günü

Ordû-yı Hümâyunu teşkil eden kıta't-ı askeriye âtideki vaz'ıyyetde idi. (kroki numara 5)

Birinci Piyâde Fırkası Demirköprüde, çevirme harekâtına mehûr kolun ihtiyat livası Bayraklı'da Nuri Paşa Nizâmiye livası Büyük Ahmedli'de Sûvâri Fırkası Kuzgunlar.

İkinci Piyâde Fırkası Küçük Ahmedli civârında, Ordu topcusu Kuzgunlar'da Üçüncü Piyâde Fırkası Aşağı Darendeli Karyesi'nin tarikinde, Karargâh-ı umûmi Tekke'de Altıncı Piyâde Fırkası Çatalca ve Çatalca'nın şarkında ve cenubunda

Nizâmiye Livasıyla İkinci Fırkaya mensub Fikri Paşa livasından İkinci Piyâde Fırkası teşkil olunub İkinci Fırkanın İkinci Livası, Üçüncü Sûvâri Topcu Taburuyla birleştirilib sağ cenah kolunun ihtiyâtı teşkil edilmiş ve kumandasına dahî karargâh-ı umûmiye ve memur Erkân-ı Harbiye Miralaylarından Sâbit Bey ta'yin olunmuştur. Mayısın Beşinci günü vuku'a gelen "Dömeke Meydan Muharebesi" Plan numara-3- Sûvâri fırkası verilen emr mücebince sabahleyin saat dokuzda hareket etmesi lâzım gelirken onbirde hareket eylesinden orduğun ilerisine geçemeyib doğruca Demirli üzerinden Birinci Piyâde Fırkasının sağ cenâhı gerisine çekilmiştir. Birinci Piyâde Fırkasına gönderilen " 5 numara" ordu emri gece saat dörtde vasıl olarak 5 Mayıs için ittihaz kılınacak tertibat-ı hazırlanıb ale's-sabah fırkaya teşkil eden kıta'ât saat dokuzda tecemmu'la Nizâmiye Altmışdokuzuncu Alayın Birinci Taburuyla Ermenek, Silifke, Boyabad, Redif Taburları ve bir seyyar bataryasından mürekkeb ve Silifke Alayı Alay Kumandanı Kaymakan Mehmed Ali Bey Kumandanı Erkân-ı Harbiye

Binbaşısı Halid Bey refâkatiyle teşkil olunan pîşdâra saat onda yürüyüşe Küçük Hacıömer ve Bekirli tarikiyle Velişot-İskarmice istikâmetinde hareket etmiş ve fırka kısmı küllisi dahi ânı ta'kîb eylemiş ve Sinob, Bafra, Ayancık Redîf Taburlarıyla Nizâmiye Yirmiüçüncü Alayın İkinci Taburundan ve Piriştine gönüllüsü Birinci ve İkinci Taburlarla bir cebel bataryasından teşekkül eden Miralay Sıdkı Bey kumandasında bulunan cânibdar müfrezesi dahi Hacı Emir ve Girici karyeleri arasındaki tariki ta'kîben Uzunkara üzerinden Ağuryani' ye doğru hareket eylemiştir. Pîşdâr süvârisi saat ikiye yakın Bekirler Karyesinde düşmanın süvâri keşf mefrezesine tesâdüf ederek tarafeynden atılan birkaç el silahı mütea'kîb müfreze-i mezkûr tard edilip pîşdârbilâ fâsıla yoluna devam etmiştir. Saat üçde Çoklar'a tagarrubunda karye-i mezkurde müctemi' bir karartı görülmüş bu anda pîşdâr tev-tifle yalnız pîşdâr bataryası hattı açarak birkaç tane endaht olundukta mezkûr karattı iki bölük kadar düşmanın süvârisi olduğundan dağınık nizâmda İskarmice istikâmetinde geriye çekilmiştir. Pîşdâr tekrar yoluna devam ve batarya dahi hattı harb nizâmında (arazinin müsa'adesinden dolayı) hareket etmiştir. Velişot Karyesine dört kilometre mesâfeye kadar bilâ hâdise hareket edilmiş ve bu mesâfede karye-i mezkûre cihetinden düşman topa başladığından pîşdâr kıta'atı yayılmışdır Bu anda düşmanın iki tabur kadar kuvveti İskarmice üzerinde Velişot ve Ağuryani' deki kuvvetlerine imdâd etmek üzere sevk edilmekte olduğu görüldüğünden pîşdâr bataryasının ateşe başlaması ve pîşdarda Velişot istikâmetinde ilerlemek emri verilmiş ve düfenk menziline kadar takarrub edildikde düşman Velişot karyesinin vâsı'endaht meydana (S.76) mâlik olan avcı metrisleriyle bir kat daha takviye ettiği şimâl ve garb sırtlardan şiddetli tüfenk atışına başlanmış ve birkaç saat bu suretle harb devam etmiştir. Bu esnada Piriştine gönüllü taburlarını yerinde tutmak kâbil olamıyarak hemem hücûma te'addi ettiklerigürülerek fırka-ı hümayunun hücûmunu teshil etmek üzere saat yedibuchukda fırkanın üç batarpasıda birleşib (2700) merte :

mesâfeden müddehiden düşmanın Velişot civârındaki mevzi'i aleyhine şiddetli ateşe devam ve bidayetede iki piyâde taburuyla düşmanın Velişot cebhesindeki kuvvetini işgâl birle "307" rakımlı Gınaykokastıro tepesine hücum edilip (mezkûr tepelerde gâyet cüz'i bir kuvvet olduğu ve umum Velişot civârındaki mevzi' takriben bir alaylık bulunduğu ve mevzi'i mezkurdada bir dağ bataryası bulunduğu muvahheren anlaşılmıştır) düşman mezkûr tepelerden tard olunarak zabt olunmuştur ki, ancak saat onbire gelmiş ve daha ziyâde ilerlemeye müsâid vakit bulamıyan Birinci Piyâde Fırkası zabt edilen tepelerde sebatla gecenin hulûlünü intizar eylemiş ve ileri karakol tertibiyle geceyi tepede geçirmek fırka emri verilmiştir ve bu tepelerin zabtından dolayı düşmanın Velişot , Ağuryani cihetlerine vaz' ve ta'yin eylediği kuvveti yek diğerine muâvenet olunamıyacak surette ikiye tefrik edilmiştir. Bâlâda zikr olunduğu üzere Miralay Sıtkı Bey kumandasında bulunan sağ senah müfrezesi Uzunkaralar'dan Ağuryani karyesine doğru ilerlemeğe başladıkda evvela düşmanın Ağuryani ve Paşalı, Maslı karyelerinin cihât-ı cenûbiyesindeki nukât-ı hâkime ve mühimmeye birleştirildiği dağ toplarıyla ateşe başladığı görülmüş ve bizim dağ bataryasından dahî hemen mukabeleye ibtidâr eylemiş ve Bafra, Sinob Taburları ihtiyâtı teşkil etmek üzere Nizâmiye Yirmiüçüncü Alayın İkinci Taburu ve Ayancık Redif Taburu ve Priştine Muâvene Birinci Taburunun Maslı ve Muâvene-i mezkûre İkinci Taburunda Paşalı karyesine ale'l-usûl sevk edilmiştir. Kıta'atı mezkûre kuşun menziline dâhil oldukca tarafeyder şiddetli ateş icrâsına başlanarak akşamın saat onuna kadar dörtbuçuk saat kadar devamdan sonra saat onu geçerek ateş kesb-i hiffet eylemiş ve Sûvâri Fırkası esnâyı muharebede işbu müfrenzin sağ cenâhı gerisinde bulunmuştur ki gecenin hulûlünde fırkanın sağ cenâh gerisine çekilmesi için emr verilmiştir.

İkinci Piyâde Fırkası 4 Mayıs 313 akşamı verilen emr üzerine ertesi günü fırkanın hedefiyle ta'kib edeceği istikameti ve tertibât-ı sairesini müşir emr-i tahriri ve celb edilen liva kumandanlıklarıyla topcu ve sûvâri kumandanlıklarına dahî izâhat-ı lâzime i'tâ olunmuştur. İkinci Piyâde

Fırkasını: teşkil eden Nizâmiye ve Redif Livaları fırka süvâri topcusuyla birlikde Mayısın beşinci günü sabahleyin saat onbuçukda fırka kumandanı tarafından nazar-ı mütâla'a-dan geçirildikten sonra mevâciz olunmuştur. İkinci Piyâde Fırkasıyla Altıncı Piyâde Fırkası beynindeki muvâseleyi te'min etmek üzere Kaymakam Şerif Bey kumandasıyla Nizâmiye Yirmidördüncü Alayın İkinci ve Redif Tatay Taburlarıyla bir mikdar süvâriden mürekkeb müfrezeye Erkân-ı Harb Yüzbaşı Mustafa Efendi dahi tefrik edilmiş ve (Rizi) tarikiyle pişdârla bir hizâda bulunmak üzere hareket etmiştir. Pişdâr Yassı-tepe'ye vâsıl olduğunda yani saat ikide fırkaya mensub süvârinin Bekriler'de düşman keşşâflarıyla cerhalaşdığı ve Bekriler'in düşman piyâdesiyle işgâl olunduğunu hâvi pişdâr kumandanlığından bir rapor alınmış ve fırkanın sağında bir kilometre kadar ileriden ilerliyecek olan Birinci Piyâde Fırkası henüz zuhûr etmediğinden İkinci Fırkanın kıta'atı muhtelifelerine emr-i âhire (S.77) değin bulundukları yerde kalmaları fırka tarafından iş'ar olunmuştur. Evvelce Birinci Piyâde ve ba'de süvâri fırkalarının sağ tarafında ilerlemek-de oldukları müşâhede edilmiş ve Bekriler'i işgâl eden düşman dahi çekilmeğe başlamıştır.

Saat üçbuçuk raddelerinde Karargâh-ı Umûmi Hey'etinin Yassıtepe'ye doğru ilerlemekde olduğu sırada fırka tekrar harekete başlamıştır. Fırka kumandanı Yassıtepe'de bulunan Karargâh-ı Umûmi Hey'etiyle bir müddet müzâkere ettikten sonra fırkanın hareketini nezârete müsâ'id olan düz tepeye azimet eyledi. Sol cenâh müfrezesinin saat dörtde geçirmiş olduğu rapordan Altıncı Piyâde Fırkasının düşmanla muhârebeye tutuşmuş olduğu anlaşılıyordu. Saat beşte fırkanın pişdârı olan Nizâmiye Mürekkeb Alayı Taşlıtepe'yi işgâl eyliyerek pişdâr bataryası mezkûr tepenin gerisinde ve düşmandan mestûr bulunuyor idi. Nizâmiye Livasına mensub diğer alay ile fırka topcusu soşe üzerinde ileriye hareket esnâda Fikri Paşa Livası Yassıtepe'nin şarkında bulunan sırtların gerisinde kalması için fırkadan emr verilmiştir. Dömeke şosesi üzerinde hareket eyleyen fırkanın aksâm-ı muhtelifesi düşmana hedef olduğundan saat beşi yirmi dakika geçerek onbuçuk

santimetrelik toplar Dömeke'den ateşe başlamış işede irâd-ı hasar etmemiştir. Bu sırada işidilen top sedalarından sol cenahda bulunan Altıncı Hamdi Paşa Fırkasının muhârebeye tutuşduğu anlaşılmış ve Hayri Paşa Fırkasına İskarmîçe istikâmetinde ilerlemesi emri verilmiş olduğundan pişdâr başıyla Taşlıtepe gerisinde bulunan İkinci Fırkanın dahi süratle Dömeke'ye ilerlemesi için Erkân-ı Harbiye Miralayı Memduh Bey gönderilmiştir. Düztepe'ye saat altıda muvâsalet eden liva kumandanı fırka topcusuyla Nizâmiye Müretteb Alayının imdâd-ı ictima' etmesini emr eylemiş ve Onbeşinci Alay muhârebe nizâmını ahz eylemiştir.

Bu emrin tebliği üzerine Yassitepe'nin şark taraflarındaki sırkaların gerisinde bulunan Fikri Paşa Livasının dahi ileriye hareket eylemesi emri verilmiştir. Taşlıtepe'nin şarkında ve ovada ahz-ı mevzi' edecek olan ordu ve fırka topcularının sol cenâhını muhâfaza için topcu muhâfızı olarak Düztepe civârında bulunan İnebolu Taburu ileriye sevk olunmuştur. Nizâmiye Livasından bidâyetde Onbeşinci Alayın İkinci Taburu şosenin tarafeyninden cebheden ilerlemek üzere sevk edilmiştir. Saat yedibuçuk raddelerinde pişdâr bataryasına dahi Taşlıtepe'nin şarkında ve şosenin yakınında ahz-ı mevzi' etdirildiği gibi derhâl Nizâmiye Onüçüncü Alayın Üçüncü Taburuda sol cenâhdan bir kolluk teşkil etmek üzere Ormantepe istikâmetinde gönderilmiştir. Mezkûr üç tabura kumanda etmek üzere Miralay Haşim Bey hattı harbe sevk olunmuştur.

Liva'i mezkûrun diğer taburları mestûren Taşlıtepe'nin gerisinde mevzi' eylemiştir. Saat sekizbuçuğa kadar mezkûr taburlarla pişdâr topcusu ve muvahheren iltihak eden fırka ve ordu topcuları şiddetle muhârebeye devam etmiştir ki işbu fırka ve ordu topcuları bidâyet-i emirde ilerlemekde olan piyâdemiz ateş edemiyecek suretde düşman topcusunu ve hemde hücum kolunun hareketini teshîl etmek için düşman piyâdesi niatesh altına almak gibi tertib ve iki mühim vazifenin ifâsı zımnında topcu mevzi'inin keşf ve intihâbı bizzat topcu kumandanlığı tarafından ba'del icrâ Yirmiyedinci Alayın Birinci Taburuyla Yirmisekizinci Alayın Birinci Taburuna

ve Obus Bataryasına Pırnar karyesinin cenûbundaki üç batarya hedef olarak verilmiş ve işbu taburlardan iki batarya hücum koluna refâkatle muâvenet için düşman mevzi'ine(2800) metre mesâfe kadar tagarrub etmiştir. Yirmisekizinci Alayın İkinci Taburuna (78) dahi İskarmîçe'nin cenûbunda bulunan iki düşman bataryası hedef olarak verilmiştir. Topcu hattının sol cenâhı Yirmiyedinci Alayın merkezi Yirmisekizinci Alayın Birinci Taburları ve Obus Bataryasıyla ve sağ cenâhı Yirmisekizinci Alayın İkinci Taburuyla teşkil olunmuştur. Sağ cenah (3000), merkez keza (3000) ve sol cenâh (2400) metre olarak ta'yin ve takrir edilmiş olan mesâfeden topcu kumandanlığından dahi mu'ayene olunmuştur. Saat sekizden sonra sol cenâhı tehdîd ettiğinden İkinci Fırka dahi sağ cenâhı tehdîd ve takviye etmek üzere Nizâmiye Livasından Taşlıtepe'nin garb tarafında bulunmakta olan Onbeşinci Alayın Üçüncü ve Dördüncü Taburları Kaymakam Mustafa Bey kumandasında olarak İskarmîçe üzerine sevk olunmuştur. İşbu taburların ileri hareketini teshîl için topcu kumandanı tarafından Yirmisekizinci Alayın İkinci Taburu Taşlı tepenin garbına gönderilib mevzi' ahzıyla İskarmîçe önündeki avcı hendeklerinde bulunan düşman piyâdesi üzerine şiddetli ateş eylemiş ve geride bulunması cihetiyle muvahheren hattı harbe dahil olan Sûvâri Topcu Taburundan iki batarya dahi işbu taburun bilâhere sağ cenâhını tehdîd eylemiştir. Şu halde merkezi açık olarak Taşlıtepe'den sol cenâhı altı ve sağ cenâhı beş bataryadan ibâret olmak üzere topcu hattınca ta'dilât yapılmış sağ cenah bataryaları düşman piyâde avcı siperlerine, sol cenah bataryaları dahi topcusuna karşı harbe devam etmiştir. Binâen aleyh işbu ta'dilatdan sonra düşman bataryalarıyla bunlara karşı harb eden bataryanın diğerine musâvi bulunmuştur. Saat onbuçuğa doğru muhârebe kesb-i şiddet edib Nizâmiye Piyâde Livasının merkezi ve sol cenah müntehây-ı kemâl-i şiddetle Ormanlıtepe ile garbında ve şose yakınındaki tepeciği şiddetle zabt ve düşmanı gerideki avcı siperlerine tard eylemişdirki işte bu tepeciklerin zabtında piyâde yardım eylemek için bâlâda zikr olunduğu üzere Topcu Yirmiyedinci ve Yirmisekizinci Alayların Birinci

Taburlarından birer batarya binsekizyüz metreye kadar düşman mevzi'ine sokulmuş ve mezkûr tepelerin zabtından sonra bu bataryaların geriye alındığı sırada düşmanın bir kayaklısı berhevâ edilmiştir. Onbirbuçuğa kadar devam eden şiddetli topçu ateşinden sonra düşmanın sağ cenâh bataryaları kâmilten sukût ettirilmiş ve İskarmice'nin cenub cihetlerindeki bataryalar dahî sebât edemiyerek ric 'ate başlamışdı. Fakat livanın sol cenâhı tehlikeli olduğu görüldüğünden hemen ihtiyadda bulunan Nizâmiye Ondördüncü Alayın Birinci Taburu Miralay Mustafa Bey Kumandasıyla hattı harbe sevk ve ihtiyat Livasından dahî ümdâd taleb olunmuştur. Salifüzzikr tertîbâtla düşman hattı müdâfasının takrîben üçyüz metre mesâfesine kadar takarrub edildi. Akşama doğru muharebe kesb-i siddet ederek piyâde ateşi gece saat onikiyi kırkbeş dakika geçinceye kadar devam etmiştir.

Fikri Paşa Livası Vardarlı ve Karuloba istikâmetiyle ilerleyerek saat sekizbuçuk raddelerinde Karuloba şimâlindeki sırtlarda hattı harbe dâhil olunmuştur. Bu livadan bir tabur İnebolu Taburunu takviye için gönderildiği gibi üç tabur dahi birinci hatta sevk olunub düşmanın sağ cenâhına hücum eylemesi emri verilmiştir. Saat ondan onbire kadar bu liva muhârebe cebhesinde bulunan taburlarını tedricen takviye eylediği cehetle elde her bir ihtimâlâta karşı bir tabur ihtiyat kalmışdı. Sol cenâh müfrezesinin saat onbirde bir taburu muhârebeye dâhil olunmuş ve diğer taburu dahi ihtiyat taleb edilmiş idi ki bu zamanda topçu muharebesi şiddetle devâm ediyordu. Gurubu doğru Fikri Paşa Livası önündeki düşmanı birinci hattan tarda muvâfık olarak gecenin hulûlüyle bulunduğu yerde tevkîf eylemiştir. Karargâh-ı umûmiden verilen emre üzerine her tabur bulunduğu yerde kalarak mevzi'lerini tahkîm eylemiştir. Karargâhı umûmi 5 Mayıs 313 sabahleyin saat onbirde Tekke sırtlarından hareketle Çatalca-Dömeke şosesini (S.79) ta'kîbe başlamış idi. Ba'zı tepelere yaklaştığı esnâda atideki rapor alındı.

Müşîriyet-ı Celile'ye

Piyâde İkinci Fırkası

Bekriler'in şarkındaki yeşil
sırttan " Yassitepe'ye "
25 Mayıs 313 gündüz Saat/2,5

Bekriler ve civârındaki düşmanın takrîben bir bölük süvârisi görüldü. Keşf kollarımız üzerine düşmanın za'if piyâde ateşleri işidildi. Fırkamız Dömeke ovasına hâkim olan sırtların gerisinde Hayri Paşa Fırkasının sağ cenâhımızdan bir kilometre kadar ilerlemesine intizâr ediyor. Sol cenâh müfrezemiz sol yanımızı te'mîn ile meşguldür. Topcu kumandasını buradadır.

İkinci Fırka Kumandanı
Neşet

saat üçde Yassitepe'ye muvâselet olduğu halde İkinci Fırka pişdârı henüz mezkûr tepe hizâsını mürûr eylemiştir. mevki'-i mezkûrde bulunduğu sırada zâbit keşf kollarından atideki raporlar alınmıştır.

Huzûr-ı Celîl-i Müşîriye

Zâbit keşf kolu Numara
4

Rizi'nin cenûb eteklerinden
5 Mayıs gü. saat/ 1,45
313

Düşman avcıları Rizi'nin cenub cihetlerinde bulunan Kasidyaris dağı hattı-ı taksîmi üzerinde müşâhede olunmuştur. Kasidyaris dağının şark ve garb cihetlerinde dahi düşman avcıları görülmüş isede daha ileri keşf mümkün olamadığından ne mikdârdâ bulundukları ma'lûm olamamıştır. Bizim avcılarımız Rizi'nin cüz'i cenûbunda bulunan tepeye kadar ilerlemiş ve şu dakîkada orada tavakkuf etmekte bulunmuştur. Düşman ileri karakolu ile avcılarımızibeyninde iki kilometre kadar bir mesâfe kalmıştır Tarassudâta devâm etmekteyim .

Umum Kumandanlığına

Alay 13 Mülâzım

Zâbit keşf kolu Numara
8

Çavuş Boğazı Önünden

Demirli-Köprücük üzerinden Çavuş boğazı önüne kadar ilerledim. Çavuş boğazında düşmanın bir ufak müfrezesi olduğu görülmektedir. Köprücük ve ilerisindeki Bilecik karyesine asker ve ahâliden hâli olduğunu gördüm. Keşfe devam etmekteyim.

Yüzbaşı Vekili
Mehmed Rıza

Üçbuçuğa doğru Hayri Paşa Fırkasının Çağlar civârında bulunan düşmanın ufak bir müfrezesine karşı yol kolunu durdurarak top ateşine başlaması üzerine atideki emr gönderildi

Birinci Hayri Paşa Fırkasına

Önümüzde bulunan düşman müfrezelerini sür'at ve şiddetle pişdâr ve cânibdâr kıta'âtıyla tard ederek Velîşat ve İskarmice istikâmetinde düşmanın sol cenâhı aleyhine hareket edilmesi tavsiye olunur. 5 Mayıs 313 Müşir Edhem

Köylerin yakdırılmaması ve yangınların söndürülmesi

Cioba'nın şarkından "Yassıtepe"
gündüz saat/2 dakika/45

Bu sırada ihtiyât livâsına şu emr gönderilmiştir.
(S.80)

Sağ Cenâh İhtiyat Livası Kumandanlığına

Vusûl-i tezkirede mevki'imizden hareketle Bekriler köyünün şarkındaki tepenin teşkil ettiği boğazını gerisine kadar gelip orada şosenin yanında emre intizar olunması tavsiye olunur.

5 Mayıs 313

Müşir
Edhem

Bekriler'in şarkındaki Yassıtepe'den
gü. saat/4.10

Bunu müteâkib Yassıtepe'nin şarkındaki Yassıtepe'nin şimâl-i şarkisindeki taşlık sırtlara gönderilmiş olan bir keşf kolundan gelen raporda Kasıdyarıs dağı cihetinden top seslerinin geldiği ve tüfenk seslerinde pek a'lâ fark olduğu bildirildiğinden karargâhı umûmi mezkûr sırtlara azimet eyledi.

Karyeden Hamdi Paşa Fırkası sağ cenâhının icrâ eylediği muhârebe kısmen görünmekte, top ve tüfenk sesleride işitilmekte idi. Saat beşi yirmi dakika geçerek şose üzerinde Dömeke'ye doğru hareket etmekte olan İkinci Fırka kıt'atı üzerine Dömeke'den top atılmağa başlandı. Bu esnâda Altıncı Piyâde Fırkâsına gönderilen emirle mevrûd raporlar bervech-i âtiîdir.

Altıncı Fırka Kumandanı Hamdi Paşa'ya

Hayri Paşa Fırkası Velişot ve Neşet Paşa Fırkası Pırnarı mevkiine takarrub etmektedir. Emirde iş'ar olunan mevzi' bir an evvel işgâl ile askerinin müdafaa ve ta'arruza kadar bir halde cem' ve temsiki ve mefâd-ı iş'ârın Memduh Paşa Fırkasına tebliği tavsiye olunur. 5 Mayıs 313gü. saat/ 5.20

Şimdi düşman Dömekeye top endahtına başlamıştır.

Müşir
Edhem

Kasidyaris tepesiyle 790 rakımlı tepelerde düşman görülmekte ve Reis çiftliği cenûbundaki tepe tutulduğu gibi Birinci Tabur dolu düşmanın sol cenâhını çevirmek için sağ cihet silsilesini ta'kib etmekde olduğu berây-ı ma'lûmat marûzdur. 5 Mayıs 313 saat/1.20 Altıncı Fırka Birinci Liva

Kumandanı Mirliya

Hasan Tahsin

Saat dörtde Hamdi Paşa Fırkası muharebeye başladı. El-an şiddetli harb devam etmektedir. Süvâri ile işâret buyurduğunuz suretle Piyâde ile işgâl olunmuştur. Bu tepenin şarkında ve Ovaya nâzır olan sırtda bir bölüğümüz bulunmaktadır. İhtiyâdımız bunların gerisindedir. İleri hareket için fırkanın her hareketine teb'id edeceğimiz tabi'idir. Henüz düşmana tesâdüf edilmemiştir.

5 Mayıs 313 gü. Saat/4.15

Kaymakam
Şerif

Sol cenâhımız canibdarından gelen işbu rapor manzûr-ı âlîleri buyurulmak üzere takdim-i huzûr-ı efhâmileri kılınmıştır.

Huzûr-ı Sami-i Efhamiye

Zabit keşf kolu numara
4

Rizi'nin cenub sırtlarından

Evvelki raporunda arz ettiğim düşman piyâde avcıları Rizi mevki'inin cenûbunda Kasidyaris dağı hattı taksimi ilerisinden inşa ettiği metrislere okularak kendisine doğru ilerleyen keşf kolu üzerine ateş ettiği gibi ba'dehû piyâdemiz avcıları üzerine icrâ-yı endahta kıyam eylemiştir. Sırt şark ve garbi imtidâdınca dahi piyâdesiyle muhât olduğu müşâhedâtım cümlesindendir. Süvari ve topçusuna

tesâdüf edilmediği gibi şimdiye kadar düşman topçusunun mevcudiyetine (S.81) delâlet edecek emâreye destres olunamamıştır. Her iki cihetten endahat devam olunmakta idiğinden sağ cenahdan tarassûdâta devâm etmekteyim.

5 Mayıs 313

Alay 13 Mülâzım

Saat altıda piyâde İkinci Fırka pişdârının Taşlıtepe'nin gerisinde tecemmü ederek durmakta bulunduğu Fikri Paşa Livasının henüz Yassıtepe gerisinden ileri geçmediği ordu topçusunun Düztepe gerisinde ve yol boyunca durmakta oldukları Dömeke cihetinden şose istikâmetince sırt eteklerine doğru düşman piyâde kıta'atının inmekde bulundukları görülmüş üzerine İkinci Fırka Kumandanlığına âtideki emr gönderildi.

İkinci Fırka Kumandanlığına

Düşmanın Dömeke'de bir aded menzil topu bulunduğu anlaşılmıştır. Kat'iyyen tekraren Dömeke mevki'ine şiddetli bir surette ilerlemeniz tavsiye olunur. 5 Mayıs 313 saat/6.15

Bekrilerin şarkındaki Karyeden

Müşir
Edhem

Bu sırada düşman mevzi-i aslisinin Pınar ile İskarmice arasında bulunduğu Velişat'ın bir müfreze tarafından işgâl olunduğu ve Hayri Paşa'nın Velişat karşısında bulunduğu müşâhede olunması üzerine Karargâh-ı Umûmi Erkân-ı Harbiyesine memur Kaymakam Yâver Bey Birinci Piyâde Fırkasına şifâhen düşmanın müfrezelerine pişdâr ve cânibdar kıta'atıyla bi'l-mukâbele kısm-ı küllisiyle İskarmice istikâmetinde düşman sol cenâhına ta'arruz eylemesi emri gönderildi. Saat yedide Birinci piyâde Fırkası Velişat karşısında harb etmekte ve İkinci Fırkanın Nizâmiye Livâsı büyük şose istikâmetinde düşman mevzi'ine ta'arruz eylemekte ve Fikri Paşa Livasında Kolbaşı ile Düztepe hizâsında olarak ilerlemekte idi. Bu sırada âtideki rapor alındı.

Umum Kumandanlığına

Zabit Keşf Kolu

Halhal ile Çavuş arasında
5 Mayıs 313 gü.saat/5

Düşmanın iki takım süvârisinden Birinci Halhal ormanı

cihetinden Çavuş'a gelmekde iken ve birisi de Çavuş boğazında ve ağaçlıklar arasında gizlice durmakta olduğu halde gördüm. Halhal Ormanı cihetinden gelen takımı tarafından şiddetli ateşle berâber ikibuçuk metre kadar şimâle ta'kib olundu. Çavuş boğazında iken takım piyâdesini şimdi gördüm. Halhal ormanının şimal eteklerinde dahi bir miktar piyâdesinin olduğu süvâri fırkasına mülhak Çerkes atlılarının ifâdesinden anlaşılmıştır. Halhal ve Çavuş arasında keşfe devam etmekteyim.

Yüzbaşı Vekili
Mehmet Rıza

Huzûr-ı Samî-i Cenâb-ı Müşir-i Efhamîye
Zâbit Keşf Kolu 5 Mayıs 313 gü. saat/ 4.45

Sofades'in cenûb tarafındaki istikâmeti takib ederek Ekoymaver ve Hadifilyaza, Hapidis mevkilerinde Taraycı'ya giden Taraycı boğazında bulunduğundan Halhal mevki'inde düşmandan bir eser görülmediği ma'ruzdur. Taraycı, Çavuş, Ömerler mevkiinde Yunanın cüz'i askeri bulunduğu ve Ömerler cihetinde dört nefer süvârisinin keşfe çıktığı çobanlardan mervîdir. Bâlâda arz eylediğim köyler kâmilan meskûnmur. Ahâlisi işleriyle meşguldür. Tarassuda devam ediyorum

Süvâri Fırkasında Müstahdem
Mülâzım-ı Sâmi
Mehmet Rauf

(S.82) Dömeke'ye giden caddenin cihet-i şarkisinde olub müselles teşkil eden Ormanlıtepe düşman tarafından bir alay kadar piyâde ve bir batarya topuyla işgâl edilmekte olduğu ve cadde gurbunda ve cihet-i garbîsindeki sırtlarda takrîben bir alay kadar piyâde ile bir alay süvârisi olduğu tahkik edildiği Süvâri Onsekizinci Alayın Üçüncü Bölük Mülâzım-ı Evveli Mümin Efendi'nin ifâdatından anlaşıldığı ve Neşet Paşa Hazretleri iki kol teşkiliyle düşmana ta'arruz etmek üzre bulunduğu ma'rûzdur. Erkân-ı Harbiye Miralayı Mehmed Muhtar

Saat sekiz buçukda düşmanın ovaya inmiş ve Taşlıtepe cenûbundaki ırmağa kadar ilerlemiş olan kıt'âtı geriye tard def'edilmiş olduğundan ilticâ etmiş olduğu sırt eteklerindeki avcı metrislerinden şiddetli ateşler icrâ edilmekte idi.

Bu zamanda topçu kumandanlığına âtideki emr gönderilmiştir. Topçu ne için takviye olunmuyor. Düşman Hayri Paşa Fırkasına ta'arruz eyliyor. Mümkünse topçu ile muâvenet olunması 5 Mayıs 313 gü.saat/8.37

Müşir
Edhem

Bu sıralarda İhtiyat Livasına ve İkinci Piyâde Fırkaları vasaii gerisinde Çağla civârında bulunmak üzere ilerlemesi için emr gönderildi. Saat dokuza doğru Piyâde Altıncı Fırka sağ cenâhın karşısında bulunan düşmanı ric'ate mecbur ederek Kasıdyari sırtlarına çıktığı görüldüğünden ve ovada icrâ olunan muhârebe kes-i ehemmiyet eylediğinden karargâh-ı umumi ileride hattı harbe yakın bir noktada bulunmak üzere ovaya indi. ve Taşlıtepe'nin 700,800 metre mesâfe şimâl-i garbisinde bir tepecik üzerinde tevakkuf edildi. Mezkûr tepeye muvâsaletle berâber kıt'âtı muhtelifenin vaz'iyetlerine dâir istihşâl-i ma'lumat için Neşet Paşa Fırkası sol cehanına ve Hayri Paşa Fırkasına ve süvâri fırkasına birer Erkân-ı Harb zâbiti gönderildi.

Düşman topçusuna karşı altı batarya ile muhtelif mesâfede harb olunuyor. İrâde-i devletleri vechile sağ cenâh temdid olunarak Hayri Paşa'ya mu'âvenet olunacaktır. Ferman

5 Mayıs 313 gü saat/ 9.15 Topcu Kumandanı

Ali Rıza

Köyün önündeki ormana Nizâmiye Livâsı germektedir. Fikri Paşa Redif Livâsı geri kaldığı için şimdi oraya gidiyorum. 5 Mayıs 313 gü saat/9.45

İkinci Fırka Kumandanı

Neşet

Hüzûr-ı Sami-i Cenâb-ı Kumandanı Ekramiye

Dömeke'nin sağ ilerisindeki Ormanlı köy Nizâmiye Livası tarafından zabt olunmuştur. Sağ cenahımızdaki Nizâmiye Taburu düşmanın iki siperini zabt eylemiştir. Muharebe şiddetli devam ediyor. Fikri Paşa Livası dahi Taşlıtepe'nin hizâsı ilerisine kadar ilerlemiştir. Nizâmiyenin ihtiyat olarak yalnız bir taburu kalmıştır. Sağ cenahımız imdad taleb ediyor. Akşam da takarrüb ediyor. İhtiyatda kalan bir

livanın i'zâmına müsâ'ade buyrulması ma'ruzdur. Ferman
5 Mayıs 313

İkinci Fırka Kumandanı Hattı-ı harbimiz vâsi' bir
Neşet daire teşkil etmektedir.

(S.83)

Müşîriyyet-i Celîleye

İhtiyât Livasının emr-i hareketi irâde-i aliyyelerine
menût olduğu bildiriliyor. Halbuki hattı harbin tûlû pek
uzun, Mamafih Miralay Mustafa Bey ile tabur binbaşılardan
iki kişi dahi fenâ halde mecrûh olup ihtiyat livâsı iltihak
etmediği halde işin fenâ netice hâsıl edeceği rehin-i ilm-i
âlileri buyrulmak babında. 5 Mayıs 313

İkinci Fırka Kumandanı
Neşet

Palamanlı köyüyle Velişot köyü arasındaki bir tepeyi
zabt ettik. Velişot köyünü zabt edemedik. Ma'ahâza dört ta-
bur kuvvetinde olan sağ cenâh müfrezemiz takrîben üç batar-
ya ve birkaç taburla kavga ediyor. Orada bulunan müfrezeye
memur Erkân-ı Harb Yüzbaşısı ile Alay Kumandanı Miralay
Sıtkı Bey ve Süvâri Fırkasından gelen bir mülâzim beyan edi-
yor ve imdât eddiler. Bunun için oraya bir batarya gönder-
dik guruba kadar harp edip müfrezayı ric'atden muhâfaza
edecek ve gece vaktinde bize doğru çekilecektir ki yarın
kuvvetimizin bir kısmıyla İskarmıçe üzerine yürüyerek Neşet
Paşa'ya muâvenet edebileyim. 5 Mayıs 313

Ferik
Hayri

Hizâmiye livâsı kâmilten harbe tutuşmuş ve Hayri Paşa
Fırkasıda halâ İskormıçe solunu ilerlemeyerek sabahtan beri
Velişot karşısında kalmış olduğundan ihtiyat livâsına Birin-
ci ve İkinci Fırkalar arasındaki aralığı kapatmak üzere serî-
an ilerleyerek muharebeye girmesi emri gönderildiği gibi Bi-
rinci Piyâde Fırkasında tekrar mevcut ihtiyâtlarını sola
doğru yanaştırmaları ve Topçu Kumandanlığında bataryaların
ileri sürülmesi emirleri şifâhen gönderildi. Saat ombire doğ-
ru âtidedeki raporlar alındı.

Huzûr-ı Müşir-i Ef'hâmiye

Çatma sırtında Göyeli karyesinden ileriye sahra topların

hareketi gayr-i mümkündür. Arâzi gâyetle dik ve kayalıktır. Kayaları dinamitle itmedikçe yolun tesviyesi kâbil değildir. Binâenaleyh toplar Haydar Paşa Livasına gönderildi.

5 Mayıs 313 gündüz saat/4
Üçüncü Fırka Kumandanı
Memduh

Huzûr-ı Sâmi-i Müşîr-i Efhamiye

Çatma sırtından düşman ikinci ve üçüncü hatdan dahi tepeler ve boğazları pek mükemmel tahkîm ve fevkâlâde sebat etmiş ve kuvvetini dahi tezyîd eylemiş ise de lütf-i hakla münhezimen ve ric'at-i gahgarye ile Çatma taraflarına çekilmekte ve arkası takib edilmekte bulunduğu berâyı ma'lûmat arz olunur. 5 Mayıs 313 gündüz/8.30

Altıncı Fırka Birinci
Liva Hasan Tahsin

Huzûr-ı Sâmi-i Müşîriye

Memduh Paşa Fırkası Koçarlı üzerine hareket edib gönderdiği haberde ihtiyat livasının kendisine takib etmesi lüzûmunu beyan eylediğinden şimdi hareket olundu. Hamdi Paşa Fırkasının boğazın beri tarafından terketmiş olduğu topları bu akşam muhafaza etmek üzere Gavra Taburu terk edildiği ve yarın mezmûr livaya iltihak eylemesi lüzûmu binbaşısına tebeyyün eylediği berâyı ma'lûmat arz olunur.

5 Mayıs 313 saat/8,5 İhtiyat Livası Kumandanı
Mirliya Haydar

Saat onbirden sonra sol cenâhda Çatma cihetinden Altıncı Piyâde Fırkasının Birinci Liva düşmanın hattı harbi aslîsı ve Dömeke mevzi'inin sağ cenâhı aleyhine topçu ile iştirak etti. Bu sırada topçu kumandanlığından atideki rapor alındı. (S.84)

Huzûr-ı Samî-i Müşîr-i Efhamiye

Düşman toplarına mevkilleri terkettirildi. Bizim topçularında aldıkça telefâtı vardır. Sol cenâhımızda harbeden Hamdi ve Memduh Paşa Fırkalarımızdır, yoksa İkinci Fırkanın Altıncı Livasıdır, lütfen emr ve işârı.

5 Mayıs 313 gündüz saat/11,10 Topçu Kumandanı
Ali Rıza

Saat onbirbuçukda Nizâmiye Livası merkezi ve sol cenâh-
da düşmanı birinci hatdan tard eylemesine ve avcı hatları-
nın üçyüz metreye kadar sokularak ateş etmekte ve sağ cenâh
ihtiyat livasından Nizâmiye livasının sağında olmak üzere
üç taburunun birinci hatdan sevk ederek mütebaki üç tabur-
la karargâhı umûminin bulunduğu tepenin garbi açığında ih-
tiyatda bulunuyordu. Bu zamanda tarafeynden piyâde ateşi kes-
bi şiddet ederek gece saat onikiyi kırkbeş dakika geçince-
ye kadar devam etti. Vakti mezkûrda tarafeynden ateş kesil-
di. Gurubda atîdeki rapor gelmiştir.

Huzûr-ı Sâmi-i Müşîriye

Tafsilatı ba'de arz olunacağı vechile bugün saat altıda
düşman Papaslı sırtından ric'ate mecbur edilmiştir. Saat
dokuzda İkinci Liva ile Birinci Liva Çatma ile Karaçoli kar-
yelerine telakki eylenmiştir. Bu akşam Altıncı Fırka Kara-
çoli karyesinde geceyi gecirecektir. Memduh Paşa Fırkasıyla
ittihad edilmiştir. Şu saatte mezkur fırka solumuzda bulun-
maktadır. İhtiyât livası Şatırlı karyesine gelerek Altıncı
Fırkanın topçusuyla orada kalacaktır. Mezkur topçunun bura-
ya gelmesi nihâyet derecede müşkül olduğundan (S.85) mü-
sâadesi hâlinde ta'kibin Haydar Paşa Livası tarafından ic-
râ edilmesine dâir mûmaileyh Mahmud Bey tarafından tertî-
bât ve tafsilât-ı muhtaziye serd edileceği bildiriliyor,
birâderler? Yarınkı muzafferiyet sizin behem ehâl şiddet-i
hareket buyurmanıza vâbestedir. Aksi halinde vehâmeti mu-
cibdir. rica ederim başka ise mukâyese olunmasın Müşir
Edhem

Gece saat birde karargâh-ı umumi Taşlıtepe ile Düz-
tepe arasında ve şosenin kenarındaki Kırkminâre civarına
nakl olunarak bu gece için sağcenâh fırkalarına âtideki emr
verildi.

Ordu Emri numara 6

Alasonya Ordu-yı Hümâyunu
Erkân-ı Harbiyesi

Hacı Ömer ve Dömeke şosenin
yakınında ve Kırkminâre'de
karargah-ı umûmu

5 Mayıs 313 gece saat/2

1- Düşman Fırnar tarafındaki mevzi'inin birinci hattı teshir olunarak kendisi dağlara doğru ric'ate mecbûr edilmiştir. Velişot taraflarındaki müfrezesi tard ve tenkîl olarak o civarındaki tepeler zabt olunmuştur.

2- İhtiyat Livasının üç taburu Neşet Paşa Fırkasının sağ cenâhında ve topçunun arkasında mevzi' almıştır. Sol cenâh fırkaları Çatma dağına açmışlar ve bi mentihil kerîm yarın ale's-seher Dömeke'nin arkasına doğru harekât-ı ta'aruziyeye devam emrini almışlardır. Neşet Paşa Fırkası yedi teshîre geçirdiği mevâkı' da kalacaktır.

Her bir alay mümkün mertebe bir mikdar asker toplayarak geride üstaz olarak bulunmalıdır. Neşet Paşa Fırkasının sol cenâh müfrezesi harbe dahil olmadığı halde Fırkanın solyanı gerisinde ve fakat ve yakın bir mesâfede toplu olarak bulunmalıdır.

3- Topçu şimdiki mevâzi'de en yakın bulunan piyâde kıtasından tefrîk ve tahsis olunacak bir piyâde bölüğünün muhafazası tahtında bulunacaktır. Topçu kumandanı tarafından bu babda Piyâde kıta'atına verilecek emre katiyyen ita'at olunması fırka ve liva kumandanları tarafından taburlara ta'mîmen işâr olunacaktır. Hayri Paşa Fırkası zabtettiği meâzîada mikdâr-ı münâsib asker terk ettikten sonra lâ-akalı kuvvetli bir liva ve iki batarya ile soluna yarın Çatalca'ya gönderilecek emr-i samîlerine muntazır bulunacaktır. Ferman

5 Mayıs 313 saat/9 Altıncı Fırka Kumandanı
Ferik Hamdi

Üçüncü ve Altıncı Piyâde Fırkalarının Kasidyaris silâsının cenûbu taraflarını aşarak Furka istikâmetinde bulunması ve hatta bir livanın ve merkezden asıl topçu muhârebesini icrâ eden onbir bataryanın düşman topçusunu tahrib ederek kısmen ric'at ettirdiği piyâdelerin Ormanlıtepe ile bir-iki avcı hendeklerini zabt etmeleri ve Birinci Hayri Paşa Fırkası dahi cephesinin ilerisindeki tepeleri zabt eylemesi gibi mevâdın düşmanın behemahal ric'at eyleyeceğine hükmettirmişdi. Guruba yakın topçu ateşinin gereği gibi zaifleşmesi hilâfına olarak piyâde ateşine son derecede

şiddet vermesi şu hükmü te'yid eylemekde ve piyâde ateşini bu derece şiddetlendirmesi ise piyâdemiz hücumunun men-iyle karanlık basıncaya kadar vakit kazanmak maksâdını mebni idiği hakkındaki fikrin isâbeti ertesi günü Dömeke'yi tahliye ederek Fırka üzerine çekilmesiyle sâbit olmuştur. Gece saat birde âtideki emr yazılarak Erkân-ı Harb Miralayı Mahmud Bey ile Çatalca üzerinden sol cenâh fırkalarına gönderilmiştir.

Hamdi ve Mehduh Paşa Hazerâtına

5 Mayıs 313 saat/1.30 gece Pınarlı Şimâlinde
Karargâhı Umûmiden

Bugün bu cihetden icrâ edilen harbe dâir Erkân-ı Harbiye Miralayı Mahmud Bey tafsîlâtı lâzime i'ta eylecektir. Şimdiki halde bulunduğumuz vaz'iiyyetin müsa'adesi nisbetinde Hamdi Paşa Fırkası Neşet Paşa Fırkasının solcenâhına takarrub ve düşmanın sağ yanına düşecek vecihle hareket etmesi ve Memduh Paşa Fırkasının Hamdi Paşa Fırkasıyla te'mîn-i muvâsale etmekle beraber hasımın Dömeke ve Furka tarîkini kat etmek üzere hareketi ve işbu harekâtın gece saat yedide icrâsına başlaması ve Haydar Paşa livasının ta'kîb eylediği fırkayı Kemâ fi's-sâbık ta'kîb eylemesi ve ahvâlin yavaşarak ihtiyât Livâsı ve Neşet Paşa Fırkasının hattı harbinin sağ cenâhında topçularla muvâsale te'sis eyleyecektir. Hayri Paşa'nun sağ cenâh müfrezesi fırkanın sağ yanı gerisinde bulunarak sağ ve arkaya doğru ileri karar kolları te'sis ve istikşâfât icra eylecektir.

4- Bu gece bilcümle kıta'âtı-ı askeriye tarafından fevka'lade müşfikâne davranılacak ve icâb eden yerlerde avcı metrisleri inşa olunacaktır. İşbu tertibâtı teyakkuziye bizzat fırka Erkân Harbiyesi tarafından icrâ olunacaktır.

5- Mecrûhîn Bekriler karyesine nakl olunacaktır. Bilcümle etibba dahî orada tecemmü etmelidir.

6- Askerin cebehânesi bilâ ifâte-i vakit tabur ve fırka ihtiyatlarından ve bunlarda Çatalca' da bulunan umûmi parkdan ikmâl olunacaktır.

Geriye giden cebehâne hayvânâtı boş gitmeyib hasta ve

mecruhin naklinde kullanılır.

7- Karargâh-ı umûmi Hacı Ömer- Dömeke şosesinin yakınındaki Harab minare civârında ve şose üzerindedir. Yarınki harekât için ayrıca emr verilecektir. Müşir
(S.86) Edhem

gece saat dörde doğru Üçüncü Fırka Kumandanlığından âtideki rapor geldi.

Huzûr-ı Celîl-i Müşiriye

Fırka ile Dârendeli karyesi yakınına dün gece saat yedide vâsıl olarak sabah leyin saat onda iki koldan hareketle sağ cenâh livası Papaslı dağlarının şarkında vaki Deveboyna gelmiş ve bu esnâda sol cenâh livasının Çakırlı karyesine geldiği görülmüşdür. Papaslı dağlarının cenub eteklerinde Koçarlı ile Papaslı silsilesinin müntehâyı garbisi beyinde düşman kuvveti görülmekle sağ cenah livasıyla üzerine ta'arruz olunarak avn-u inâyeti bâri ve muvaffakiyet-i celile-i cenâbı padişâhi ile püskürdölmüş ve Koçarlı karyesindeki liva dahi Birinci Livanın sol cenahından düşmana doğru ilerlemiştir. Sahra bataryalarının arazinin sarplığı cihetiyle geçirilmesi kâbil olamayarak bilz-zarûr Haydar Paşa livası vâsıtasıyla karargâh-ı umûmiye iâde edilmiştir. Şimdiki halde sağ cenah livası Kepekli ile Barbaş karyeleri arasında bulunub fırkanın kısmı küllisi ictima' ettirilerek ve dağ tapları mevki' ta'biye ettirilerek düşman üzerine ta'arruz icra edilecek ve ikinci livadan bir olay vâsıtasıyla sol cenâhımız taht-ı muhâfaza da bulundurulacaktır. Düşman kuvvetinin tutmuş olduğu hattın tûlû iki kilometreden ibâret idi. Gece bulunacağımız mahalde bulunacaktır. Yarın cânibi devletlerinden bir emr alınmazsa ahvâle göre hareket olunacaktır. Ferman 5 Mayıs 313 saat/9.30 gündüz
Merik
Memduh

Gece saat dörtbuçukda 6 Mayıs 313 atideki emr verilmiştir.

Ordu Emri Numara 7

Alasonya Ordu-yı Hümâyunu
Erkân-ı Harbiyesi

Dömeke-Hacıömer üzerinde
Harabminâre
5 Mayıs 313 gece saat/4.40

1- Sol cenâhda bulunan fırkalar düşmanın hattı ric'atı-
ni kat'etmek üzere Dömeke'nin arkasına doğru ta'arruz et-
mektedir. Mezkur Fırkalar dün akşam Dömeke'nin altı kilo-
metre şarkında bulunan Karaçoli "Kırcaali" mevki'ine tut-
muştur.

2- Sağ cenâhda bulunan Neşet ve Hayri Paşa Fırkaları-
la İhtiyât Livası bulundukları yerlerini son dereceye kadar
müdafa'a edeceklerdir.

3- İleri hareket emri icâb ettiği halde karargâh-ı
umûmi tarafından verilecektir.

4- Yarın sabah saat sekizde karargah-ı umûmi Neşet Paşa
Fırkası yanında bulunacaktır.

Müşir
Edhem

Birinci ve İkinci Fırkalarla Topçu ve İhtiyat Livası
kumandanlarına gönderilmişdir. Gece sukunetle geçti. Gece
saat sekizde düşman tarafından manevra hartucuyla müteâki-
ben iki top endakt edilmişdir. Sabah atideki raporlar gelmiş-
dir.

Huzûr-ı Ali-i Müşîr-i Feha'meye

Karaçoli sırtlarından Ledel hamd bugün saat dükkuzda
Çatma'ya livamızla muzafferin vâsıl olduk. Esir alınmış iç-
lerinde mecruh bir zabitan bulunmuştur. Şimdi düşmanı takib
ederek Çatma'dan Taraklı'ya doğru ilerliyoruz. Cebel Batarya-
mızla (S.87) Neşet Paşa Fırkasının sol cenâhına yardım et-
mekdeyiz. Düşman kıta'âtı tahmînen yedi sekiz taburu müteca-
viz olduğu halde Dömeke kuvvetine iltihak etmege muvaffak
olamayarak cihet-i şarkıyye'ye çekilmektedir. Şimdiye kadar
sol cenâhımızda Mazhar Paşa Livasından Altıncı Fırka İkinci
livave Memduh Paşa hiçbir eser zuhur etmediği maruzdur.

Ferman

5 Mayıs 313 gündüz saat/11.30

Altıncı Fırka Birinci Liva
Kumandanı Mirliya
Hasan Tahsin

Huzûr-ı Sami-i Cenab-ı Müşiriye

Karaçoli'den altı saat muharebeden sonra avnû hakla kö-
yün aşılıarak saat onbirde Karaçoli mevki'ine muvâsalet olun-
du. Zamanın darlığı ve mesafenin ba'îdiyyeti sebebiyle

Dömeke istikâmetine doğru hareket kabil olamadı. Ma'hâza sağ cenahımızda bulunan Hasan Paşa livasıyla cebel toplarıyla saat onbirde Neşet Paşa Fırkasına muâvenet etmek üzere Dömeke cihetine ilerlemiş olduğu ve Memduh Paşa Fırkasının bir livası Dömeke hattı ric'atı üzerine hareket etmiş olduğu ve diğer livasında bizim sol cenahımızda bulunduğu ve yarın al'es-sabah Memduh Paşa Hazretleriyle bi'liştisare Dömeke istikâmetine müttehiden hareket olunacağı ve düşman çekilmiş olduğu suretde hattı ric'atı üzerine dönüleceği ma'ruzdur. 5 Mayıs 313 gece saat/3

Altıncı Fırka Kumandanı
Ferik
Hamdi

Altıncı Piyâde Fırkası mayısın dördüncü günü akşamı verilen ordu emri ne ittibâen mayısın beşinci günü sabahleyin iki kol üzerine hareket etmişidi. Fırka Kumandanı ile Fırka Erkan-ı harbiye reisi İkinci Liva ile berâber bulunmuşdur. Sağ kol (Birinci Liva ile iki cebel bataryası) sabahleyin saat onda Rizi ve Çatma istikâmetinde hareket etmiş onbirbuçukda livanın pişdâr ucu Rizi (Reis) çiftliğine girmiş gündüz saat ikibuçukda liva bervechiâti vaziyetde bulunmuştur. Trabzon Taburu Rizi'nin cenûbundaki sırtı işgal etmiş ve yirmidördüncü Alayın Üçüncü Taburu mezkur sırtın garb bayırlarını ta'kîb ederek 790 rakımlı tepenin eteklerinden yukarı çıkmakta düşman 790 rakımlı tepe ile Kasıdyaris tepelerinin hattı bâlâlarında tek tük görünmekte idi. Bu esnâda Birinci Alayın diğer iki taburu (Sürmene-Büyükli-man) Rizi'nin garbında muhârebeye hazırlık nizâmında bulunmakta ve Livanın İkinci Alayı henüz yol kolunda Birinci Alayın küçük ağırlıkları taburlarını ta'kîb etmekte idi. Saat üçde 790 rakımlı tepeye munteha sırtı işgal eden yirmidördüncü Alayın Üçüncü Taburu düşmanın ilk ateşine düşer olmuştur. Saat dörtde Birinci Livanın va'ziyeti bervechi-âti idi.

Yirmidördüncü Alayın Üçüncü Taburu ilerliyor ve düşman mevzi'ine cepheden ve cenâhdan sarıyordu. Büyüklüman ve

Sürmene taburları mezkur taburu takviye için ilerlediler. Bu esnâda İkinci Alay Rizi köyüne takarrub etmişdi. Takviyeye giden taburların hareketinde beta'et görüldüğünden mezkur taburlara boru ile ileri kumanda verildi. Saat altıyı çeyrek geçerek livada bulunan iki cebel batıryasından (S.88) birinci batarya piyâdenin sağ cenâhında ahz-ı - mevzi' ederek düşman piyâdesi üzerine ateşe başlamıştır. Saat altıbuçuk; Birinci Alayın Üçüncü Taburu 790 rakımlı tepede tamâmen ahz-ı mevzi'etmiş ve Trabzon Taburunda mevzi'i terk ederek ve bulunduğu tepeden aşağı inerek, Kasidyaris tepelerine cepheden ilerlemiştir. İkinci Alay tepelerin zâviye-i tepelerine kadar ilerlemiştir. Saat sekiz; düşmanın hak ve bihat ve ric'at ettiği hüsn edilmekte ve bu ric'ati te'min için şarkdaki sırtlardan yan ateşine almakta İkinci Alay Birinci Alayın ahz ettiği mevzi'in vasatına yanaştırılmış idi .

Saat dokuz; Düşmanın ricatıyla Çatma'ya hakim Kasidyaris tepeleri zabt olunmuş ve işbu mevzi'den Dömeke hattı harbinin sağ cenâhı görülmekte isede cebel toplarının menzili haricinde bulunduğundan harbe henüz iştirak edilememişdi. Çatma'nın garbindaki düzlük bir dereye inildiği zaman düşmanın bâlâda mezkur tepeleri müdafa'a eden son kîta'atına tesadûf olunmuş ve enson mevâki'lerden yaralı bir zâbitle on nefer esir alınmıştır. Geçilen tepelerden binnisbe münhat bulunan Çatma'nun garbindaki tepeler vâsıl olduğu zaman kendi livasından ayrı düşen Görele Taburuna (Altıncı Fırka İkinci Liva Dördüncü Alayından) tesâdûf edilmiştir. Bu sırada topçu top bindirenek livayı ta'kib etmekde bulunduğundan Neşet Paya Fırkasına muâvenet eylemek ve düşmanı bir dereceye kadar tehdid ile mevzi'ini tahliyeye mecbur eylemek üzere topçu ikinci bir mevzi olarak Dömeke mevzi'inin sağ cenahındaki tepelerde bulunan düşman piyâdesi üzerine saat onda ateşe başladı.

Saat onbir; Dömeke'de şiddetli topçu ve piyâde ateşi devam etmekde olduğundan iki dağ bataryası bir iki el ateş ettikten sonra düşmana daha ziyâde takarrubla te'sirli

ateş icrâ edebilmek için bataryalar kumandanına ilerlemesi emr olundu.

Saat oniki; Topçu ancak saat onbirde tekrar mevzi'alıp ateşe başladı. Düşmanın kıtab-ı müteaddidesi Dömeke'den Furka geçidine giden yollardan ric'at etmekte ve bir taraftan Dömeke' de bulunan kıta'atı sairede şiddetli ateşe devamla ric'ati setretmeye gayret eylemekte idiler. İlerlemiş olan tabur yerlerinde kalmak ve mütebâki kata'âtı Çatma'nın garb tepelerinde bulunarak geceyi geçirmek emri verilmiştir. İşbu livanın gâyet sarp ve taşlık ve pırnarlarla mestur bir arâzi üzerinde icrâ eylemiş olduğu harekât-ı askeriye de ibrâz eyledikleri cesâret ve gayret ve fedâkarlıklar cidden sâyan-ı tahsin ve takdirdir.

Sol kola (İkinci liva üç sahra bataryası) gelince; Sabahleyin saat onda hareket etmiş ve onikide pişdâr taburu (Alay.17 Tb.4.) Yukarı Şatırlı karyesine vâsıl olub karyenin cenûb-ı şarkisinde bulunan Yalınbaş sırtlarına çıkması emri verilmiştir. Saat ikide İkinci Livanın mütebaki altı taburu ile topçu Yukarı Şatırlı gerisinde ictima'nizâmını aldı. Ba'de İkinci Alayın Tirebolu Taburu Şatırlı'nın önünde ve Gedik'in pişegâhında bulunan küçük tepeler ve Görele Taburu dahi anın sağına gönderildi. Bu iki tabur ikişer bölükleri ileride ve diğer ikişer bölükleri geride bulunduğu halde harekât-ı umûmiyeye intizâren bir müddet tevakuf etmişlerdir. Çünkü Memduh Paşa Fırkasının pişdârı henüz Kepekli istikâmetinde bulunuyordu.

Saat birde düşmanın yarım bölük kadar bir müfrezesi pişdâr olan Onyedinci Alayın Dördüncü Taburu üzerine üçbeş el yaylım ateşi ettikten (S.89) sonra mezkûr taburun ateşine dayanamıyarak ric'at etmiştir. Saat iki buçukda muhârebeye başladı. Tirebolu ve Görele Taburlarına ileri hareket emri verilmiş ve saat dört sularında Nizâmiye Taburunun ileri hareket edebildiği ve düşmanın Papaslı tepesine toplandığı müşâhade edilmekle topçu düşman mevzi'ine ateşe başlamıştır. Saat beşde Tirebolu ve Görele Taburları boğazda iki taraftan şiddetli ateşe tutuldu. Topçu ileri

hareket ettirilerek boğaz pişegâhında ahz-ı mevzi' ile düşmanı sıkıştırmış ve bu sâyede mezkur iki taburla diğer Nizâmiye Taburu ilerlemeye muvâfık olmuştur. Diğer ihtiyat da kalan Dördüncü Alay Birinci hattı ta'kib ediyordu. Saat altıda düşman çekilmeye başlamış ve saat yedide kâmilten ateş kesilmiş ve bu zamanda Dördüncü Alay yol-kol nizâmına girerek gediği merûr etmek üzere hareket eylemiştir. Yolun sahra bataryalarının harekâtına müsâid bir hale ric'âti için Dördüncü Alaydan Ünye Taburu Şatırlı'da topçunun yanında terkedilmiştir. Saat dokuzda İkinci Liva gedikten geçerek Karaçoli karyesinin şimalindeki sırtavâsıl olmuş ve saat onbirde beş taburumuzdan Çoli karyesine inerek tecemmüetmiştir. (Boğazdan en evvel mürûr eden Görele Taburu Çatma tarafına gitmiş olduğundan bu gece alayına gelmedi) Yolun topçunun murûruna müsa'it olmaması ve tamiride pek çok zamana muhtâç bulunması hasebiyle Şatırlı'da terk olunan sahra bataryalarının Çatalca'ya avdet etmesi emr olunmuş ve muhâfız taburu bulunan Ünye Taburuyla geceyi Şatırlı'da geçirmiştir. Akşam on ikide düşmanın Furka'ya doğru ric'at ettiği görülmüştür. Birinci Liva ile ittisal gâib olunmuştur, Gece sukûnetle geçdi.

Üçüncü Piyâde Fırkasına gelince; Beş numaralı ordu emri mucebince Üçüncü Piyâde Fırkasının Birinci Livasıyla üç sahra bataryası Aşağı Şatırlı Kepekli-Koçarı istikâmetinde ve ikinci liva ile Süvâri Bölüğü ve bir cebel bataryası Aşağı Darendeli, Karpaklı, Obailicak Değirmeni, Kocalı, Çe-kerli, istikâmetinde İkinci Livanın saat onda ve Birinci livanın İkinci Livadan yarım saat sonra hareket etmeleri ve topçuya muktezi yolun tesviyesi için kazma ve küreklerin doğrudan doğruya taburlar nezdinde bulunması Fırka emrinde beyan olunmuştu.

Birinci Liva pişdârı ordugâhın cenûbundaki sırtlarda ictima' ve sabahleyin saat onbuçukda hareket eylemiş ve İkinci Liva dahi ordugâhda iken emniyet tertibâtı ahzına başlamıştır. Ordugâhdan Aşağı Şatırlı'ya kadar yol mefkût

olduğundan kısm-ı külli ile topçu ekin tarlalarından kemâl-i zahmetle yürümekde ve pişdâr karye-i mezkûrenin şimâlindeki sırtlarda biraz tevakkufla kısmı küllinin vürûduna intizar eylemekde idi. Biraz zaman sonra kısmı küllinin tagarrubu üzerine pişdâr Aşağı Şatırlı'nın şark kenarından mürûr ettiği esnada yani saat üçbuçukda Altıncı Fırkanın Mazhar Paşa Livası istikâmetinden ve Yukarı Şatırlı cihetinden tüfenk sadaları işitilmeye başlamıştır.

Fırka kumandanı askere mola verilmesini emr eylediği cihetle derakab pişdâr pişdârını teşkil eden Nizâmiye Yetmişikinci Alayın Birinci Taburu Kepekli'den mürûrla Deveboynu'nu ve Üsküb Taburunun dahi mezkûr taburun sağ tarafını işgâl eylemesi emr olunmuştur. Kısmı külli Aşağı Şatırlı'da ictima' etmiş ve yalnız bir sahra bataryası Yukarı Şatırlı boğazına (Gedik) karşı açık saf harb nizâmını almıştır. Burada bir saat kadar mola edilmiş ve fakat mola esnâsında Deveboynu'nda topların mürûr edib edemeyeceğinin istikşâfına başlandığı gibi bunun şark tarafında bir yol aramak üzere Birinci Livaya merbût bulunan süvâri müfrezesi i'zâm olunmuştur. Silsilenin şimâl meyilleri gayetle dik ve taşlık ve birçok yerleri^(S.90) lağımla aşılmağa icab eylediği gibi cenûb meyilleri silsilesinin müntehası olan düzlük pek taşlık ve pırnarla mestur, ancak birerle piyâdenin mürûruna müsâid olduğundan artık topların bir hat bile ileri gide-miyecekleri tahakkuk eylemekle fırka tarafından topların muhafaza ve Çatalca'ya iade olunmak üzere ihtiyât livasına terk edilmiştir. Saat dörtde İkinci Liva Çekirli'ye muvâsaletle mola ediyordu. Saat dört buçukda her iki livânın kolbaşları bir hizâyâ geldiğinden aynı zamanda harekete başlamış ve İkinci Liva silsile üzerinde birde sol cenâh câ-nibdârı çıkarmıştır. Pişdâr doğru yoldan hareket edib Üsküb Redif Taburu dahi silsile üzerinde yürüdülmüş ve uç daha Koçarlı hizâsına gelmeden gâyet şedid düşman ateşine düşâr olmuş ve bunun üzerine Nizâmiye Taburu derhal muhârebe tertibâtını almıştır. Kalkandelen Taburu düşmanın sağ cenâhına sevk olunmuş ve Kraçova Taburu ihtiyâtı teşkil etmiştir.

Zaten silsile üzerinde hareket eden Üsküb Taburu dahi düşmanın sol cenâhıyla gerisini yukarıdan aşağıya ateş altına alacak bir vaz'iyetde bulunuyor idiysede arazinin ziyâdesiyle taşlık olmasından mezkûr tabur matlûb zamanda hatt-ı harbe yetişememiştir. Piyâde ateşi pek şiddetli devâm ettiği ve Kraçova Taburundan iki bölük nizâmiyenin sağ tarafından sevk olunduğu sırada Birinci Alay henüz silsileyi aşamamıştı. Düşman taş siperlerin gerisinde ve pırnarla mestûr olan arazide bulunuyor idiyse de Kraçova bölükleriyle takviye olunan Nizâmiye Taburunun icrâ eylediği hücum düşman sol cenâhını müdevver tepeden tard ile mezkûr tepeyi zabta sebep olmuştur. Bunun üzerine geride düşman siperleriyle takviye olunmuş diğer bir tepeye çekilerek oradan ateş etmeğe başlamıştır. Düşman sağ cenâhı gerisindeki sırtlardan gayet şiddetli yaylım ateşleri icrâ etmiş ise de İkinci Livanın Kırşehir, Yozgad ve Akdağmadeni Taburları düşmanın mezkûr cenâhını geriye püskürtmüştür. İkinci Livayı Birinci Livadan pek sarb bir dere ayırmıştır.

İkinci Livada bulunan cebel bataryası mevzi' alarak düşmana bir kaç def'a ateş etmiş ise de bu andaht te'sîr-i maddiden ziyâde te'sîr-i manevi icrâ etmiştir. Düşman Koçarlı'nın garbındaki sırtlara kadar mevzi'den mevzi'e çekilmiş idiyse de hiç bir yerde mukâvemet-i ciddiye ibrâz edememiştir. Düşmanın gitdiği (Gedik)sırtlardan tard olunduğu zaman İkinci Alay pek ileriye gitmiş idi. Arazi dağlık ve pırnarla mestûr olduğundan süvâri keşf hizmetini hakkıyla îfâ edemediğinden Altıncı Fırkadan ma'lumat alınamamıştı. Bu esnâda sol cenâhda Kalkandelen Taburunun bir bölümü üzerine düşman top ateşi icrâ eylediği gibi ihtiyât alayınada dâne andaht etmeye başlamasından düşmanın takviye olunduğu anlaşılmış ve her şeyden mukaddem elde toplu bir kuvvet bulundurmak lüzûmu tahakkuk etmiştir. Düşman sonradan ihtiyat şarebnel andahtına başlamış isede şarabneller kısa düşdüğünden hiç bir eser yapamamış ve kemâl-i müşkîlatla İkinci Livadan celb olunan ikinci cebel topu İkinci Alaya kadar sevk olunarak düşman

topcusuna ateş etmeğe başladığından düşmanın topcusu terk-i mevzi'e mecbûr edilmiş asker ise yavaş yavaş cem' etmeğe başlamışdır. Gündüz saat onbirbuçuğa kadar muhârabe devam etmiş isede şiddeti giddikce azalmış ve asker dahi cidden bitâb düşmüş idi. Akinci Alay Karaçoli'ye kadar ilerlemiş idi. Mayısın altıncı gecesı kıta'at oldukları tepelerde geceyi yeçirdiler. Gece sukûnetle mürûr eyledi. Altı taburdan ibâret olan sol cenâh ihtiyât livasının hareketine gelince; Mayısın beşinci gecesini Bayraklı'da geçirib beşinci günü ale's-seher mezkûr karyeden hareketle Memduh ve Hamdi Paşa Fırkalarının vasatı gerisinde Aşağı Şatırlı karyesinin garbındaki sırtlara muvâsalet eylemiş ve mezkûr fırkaların düşmanla girişmiş oldukları muhârebelerin neticesine göre hareket etmek bir müddet tevakkuf etmişdir. Üçüncü ve Altıncı Piyâde Fırkalarının Kasıdyaris ve Papaslı ve Yalınbaş dağlarının cenûb taraflarına aşib berâberlerinde bulunan sahra bataryalarını yolların adem-i müsa'adesine (S.91) mebni ileri götüremediklerinden mezkûr ihtiyât livası Gavre Redif Taburundan topcu bataryaları için ikişer bölük muhâfız ba'del tefrik Üçüncü Fırkaya takarrubla geceyi Gedikli karyesinde geçirmiştir.

Mayıs'ın Altıncı Günü - Bervechi ma'ruz düşmanın gece saat sekizde manevra hartucuyla top endaht etmesi ve müte'akiben kasaba derûnunda cesim bir harikin zuhuru ric'at edeceğine dair akşamdan hâsıl olmuş olan fikri tamamen te'yid eylediği cihetle Tavuklu ovasından ric'at eden hasmı ovada yakalamak ve kat'i suretde hezimete düşâr etmek için sabahın saat dokuzunda umum topcu hattının ateşe başliyerek hemen Dömeke üzerine ilerlenmesi hususu tezekkür edilmiş idiyse de bir müddet daha ahvâle nazaran tevakkuf edilmesine karar verilmiş ve saat onbuçukda İkinci Piyâde Fırkası karargâhının bulunduğu Taşlı tepeye karargâh-ı umûminin muvâsaletinde İskarmıçe köyü cemaatinden bir kaç el piyâde ateşi işildildiği gibi düşmanın ric'at eylediğine dâir ma'lûmatın vürud etmesi üzerine derhal fırkalara âtideki evâmir i'tâ edilmiştir.

Ordu Emri Numara 8

Alason'ya Ordu-yı Hümâyunu
Erkân-ı Harbiyesi
2

Taşlıtepe'den
6 Mayıs 1313 sabah saat/11.10

1-Düşman Dömeke ve civârındaki mevâkiyi bittahliye çekilmektedir. Sol cenâhımızda bulunan Hamdi ve Memduh Paşa Fırkalarıyla Haydar Paşa Livası Dömeke'nin arkasına ve Furka'ya doğru ilerlemektedir. Ordunun sağ cenah kolu düşmanı ta'kib edecektir.

2-Hayri Paşa Fırkası İskarmice üzerinden Dömeke'ye ve Neşet Paşa Fırkası şose üzerinden Dömeke'nin şarkına doğru ilerliyecektir.

3- Her bir fırka kuvvetli bir pişdâr tayin edecek, yalnız bu pişdârın önünde hafif bir avcı hattı bulunub başka bir kademe teşkil etmeksizin pişdâr kısmı, küllisi avcı hattını ta'kib edecektir. Fırkalar bir buçuk kilometreden pişdâr kısmı küllisini ta'kib eyleyecektir.

4- Sâbit Bey Livası Neşet Paşa Fırkasını iltihak edecek ve Mustafa Nuri Paşa Livası ihtiyat kalıb kolordu topçusunu ta'kib edecektir.

5-Süvâri Hayri Paşa kolunu ve kolordu topçusu Neşet Paşa kolunu ta'kib edecektir. Düzlüye çıktıktan sonra süvâri suratile fırkların önüne geçecektir.

6-Fırkalar ağırlıklarına müteallik evâmiri kendileri verecektir.

7-Emrin vusûlünde sür'atı mümkünle hareket olunacaktır.

8-Karargâh-ı umûmi Neşet Paşa Fırkasını ta'kib edecektir

Müşir
Edhem

Evâmir-i mezkûrenin ittâsından sonra karargâh-ı umûmi sabahleyin saat birbuçukda Dömeke kasabasına dahil olmuştur. ki bu zamana kadar Nizâmiye Livasına mensub taburlar Pınarı karyesi civârında ve büyük şose üzerinden ve Bartın Taburuy-la Nizâmiye Onbeşinci Alayın Dördüncü Taburu İskarmice'den Dömeke'ye gelen, tariki ta'kible Dömeke'ye dahil olmuşlardır.

İşbu taburların kasabaya tağarrublarında kasabanın garb cihetinde bulunan yüksek sırtlardan düşmanın dümdârını vakit kazandırmak için bir iki yaylım ateşi edib savuşmuşdur. Kasabaya ilk giren İkinci Piyâde Fırkasına mensub süvâri bölüğü tarafından kaçamayan Yunan askerinden yedi nefer (S.92) esir edilmiştir. İşbu Dömeke muhârebesinden ma'ümerâ ve zâbitan ve neferât (233) şehîd ile (990) mecrûh vuku' bulmuş ve düşmanın telefâtı ise buna yakın tahmin edilmiş ve kasabadan iğtinâm edilen esleha ve cebehâne ve eşyaya âid cedâvel ayrıca rabt edilmiştir.

Dömeke'nin cihet-i garbisinde bulunan Yıldız Tabyası na çıkıldıkda düşman kıta'atının Tavuklu ovasından Furka geçidine doğru ric'at etmekde oldukları görülmekle sür'atle ta'kîb olunmak için emri âti verilmiştir.

Ordu Emri. Numara 9

Alasonya Ordu-yı Hümâyunu
Erkân-ı Harbiyesi
2

Dömeke'de Karargâh-ı Umûmiden
6 Mayıs 313 sabah saat/3

1- Düşman mağlub, Furka istikâmetinde ric'at etmektedir. Memduh Paşa Fırkası Tırhanı-Furka yolu üzerinde düşmanın yanını üzerine ilerlemektedir. Bütün ordu düşmanı Furka istikâmetinde ta'kib edecektir.

2- Memduh Paşa Fırkası harekete devam edecektir. Hamdi Paşa Fırkası Lefka-Aşağı Alhanı-Palamahani istikâmetinde ve Hayri Paşa Fırkası şose üzerinden kemâl-i şiddetli ta'kîbe devam edecektir. Süvâri Fırkası Hayri Paşa Fırkasının sağından kemâl-i şiddetle düşmanı ta'kîb ve hücum edecektir. Neşet Paşa Fırkası Dömeke'nin cenûbunda ve ovada şosenin garbında ve Nuri Paşa Nizâmiye Livası Neşet Paşa Fırkasının ve şosenin sol tarafında tecemmü' ederek ihtiyatda kalacaktır.

3- Hayri Paşa Fırkası imkan mertebesinde çok topçu beraberâber alınacaktır.

4- Hayri Paşa Fırkası saat dörtde behemehal hareket edecektir.

5-Karargah-ı Umûmi Hayri Paşa Fırkası ta'kib edecektir.

Müşir
Edhem

Her ne kadar düşmanın takibi için Birinci Fırkanın be-
hemehâl saat dördte hareket etmesi emr olunmuş isede aske-
rin yorgun olması cemaatle kıta'âtın alel husus canibdâr
müfrezesinin fırkaya iltihâkına intizaran vakti muayyende
hareket edememiş ve Süvâri Fırkasında emrin geç muvâsaleti
üzerine kezâ vakt-i lâzımında Dömeke'ye yetişib Tavuklu ova-
sından ric'at etmekde olan düşman kıta'atını vurmaya mu-
vaffak olamayup ovaya indiği zaman düşmanın kâmilen Otris
silsolesinin cenub tarafına savuşduklarını ve Furka boğazı
mevzi'inde Hamdi Paşa Fırkasına memsub taburların düşman
dümdârıyla harb etmekde olduklarını müşâhede etmişlerdir.
Binâen aleyh Birinci Piyâde Fırkası Tavuklu karyesine gire-
rek Tavuklu geçidinin elde bulundurulması ve bir müfreze
ile Dereli köyünün işgâl ve Süvâri Fırkasına da mezkûr bi-
rinci fırka gerisinde bulunması emirleri verilmiştir.

Bunun üzerine Redif Kangırı, Çorum ve Kal'acık Taburla-
rı ile Nizâmiye Altmışdokuzuncu Alayın Birinci Taburundan
mürekkeb Kaymakam Rıza Bey kumandasında ve Erkân-ı Harbiye
Yüzbaşılardan Osman Senâi Efendi refâkinde bir müfreze
Tavuklu gölünün cihet-i garbisinde kâin Dereli karyesine
gönderilmiş isede mezkur karyeye kadar gitmeyib gölün şî-
malinde Panacina karyesinde geceyi geçirmişler ve ferdâsi
günü Çavuş boğazını berâyı müdâfa' ta⁹ yin edilmiş olan ec-
nebi gönüllüleriyle üçyüz kadar Yunan mumtazam askerinden
ve tahminen binikiyüz kişi raddesinde İtalyalı Garibaldi
kumandası (S.93) tahtında olan müfreze mezkur Çavuş boğazı-
nın cenub tarafından çıkarak Dereli köyü tarikiyle gölün
sâhilini bitta'kib Tavuklu gediğinden Otris silsolesinin
mezkûr müfrezenin gözü önünde bila perva ve mezâhim geçmiş-
lerdir. Ve Birinci Fırkanın Dördüncü Alayı dahi Nezeros
karyesi civarına sevk olunarak Otris silsolesinde kain Mah-
loka ve Gornod ve geçidleriyle nukât-ı sâire-i lâzime kâ-
milen taht-ı işgâle alındıktan sonra Mayıs'ın yedinci günü
berâ-yı mütareke Ordu-yı hümayunun hareketi tevkif edilmiş-
dir.

Kardice ile Tırhala arasındaki eski hudud üzerinde bu-
lunan Fenar mevki'inin hâiz olduğu ehemmiyetden dolayı elde

edilmesi için Erkân-ı Harbiye Kaymakamı Yaver Bey Kardiçe'ye gönderilmiş ve ertesi günü sabahleyin saat onbirde Kardiçe'den Bolvadin Redif Taburuyla hareket ve saat iki raddelerinde karye-i mezkûreye muvâsalet olunarak karye ahalisi firâr eylediklerinden bilâ vukuat işgâl olunmuştur.

Üçüncü Piyâde Fırkasına gelince; plan numara-4 Mayıs altıncı günü sabahleyin saat dokuzbuçukda Tırhanı çiftliği ve Furka boğazı istikâmetinde hareket eylemiş ve geç vakit vâsıl olan ordu emride iş bu fırkanın mezkûr istikâmetinde hareketini âmir bulunmuş idi. Suvâri keşf kolundan alınan raporda düşmanın Palama ve Daramala karyelerinden top endaht eylediği ve artık suvârının ileriye gidemediği beyan olunmuştur. Furka boğazının ahvâlîne dâir firkaca ma'lûmat mefkûd olduğundan seri' hareketle boğaza hâkim noktaların elde edilmesiyle kıta'atın teshîl-i hareketine karar verilerek Palama köyünün şimâlindeki sırtlarda pişdâr alayına mola verildikten sonra Nizâmiye Yetmişikinci Alayın Birinci Taburuyla Üsküb Taburu cepheden ve Kalkandelen Taburu mezkûr karyeden boğaza muntehi sırt istikâmetinde hareket ve Kırçova Taburu ihtiyâtı teşkil eylemiş ve iki cebel topu ihtiyâatların yanında bir mevzi'le intihab olunmuştur. Pişdâr pişdârı olan Üsküb Taburu karyeye girmiş mezkur taburdan bir bölük derhal sırtı tutmaya başlayıp eski hudud kulesi yanına muvâseletinde mukâbil sırtlardan düşman ateşe başlamışdır. Palama köyünün cenûbundaki arazi sarp ve taşlık olduğundan o cihetden ilerlemek mümkün olamayacağı tahakkuk etmekle Nizâmiye Yetmişikinci Alayın Birinci Taburu mezkur tepeye vaz'ı teb'id edilmiştir. Saat yedide Birinci Alay Furku boğazına hareketle bazı tepeleri işgâl eylemiş ve İkinci liva yol kolunda olarak Birinci Alayı takib etmekte bulunmuştur. Bidâyette Furka boğazında bir sukûneti tamme hükmü Fermân olub fakat boğaz dahilinde Çeşmenin cenûbundaki açıklıkda düşman ordugâhı görölmesi üzerine mezkûr ordugâha nâzır fakat gayet sivri bir tepeye ta'biye edilerek saat onda boğaz dahile ateş olunmuştur. Düşman boğazın garbindaki sırtlar üzerinden şimâle doğru ve yanaşık

nizâmda kıta'ât sevkine başlamış ve Altıncı Piyâde Fırkasından bir tabur askerin tepelerin şimal pâyelerinde muhârebe nizâmını alarak ateşe başlamışdır. Şosenin garbındaki Ormanlıtepe'ye Üçüncü Fırkadan iki topu ta'biye olunarak Altıncı Piyâde Fırkalarıyla muhârebe eden düşman üzerine "3500" metre mesâfeden endahat icra olunmuş isede te'siri görülmediğinden ateş kestirilmiş ve aynı zamanda Tekoğaçlıtepe'nin zaptı için Yenipazar Taburuna emr verilmiştir. Düşman boğaz dahiline bir cebel bataryası ta'biye ile Sivritepe'yi hedef ittihaz eylemiş isede tepenin sivri olmasından endahatı tanzim edemediğinden hasarât ıka' edememiştir. Bervechi ma'ruz Yenipazar Taburu boğazı hakim Tekoğaçlıtepe'ye ta'arruza başlayarak saat onbir buçukda düşmanı mezkur tepe ile muntehası olan sırtlardan tardla oralarını işgal etmiş ve kıta'âtı askeriye bulundukları mahallerde geceyi geçirmişlerdir. (S.94)

Altıncı Piyâde Fırkasına Gelince; Mayıs'ın altıncı günü sabahleyin saat dokuzda mevcut olan beş taburla Vuzi karyesine müteveccihen Karaçalı" den hareket olunmuş ve Birinci liva kumandanına dâhi Altıncı Fırkanın solu hizâsında bulunacak vechile hareket eylemesi Altıncı Fırka kumandanından tahrîren bildirilmişdir. Ancak saat ikide pişdârın Vuzi ile Mantasya karyelerinin arasındaki sırta vâsıl olub bundan sonra harita ile cihet ta'yin edilerek Tırhanı çiftliğinden bilmurûr Furka derbendinin medhalinden dört beş kilometre mesâfede işbu şosenin şarkında ve üç kilometre kadar uzağında bulunan alçak sırtlara vasıl olmuştur ki düşman kâmilten ric'at etmiş olduğundan şosenin garbında yalnız süvârisinin ve yol üzerinde bazı ahâli arabalarının kemâl-i sur'at ve tehalikle geçide doğru firâr ettikleri ve fakat dümdarın yolunun tarafeyninde bulunan tepeciklerde bulunduğu görülmüştür.

Saat Üçde beş tabur mezkûr sırtlarda toplanıp mevcudu ancak bin kişiye bâliğ olabildiğinden ve bir gün evveli, hem yol yürümüş ve hemde harb etmiş bulunduğundan ve bugünde geceden kalkarak büyük bir mesâfe kat' eyledikleri cihetle

Hüseyin Paşa Livasının vürûduna intizâren tevkif olunmuştur. Nihâyet saat beş raddelerinde Üçüncü Piyâde Fırkası pişdârın Palama karyesine doğru ilerlediği görülmüş ve düşmanın Otris silsilesi üzerinden tecemmü eden 3,4 taburunun şarka doğru geçtiği müşâhede olunmuştur. Saat altıda Üçüncü Fırkadan bazı kıta'âtın Palama karyesinin cenubundaki sırtlara çıkmış olduğundan bunu gören düşman taburları geriye yani garba doğru avdet ettikleri görülmüştür. Saat altı buçukda Üçüncü ve Altıncı Fırkalar kumandanlıkları bâmüzâkere boğazın tarafeynini fırkalarıyla işgâl etmeğe karar vermişlerdir. Saat sekiz buçukda Çarşamba Taburu şoseyi ta'kible boğaza girer girmez yolun garbundaki sırtlardan düşmanın yaylım ateşi icrâsına başlaması üzerine hemen İkinci Livanın Üçüncü Alayı yani Çarşamba ve Fatsa ve Samsun Taburları saf açarak ileri sevk edilmiş ve aynı zamanda Birinci Livanın kolbaşıda Palamahanı'na takarrub etmiş olduğundan ondakika sonra cebel toplarından bir batarya mevzi'alarak ateşe başlamış ve bu zamanda Üçüncü Piyâde Fırkası tarafından dahî top ateşiyile muâvenet etmekde bulunmuştur.

Saat on sularında Dördüncü Alayla Birinci hat takviye edilmiş ve ateş kemâl-i şiddetle akşama devam etmiştir. Düşman top ateşi icrâ etmeyib karanlık basınca ateş kesilmiştir. İkinci Livaya mensub olan ma'rûz-zıkr taburlar bulundukları mahallerde kalıb kazma küreklerini celble gâyet sağuk ve şedîd rüzgarın tahtı te'sîrinde seyr inşâsıyla meşgul olmuşlardır. Birinci liva dahi Palamahanı civârında geceyi geçirmişlerdir. Sol cenâh ihtiyat livasının harekâtına gelince, geceyi Kepekli karyesinde geçirmiş olan işbu liva Mayıs'ın altıncı günü Karaçali karyesine kadar ilerlemiş olan Üçüncü Piyâde Fırkasını ta'kib etmesi lüzûmu fırka-i mezkûre kumandanlığı tarafından emr-ü iş'ar alınması üzerine sabahleyin saat sekizbuçukda hareket ederek Palama karyesi önünde saat altıda fırka-i mezkûreye iltihak etmiş ve bataryaların muhâfazasına terk olunan gurre taburu dahi o sırada vasıl olub mezkur Üçüncü Piyâde Fırkasını sol cenahı muhâfaza ve te'min etmek üzere ahz-ı mevzi eylemiş ve geceyi

orada geçirmiştir. Ermiye üzerine hareket eden Beşinci Piyâde Fırkasının beş mayısta Ermiye kasabasının ve altı mayısta Pilatanos karyesiylecvârını zabt ve işgâl eylediği fırka-i mezkûre kumandanlığından bildirilmekle gerek Dömeke ve gerek Ermiye'nin zabtı makamât-ı aliyye'ye arz ve işâr olunmuştur. Mayısın Altıncı günü Dömeke'de geçiren Kargâhı Umûmiye âtideki raporlar gelmiştir. (S.95)

Huzûr-ı Celîl-i Müşiriye

Dün akşam üzeri arz olduğu üzere fırkamızın bir kısmıyla düşmanın son mevzii olan Vuzi yâni Tavşan ovası dağları Cenab-ı hakk'ın lütfi ve ihsâniyle harben zabt edilerek fırkanın kısmı küllisi geride olduğu halde geceyi geçirmiştir. Bu sabah saat dokuzda hareket olunarak Terhanı üzerinden Fırka ile Furka boğazına doğru ilerlenmiş ve ihtiyât livalığına fırkayı takib eylemesi lüzûmu tavsiye olunmuştur. Şimdi fırkamızın bir alayı Yalama karyesiyle sırtlarını tutub diğer alay dahi Furka geçidinin sağ tarafında bulunan tepeleri tutulmak üzeredir. Mezkûr geçit bu suretle tutulduktan sonra fırkanın kısmı küllisi boğazın ağzı gerisinde geceyi geçirecek ve ihtiyat livâsı dahi Yalama karyesinin şimâlinde bir tepeye ta'biye edilerek sol cenâhımızı muhâfaza edeceği ma'ruzdur. Fermân 6 Mayıs 313

Üçüncü Fırka Kumandanı
Ferik
Memduh

Digeri

Huzûr-ı Celîl-i Müşiriye

Bugün diğer arızamda arz olunduğu üzere Furka boğazının sol tarafındaki tepeler işgâl edilmiş ve yolun iki tarafındaki tepelerin tutulması için bir alay gönderilmiş isede düşman kuvvetli olarak sağ tarafta bulunan mezkur sırtları bizden evvel tutmuş ve alayımızı takviye için fırkanın kısmı küllisiyle tutdan ve yedimizde yalnız bir dağ bataryası bulunub sahra topumuz bulunmadığından hücûma kıyam olunmaksızın tuttuğumuz tepeler takviyet verilmekle iktifa edilmiştir. Düşmanın gerçi şimdiye kadar dağ topu görülmemiş isede meyzi'in metâneti cihetiyle yarın düşmanın ziyâde dağ topu getirmesi muhtemel bulunduğundan Dömeke'den fırkamız

orada geçirmiştir. Ermiye üzerine hareket eden Beşinci Piyâde Fırkasının beş mayısta Ermiye kasabasının ve altı mayısta Pilatanos karyesiylecvâarını zabt ve işgâl eylediği fırka-i mezkûre kumandanlığından bildirilmekle gerek Dömeke ve gerek Ermiye'nin zabtı makamât-ı aliyye'ye arz ve işâr olunmuştur. Mayısın Altıncı günü Dömeke'de geçiren Kargâhı Umûmiye âtideki raporlar gelmiştir. (S.95)

Huzûr-ı Celîl-i Müşiriye

Dün akşam üzeri arz olduğu üzere fırkamızın bir kısmıyla düşmanın son mevzii olan Vuzi yâni Tavşan ovası dağları Cenab-ı hakk'ın lütfi ve ihsâniyle harben zabt edilerek fırkanın kısmı küllisi geride olduğu halde geceyi geçirmiştir. Bu sabah saat dokuzda hareket olunarak Terhanı üzerinden Fırka ile Furka boğazına doğru ilerlenmiş ve ihtiyât livalığına fırkayı takib eylemesi lüzûmu tavsiye olunmuştur. Şimdi fırkamızın bir alayı Yalama karyesiyle sırtlarını tutub diğer alay dahi Furka geçidinin sağ tarafında bulunan tepeleri tutulmak üzeredir. Mezkûr geçit bu suretle tutulduktan sonra fırkanın kısmı küllisi boğazın ağzı gerisinde geceyi geçirecek ve ihtiyat livâsı dahi Yalama karyesinin şimâlinde bir tepeye ta'biye edilerek sol cenâhımızı muhâfaza edeceği ma'ruzdur. Fermân 6 Mayıs 313

Üçüncü Fırka Kumandanı
Ferik
Memduh

Digeri

Huzûr-ı Celîl-i Müşiriye

Bugün diğer arızamda arz olunduğu üzere Furka boğazının sol tarafındaki tepeler işgâl edilmiş ve yolun iki tarafındaki tepelerin tutulması için bir alay gönderilmiş isede düşman kuvvetli olarak sağ tarafta bulunan mezkur sırtları bizden evvel tutmuş ve alayımızı takviye için fırkanın kısmı küllisiyle tutdan ve yedimizde yalnız bir dağ bataryası bulunub sahra topumuz bulunmadığından hücûma kıyam olunmaksızın tuttuğumuz tepeler takviyet verilmekle iktifa edilmiştir. Düşmanın gerçi şimdiye kadar dağ topu görülmemiş isede meyzi'in metâneti cihetiyle yarın düşmanın ziyâde dağ topu getirmesi muhtemel bulunduğundan Dömeke'den fırkamız

verilmekle iktifa edilmiştir. Düşmanın gerçi şimdiye kadar dağ topu görülmemiş isede mevzi'in metâneti cihetiyle yarın düşmanın ziyâde dağ topu getirmesi muhtemel bulunduğundan Dömeke'den fırkamız için üç sahra bataryası nın serîan yarın harbe iştirak etmek üzere gönderilmesi müsterhamdır. Hamdi Paşa Fırkası bir alayla Dömeke cihetinde Furka boğazı yolu üzerine gelerek ateşe başlamış isede vaktin geç olmasından dolayı ne netice hâsıl edeceği meşkûk idiğü ma'ruzdur. Ferman 6 Mayıs 313 Üçüncü Fırka Kumandanı
Ferik
Memduh

Gönderilen iki dağ topuyla düşmanın ileri harekâtı tatil olunur. Boğaz'daki düşman askeri sağ cenahımızın ilerisindeki sırtlara çıkmakta ve hemem boğazda düşman kalmamış derecesindedir. Sağ cenahda ve geride bulunan Hamdi Paşa Fırkasından ateş olunu yorsada arazinin hali her iki taraf için o kadar müsâid olduğu ve endah olunan şarabnellere te'siri derece-i matlûbede olmadığı berây-ı ma'lumat arz olunur. Ferman.

Ferik
Memduh

Huzûr-u Celîl-i Müşiriye

Bugün sabahleyin saat dokuzda Karaçoli karyesinde hareketle Terhani üzerinden Furka istikâmetinde şoseye garip olan sırtlar üzerine ve Furkanın karşısına muvâsalet olun-
du. Düşmanın ba'zı döküntüleri şose üzerinde görülüyor. Furka derbendi dahi müşâhede olunuyor. Memduh Paşa Fırkası solumuz gerisinden geliyor. Kuvvetimiz zaten altı buçuk tabur idi. Bir tabur da topçu için Yukarı Şatırlı'da bırakılmış ve bir taburda gece geride kaldığı cihetle sabahleyin gelmemiş olduğundan buradaki kuvvetimiz dört buçuk taburdan ibâret kalmıştır. Hasan Paşa Livasının Fırkaya iltihakı yazılmış isede henüz fırkaya iltihak edememiştir. Memduh Paşa solumuzda bulunan livasıyla birleştikten sonra mümkün olduğu kadar ilerlemeye sa'y-ü gayret olunacağı ma'ruzdur. Ferman. 6 Mayıs 313 gündüz saat/3.30

Altıncı Fırka Kumandanı
Ferik
Hamdi

(S.96)

Huzûr-ı Celîl-i Müşîr-i Efhamîye

Bugün Memduh Paşa ile bil müzâkere nukât-ı mühimmenim tutulmasına kadar verilmesi üzerine saat sekizbuçuk raddelerinde şosenin sağında ve solundaki tepeleri elde etmek üzere ileriye üç tabur gönderilmiş idi. Düşman birdenbire tek-mîl şosenin sağında yani garbindaki sırtlardan ateş etmeye başlayınca bizden muhârebeye girişmeye mecbur olduk. Nihâyet İkinci Livanın tek-mil taburları birinci hatta sevk olundu. Karanlık bastığı halde ateş elan devam ediyor. İlerideki taburlara mevki'ilerinde kalarak seyirleri yapmaları tembih olundu. Düşman hiçbir top ateşi etmedi. Lâkin piyâdesinin kuvveti iki üç alay kadar müşahâde olunmaktadır. Memduh Paşa Fırkası yalnız top ateşi icra ederek piyâdesiyle muâvenet etmedi. Yarın topcu irsal buyrulması lüzumunu Kemâl-i ehemmiyetle arz eylerim.

olbabda 6 Mayıs 313

Altıncı Fırka Kumandanı
Ferik
Hamdi

Memduh Paşa Hazretleri'ne muâvenet etmesi için tezkere yazıldı. Lâkin mevki münâsib olmadığı cevaben bildirildi. Müşarûnileyh hazretleriyle ihtiyât livası muâvenet etmezse kuvve-i mevcudenizle neticeli bir iş görmek kabil olamayacağı ma'rûzdur. Hayrâ Paşa Hazretleri'nden şimdi bir tezkire alındı. Sûvâri Fırkasıyla Tavuklu karyesiyle civarında bulunduğunu anlaşıldı. Yarın gerek Memduh ve gerek Hayri ve gerekse Haydar Paşalar Hazerâtıyla Furka'ya teveccühle ta'arruz edilmek lâzım geleceğinin emr ve irâdesini intizar eylerim. Düşman bu gece toplarını sırtlara çıkarması melhuzdur. Ünye Binbaşısı kolundan mecruh oldu, diğer yaralı ve şehidlerinin mikdârı henüz alınamamıştır. Ferman.

6 Mayıs 313

Altıncı Fırka Kumandanı
Ferik
Hamdi

Altıncı Fırka Kumandanlığının ma'rûz zikr raporu gece saat üç raddelerinde alınmıştır. İşbu rapordan Furka

boğazının henüz kâmilten elde edilemediği anlaşılmakta, biran evvel zabtı ve bozulmuş olan düşmanın şiddetle ta'kîbine devâm için Furka ve Tavuklu civarında tecemmü'etmiş olan Birinci, Üçüncü, ve Altıncı Piyâde Fırkaları ve Haydar Paşa İhtiyat Livasıyla Süvâri fırkasının müctemi'an hareket ettirilmesi ve herbir ahvâle karşı Dömeke' de bulunan Sabit Bey'in İhtiyât Livasının dahi kendi süvâri topçu taburuyla ordu topçusundan üç piyâde ve bir Obüs bataryasının dahi karargâhla beraber ale's-seher hareket eylemesine karar verilmiştir.

Mayıs'ın Yedinci Günü

Sabahleyin saat dokuzda karargâh-ı umûmi gece verilen karar mucibince Dömeke'den hareket eylemiş ve Tavuklu karyesi hizâsına muvâseletinde Altıncı Piyâde Fırkası Kumandanlığından âtideki raporlar alınmıştır.

Hûzur-ı Celîl-i Müşîr Efhamiye

Dünkü muhârebe-i şedîdenin tafsîlatı akşam saat onikide yazılıb arz ve takdim olunan raporun mutabasından münfehim buyrulmuştur. Bu gece düşman dünkü heyecân-ı şedîde ve fevkaladenin dehşetine dayanamayarak firâr eylediği ve şimdiki halde derbendi teşkil eden sırtların muhâcim bulunan ikinci taburları tarafından zabt olduğu arz ve tebşîr eyletim. Ferman. 7 Mayıs 313

Altıncı Fırka Kumandanı
Ferik
Hamdi

(Ş.97)

İşbu rapor üzerine Tavuklu civarında bulunan süvâri Fırkasının serî'an düşmanı takib için Furka derberdine ilerlenmesi hususi bir Erkân-ı harb zâbiti vâsıtasıyla tebliğ edilmiştir. Anı müteakib yanı Furka boğazı medhâline takarub olunduğu esnâda rapor alınmıştır.

Huzûr-ı Celîl-i Müşiriye

Düşmanın dümdârı elan ateşle ta'kîb edilmekte isede beş on dakikaya kadar kâmilten tard edileceği şüphesizdir. İkinci divanın dünden beri Furka'ya hücum eden ve geceleyin sabaha kadar istihkâm yapıb nihâyet saat yediden şimdiye kadar ta'kibe devâm eden taburları ziyâde yorulmuş olduğu

vâreste-i arz ve beyandır. Lamya ovası buradan tamamıyla görölüyor. Ve burada zahire ve hayvanat sürüsü külliyyetli olması melhuzdur. Sûvâri Fırkası buraya indiriliyorsa külliyyetli zahire ve hayvanat cem'ine muvaffak olunur. Ta'kîben elzemiyetli müselleme işe de Altıncı Fırkanın yor-gunluğu ma'lûm-ı samî-i kumandanîleri olduğu dahi suret-i mahsûsada ma'ruzdur. Ferman 7 Mayıs 313 saat/12.15

Altıncı Fırka Kumandanı
Ferik
Hamdi

Bugünkü Üçüncü Piyâde Fırkası tarafından icrâ olunan harekât-ı askeriyyeye gelince; Ale's-sabah saat onda Yenice Taburuyla iki cebel topu Yenipazar Taburunun bulunduğu Tek-ağaçlı tepeye sevkle Traçe tepelerine doğru ric'at etmiş olan düşman üzerine ateşe başlamış ve İkinci Alayda ilerle-yerek Antiniça Manastırının cenûbundaki Taşlıtepeye ya-naşmışdı. Üçüncü Fırkaya verilen beştaburdan ibâret ihtiyât Livasında Yenipazar istikâmetinde sevk olunmuştur. Bu sırada Lamya Belediye Reisinin mütareke telebi için vuku' bulan müracaatı üzerine bir müddet ateş kesilmiş isede muvahha-ren Dömeke'ye celb edilen sahra bataryalarından iki top Furka boğazının cenub mahrecine çıktığı zaman Yunânîler Tra-çe tepelerinde gayet şedîd yaylım ateşler icrâsına başlamış olduklarından derhal ihtiyat Livasına mensub ve Erkân-ı Harb Kaymakamlarından Kâzım Bey kumandasıyla Priştine Gurre Redif Taburlarıyla Vilçit'in gönüllülerinin pek kahramâna su-rette muhârebeye başlayarak Geylan Redif Taburu ihtiyâtı teşkil eylemiştir. Sahra topları şose kenarında birkaç defa ateş etmiş isede arâzinin dalgalı olmasından dânelerin soku-tu görülmediği gibi mermilerin kısa düşmesinden toplar ile-riye aldırılmışdı. Aynı zamanda vürûd eden iki cebel bölüğü dahi Traçe tepelerinde ve iki sahra topu dahi şose kenarın-da mevzi alarak ateşe başlamışlar ve Yenipazar Taburunda ile-riye celb olunmuştur. İhtiyât Livasının Priştine Taburu cesûrâne ilerleyerek düşmandan elli iki nefer esir almıştır. Üçüncü Piyâde Fırkasının Tatar köyünden Furka Boğazına kadar icra eylediği yürüyüş arazinin bir kısmı pek taşlık ve sarp

ve kısm-ı mütebâkisi ekinlerle mestür iki patika üzerinden birerle olduğu ve uyku ve mola ve beş saat imtidâd eden muhârebe ve ta'kib dahil bulunduğu halde hiç bir nefer geri kalmamak şartıyla kırkiki saat zarfında tahmînen altmışbeş kilometrelik bir mesâfe kat' eylemesi şâyan-ı takdirdir.

Altıncı Piyâde Fırkasının harekâtına gelince; Sabahleyin saat dokuzda birinci hatda bulunan alay kumandanlarından alınan raporlardan düşmanın nısf-ı leylden sonra mevzi'ini terkleric'ate başladığı ve mezkûr alaylar tarafından derhal ta'kibe mübâşeret olunmuş ve saat onda Otris silsilesinin hatt-ı bâlâsını teşkil eden sırtlara çekilen düşmanın dümdârı bi't-tekrar müdafa'ada bulunmak istemiş isede oradanda def' edilmiştir. Saat onbirde düşman kâmilten cenub tarafına tard olunmuş ve sağ cenahda bulunan bir tabur Furka köyünden önüne kattığı düşmanı sürerek tâ Lamya ovasına kadar inmiş (S.98) ve ba'de yine yukarı çıkmıştır. Saat iki raddelerinde İkinci Livanın taburları Derbend'de tecemmü' etmiş idüğü bu sırada karargâh-ı umûmi oraya vâsıl olarak Süvâri Fırkasının Lamya ovasına inmesini emretmiş ve Altıncı Fırka Taburuyla tutulacak nukâtı dahi karargâh erkân-ı harbiyesine irâe olunmuştur. Süvâri Fırkası derbenddeki çeşmeden iki-üçyüz metre ileri gider gitmez ateşle işgâl olduğundan tevakkufa mecbur olmuş ve zaten şosenin sağındaki sırt üzerinden ilerlemekde olan Fatsa Taburu hareketini fa'al ile süvâriyi muhâfaza ve Çarşamba Redif Taburuda hattı açmış ve Ünye Taburu da ilerlemiştir. Saat üç raddelerinde bir araba ile Lamya Belediye Reisi nâmıyla bir sivil Yunâni yol üzerinde Seyfullah Paşa'ya tesâdüf eyledi. Beyinlerindeki muhâvere yarım saat kadar sürdü. Bu muhaverenin neye dâir olduğu bilinmediğinden hareket her iki taraftan bilâ emr inkıta'a uğramamış ba'de Seyfullah Paşa gelen zâtın sivil olması hasebiyle mütâreke hakkındaki müracaatı kabul etmeyeceğini bilbeyân, fakat Lamya'ya gidib bir zâtı gönderebilmesi için iki saat müsa'ade verdiğini ifâde ve isbat eylemiş ve bu müddet zarfında ateş ve taarruz edilmemek lâzım geldiğini emretmiştir.

Ma'haza yarım saat sonra Fatsa Taburu sağdaki sırttan yola indirilib Çarşamba Taburuyla ileriye sevk edilmiş ve bu esnada İhtiyât Livasının Yeni Arnavud Taburları dahi şose ile

müteâkiben gelib saat dört buçukda mezkûr taburlar hizâsına vâsıl olmuş ve tarafeynden kemâl-i şiddetle tüfenk ateşi icrâsıyla bir saat zarfında düşman Lamya önüne kadar sürülmüştür. Bu sırada elde hiçbir ihtiyât taburu kalmadığından Altıncı Piyâde Fırkasının Derbend sırtında bulunan Ondördüncü Alay (Nizâmiye Onyedinci Alayın Birinci Taburu ve Tirebolu ve Görele Taburları) ileriye sevk edilmiştir. Ve ihtiyât livasından dahi bir iki tabur gelmiştir. Üçüncü Piyâde Fırkası harekâtından bahis olunduğu üzre cebel ve sahra topları mevzi' alarak harbe iştirak etmişlerdir. Düşman ise şu sırada Lamya ovasından üç koldan ric'at etmekte olduğu görülmekte idi. Saat yedi sularında Yunan ordusu tarafından beyaz bayraklı iki zabitin görülmesi ve karargâh-ı umûmiden vürûd eden Erkân-ı Harbiye Miralay Rıza Bey harekâtın ta'dili emrini getirmesi üzerine ateş kesilerek Yunan zâbitleri kabul edilmiş, bâ'del müzâkere her kît'anın olduğu yerde kalmak üzre ta'dîl-i harekât emri verilmiştir.

Mayıs'ın altıncı ve yedinci günleri vuku'a gelen Furka muhârebesinde ma'a ümera ve zabitan ve neferât 29 şehid, 116 mecruh. Düşman telefâtı ise 200 raddesinde olub bâlâda arz olunduğu üzre Piriştine Taburu tarafından 52 nefer dahi esir edilmiştir.

Karargâh-ı umûmiye gelince; Saat iki raddelerinde Furka boğazının bütün noktasına vâsıl olduğumuz zaman bâlâda zikr olunduğu üzre Altıncı Fırka karargâhına tesâdüf etmiş ve fırka-i mezkûrenin İkinci Livası orada tecemmü' ettiği görülmekle üç taburuna îcab eden nukâtın tutulması emr ve irâe olunmuştur. Düşmandan eser kalmadığı Altıncı Fırka Kumandanı tarafından ifâde olunmakla, Dersaadet'den mevrûd emirnâme müktezâsı sunûf-ı selâse ile düşmanın ta'kibi muvâfık görülmendiğinden yalnız süvâri ile ta'kibi için Süvâri Fırkasına ileri hareket ve fırkaya Erkân-ı Harbiye Miralvası Seyfullah Paşa'nın dahi refâkat etmesi ve Sabit Bey İhtiyât Livasıyla gelmiş olan ordu topcusunun dahi geriye çekilmesi ve mezkûr livanın Palamahanı'nda kalması emr olunub avdet eylemiştir. Karargâhın şose üzerinden Tavuklu karyesi hizâsına muvâseletinde Dersaadet'den ordunun hareketinin tevakkufla mütâreke akdi için Yunan kumandanıyla muhâbere edilmesine dâir âtideki telgrafnâme alınmıştır.

(S.99) Domeke'de Hudûd-ı Yunanîye Kumandanı ve Ordû-yı

Hümâyûn Müşîri Edhem Paşa Hazretleri'ne

6 Nisan 313 ve 5 Mayıs 313 telgrafnâme-i âcizi ile tebliğ olunan irâde-i seniyye-i mülûkâne mentûk-ı münîf-i vechile ale'l-usul Yunan ordusu kumandanıyla bi'l-muhâbere harekât-ı askeri-yenin bir anda ve kaffe-i mevâkı-ı askeriyede ta'tiliyle el-yevm asâkîr-i şâhânenin taht-ı işgâl ve istilâsında bulunan ve mevâki'in tamamıyla elde tutulması ve kâmilten teyakkuz ve basîret üzere bulunması lâzım geleceğinden ve sûret-i karâr-ı devletçe düvel-i muazzama-i mutavassıtaya tebliğ buyurulmuş olduğundan ona göre dakika geçirilmeyib serîan muktezâ-yı hâlin i'fa ve keyfiyetin inbâsı kemâl-i ehemmiyetle tekrar tavsiye olunur.

7 Mayıs 313

Serasker
Rıza

Müşîr Paşa Hazretleri'ne

Şimdi Lamyâ Belediye Reisi güya hükümetinden aldığı bir emr-i telgrâfi üzerine tarafeyni mahsusimin kumandanları beyninde mütâreke yapmalarına karar verildiğinden bu babda Başkumandanı görmek emrini aldığını söyledi. Sivil olarak elçi kabul etmeyeceğimi ve hükümeteyn beyninde böyle bir şeye karar verildiyse kumandanlar beyninde muhâbere edildikten sonra ba'de kumandanımdan alacağım emre imtisâlen hareket edeceğimi ve bu emr-i çakerlerine vürûd edinceye kadar harekete davâm edeceğimi ve eğer belediye reisi sıfatıyla gelmiş ise şehrin ve ahâlinin cümlesi arzu ederse Yunan askerini... çekdirerek haber vermesi ve aksi takdirde şehrin harâb edileceğini söyledim ve şehre hâkim tepeyide tutmak üzere gidiyorum ferman.

7 Mayıs 313 saat/ 3,20

Mirliva
Seyfullah

İşte bâlâda mezkûr emirname-i müteakiben şu raporun gelmesi üzerine taraf-ı müşîriden ordunun bulunduğu mahalde tevkifle Yunan kumandanıyla bi'l-muhâbere mütâreke akdolunması için Der-saadet'den emir alındığının Yunan kumandanlığına tebliği için Erkân-ı Harbiye Miralaylarından Ali Rıza Bey gönderilmiş ve mûmaileyhin Lamyâ önüne muvâsaleti anda beyaz bayraklarla berâ-yı mukâleme iki Yunan zâbitinin bizim avcı hattına doğru ilerlemek - de oldukları görülmesi üzerine derakab ateş kesilerek kabul

olunan zâbitan-ı mûma ileyhime şu ifâdede bulunmuşlardır.

(Yanya cihetinden vuku' bulan müracaat üzerine mütâreke akd edilmiş olub aynı şerâit ile kabul edildiği halde bu cihetdede mütâreke akd olunabilir.) Bunun üzerine Ali Rıza Bey tarafından orduca buna dâir ma'lûmat olmadığından keyfiyyetin kumandan paşa'ya arz edileceği beyânen aynı zamanda bu madde hakkında mukâleme edilinceye kadar tarafeyn kuvây-ı askeriyesinin bulundukları mahalde kalmak şartıyla muvakkaten terk-i muhâsime edilebileceği cevâben bildirilmiş olmağla bu husus Yunan zâbiti tarafından dahi kabul olunmuşdur. Ertesi günü ya'ni sekiz Mayıs' da Erkân-ı Harbiye Binbaşısı İzzet ve Yüzbaşısı Hasan Rıza Beyler Yunan murahhaslarıyla bi'l-müzâkere bizim taraftan vuku' bulan tekâlîfe Yunan murahhaslarının olmadıkları dermiyanla on mayıs'a kadar imtidâd etmek üzere bir protokol imza ve teâtî etmişlerdir.

On mayıs'da makâm-ı Seraskeriden mevrûd 9 Mayıs 1313 tarihli emr-i telgrâfi mucibince onbeş gün için mütâreke akd edilmiş ise de hitâmına garîb bir zamanda Yunan Ordusu Başkumandanlığından gelen tahrîratda mütâreke müddetinin onbeş gün olduğuna dâir kendilerince bir ma'lûmat olmadığından mütârekenin sulhen akdine kadar temdîdi teklif edilmiş ve Dersaadet'ce olunan muhâbere üzerine 20 Mayıs 1313'de sulh mukarrerâtının imzâ edilmesi zamânına kadar ber ve bahre âid bir mütâreke akd edilmişdir. Ve muvahheren dahî Yunan (S.100) cihetinden takib-i eşkiya için Ağrafa dağlarına asker sevk edileceği resmen bildirilmesi üzerine hatt-ı mütâreke vazih bir sûretde temdîdi lâzım geldiğinden 19 Haziran 1313 tarihinde Erkân-ı Harbiye Binbaşısı İzzet ve Yüzbaşısı Rıza Beylerin me'mûr edilerek Yunan murahhasları ile bi'l-müzâkere hudûdun Lamya cihetinden ileri karakollarının bulunduğu mahalden bed' ile Otris silsilesi hattı taksim miyâhından geçerek Ordû-yı Hümayûnun kısm-ı küllisi sağ cenâhının otuzbeş kilometre şarkında bulunan Gabirdoni tepesine kadar Ağrafa dağlarının hatt-ı bâlâsını ta'kible oradan Golumpalis vâdisiyle İlidya karyesi hizâsına kadar şimâle çıkarak bunoktadan itibâren Kastanpa, Kaynakyani, Selaki ile Ayayorgis ve Yorbay'ı Yunan cihetinde bırakmak üzere bunlardan müteşekkil hattı mevhumu ve buradan Dönzi kasabasına kadar Zayarda ve Ardıbsini ve Dönşo ile Karaneşa

karyeleri arasındaki sırtları ta'kib ederek Mevrek ve Porta geçitlerini mürûr a aralarındaki sırtları ve Kozbaka silsilesi hatt-ı bâlâsını ta'kible Salamarya vadisine indikden sonra Çumanaleta sağından sebât eden dere boyunca ta'kîben mezkûr tepeden hudud müntehi olmakla Asâkir-i Şâhâne tarafından zaten hatt-ı işgâlde bulunan Kardiça mavki'inin oniki ve Tırhala'nın yirmi kilometre uzağından mürûr ve şimdiye kadar işgâl edilmemiş olan Kalabaka'yı Ordû-yı Hümâyunun havsa-i tasarrufuna terkle Rehnidibna karyesi hudûdun geçidlerinin bîtaraf itibar edilmesi ve ta'kîb-i eşkiya esnâsında tarafeyn müfrezelerinin hudûdun diğer cihetine kat'iyyen girmemelerini ve hudûdun bizim tarafda tarlaları bulunan köylülerin kendi arazisinde hasad edebilmeleri ve mukaddem t.'ati edilen diğer mütâreke ahidnâmelerinin mu'teber ve mer'i bulunması şerâiti mukâveleye idhâl edilmiştir.

17 Mayıs 313 tarihinde kuvve-i muntazamadan vürûd eden mavzer tüfenkleriyle müsellaah bulunan Aydın ve Bandırma Fırkalarına mensûb redif taburlarından ve İkinci Ordû-yı Hümâyunun Nizâmiye Taburlarından "Dördüncü Mavzer Fırkası " nâmiyla bir fırka teşkil olunmuştur.

18 Mayıs 313 tarihinde Dömeke'de bulunan İkinci Piyâde Fırkasının Furka'ya sevkiyle kumandasının vekâlet suretiyle Mirliha Haydar Paşa'ya ihâlesi ve bu sûretle Furka derbendi civârında tecemmü' eden İkinci, Üçüncü ve Altıncı Fırkalardan bir kolordu teşkil olunub kumandasına İkinci Fırka Kumandanı Ferik Neş'et Paşa Hazretleri ta'yin olunmuş ve Tavuklu'da bulunan Birinci Piyâde Fırkasıyla Dömeke'de teşkil olunan Dördüncü Mavzer Fırkasının Ferik Hayri Paşa Hazretleri kumandasında olarak bir kolordu teşkil olunması tasmin edilmiş isedâ idâre nokta-i nazarından hareket zamanına kadar te'hir olunmuştur.

8 Haziran 313 tarihinde kuvve-i muntazamadan olubda peyderpey vürûd eden ve mavzer tüfenkle müsellaah taburlardan Yedinci Fırka teşkil olunmuş ve Dömeke civârına ordugâh kurulmuştur.

10 Haziran 313 tarihinde kezâ kuvve-i muntazamadan olan Kayseri Redif Livasına dahi müctemian İdris köyü civârında ordugâh kurdurarak orada ikâme edilmiştir. Ordû-yı Hümâyunun vaz'iiyeti kroki numara 7 de gösterilmiştir. Ordû-yı Hümâyun zafer-i makrûn-ı mülûkanenin tevârih-i muhtelifedeki sûret-i tertîbi ve teşkiline dâir olan nizâm-ı harbler ayrıca rabt edilmiştir.

S O N U Ç

Osmanlı Devleti'nin geniş hoşgörülü idâresi altında, maddi ve manevi rahatlık içerisinde yaşayan Rumlar zamanla, bazı kışkırtmalar ve faaliyetler neticesi isyan hareketine başladılar. İsyanın Avrupa büyük devletlerince desteklenmesi kısa zamanda büyüyerek neticeye ulaşmasında en büyük faktör olmuştur.

Osmanlı Devleti Avrupa devletlerinin yoğun baskıları neticesi 1830'da bağımsız Yunan Devleti'nin kurulmasını kabul etmiştir. Yunanistan kuruluşundan itibaren Osmanlı Devleti aleyhine olarak bir genişleme siyaseti gütmüştür. Bu ise iki devlet arasındaki problemleri artırmış, zaman zaman bir savaş tehlikesi dahi ortaya çıkarmıştır. Her şeye rağmen Yunanistan'ın Osmanlı Devleti'ne karşı muvaffakiyet kazanamayacağını bilen Avrupa devletleri diplomatik yollarla Osmanlı topraklarından bir kısmının Yunanistan'a verilmesini sağlamışlardır. Avrupa devletlerinin bu himâyeci davranışları Yunanlıları daha da şımartmış, başta Girit ve Mora olmak üzere Ege adaları ile birlikte Balkanlar'da Rumların yaşadığı Türk topraklarını Osmanlı Devleti'nden kopararak kendi topraklarına katmak üzere faaliyete geçmişlerdir.

Bu faaliyetler neticesi Mora ve Girit adalarında büyük isyanlar patlak vermiş, bu ise Osmanlı Devleti'ni zor durumda bırakmış ve zaman zaman Avrupa devletleri ile karşı karşıya getirmiştir.

1890'lı yıllara gelindiğinde Girit meselesi yüzünden Osmanlı-Yunan münasebetleri hassas bir durum almıştır. Bu sırada Girit Avrupa büyük devletlerinin himâyesine alınmış, bütün bunlara rağmen Yunan kuvvetlerince işgâl edilen adanın Yunanistan'a bağlandığı ilan edilmiştir. Osmanlı Devleti bu durumu şiddetle protesto etmekle birlikte Yunanistan'ı adadan atmak üzere faaliyete başlamıştır.

Girit adasının hassas durumunu göz önünde bulunduran Yunanistan, adada çıkacak bir savaşın kendisi açısından

tehlikeli olacağını bildiğinden faaliyetlerini Teselya'da yoğunlaştırmaya karar vermiştir.

Yunanistan'ın Teselya sınırında askeri yığınağını artırması ve çete faaliyetleri ile birlikde ülke içinde seferberlik ilan etmesi üzerine, Osmanlı Devleti'de askeri hazırlığa başlamış, Teselya'da askeri gücünü kuvvetlendirerek bir Yunan saldırısına karşı gerekli tedbirleri almaya başlamıştır. Yunanistan 9 Nisan'dan itibaren Osmanlı sınırını geçerek çete faaliyetlerini artırdı. Osmanlı Devleti'nin meselenin savaşı- sız çözümü yolundaki çabalarına Yunanistan pek yanaşmıyordu.

Bütün bunlardan sonra savaşın kaçınılmaz olduğuna karar veren Osmanlı Devleti 17 Nisan 1897'de Yunanistan'a savaş ilan etmiş, yayınladığı resmi bildiriyle de harbe karar verilmesinin sebeplerini açıklamıştır. Osmanlı Devleti savaşın muvaffakiyet ile neticelenmesi için gayret gösteriyor, plan ve hareketlerini mutlak muzafferiyet üzerine yapıyordu. Böylece daha önce kaybettiği itibârını yeniden kazanmak istiyordu.

Müşir Edhem Paşa komutasında hareket eden Osmanlı kuvvetleri, bütün cebhelerdeki savaşlarda büyük başarılar kazanmaya başladılar. Çatalca, Yenişehir, Dömeke ve Yanya ve sair gibi bir çok cebhelerde Yunan ordusu mağlub edilerek kasaba ve köyler birer birer Osmanlı kuvvetlerinin eline geçti. Bu yerlerden bir kısımda savaşı- sız olarak teslim alınmıştır.

Yunan kuvvetlerinin böyle kısa zamanda beklenmedik mağlubiyetleri ve geri çekilmeleri üzerine, Yunanistan'ın sulh için arabuluculuk isteği karşısında daha fazla dayanamıyan Avrupa devletleri faaliyete geçti.

Avrupa devletleri gene Yunanistan'ı yalnız bırakmamış, ateşkes ve sulh için Osmanlı Devleti'ne baskı yaparak bunu kabul ettirmişler ve anlaşma için öngörüşmeler başlamıştır. Yapılan uzun ve çekişmeli çalışmalardan sonra ön görüşmeler tamamlandı.

4 Aralık 1897'de imzalanan andlaşmaya göre; Yunanistan Osmanlı Devleti'ne 4 milyon lira harb ve savaş sırasındaki zararlarına karşılıkta 100bin lira tazminat ödeyecek, Osmanlı

kuvvetlerince ele geçirilmiş olan Teselya, bazı küçük sınır değişiklikleri yapılmak şartıyla Yunanistan'a geri verilecek, Osmanlı Devleti Yunanistan'ın savaş tazminatını ödemeye başlamasından sonra Teselya'yı boşaltacaktı.

Osmanlı Devleti büyük askeri başarısına rağmen, anlaşmadan aynı zaferle çıkamamıştır. Daha önce diplomatik yollarla kaybettiği ve bu defa kanı ve canı pahasına geri aldığı Teselya'yı Yunanistan'a terk etmek mecburiyetinde kalmış, Girit başta olmak üzere Ege meselesine köklü bir çözüm getirememiştir.

Yunanistanla-Türkiye arasındaki bu problemler daha sonraki tarihlerde de kesin çözüme ulaşmamış, özellikle Ege denizi ve adalar meselesi günümüzde hâlâ güncelliğini korumaktadır.

B İ B L İ Y O Ğ R A F Y A

- AKTEPE, M., Girit Meselesi, İstanbul, 1967.
- BAYSUN, C., Ali Paşa(Tepedenli), İslam Ansiklopedisi, C.I., İstanbul, 1965.
- DANIŞMEND, İ.H., İzahlı Osmanlı Tarihini Kronolojisi, C.IV., İstanbul, 1972.
- DEVELİOĞLU, F., Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, Ankara, 1986.
- ESMER, A.Ş., Siyasi Tarih, İstanbul, 1944.
- İNAL, İ.M.K., Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar, İstanbul, 1955.
- KARAL, E.Z., Osmanlı Tarihi, C.V., Ankara, 1983.
- KURTOĞLU, F., Yunan İstiklal Harbi ve Navarin Muhârebesi, (371 sayılı Deniz Mecmuası eki) C: I., İstanbul, 1944.
- LEVİS, B., Modern Türkiye'nin Doğuşu, (Çev. Prof. Dr. Metin Kırıatlı), Ankara, 1984.
- PAKALIN, M.Z., Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C.III., İstanbul, 1983.
- SHAW, S.J., SHAW, E.K., Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye (Çev. Mehmet Harmancı), C.II., İstanbul, 1983.
- SUN, S., 1897 Osmanlı-Yunan Harbi, Ankara, 1965.
- ŞEMSEDDİN- S., Kâmûs -ı Türki, İstanbul, 1978.
- ŞİMŞİR, B.N., Ege Sorunu-Belgeler, C.I., Ankara 1976.
- TÜRKGELDİ, A.F., Mesail-i Mühimme-i Siyâsiyye, C.II., Ankara, 1957.
- UÇAROL, R., Siyasi Tarih, İstanbul, 1985.
- , Bir Osmanlı Paşası ve Dönemi-Gazi Ahmet Muhtar Paşa, İstanbul, 1976.(Doktora tezi, basılmamış)
- , Küçük Kaynarca Andlaşması'ndan 1839'a kadar Osmanlı İmparatorluğu, (Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi,) C.XI., İstanbul, 1989.
- UÇOK, C., Siyasal Tarih, Ankara, 1980.

İ N D E X S

- ABDÜLHALİM BEY(Kaymakam),
108.
ABDÜLHAMİD HAN-I SÂNÎ(Pa-
dişah), 49.
ABDÜLEZEL PAŞA(Hafız),5,7,
30.
Adabeylik karyesi,55,58,59.
Adapazarı Taburu,12,54,55,
59,63,66,
AGAHA BEY(Kaymakam),10.
Ağrafa dağları, 163.
Aguryani, 123, 124.
AHMED BEY(Kaymakam),26.
Ahmed Bey Alayı, 32.
Akdağmadeni Redif Taburu,
105.
Akdağmadeni Taburu,11,88,
147.
Akkeçeli karyesi,61, 65,
AksekiTaburu,8,57,59,66.
Alaca Taburu,35,86.
Alaiye Taburu,22,46.
Alasonya,2,3,8,9,13,15,17,
21,28,29,34,37,45,46,71
72;-kaymakamlığı,109; -
Ovası,9.
Ali Efendi Köprüsü,51,72.
Ali Fakih karyesi, 47.
ALİ RIZA BEY(Erkân-ı harb
Miralayı),162,163.
ALİ RIZA PAŞA(Süvari Top-
çu Taburu Kumandanı)10,
27,39,134,136.
Altıncı Fırka,14,15,16,21
28,33,37,38,43,45,63,74,
84,85,86,87,88,89,90,92,
96,141,147;-kumandanlığı,
82,93,
Amud,39.
Analipsis tepesi,14,15,34;
-sırtları,15.
Anamur Taburu,4,15,46,47,
48,91.
Antalya Taburu,9,61,66,105
Antinica manastırı,159.
Araç taburu,6,19.
Ardıbsini,163.
Arhavi Taburu,15,35,80,
Arkıncı,104.
Armutlu,16;- sırtları ,16.
Arnavud gönüllüleri,75.
Asi Yozgat Taburu,15.
Aşağı Çınarlı,119.
Aşağı Darendeli karyesi,115,122,
145.
Aşağı Ormanlı karyesi,91.
Aşağı Şatırlı karyesi,112,121,
146,148;-sırtları,111.
Atina,67.
Atrinos Taburu,12,54,62,66.
Avrethisar Taburu,11.
Ayahıl,42;-beli,3;-geçidi,18;-
kapusu,22,43;-sırtları,3.
Ayailya,3,16;-karakolu,6;-kulle-
si,14;-tepesi,34.
Ayalipsis,14,28,35,37.
Ayanostaş,85.
Ayancık Redif Taburu,123,124.
Ayayorki,61,66,163.
Aydın Fırkası,164.
Aydın karyesi,61.
Ayvalı İstasyonu,106,107.
- B
- Bababoğazı,61,108.
Bafra Redif Taburu,123.
Bafra Taburu,46,124.
Baklalı köyü,65.
Bakraç karyesi,70,77,78,79,82,
101,102.
Bandırma Fırkası,164.
Barbaş karyesi,140.
Bartın Taburu,16,90,149.
Başkumandanlık,36.
Bayraklar kulesi,37.
Bayraklı karyesi,87,100,112,115
122,148.
Bayraklı-Gedik Tariki,113.
Baru geçidi,39.

Bekriler karyesi, 113, 117, 123
125, 129, 130, 132, 139.
Beşinci Fırka, 12, 21, 25, 30, 41
43, 56, 58, 60, 62, 107; -kumanda-
nlığı, 53, 86, 93, 101, 112.
Beydeğirmeni, 22; -boğazı, 3.
Beypazar Alayı, 77; -Taburu, 44,
78, 87.
Beyşehir ovası, 28.
Biciler köyü, 112, 129.
Bilecik Taburu, 12, 38, 54, 59, 60,
Birinci Alay, 13, 41, 58, 60, 61,
63, 64, 142; -kumandanlığı, 6.
Birinci Fırka, 8, 15, 16, 21, 30,
35, 38, 42, 46, 68, 74, 91, 141,
151; -kumandanlığı, 69, 70, 85,
94.
Birinci liva, 48, 88, 140; -birin-
ci alay, 6; kumandanlığı, 47.
Boğazlıyan Taburu, 105.
Bolvadin Redif Taburu, 109, 152.
Boyabad Redif Taburu, 122.
Boyabad Taburu, 46.
Boztepe, 82, 83.
Buğlar (=Bağlar), 81, 83.
Burdur Redif Taburu, 109.
Burdur Taburu, 104, 117.
Bursa Alayı, 31; -üçüncü, 57,
60.
Bursa Taburu, 12, 38, 54, 59, 66.
Büyükhamedli, 115, 118, 122.
Büyükcikuti, 48.
Büyük Liman Taburu, 11, 39, 142.

C

CAFER EFENDİ (Topcu mülâzımı),
6.
CELAL BEY (Miralay, Birinci Pi-
yade Fırkasından), 110, 111,
112.
Celal Bey Alayı, 39.
CELAL PAŞA (Birinci Livâ Kuman-
danı), 5, 23, 24.
CEMAL BEY (Miralay), 66.
Cemal Bey Alayı, 13, 31, 37, 38.
Cide Taburu, 7, 16, 30.
Cihangir tepe, 4.
Cioba, 120, 130.
Cikuti karyesi, 48, 72.
Cikuti telgraf hattı, 71.
Cömertli, 80.
Cuma kulesi, 3.

Ç

Çağlar, 130, 134.
Çakırlı karyesi, 140.
Çal Redif Taburu, 108.
Çamtepe, 15, 137; -kulesi, 14; -mer-
kezi, 145; -merkez karakolu, 28;
-merkez kulesi, 21, 28.
Çanaklı karyesi, 63.
Çarporino, 68.
Çarşamba Redif Taburu, 160.
Çarşamba Taburu, 88, 154.
Çatalca, 50, 54, 56, 67, 69, 70, 72, 74,
75, 79, 81, 84, 86, 88, 89, 90, 92, 94,
95, 96, 97, 98, 99, 100, 103, 107, 108,
113, 119, 120, 121, 122, 139, 145, 146;
-caddesi, 145; -Dömeke-Fırka tar-
riki, 67; -Dömeke tariki, 95, 128; -
istasyonu, 87, 98; -muharebesi, 59,
77, 102; -şimendöfer hattı, 53; -
tariki, 93.
Çatma, 113, 119, 137, 141, 142, 143,
144, 145; -dağı, 138; -sırtları, 1
118, 135, 136.
Çavuş, 132; -boğazı, 111, 113, 114,
129, 133, 151.
Çaycuma Taburu, 16.
Çayhisar, 2, 3, 4, 15, 22, 24, 30, 42,
43, 46, 47, 48, 71, 109.
Çayırılı, 43.
Çayurine, 102.
Çekerli, 145, 146.
Çekirge, 112; -Taburu, 12, 37, 54, 55,
66.
Çeltikci, 100; -çiftliği, 57; -sırt-
ları, 58, 59.
Çerkeş Taburu, 5, 16, 90.
Çınarlıdere, 74, 84, 85, 97.
Çınarlı şimendöfer hattı, 83.
Çınarlı vadisi, 83.
Çifteler yolu, 117.
Çine köyü, 77.
Çoklar, 123.
Çormaklı (=Cömertli), 70, 72, 73, 74,
75, 76, 83, 94, 119.
Çorum Redif Taburu, 151.
Çorum Taburu, 47, 110, 117.

D

Daday Redif Taburu, 125.
Daday Taburu, 8, 90.
Daralama karyesi, 152.

Darendeli karyesi,140.
 Dava,8,15,29;-geçidi,14;-
 inişi,34.
 Deliler karyesi,30,36,37,38,
 39,40,41,43.
 Delişkat,10.
 Demirköprü,122.
 Demirli karyesi,93,113,115,
 117,122,129.
 Derbend,160;-sırtı,161.
 Dereli karyesi,151.
 Dersaadet,161,163.
 Deveboynu,140,146.
 Devrek Taburu, 7,90.
 Dışkata,12,13,16,45,47,109;
 -kumandanlığı,2.
 Dikilitaş,43.
 Divrik karyesi,54.
 Doğancı;-boğazı,3;-etekleri,
 91;-sırtları,91.
 Dömeke,65,67,72,85,96,97,
 100,101,102,107,109,111,
 113,114,115,116,117,118,
 120,126,130,131,132,133,
 134,138,139,141,142,143,
 144,149,151,155,156,158,
 159,164;-çatalca şasesi,
 90;-Furka tariki,139;-
 muharebesi,108,122,150;
 -ovası,129;-tariki,99,
 125.
 Dönşo,163.
 Dönzi,163.
 Dördüncü Alay,61.
 Dördüncü Furka,8,9,12,19,
 20,21,30;-kumandanlığı,61;
 -taburları,16,17.
 Düvel-i ecnebiye konsolosla-
 rı,60,103,104.
 Düzce Taburu,12,55,59,63,64,
 65,66.

E

EDHEM PAŞA(Hudûd-ı Yunânîye
 Umum Kumandanıve Ordu-yı
 Hümayun Müşiri),1,2,3,4,13,
 17,18,23,25,29,33,34,35,43,
 46,47,48,49,50,52,53,56,72,
 75,77,83,86,93,96,97,98,
 100,102,110,111,116,121,
 122,130,131,132,134,137,
 140,141,149,150,162.
 Eğridir Taburu,104.
 Elmalı Redif Taburu,9.

Elmalı Taburu,54,57,59,66.
 ENVER BEY(Erkân-ı Harb Kaymak-
 mı),7,23,33,45,52.
 ENVER BEY(Erkân-ı Harb Mirala-
 yı),52,105.
 Ereğli Taburu,7,90.
 Ermenak Redif Taburu,122.
 Ermenek Taburu,48.
 Ermiye,61,62,65,66,103,104,107,
 111,113,155;-ovası,61,63;-ta-
 riki,60.
 Estervanga,35.
 Eşme Redif Taburu,109.
 Etniki Eterya Cemiyeti,2,46,62.

F

Farsala,75.
 Fatsa Taburu,28,154,160.
 Fenar mevki'i,151.
 FERİD BEY(15.Süvari Alayından,
 Binbaşı),42.
 Fikri Paşa Livası,122,125,126,
 128,132.
 FUAD BEY(Abduraman Paşa-zâde),112.
 Furka,138,140,145,149,157,158,
 160,164;-boğazı,151,152,155,156,
 158,159,161;-derbendi,62,65,
 114,153,164;-geçidi,150;-mahare-
 besı,161.

G

Gabirdoni tepesi,163.
 Garcan tariki,48.
 GARİBALDİ(İtalyan),151.
 Gavan ovası,3,4.
 Gavre Redif Taburu,148.
 Gedik,119,148;-sırtları,147.
 GEmlik Taburu,16,36.
 Gerece Taburu,15.
 Gereli,51,52,54,55,56,57,58,59,
 62,73,97,98,101,102,107,108;-
 hattı,76;-velestin tariki,57.
 Gevgili Taburu,9,10,11.
 Geylan Redif Taburu,69,159.
 Geylan Taburu,9,10.
 Gınaykokastıra tepesi,124.
 Girici karyesi,123.
 Golos,52,53,56,61,62,66,101,103,
 104,105,107,108,116;-caddesi,48;
 -Ermiye sahil yolu,61;-tariki,
 55,60;-Velestin ciheti,60.
 Golompalis vadisi,163.

Gornod geçidi,151.
Görelle Taburu,143,144,145.
Göyeli karyesi,135.

H

Hacıbey,75.
Hacıemir karyesi,123.
Hacımusa karyesi,7.
Hacıobası,74,75,77,84,85,
91,92,96,99,100,102;-
çiftliği,91.
Hacıömer,98,118,121;-Ci-
oba hattı,120;-Dömeke
şosesi,137,146.
Hafız Paşa Livâsı,4.
HAKKI EFENDİ(Dördüncü Sü-
vari Alayının Birinci
Bölüğü Mülâzım-ı Sanisi)
,53.
HAKKI PAŞA(Ferik,Beşinci
Fırka Kumandanı),13,29,
30,34,43,45,52,56,95,97.
Hakkı Paşa Fırkası,16,31,
36,41,44,45,100.
Halhal ormanı,132,133.
HALİD BEY(Erkân-ı Harb
Binbaşısı),123.
HAMDİ BEY(Erkân-ı Harb
Kaymakamı),73,92,95,96.
HAMDİ PAŞA(Ferik,Altıncı
Fırka Kumandanı),28,29,
34,35,36,38,82,102,114,
131,138,142,156,157,158,
159.
Hamdi Paşa Fırkası,39,40,
41,45,74,75,81,83,91,93,
116,119,121,130,139,148,
149,151,156;-Altıncı,13,
98,126.
Harapminare,140.
HASAN BEY(Binbaşı, İkinci
Fırkaya gönderilen),73.
HASAN PAŞA(Mirliya,Antal-
ya Livâsı Kumandanı),30,
93.
Hasan Paşa Livâsı,15,84,
115,142.
HASAN RIZA BEY(Erkân-ı
Harb Yüzbaşısı),163.
HASAB TAHSİN(AltıncıFır-
ka Birinci Livâ Kumand-
anı),131,136,141.
Hasan tatar,67.

HAYDAR PAŞA(Dördüncü Fırka Ku-
mandanı),11,30.
HAYDAR PAŞA(İhtiyat Livâsı Ku-
mandanı),94,95,97,136,164.
Haydar Paşa Fırkası,18,20,21,
123;-Dördüncü,8.
Haydar Paşa Lavâsı,116,119,137.
Haymana Taburu,57,58,59,66,69.
HAYRİ PAŞA(Birinci Fırka Kumand-
anı,Ferik),3,4,43,46,47,49,
84,96,100,104,117,135.
Hayri Paşa Fırkası,19,46,75,82,
93,94,95,115,120,121,126,129,
130,131,134,135,141,150;-Be-
şinci,90,98,117,118,130,138;-
Birinci,2,3,84.
HİFZİ PAŞA(Yanya Kolordu Kumand-
anı,Ferik)103,110.
Hristiyan,49,106.
Hisarlık,79;-Bakraç istikameti,
74;-Subaşı istikameti,72.
HÜSEYİN PAŞA(Mirliya),80.
Hüseyin Paşa Livası,45,154.
HÜSNÜ PAŞA(Karahisar Redif Fır-
kası Kumandanı),73.

İ

İBRAHİM BEY(Beşinci Fırkaya men-
sub,Miralay),51,54,55,64.
İbrahim Bey Alayı,13,31,37.
İdris köyü,70,77,80,82,83,84,
91,98,102,110.
İhtiyât Livâsı,1,11,73,74,105,
107,115,135,138,141;-kumandan-
lığı,86,130.
İkinci Alay,14,16,41,57,58,63,
64,66,142,143,144.
İkinci Fırka,16,17,22,23,30,36,
38,42,45,67,68,74,81,89,118,125,
126,127,132,141;-Kumandanlığı,
6,85,93,102,132;-Taburları,43.
İkinci Livâ,16,80,87,88,96,137,
140,145,146,154,157;-Kuman-
danlığı,7,10.
İlcik değirmeni,119.
İlidya karyesi,163.
İnebeyler karyesi,45,54,67,73.
İnebolu Taburu,8,126,128.
İrâde-i seniyye,1,2,5,162.
İshak Bey Livâsı,30,92;-Birinci
Alayı,4;-İkinci Alayı,8.
İskarmıçe köyü,117,123,126,127,
128,130,132,135,148,149.
İskilib Taburu,22,47,110.

İskomba,2,5,7,16,17,18,23,
30;-;-Karargâhı,5;-kuman-
danlığı,2;-Telgrafhânesi,
23.
İskotina,25.
İSLAM PAŞA(Mirliwa),68,102,
110.
İslam Paşa Livâsı,103.
İSMAİL EFENDİ(Süvâri mülâzı-
mı)76.
İzmir Alayı(Dördüncü),157.
İzmit Taburu,12,59,63,66.
İzvodina merkezi,37.
İZZED BEY(Erkân-ı Harb Bin-
başısı),73,163.

K

Karabaka,102,109,111,112,
113,164.
Kal'acık Bölüğü,22.
Kal'acık Redif Taburu,47,
91,110,117.
Kaligavra,4,15;-sırtı,22.
Kalkandelen Redif Taburu,10,
10,12.
Kalkandelen Taburu,11,105,
107,146,147,152.
Kangırı Redif Taburu,151.
Kangırı Taburu,47,110,117.
Karabina,12.
Karacaviran karyesi,26,28,
31,32,34,36,42,43.
Karaçoli karyesi,30,70,77,
83,98,137,141,148,153,
154,156.
Karadağ,75,97.
Karadanlı karyesi,63,64.
Karademirci,78,79,83,98;-
ormanı,77,78,79;-sırtla-
rı,79,86.
Karademirler,39,40,44.
Karadere karyesi,26,27,31,
35.
Karaferiye tariki,73.
Karahisar Alayı,46.
Karahisar Fırkası,50.
Karahisar Redif Fırkası,72.
Karahisar Redif Taburu,109,
Karakaynak,17.
Karamürsel Taburu,12,68.
Karaneşa,163.
Karanfil karyesi,102.
Karatepe,3,13.

Karayani,37.
Kardıça,50,67,110,112,116,117,
151,152;-caddesi,45;-mevki'i,
164;-Sofades-Karalar tariki,
117.
Karla gölü,57.
Karpaklı,145.
Kasap Milona,5,12;-karakolu,4.
Kasidyaris dağı,119,129,130,
131,148;-sırtları,134;-tepele-
ri,131,142,143.
Kastamonu Taburu,47,91.
Kastampa,163.
Kaynak,17,18,25,26,27,32,40,41,
43,44,46;-ayağı,38;-deresi,37;
-sırtı,30;-Topcu Muhârebesi,
38,40.
Kayseri Redif Livâsı,164.
Kazaklar karyesi,38,41,42,43,44,
45.
KAZIM BEY(Erkân-ı Harb Kaymakamı)
42,44,159.
Kepekli karyesi,112,140,144,146,
154.
Keskin Taburu,30.
Kılavuz,74,106.
Kıraçova,5,6,17,22,30;-Kulesi,10;
-Taburu,11,105,146,147,152;-
Yunan kulesi,12.
Kırkminare,137.
Kırşehir Alayı,15.
Kırşehir Taburu,30,147.
Kilise tepesi,61,64.
Kimşet kapusu,12.
Kiremidli,51.
Kocalı,119,145.
Koçarlı,119,136,140;-nattı,119;-
sililesi,140.
Koçeri,50,51,68,70,72,73,79,96;-
Hacıobası tariki,91.
Koçhisar Taburu,46.
Koçhiros çiftliği,47.
Kodaman tepesi,15,21,28,32,35,37
;-sırtları,14,21,37.
Kokus karyesi,60.
Konos karyesi,6.
KOSTANTİN(Prens),72.
Kozbaka silsilesi,164.
Koyun yatağı,54;-çiftliği,57,58,
59;-sırtı,100.
Kozköy,10,12,15,18,21,28,29,30,
32,33,36,37,39,69.
Köleler karyesi,51,52,53.
Köprücü,120,129.

Köstem nehri,47,67,68,70,
72,73,76;-kenarı,45.
Krampe,103.
Kuruloba karyesi,119,128.
Kuzgunlar(=Korkunarı),73,75
90,94,96,100,116,122,
Küçük Ahmedi karyesi,90,98,
115.
Küçük Çınarlı deresi,74,94.
Küçük Çınarlı Tepeleri,94.
Küçük Çınarlı vadisi,86.
Küçük Hacı Ömer,123.
Kürre-i Nühâs Taburu,12.

L

Lamya,64,65,114,116,161,
163;-ovası,159,160,161.
Lefretcur karyesi,2,3,4,21,
47,48,51.
Leftekarya,228,29,69,-caddesi,
28,
Lefterihor,16,91.
Lespovaki,3,45,17,18,19,20,
21,22,24,25,26,30,33,36,
38,42,Ekulesi,6,-sırtları,
18,-tepeleri,3,20,23.
Lukos,51.

M

Mâbeyn-ı Humâyûn,59,61.
Mağnisa(Manisa)Taburu,105.
Mahloka geçidi,151.
MAHMUD BEY(Erkân-ı Harb
Miralayı),54,55,73,113,
139.
Makriniça,61,104,-tariki,
108.
Mantasyo karyesi,153.
Maslı karyesi,124.
Mati,38.
Mavzer Fırkası(Dördüncü),
164.
Mazhar Paşa livâsı,141,146.
Meclis-i Vûkalâ,1.
Meçova,70,102,103,109,110,
111,
MEHMED ALİ BEY(Kolağası,üç-
üncü fırkaya gönderilen),
73.
MEHMET ALİ BEY(Silifke Ala-
yı,Alay kumandanı),122.

MEHMET ALİ EFENDİ(Topçu binbaşı-
sı),61.
MEHMED MUHTAR(Erkân-ı Harb Mira-
layı),133.
MEHMED RAUF(Süvari Fırkasından,
müstahdem mülâzım-ı sâni),133.
MEHMED RIZA(Yüzbaşı vekili),129,
133.
MEHMED SIDKI BEY(Sinob Alayı Mi-
ralayı),91.
MEHMED TAHİR PAŞA(Mirliva),91.
MEMDUH BEY(Erkân-ı Harb Mirala-
yı),126.
MEMDUH PAŞA(Üçüncü Fırka Kumanda-
nı,Ferik),1,75,136,140,155,156,
Memduh paşa Fırkası,74,80,83,92,
94,97,104, 115,116,119,120,
139,142,144,148,149,150,157;-
Üçüncü,82.
Menekşe tepesi,8,9,10,11,12.
Menlik Redif Taburu,30.
Menlik Taburu,9.
Menzil postası,121.
Mevrek geçidi,164.
Mızıka-i Çakeri Taburu,84.
Mihaliç Taburu,12,38,54,55,62,66.
Milogoşte,3,4,8,11,22,35.
Milona,3,6,7,8,10,11,17,18,21,
23,25,29,30,33,34,35,36,37,38,
43,69,72;-caddesi,8;-geçidi,13,
16,21,72;-kapusu,10,11,12,21,
30;-sırtları,12,21;-Tırnova ta-
riki,26,27,37,-yolu,13.
Mozaki karyesi,50.
Mucur taburu,46,50.
Musalar karyesi,40,43,45.
Musevi,49.
MUSTAFA BEY(Kaymakam),127.
MUSTAFA BEY(Miralay),128,135.
Mustafa Beyler karyesi,107.
MUSTAFA EFENDİ(Erkân-ı Harb Bin-
başısı),125.
MÜMİN EFENDİ(Süvâri onsekizinci
AlayındanMülâzım-ı Evvel),133.
Müminler karyesi,51.

N

NAİM PAŞA(Mirliva),12,52,53,54,55,
55,59.
Naim Paşa Livâsı,8,25,26,27,29,
30,31,32,33,44.

NAKİ BEY(Büyükliman ve İskilip Taburları Kumandanı),10.

Naki Bey Alayı,31,37.

Narda,110.

NEŞ'ET PAŞA(İkinci Fırka Kumandanı,Ferik),3,6,17,18,19,21,23,25,33,84,100,129,134,135,164.

Neş'et Paşa Fırkası,3,4,23,33,43,73,74,75,91,92,94,96,98,99,102,115,118,120,121,131,138,139,141,143,149,150.

Neş'et Paşa Livâsı,8,142.

Nezeros karyesi,151.

NİKDAS(Yunanlı esir),42.

Nişancı Taburu;-Altıncı12;-Onsekizinci,11,73.

Nizâmiye Alayı;-Altmışdokuzuncu,122;-Dördüncü,78;-Onbeşinci,149;-Ondördüncü,128;-Onsekizinci,58,105;-Onüçüncü,126;-Onyedinci,9,69,78;-Yetmişikinci,152;-Yirmidördüncü,79,105;-Yirmiüçüncü,91,123,124;-Yirmiyedinci,103.

Nizâmiye Livası,122,134,135,137.

Nizâmiye Taburları,6,36,62,87,145.

NURİ EFENDİ(Erkân-ı Harb Yüzbaşısı),85,91.

NURİ PAŞA(İkinci Ordu-yı Hümayun Nizâmiyelerinden,Mirliva),111,122.

Nuri Paşa Livâsı,115,116,118.

Nuri Paşa Nizâmiye Livası,115,122.

O

Obailicak değirmeni,145.

Of Taburu,14,28,80.

Olimpus dağları,48.

Onaltıncı Alayın Birinci Taburu,10.

Onbeşinci Alayın Birinci Taburu,33,37,40,89,126.

Ondördüncü Alay,42;-Birinci Taburu,33,37,40.

Onsekizinci Alayın Dördüncü

Taburu,12,38,44.

Onüçüncü Alay,42.

Onyedinci Alay;-Birinci Taburu,10,12,42;-Dördüncü Taburu,144;

-İkinci Taburu,73.

Orfani Köyü, 91,92,

Orman istasyonu,106,

Ormanlar karyesi,106.

Ormanlı köy, 10,25,134,

Orman Moğula,106;-tariki,107.

Osmancık Taburu,47.

Osmanlı karyesi,45.

Osmanlı Padişahları,45.

OSMAN SENÂİ EFENDİ(Erkân-ı Harb Yüzbaşısı),151.

Otris silsilesi,66,151,160.

Ö

ÖMER EFENDİ(Yirmidördüncü Alay Yüzbaşılarında),12,

Ömerler,137.

Özler karyesi,61.

P

Paço mevki'i,9.

Padişah,1,5,49.

Palabaş sırtları,119.

Palamahani,154,161.

Palama karyesi,152,154.

Palamanlı köyü,135.

Panacina karyesi,151.

Papalivadya,3,4,5,6,7,8,16,17,

19;-kal'ası,5;-kulesi,5;-tepesi,16.

Papas,74.

Papaslı dağları,140,148;-sırtı,137.

Paşalı karyesi,124.

Paşamahallesi köyü,87,88,89,92.

Perdikari tepesi,13,14,28,34,35,37;-14,15,21,33.

Persoflu,66;-istasyonu,61,62.

Petrid,77.

Pırnar,2,5,6,7,8,10,11,12,16,

17,23,127,131,132,138,139;-kulesi,5;-tepesi,4,6,8,11,12;

-sırtı,16.

Pilatanos,61,64,155;-Pirinata tariki,66.

Pilavtepesi,61.

Pirinata karyesi,66.

Piriştine gönüllüleri,117,123.

Piriştine Gurre Redif Taburu, 159.
Piriştine Muâvene Birinci Taburu, 124.
Piriştine Taburu, 9, 10, 12, 69, 161.
Pirizrin Taburu, 44, 57, 58, 59, 63, 64, 66.
Piyâde Alayı (Birinci), 77.
Piyâde Fırkası; -Altıncı, 78, 79, 80, 82, 83, 101, 122, 123, 130, 134, 148, 153, 158, 160, 161; -Beşinci, 72, 105, 107, 111, 116; -Birinci, 68, 71, 72, 82, 91, 101, 102, 103, 122, 124, 125, 158, 164; Dördüncü, 72; -İkinci, 70, 72, 82, 83, 90, 101, 122, 124, 129, 148, 150, 164.
Piyâde Topcu Taburu, 58.
Polpacık, 48.
Porta geçidi, 164.

R

RAŞİD BEY (Kaymakam), 40.
RAŞİD BEY (Miralay), 57.
Ravende ovası, 3.
Rehnidibna karyesi, 164.
REŞİD BEY (Miralay), 26, 64.
Reşid Bey Alayı, 34.
RİFÂT BEY (Kaymakam), 5, 23.
RIZA BEY (Erkân-ı Harb Miralay), 113, 161.
RIZA BEY (Erkân-ı Harb Yüzbaşı), 121.
RIZA BEY (Kaymakam), 117, 151.
RIZA PAŞA (Serasker), 1, 162.
Rize Taburu, 14-80.
Rizi, 111, 112, 113, 119, 120, 129, 131, 142, 143; -çiftliği, 142; -tariki, 125; -Vardarlı-Karlıo-ba tariki, 118.
Rizomilo karyesi, 51, 52, 55.
Rotin sırtı, 22.
Rumca, 48.
Rune vadisi, 47.
Ruslar, 3.
RÜSTEM BEY (Miralay), 56, 64.

S

SABİT BEY (Erkân-ı Harb Miralay), 44, 122, 161.
SADIK BEY (Karahisar Redif

Fırkası Kumandanı, Mirliya), 109, 111, 117.
Saframbolu Taburu, 19.
Salamurya vadisi, 164.
SALİH PAŞA (Mirliya), 28b
SAMİ BEY (Kaymakam, Erkân-ı Harb Reisi), 41, 42, 113.
Samsun Alayı, 45.
Samsun Taburu, 14, 15, 88.
Sandıklı Redif Taburu, 109.
Sapanca Redif Taburu, 79.
Saraçlar karyesi, 61, 62, 63.
Sarıkaya karyesi, 102.
Satırlı, 119.
Sefine-i harbiye, 61, 63, 104.
Selanik, 73.
Selanik Alayı, 61.
Selanik Redif Taburu, 11.
Selanik Taburu, 9, 10, 12, 119.
Semerbeli, 5, 6, 23, 70.
Semerbeynu, 4, 5, 6, 16.
Semertepe, 6.
Seniçe Alayı, 72.
Seniçe Taburu, 9, 10, 87, 88.
Serfiçe, 7; -mutasarrıfı, 109.
SERHAD EFENDİ (Altıncı Fırkaya gönderilen Yüzbaşı), 73.
SEYFULLAH PAŞA (Erkân-ı Harb Miralivasi), 160, 161, 162.
Sıhhiye müfettişliği, 76.
SITKI BEY (Erkân-ı Harb Yüzbaşı), 135.
SITKI BEY (Miralay), 50, 91, 123, 124.
Silifke Redif Taburu, 122.
Silifke Taburu, 46.
Simitli karyesi, 91, 100.
Sincanlı Redif Taburu, 103.
Sinekli, 96.
Sinob Alayı, 51.
Sinob Redif Taburu, 123.
Sinob Taburu, 124.
Siper hastahaneleri, 76.
Sivrihisar Taburu, 11, 61, 62, 103.
Sofades, 133.
Sofular, 70, 107, 108.
Subaşı karyesi, 74, 78, 79.
Suluca karyesi, 70, 72, 74, 75.
Sungurlu Taburu, 11.
Surla tepesi, 88.
SÜLEYMAN PAŞA (Süvâri Fırkası Kumandanı, Mirliya), 32, 42, 44, 51, 52, 53, 54, 55, 99.
Süliç karyesi, 77, 80, 81, 83.

Sürmene Taburu,14,143.
Süvâri Alayı;-Onaltıncı,26,
27,41,44,69,91;-Onbeşinci,
26,27,41,69;-Ondördüncü,
3,26,36,39,41,44,51,54;-
Üçüncü,27,36,41,51,54.
Süvâri Fırkası,29,45,72,73,
75,77,84,96,101,116,120,
122,124,151,159;-kuman-
danlığı,85,95,112.
Süvâri Topcu Taburu,10,33,
40.

Ş

Şaban ağa,3,42;-karakolu,6;
-kulesi,4.
Şahin Bey Alayı,107.
Şatırlı,137,144,145.
Şemili karyesi,99.
ŞERİF BEY(Kaymakam),125,131.
ŞEVKET BEY(Kaymakam),6.
ŞEVKİ BEY(Erkân-ı Harb Kol-
ağası),83,109.
ŞEVKİ EFENDİ(Erkân-ı Harb
Kolağası),26,34,94.
ŞEVKİ PAŞA (Mirliya),69.
Şükrü Paşa Livâsı),31.

T

Tahir Paşa Livâsı,8.
TAHSİN BEY(Kaymakam),30.
TAHSİN BEY(Miralay),22,28.
Taraklı,141.
Taraycı boğazı,133.
Taşköprü Taburu,16,18,22,
36,90.
Tatar köyü,70,79,86,87,88,
92,98,107,159;-caddesi,
121.
Tatarlı köyü,79,80,83,97,
105,112,120.
Tatavla,74.
Tavşan ovası,155.
Tavuklu,151,157,158,161,
164;-geçidi,15;-gölü,114,
151;-ovası,148,150,151.
Tekâlif-i harbiye,76.
Tekke,61,70,75,80,89,91,98,
102,106,107,115,116,117,
121,122;-ormanı,72;-sırt-
ları,69,79,81,84,85,86,

88,92,119,128.
Termopili,67.
TEVFIK BEY(Gemlik Taburu Binba-
şısı),7.
Tırhala,47,48,49,50,51,67,68,70,
71,102,109,112,113,151,164;-
kal'ası,48;-nın işgali,45,46.
Tırhanı,155,156;-çiftliği,153;-
Fırka yolu,150.
Tırnova,38,41,42,43,44,45,67,70,
109;-Karadere telgraf hattı,
26;-tariki,26,76.
Tırpan,5,18;-etekleri,22;-kule-
si,6;-sırtları,6,8,22;-tepeleri,
3.
Tilki mevki'i,21.
Tirebolu Taburu,14,44.
Topcu Alayı;-Onbeşinci,77;-On-
dördüncü,9,58;-Onüçüncü,46;-
Yirmiyedinci,89.
Torbalı,106;-dergâhı,106,108.
Trabzon Taburu,13,79,142,143.
Traçe tepeleri,159.
Tumba,26,27;-Tırnova caddesi,27.
Türkomazlı,79,80,83,84,86,94;-
Yenişehir şosesi,82.

U

uşak Redif Taburu,108.
Uzlar karyesi,62,63,65.
Uzmalar karyesi,72.
Uzunkara karyesi,123,124.

Ü

Üçüncü Alay,41,60,61,65,66;-Be-
şinci Bölüğü,4.
Üçüncü Fırka 8,10,11,12,21,30,
36,38,50,60,67,68,74,84,85,87,
88,90,92,153;-İshak Bey Lavâsı,
31;-kumandanlığı,1,82,93;-Ta-
burları,12,16,21;-topcusu,10.
Üçüncü Piyâde Fırkası,77,79,82,
83,86,101,104,105,107,112,138,
145,158,152,154,158,159,161.
Ünye Taburu,14,88,145,160.
Üsküb Redif Taburu,146.
Üsküb Taburu,11,12,39,105,107,
147,152.

V

Vardarlı,128.
Vasilli karyesi,80,88,92.
Velestin,52,53,54,55,56,57,
60,61,62,67,72,74,97,98,
100,101,103,104,106,107,
108,110,112,113,116,-Ermi-
ye caddesi,65;-Ermiye ta-
riki,63;-istasyonu,60;-
muhârebâtı,45,51,102;-
sırtları,102;-şimendöfer
istasyonu,105;-Torbalı-
Tekke tariki,108.
Velicko,2,9,11;-tepesi,9.
Velişat,117,123,124,130,
131,132,135,138;-İskar-
mıçe istikameti,123.
Vilçitrin gönüllüleri,159.
Vuzi karyesi,153.

Y

Yabanabat Taburu,15,21.
Yahudi,45.
Yalınbaş dağları,148.
Yanya,103,110,163.
YAVER BEY(Karargâh-ı umumi
Erkân-ı Harb Kaymakamı),
132,152.
Yedinci Fırka,164.
Yenice,45,60;-Taburu,159.
Yenipazar,159;-Alay 1,77;-
köylüleri,79;-Taburu,78,
79,86,87,88,153,159.
Yenişehir,38,40,41,43,44,
51,52,53,54,66,69,70,72,
73,76,77,103,104,108,109,
111,119;-Göle tariki,51;
-istasyonu,52;-mutasarrı-
fı,68,76;-ovası,39;- şim-
mendöferistasyonu,73.
Yevmiye jurnalleri,24.
Yılanlıtepe,2,8,13,16.
Yıldız tabyası,150.
Yirmibirinci Alayın;-İkin-
ci Taburu,18,24,39;-Dör-
düncü Taburu,9,27,58;-
Üçüncü Taburu,142.
Yirmisekizinci Alayın;-Bi-
rinci Taburu,89,126;-İkin-
ci Taburu,127.
Yirmiüçüncü Alay,91;-Birin-
ci Taburu,126;- İkinci

Taburu,33.
Yorbay,163.
Yozgad Alayı,35.
Yozgad Taburu,88,105,147.
Yorta karyesi,50.
Yukarıormanlı karyesi,91,96.
Yukarışatırlı karyesi,112,119,
144,146.
Yunan donanması,69.
Yunan murahhasları,163.
YUNUS EFENDİ(Milona Karakolu Ku-
mandanı,Mülâzım),9.
Yusuflu karyesi,117.

Z

Zağferanbolu Taburu,16.
Zark,46,47,48,68,69,70,109.